

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 791
Παρασκευή
27 Ιουνίου 2003
Τιμή: 4 Ευρώ

Η οικογενειακή φωτογραφία στην Χαλκιδική

25 ΦΕΒ. 2004

Πρώτη σειρά: ο Πρωθυπουργός
και ο Γενικός Γραμματέας
Δεύτερη σειρά: Πανταγιάς, Μαλέσιος
και ο στρατηγός Τσουκάτος
Τρίτη σειρά: Πρωτόπαπας, Μανίκας, Νεονάκης και,
μόλις διακρινόμενος, ο Γιωργάκης

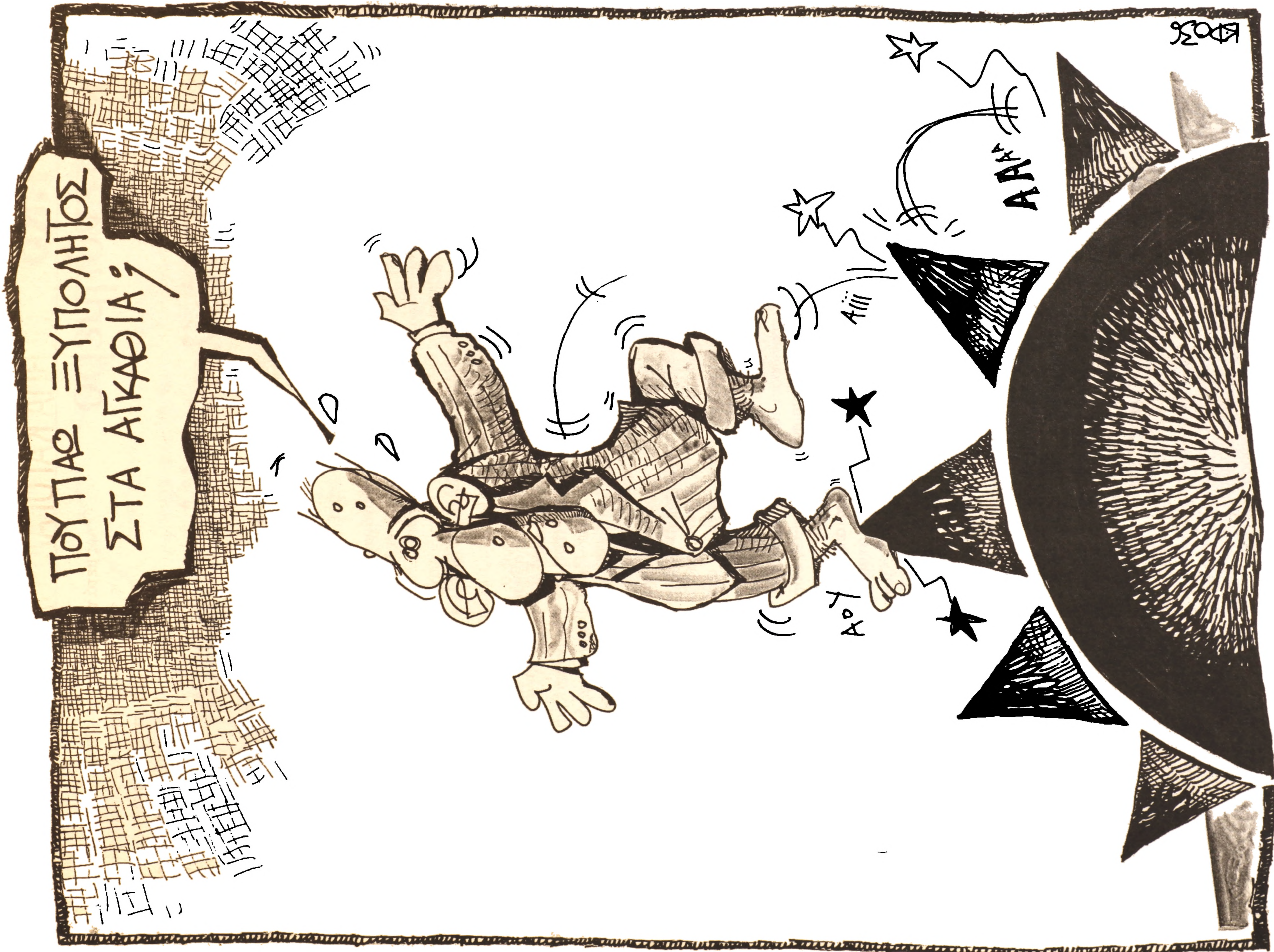
- Φίλιπ Αίητζη: Η τρομοκρατία και η Κοινωνία των Πολιτών, τα όπλα της αμερικανικής πολιτικής
- Συνέντευξη με τον Μάριο Μπερλίνγκουερ
- Ένας Δικαστής στην Εθνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία
- Δημήτρης Ραυτόπουλος: Για το Στάθη Δρομάζο

ISSN 1108-9822

9 771108 982000

26

Άλλο διάλογος, άλλο αλαζονεία Ιράν ή Συρία ο επόμενος στόχος των ΗΠΑ;

ΤΟ «ΜΗΝΥΜΑ» της Σιθωνίας υποτίθεται ότι μετέφεραν, την περασμένη Τετάρτη, στον Μπους και τους επιτελείς του ο προεδρεύων της Ένωσης (και πρωθυπουργός) Κ. Σημίτης, συνοδευόμενος από τον πρόεδρο της Κομισιόν Ρομάνο Πρόντι, τον υπουργό Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου, την αντιπρόεδρο της Κομισιόν Λογιόλα ντι Παλάθιο, τον υπουργό Δικαιοσύνης Φ. Πετσάλνικο, τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. για θέματα εξωτερικής πολιτικής, ασφάλειας και άμυνας Χαβιέ Σολάνα και πολυάριθμους άλλους... Αλλά πλήθιοι ήταν και οι αποδέκτες του «μηνύματος», από αμερικανικής πλευράς, εφόσον τον αμερικανό πρόεδρο πλαισίωσαν ο αντιπρόεδρος Ντικ Τσένι, ο υπουργός Εξωτερικών Κ. Πάουελ, η προεδρική σύμβουλος κυρία Ράις, ο υπουργός Δικαιοσύνης Τζον Άσκροφτ, ο υπουργός Οικονομικών Τζον Σόου, ο υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας (Homeland Security) Τομ Ριντς κ.ά.

ΠΟΙΟ ΗΤΑΝ, όμως, το περιεχόμενο –το ακριβές περιεχόμενο– του μηνύματος αυτού; Την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, το κουβεντολόι Ε.Ε.-ΗΠΑ (διάβαζε Σημίτη/Πρόντι/Παπανδρέου με Μπους/Τσένι/Πάουελ/Ράις) συνεχιζόταν... Όμως βουνό που φαίνεται, κολαούζο δεν θέλει. Άλλωστε, τόσο ο προεδρεύων Κ. Σημίτης, όσο και η Κομισιόν φρόντισαν να καταστήσουν σαφές ότι η συνάντηση της Τετάρτης είχε ως στόχο (τουλάχιστον από ευρωπαϊκής πλευράς...) την «ενδυνάμωση της διατλαντικής εταιρικής σχέσης»... Όσο για τις «παρεξηγήσεις» που είχαν εμφιλοχωρήσει μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης, στη διάρκεια του πολέμου κατά του Ιράκ, σύννεφο ήταν και πάει. Το προέχον –επαναλαμβάνε-

ται συνεχώς– είναι η ενδυνάμωση της διατλαντικής αυτής σχέσης, «για την αντιμετώπιση κοινών κινδύνων»...

ΟΤΑΝ Ο ΧΑΒΙΕ ΣΟΛΑΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΙ Ή ΕΠΙΜΕΤΡΕΙ «ΚΟΙΝΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ»...

ΠΟΙΟΙ, ΟΜΩΣ, είναι αυτοί οι αβυσσαλέοι «κοινοί κίνδυνοι» που απειλούν την ασφάλεια Ευρώπης και ΗΠΑ; Για την καταγραφή τους φρόντισε –όπως είναι γνωστό– ο Χαβιέ Σολάνα με ένα κατάπτυστο κείμενο που διένειμε στη σύνοδο κορυφής της Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Δόγμα ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Κατά το κείμενο αυτό, ο κόσμος όλος απειλείται, σήμερα, από χώρες όπως το Ιράν, η Β. Κορέα, κ.ά., που κατασκευάζουν ή μπορούν να κατασκευάσουν όπλα μαζικής καταστροφής και παραμένουν αδιάστακτες στην προώθηση της τρομοκρατίας. Συνεπώς: Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και οι ΗΠΑ, δεν πρέπει να έχουν αναστολές στη χρησιμοποίηση –εν ανάγκη...– και βίας, είτε για την καταστολή της τρομοκρατίας είτε για την ανατροπή αντιδημοκρατικών καθεστώτων, όπως έγινε, πρόσφατα, στο Αφγανιστάν και, πολύ πρόσφατα, στο Ιράκ. Μόνο που το σκεπτικό, οι φράσεις, οι λέξεις, ακόμα και τα σημεία στίξης του κειμένου Σολάνα, θυμίζουν έντονα το στυλ των Ράμσφελντ, Γούλφοβιτς και Σία.

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ Ή ΠΩΣ ΚΑΤΑΡΡΑΚΩΝΕΤΑΙ Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΑΛΛΑ ΣΤΗΝ Ουάσιγκτον επρόκειτο να υπογραφούν (την Τετάρτη) δύο διενείς συμβάσεις, μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης, για την έκδοση κατηγορουμένων και για την αμοιβαία δικαστική

συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις. Παρά τις καθησυχαστικές δηλώσεις του προεδρεύοντος υπουργού Δικαιοσύνης Φ. Πετσάλνικου, οι ανησυχίες, από πλευράς συλλόγων ή επιτροπών ή νομικών παραγόντων (όπως η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Διεθνής Αμνηστία, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, το Ίδρυμα Μαργακοπούλου, κ.ά.) συνεχίζονταν, με την υπογράμμιση ότι «οι συμβάσεις αυτές συνιστούν σοβαρή απειλή κατά της πεμπτουσίας του νομικού μας πολιτισμού, ο οποίος στηρίζεται στον απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της αξίας του».

ΠΑΝΤΩΣ, αυτό που εκπλήσσει είναι το γεγονός ότι η «προσαρμογή» των ευρωπαϊκών ηγεσιών στην λεγόμενη αντιτρομοκρατική εκστρατεία των ΗΠΑ, συμπίπτει με τις αντιδράσεις που εκδηλώνονται μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ, με αντικείμενο την απομόνωση στην οποία περιήλθε η χώρα διεθνώς. Ήδη οι αντιδράσεις αυτές επεκτείνονται και στο Κογκρέσο, ενώ, για πρώτη φορά, οι δημοσκοπήσεις αποκαλύπτουν ότι ο ένας στους δύο Αμερικανούς αμφιβάλλει για την ορθότητα της πολιτικής Μπους στο Ιράκ. Από την άλλη, επιφανείς αμερικανοί σχολιαστές καταγράφουν το φιάσκο που σημείωσε η αμερικανική εκστρατεία «εξαγωγής δημοκρατίας» στο Ιράκ και το Αφγανιστάν.

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι ο διάλογος Ευρωπαϊκή Ένωση-ΗΠΑ «διεξάγεται σε μια βάση ισοτιμίας». Αυτό τουλάχιστον υποστηρίζει ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου, ο οποίος, με την ευκαιρία, παρατηρεί ότι η αυτοδυναμία της Ε.Ε., δεν συνεπάγεται, κατ' ανάγκη, και αντιαμερικανισμό. Το τε-

λευταίο αυτό είναι ορθό. Μόνο που η αλαζονεία της αμερικανικής ηγεσίας, παρά την ευρωπαϊκή «διαλλακτικότητα», (ας την αποκαλέσουμε έτσι...) συνεχίζεται αμείωτη. Ήδη, 48 ώρες πριν από την παρουσία του προεδρεύοντος Σημίτη στην Ουάσιγκτον, αμερικανικές ειδικές δυνάμεις είχαν εισβάλει στο έδαφος της Συρίας, καταδιώκοντας αυτοκινητοπομπή, η οποία «πιθανόν να μετέφερε τον Σαντάμ Χουσεΐν ή άλλα μέλη της πρώην ιρακινής ηγεσίας». Μόνο που, κατά την επιχείρηση αυτή, «τραυματίσθηκαν τρεις σύροι συνοριακοί φρουροί, άλλοι 20 ή 25 συνελήφθησαν, ενώ καταστράφηκαν και σπίτια στην ευρύτερη περιοχή». Έτσι, όμως, η ειρήνη, στη γύρω περιοχή, κρέμεται από μια κλωστή! Αύριο ή μεθαύριο ή μετά ένα μήνα, αμερικανικές ειδικές ή τακτικές μονάδες μπορούν να εισβάλουν στο Ιράν ή στην Υεμένη ή ξανά στη Συρία, κυνηγώντας φαντάσματα ή «εργαστήρια όπλων μαζικής καταστροφής». Μόνο που στο όνομα των όπλων αυτών, οι ΗΠΑ οργάνωσαν και προώθησαν έναν ολόκληρο πόλεμο, με εκατόμβες θυμάτων (άμαχων θυμάτων) και τεράστιες υλικές καταστροφές. Αλλά ποια σχέση μπορεί να έχει ο απλός ευρωπαίος πολίτης με τους τυχοδιωκτισμούς της Pax Americana;

Η ΕΥΡΩΠΗ ΛΗΓΕΙ ΤΗΝ 1Η ΙΟΥΛΙΟΥ – ΑΡΑ ΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΞΕΚΙΝΟΥΝ!

Η ΕΥΡΩΠΗ, για τον Κ. Σημίτη (με την έννοια της πλήρους ενασχόλησής του με τα ευρωπαϊκά θέματα...) λήγει την 1η Ιουλίου, όταν ο έλληνας πρωθυπουργός θα παρουσιάσει στο Στρασβούργο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τον απολογισμό της ελληνικής προεδρίας. Αμέσως ύστερα (ή, το αργότερο, μέχρι τις 10 Ιουλίου) θα προχωρήσει «στον ανασχηματισμό της κυβέρνησης και στην αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος». Όσο για τα συντροφικά μαχαιρώματα, φυσικά παίρνουν και δίνουν! Πάντως, ο γραμματέας του ΠΑΣΟΚ Κ. Λαλιώτης βρήκε ευκαιρία για να πραγματοποιήσει τις πρώτες εσωκομματικές εκλογές στο ΠΑΣΟΚ, στην Αττική, στη Θεσσαλονίκη και στην Κόρινθο. Ορισμένες εφημερίδες

έγραψαν ότι οι εσωκομματικές αυτές εκλογές έγιναν με τον Κ. Λαλιώτη «στη θέση του γραμματέα» – κάτι σαν το η ζωή είναι σφαίρα που κυλάει, κανείς δεν ξέρει τι τέχεται, αύριο, μεθαύριο, κ.λπ.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, τα σενάρια παίρνουν και δίνουν: Πότε ότι ο Κ. Σημίτης «δεν έχει πάρει ακόμα τις αποφάσεις του», πότε ότι έχει ήδη προγραμματίσει συνάντηση με τον «καθ' ύλην αρμόδιο» υπουργό Εσωτερικών Κ. Σκανδαλίδη και πότε ότι θα προχωρήσει ακάθεκτος στην «αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος». Όσο για κάποια οχληρά θέματα –λέγε με Χρηματιστήριο ή Νεονάκης ή επαναχάραξη των μεγάλων εκλογικών περιφερειών ή δημιουργία

μιας νέας δυναμικής πορείας προς τις εκλογές– όλα παίζονται σε έναν κόσμο ρευστότητας και ανακολουθίας. Με βάση, λόγου χάρη, τη δικαστική συνεργασία Ε.Ε./ΗΠΑ, δεν μπορεί να εκδοθεί πολίτης σε χώρα (όπως οι ΗΠΑ), όπου ισχύει και εκτελείται η θανατική ποινή. Πλην μπορείς να παραδώσεις έλληνα πολίτη στην αμερικανική πλευρά, φτάνει να σε διαβεβαιώσει (η αμερικανική πλευρά) ότι δεν θα εκτελεσθεί η ποινή. Αλλά γι' αυτό πρέπει να υπάρξει προσυμφωνία, πρώτου επιχειρηθεί η έκδοση... Κατ' ακολουθία: Όλα παίζονται και επί δικαστικού και επί εκλογικού επιπέδου...

ANTHΝΩΡ

ΜΕΜΝΗΣΩ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Γέμισαν οι τοίχοι της Αθήνας με αφίσες με τη μορφή του Ανδρέα Παπανδρέου: ως αυστηρή υπόμνηση για τη «σοσιαλιστική παρακαταθήκη» του κινήματος αλλά και αυστηρή επίπληξη για το σημερινό «παραστράτημα». Σαν να επιπλήττει τον σημερινό πρωθυπουργό για την πολιτική πατροκτονία που διέπραξε, προειδοποιώντας τον ταυτόχρονα ότι εισέρχεται πλέον σε μακρά περίοδο επιτήρησης με το σημείο εξόδου να μην απέχει και πολύ.

ΣΩ.ΛΕ

200.000 ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Τόσους θέλει ο στρατηγός Φρανκς στο Ιράκ – για να διατηρήσει την ελευθερία των Ιρακινών φυσικά. Στο Βιετνάμ οι αμερικανοί στρατιώτες είχαν φτάσει το 1.000.000. Τηρουμένων των αναλογιών πληθυσμού και συνθηκών, είναι στο ίδιο επίπεδο. Γιατί μύχια θέλω στις 200.000 να συμβεί ό,τι και στο 1.000.000; Είμαι τόσο μοχθηρός; Μήπως πρέπει ν' αρχίσω να ετοιμάζω τις βαλίτσες μου για το Γκουντανάμο; Την έκδοσή μου (σου-του-μας-σας-τους) άλλωστε την έχουν συμφωνήσει οι Ευρωπαίοι με τους Αμερικάνους.

Ν.Α. Λάμπης

ΦΛΟΓΕΣ ΣΤΗ ΜΙΚΡΗ ΟΘΟΝΗ

Τέλειωσε κι η πολυδιαφημισμένη Σύνοδος Κορυφής της Θεσσαλονίκης. Οι φωστήρες της τηλεοπτικής ενημέρωσης φρόντισαν με λάγνα διάθεση να μας προετοιμάσουν ανάλογα, για να αφεθούμε στην ηδονιστική παρακολούθηση των οδομαχιών στους κεντρικούς δρόμους της Θεσσαλονίκης.

Φυσικά καμιά σοβαρή αναφορά στα αιτήματα –και ποιους αυτά αντιπροσώπευαν– των όσων διαδήλωναν είτε για την πολιτική της Ε.Ε., είτε γενικά για θέματα σχετικά με την παγκοσμιοποίηση. Χαμένος κόπος –γι' αυτούς– να δοθεί χρόνος να φωτισθούν οι διαφορετικές πτυχές αυτού του πολυποίκιλου, αντιφατικού, μα και συναρπαστικού κινήματος που ολοένα αποκτά θεωρητική υπόσταση και συγκεντρώνει την προσοχή μεγάλου μέρους της κοινωνίας.

Η δράση αυτών των ομάδων προσλαμβάνει σημασία μόνον όταν στο πεδίο της παράλληλης δράσης με αυτές εμφανίζεται μια μειοψηφία ασυνάρτητων «εραστών της βίας», που κατά τον τρόπο που ενεργούν τελικά ασπάζονται τους αντι-ιδεολογικούς νόμους της τηλεοπτικής δόξας και δημοσιότητας. Καταστρέφουν θέλοντας να αποδείξουν ότι μπορούν να επιβιώσουν καταλύοντας τους κατεστημένους κανόνες.

Μ' αυτή την ισοπεδωτική λογική τονίζουν πιο έντονα τα χρώματα της αποϊδεολογικοποιημένης και παραπλανητικά σκηνοθετημένης ενημέ-

ρωσης που επαναφέρει τα στερεότυπα της μικροαστικής ηθικής.

Με λίγα λόγια, αυτοί που σπάνε βιτρίνες δεν είναι περισσότερο «απολίτιστοι» και «αντικοινωνικοί» απ' όσους κατεβαίνουν συστηματικά σε διαδηλώσεις υιοθετώντας «ακατανόητα» συνθήματα και προτάσεις ακατάληπτες για την πλειοψηφία. Απεχθείς οι μεν, αντιπαθητικοί οι δε. Επειδή ακριβώς ακολουθούν μια στάση ζωής που παραβιάζει τη νομιμότητα των ηθών εκείνων που παρέχουν το εύκολο άλλοθι στους σύγχρονους αστούς της μεταβιομηχανικής κοινωνίας.

Οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης έστησαν ένα σκηνικό από τα τηλεοπτικά παράθυρα έτσι όπως θα έστηναν ένα τηλεπαιχνίδι με λαχταριστά κορίτσια, ευτυχισμένα πρόσωπα που ακτινοβολούν μια αδιαπραγμάτευτη σιγουριά, φιλοσοφημένους αναλυτές του πώς να «χαίρεσαι» τη ζωή... Επειδή είναι σίγουροι ότι βρίσκονται από τη σωστή πλευρά του «πολιτισμού».

ΥΓ. Το ότι η ιστορία συχνά διαμορφώνεται λαμβάνοντας υπόψιν κι εκείνους που κινούνται στο περιθώριο των εξελίξεων, δανειζόμενη ένα μέρος από τα επιχειρήματά τους, έδειξαν αρκετοί αυτές τις μέρες να το αγνοούν. Πέραν της ιστορικής γνώσης δεν διαθέτουν και κρίση...

Σ. Λέτσιος

Η ΔΙΚΗ ΤΕΛΕΙΩΣΕ, ΑΛΛΑ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΜΕΝΟΥΝ

Τέλος καλό, όλα καλά... Ο εισαγγελέας του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου ζήτησε ν' απαλλαγούν από τις κατηγορίες όλοι οι κατηγορούμενοι για την περίφημη υπόθεση Οτσαλάν, περιλαμβανομένου και του ίδιου του κούρδου ηγέτη, ο οποίος έτσι κι αλλιώς βρίσκεται στις τουρκικές φυλακές εκτίοντας ποινή ισόβιας κάθειρξης.

Βεβαίως ο εισαγγελέας, ανεξάρτητα από το σκεπτικό του, έκανε πολύ καλά. Μένουν όμως ορισμένα ερωτήματα και το πρώτο είναι: γιατί λοιπόν όλη αυτή η... βαβούρα στα μέσα ενημέρωσης για την πολύκροτη δήθεν δίκη, απ' την οποία σε τελευταία ανάλυση η κοινή γνώμη δεν πήρε καν μυρωδιά, καθώς όλο αυτό το διάστημα άλλα, σοβαρότερα πράγματα την ταλανίζουν;

Το βασανιστικό ερώτημα ωστόσο, για το οποίο καμιά απάντηση δεν διαφαίνεται, αφορά σε όσα ειπώθηκαν και κυρίως σε όσα αποκαλύφθηκαν στη διάρκεια της δίκης αυτής και τα οποία αποδίδουν σοβαρές ευθύνες σε πολιτικά και άλλα πρόσωπα που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συμ-

μετείχαν στην υπόθεση, από τον σχεδιασμό της μέχρι την κατάληξη της.

Αποκαλύψεις που παραπέμπουν στην πλήρη ανοργανωσιά –πραγματικό... μπάχαλο–, στην ασυνεννοησία και τελικά στη χαμένη τιμή των διαφόρων, μυστικών και φανερών, κρατικών υπηρεσιών. Κυρίως όμως αποδεικνύουν για μια ακόμη φορά την ανευθυνότητα ανώτερων και ανώτατων κρατικών λειτουργών –των ταγών της δημοκρατίας μας δηλαδή– στη διαχείριση κρίσιμων γεγονότων, καθώς και την ευκολία με την οποία καταφεύγουν σε τάχα έξυπνα κόλπα, για να καλύψουν εκτός των άλλων και την εκχώρηση κυριαρχικών μας δικαιωμάτων.

Χαρακτηριστική η δήλωση που έκανε στο δικαστήριο ο εκ των πρωταγωνιστών της υπόθεσης αρχιπλοίαρχος Α. Ναξάκης: «Με χρησιμοποίησαν ως δόλωμα για να φέρω τον Οτσαλάν στην Ελλάδα και να διευκολύνω εκείνους που είχαν αποφασίσει να τον παραδώσουν στην Τουρκία».

Αλήθεια, τον διέψευσε κανείς;

ΤΚΔ

του Τάσου Αναστασίου

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Με την παραίτησή τους από τα αξιώματα που κατείχαν επέδειξαν πράγματι ευαισθησία τα δύο στελέχη του κυβερνώντος κόμματος που παίζοντας στο χρηματιστήριο εξασφάλισαν κέρδη ασύλληπτου μεγέθους. Η ευαισθησία αυτού του είδους φάνηκε και μετά την παραίτησή τους στις δηλώσεις τους ότι θα συνεχίσουν και ως απλά μέλη του κόμματος τον πολιτικό τους αγώνα... Είχανε όμως και ευαισθησίες οικονομικής υφής. Αποζητούσανε το κέρδος και κάνοντας χρήση της πολιτικής τους θέσης, που τους την εξασφάλισε η πρώτη ευαισθησία, ικανοποίησαν στο μέγιστο και τη δεύτερη.

Ο Γραμματέας τώρα του κόμματος με αφορμή τις παραιτήσεις τους μίλησε για διαφάνεια παντού και πάντα, που χαρακτηρίζει τις πράξεις του κόμματός του. Ο κ. Λαλιώτης μάς έχει συνηθίσει στη μετονομασία του μαύρου σε άσπρο. Έτσι κι εδώ βλέπει διαφάνεια εκεί όπου έχουμε μόνο αδιαφάνεια. Γι' αυτό κι εμείς πριν οσμιζόμασταν μόνο ότι υπάρχουν κλέφτες στον κυβερνητικό χώρο και μιλούσαμε με γενικότητες. Έπρεπε δημοσιεύματα του Τύπου να τους κατονομάσουν και έπρεπε ακόμη η αξιωματική αντιπολίτευση να γίνει επίμονη στο θέμα του χρηματιστηρίου, για να βρούνε οι χοριστίες μας αντιστοιχήσεις σε ονόματα. Τώρα λοιπόν, όχι εξαιτίας της πασοκικής διαφάνειας, αλλά εξαιτίας της υποχρεωτικής, μερικής βέβαια, ίρσης του πέπλου της αδιαφάνειας, ξέρουμε γιατί προεκλογικά καλούσαν τον κοσμάκη να βάλει τις οικονομίες του στο χρηματιστήριο: Για να του

τις πάρουν οι επιτήδαιοι του κόμματος. Τώρα καταλάβαμε επίσης γιατί η κυβέρνηση δεν επέτρεψε να γίνει συζήτηση ποτέ γι' αυτό το θέμα. Τώρα είδαμε επίσης γιατί δε θέλησε να συγκροτηθεί σχετική εξεταστική επιτροπή.

Ήρθε όμως και η επέτειος, η έβδομη κατά σειρά, του θανάτου του ιδρυτή του κόμματος, που είχε τις ίδιες ευαισθησίες στα κύρια προτάγματα της ζωής. Την υπεράσπιση της αδιαφάνειας από κει τη διδάχθηκε ο σημερινός Γραμματέας. Αλλά εκεί που αποδείχθηκε αξεπέραστος δάσκαλος ο μεγάλος τους ηγέτης ήταν στην εκμετάλλευση των πολιτικών ιδεών για τον προσπορισμό προσωπικών οφελών. Όλοι οι θαυμαστές του τώρα τον θυμούνται με απεριόριστη ευγνωμοσύνη και τον έχουν πάντα οδηγό τους. Ο άνθρωπος που με το πρόσημα ότι θ' αλλάξει τη ζωή του συνόλου, επέφερε αλλαγή στην προσωπική του ζωή, έγινε το σύμβολο τόσων και τόσων οπαδών του, που προσπαθούν κι αυτοί, χρησιμοποιώντας το ίδιο πρόσχημα, να πετύχουν το ίδιο αποτέλεσμα, την αλλαγή της προσωπικής τους ζωής· και οι περισσότεροι το έχουν καταφέρει. Ο Νεονάκης ή ο Μανίκας δεν είναι μεμονωμένες περιπτώσεις, αλλά η έκφραση του γενικού και, για να μη φανεί ότι αποτελούν έκφραση του γενικού, γι' αυτό αρνήθηκαν οι κυβερνητικοί να συγκροτηθεί εξεταστική επιτροπή.

Θα το πω κι άλλη μια φορά: Ας έρθει επιτέλους η δεξιά, για να δέσουν αρμονικά ιδεολογία και δράματα.

Αλέκος Τζιόλας

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

«Μνημόσυνο (Ανδρέα Π.) με πολιτικά υπονοούμενα» ήταν ο τίτλος της *Καθημερινής* στο σχετικό ρεπορτάζ.

Αν η καλή εφημερίδα θεωρεί ότι το σύνθημα που ακούστηκε στο πρώτο μνημόσυνο «Σήκω Ανδρέα, για να δεις, υπουργούς της αρπαχτής» είναι πολιτικό... υπονοούμενο και όχι ευθεία καταγγελία ρεμούλας, καλό της κουράγιο:

Θα της χρειαστεί μπόλικο για να μάθει την ελληνική γλώσσα, τώρα στα γεράματα...

Ή αλλιώς: Τηρώ ακομμάτιστη γραμμή και «ίσες αποστάσεις» δεν θα πει μασκαρεύω τα γεγονότα με βλακώδεις τίτλους...

Ν.Α.Λ.

ΟΔΟΝΤΟΓΙΑΤΡΟΙ

Οδοντογιάτρος ο κ. Νεονάκης.

Οδοντογιάτρος και ο κ. Μανίκας.

Οδοντογιάτρος και ο κ. Ρέππας.

Οδοντογιάτρος (σπούδαζε) και ο κ. Λαλιώτης.

Και δεν ξέρουμε ακόμα πόσοι άλλοι

«επώνυμοι» πασόκοι ήταν οδοντογιάτροι.

Μήπως γι' αυτό, ενώ μας «ξεδοντιάζουνε»

χρόνια τώρα, δεν βγάζουμε άχνα;;

Επειδή το έκαναν έντεχνα,

επιστημονικά;;

ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ

Τι να σας πω... Πολύ ανακουφίστηκα που έληξε η ευρωπαϊκή μας προεδρία...

Ζαλιζόμενα να παρακολουθώ

ταυτόχρονα τις

ευρωπαϊκές και τις

εγχώριες επιδόσεις του

κ. Σημίτη και του

κυβερνώντος

«μπλοκ»...

Ενώ τώρα μπορώ να

πάω για διακοπές:

1. Ποιον νοιάζει αν θα

κάνει «ριζική» ή

«συμβιβαστική»

αναδόμηση (μην

ξεχνάμε και τον

...αείμνηστο...) ο κ.

Σημίτης;;

2. Ποιον νοιάζει αν θα

κάνει τις εκλογές το

Σεπτέμβρη (όπως

διαγιγνώσκω...) ή την

Άνοιξη, υποχρεωτικά;;

Ν.Α.Λ.

ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΑ «ΕΝΣΤΑΝΤΑΝΕ»

Ρε σεις, μια φωτογραφία του Νεονάκη με μαγίο σε παραλία το 1999, (κατά προτίμηση δίπλα στον εκσυγχρονισμένο Σιφναίο μπαρμπέρη του Σημίτη...) να ωρύεται στο κουνιστό του «πούλα, πούλα, πούλα!!!», πόσα λεφτά λέτε, ρε σεις, να έπιανε στη διεθνή αγορά των φωτορεπορτάζ;;; Ένα, δύο εκατομμύρια ευρώ;;; Πώς και δεν το σκέφτηκε ο ίδιος να ...αυτοφωτογραφηθεί, να έχει ένα αποκούμπι για τα γεράματα... Κατά τα άλλα με μια απλή διαίρεση βρίσκουμε πως ο εκσυγχρονιστής αυτός διακινούσε στο Χρηματιστήριο 2... εκατομμύρια δραχμές, κάθε μέρα επί 3 χρόνια!

Ν.Α. Λάμπης

★ Την θέλουν πρόσφυγα μια ζωή. Διεφθαρμένοι πολιτικοί και ο διεστραμένος αρχινοός έχουν βαλθεί να κάνουν «πάπαλα» την ΑΕΚ, για να μην πάει σ' αυτήν ο Οκκάς και να αναγκαστεί ο Μπάγιεβιτς να φύγει για το λιμάνι της αμαρτίας.

ΔΙΝ

του Δημήτρη Πετσέτιδη

Η ΑΠΑΞΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχουμε πολλές φορές απ' τον χώρο αυτό υποστηρίξει ότι η πασοκική εικοσαετία έχει μεταλλάξει κυτταρικά τον μέσο Έλληνα, ανατρέποντας κάθε αξιακό σύστημα που ίσχυε και πλειοδοτώντας σε ψευδοπρότυπα ελευθερίας, αξιοκρατίας και ισότητας, ενώ στην πράξη επρόκειτο για έναν λαϊκισμό ελεεινής μορφής και για μια υστερία κομματικοδίαιτης αλληλεγγύης.

Το ΠΑΣΟΚ νομιμοποίησε την παραβατικότητα επιτρέποντας τα προσωπικά «δώρα», την ανεργηθρίαστη συναλλαγή, το σοσιαλιστικό ρουσφέτι. Όχι πως δεν συνέβαιναν σκάνδαλα ή λαθροχειρίες παλιότερα κι όχι πως οι συντηρητικές κυβερνήσεις υπήρξαν αμώμητες και αθώες. Αλλά τουλάχιστον τότε η «αρπαχτή» προκαλούσε τύψεις και ένα αίσθημα απαξίας. Ο ένοχος καθίστατο δαχτυλοδεικτούμενος, η κοινωνία τον απομόνωνε, το κόμμα του τον απομάκρυνε, έστω για τα μάτια, χωρίς τα ξεδιάντροπα «Αγαπητέ μου Μιχάλη» κ.λπ. Το ΠΑΣΟΚ υποστήριξε το δικαίωμα στην παράβαση, εφόσον ο παλαιός ηθικός κώδικας -καθότι «δεξιός»- εκρίθη παλαιομοδίτικος και παραμερίστηκε: το pousseau régime πίστευε στη θεοποίηση των μέσων και τη

μεταβλητότητα των σκοπών. Ο homo pasokus, υπεράγαν ταξικός, πλήρης κοινωνικών συμπλεγμάτων, εγωτικός και πεινασμένος, κατ' αρχάς απαξίωσε την εργασία μέσω του (κρατικού) συνδικαλισμού και έπειτα τον συνδικαλισμό μέσω της κομματικής αναξιοκρατίας. Η εργασία, επειδή παραπέμπει σε κάποιο προλεταριακό παρελθόν που πρέπει να ξεχαστεί, υποτιμάται και περιφρονείται. Το κομματικό στέλεχος εργάζεται σκευωρώντας για το κόμμα.

Και ήρθε το κραχ -η απάτη καλύτερα- του χρηματιστηρίου, για να συμπληρωθεί το αποκρουστικό κοινωνικό puzzle. Με τα εύκολα λογιστικά υπερκέρδη του 1999 κανείς δεν ήταν τόσο κοντός ώστε να εκτιμά την ταπεινή και υποτιμημένη δουλειά που έκανε ως τότε, τη μετρημένη και απλή ζωή που ζούσε. Εν ριπή οφθαλμού οι αγρότες, οι εργάτες, οι μισθοσυντήρητοι προτιμούσαν να κάθονται και να κερδίζουν παρά να εργάζονται για έναν γλίσχρο μισθό. Η εργασία κατήντησε όνειδος, όπως παλιότερα η εντιμότητα και το χρέος. Στον θαυμαστό νέο κόσμο ο λαϊκός καπιταλισμός του Χριστοδουλάκη έλυσε κάθε ιδεολογική αλλά και βιοτική ανησυχία.

Μάνος Στεφανίδης

ΟΦΛΙΣΚΑΝΩ ΜΩΡΙΑΝ

Είναι ιδιωματική έκφραση της αρχαίας ελληνικής και σημαίνει «χρωστάω της Μιχαλούς», ανοηταίνω... Το ρήμα «οφλισκάνω» συγγενεύει με το «οφείλω» που σημαίνει «χρωστάω» → οφειλή → οφειλέτης κ.λπ. Το ρήμα «ωφελώ» δεν έχει άλλη σχέση με το «οφείλω» πλην της ηχητικής. Εξ ου και η παρανόηση του σύντροφου Παναγιωτακόπουλου στην καθιερωμένη ετησίως πράσινη αφίσα του Αντρέα. Εκεί έγραφε ότι το ΠΑΣΟΚ ωφείλει να είναι κόμμα των μη προνομιούχων. Έλα μου ντε όμως που ωφελεί τους προνομιούχους! Εμείς πάλι, οφείλουμε ν' απαλλαγούμε απ' αυτό, μπας και ωφεληθούμε καμιά στάλα. Απ' την άλλη όλοι τού οφείλουμε (και στο Χρηματιστήριο) την οικονομική μας κατρακύλα, την οποία ουδόλως ωφελεί να σκεφτόμαστε.

Τζιμ Μπούκης

του Δημήτρη Πετσέτιδη

ΦΛΕΓΟΜΕΝΟΙ ΑΝΔΡΕΣ

■τιγμή συγκλονιστική, τυπωμένη με τραυματικό τρόπο στη μνήμη. Το πρόσωπο ενός άνδρα σε μια στιγμιαία έκφραση βωβού πόνου καθώς οι φλόγες τον τυλίγουν. Στη φωτογραφία ένας ιρανός αντικαθεστωτικός που αυτοπυρποείται στο Παρίσι διαμαρτυρόμενος για τη σύλληψη συμπατριωτών του από τη γαλλική αστυνομία. Στη θέση του πριν από καιρό ήταν ένας ούρδος, ή ένας οποιοσδήποτε πολίτης που ναζιτεί έναν ύστατο τρόπο επικοινωνίας για να ρει αποδέκτες το μήνυμά του.

Ποια θέση αποκτά στην επικαιρότητα μια τέτοια πράξη όταν αυτή επαναφέρει στην αδύνατη νήμη την πάντα αμφιλεγόμενη λέξη θυσία; Οι μερικόκοι έχουν αποχωρήσει από τις ζούγκλες του Βιετνάμ και οι βουδιστές μοναχοί δεν έχουν λόγους να αυτοπυρπολούνται στους δρόμους της Σαϊγκόν. Το ημερολόγιο δεν σημαδεύει πια το 1965.

Στην Ελλάδα η μικροαστική προσαρμοστικότητα στις νεοκαπιταλιστικές συνήθειες ζωής δεν φήνεται στην κουραστική αναπόληση μορφών ηρωικών» όπως αυτή του Κώστα Γεωργάκη, ποιητή που έγινε παρανάλωμα στη Γένοβα του 1970. Εξάλλου κινούμαστε με αυταρέσκεια στις άγες της δημοκρατικής ομαλότητας.

Προπομπός του Γεωργάκη ένας άλλος νεαρός την Πράγα του 1968 που άκουγε στο όνομα: **Ιαν Πάλατς**. Τότε η αντίθεση στη σοβιετική παουσία τού έδινε το κίνητρο για να πάρει την πιο ριμη απόφαση της ζωής πριν αυτή μετατραπεί

για πάντα σ' ένα απρόσιτο μεταφυσικό δύλημα. Κατά ένα παράδοξο τρόπο η ιστορία βρίσκει νέους μιμητές στην Πράγα του 2003. Πέντε νεαρής ηλικίας άτομα –από 20 έως 35 χρόνων– αποφάσιζαν να αυτοκτονήσουν καιόμενοι σαν λαμπάδες σε κεντρικά σημεία της πόλης. Οι δύο από αυτούς τα «καταφέρνουν», για τους υπόλοιπους η τύχη τα έχει λογαριάσει αλλιώς... Δεν διαμαρτύρονταν για την πολιτική κατάσταση στη χώρα τους. Ίσως όμως το να εκφράζουν την αποστροφή για μια κοινωνία χωρίς ευαισθησίες και περίσσια κυνικότητα και διαφθορά να είναι ένδειξη μιας βαθύτερης «πολιτικής» συνείδησης.

Ένα μυστήριο τυλιγμένο με αδυσώπητη σιωπή η επιθυμία για το κάψιμο της σάρκας. (Τι κρίμα, οι κάμερες δεν προλαβαίνουν να το καταγράψουν!). Από αυτό το μυστήριο γοητεύτηκε και ο Νικολάι Γκόγκολ όταν περιέγραφε τον 19ο αιώνα στις *Νεκρές ψυχές* ανθρώπους που απροειδοποίητα και δίχως φανερό αιτία έπαιρναν φωτιά και γινόντουσαν ακαριαία στάχτες... Γιατί να εγκλωβιζόμαστε στο κέλυφος μιας ενοχλητικής απορίας, αφού οι «ήρωες» έχουν πια εξαντληθεί;

Τελικά η απορία παραμένει: Είναι αυτή μια πράξη πολιτικού αναχρονισμού ή μια λογική κραυγή που αποζητά την ανασύσταση εκείνου που διασώζεται από τον κόσμο της ουτοπίας;

Σ. Λέτσιος

ΜΙΚΡΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΦΙΛΩΝ

Αυτό που έγινε την περασμένη εβδομάδα στη Βουλή, υπήρξε ένα τεράστιο κοινοβουλευτικό πραξικόπημα. Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι του λαού, ερήμην του λαού και εντελώς αντίθετα προς τη συντριπτική λαϊκή βούληση, ψήφισαν κατά το στενά κομματικό τους συμφέρον παραβιάζοντας και τους τύπους της βουλευτικής εντολής και την ουσία της δημοκρατίας. Ίκτός κι αν υπάρχει έστω κι ένας έλληνας πολίτης που να μη συμφωνεί με τη συγκρότηση εξεαστικής επιτροπής για το χάλι του ΧΑΑ. Γι' αυτή τη ληστρική επέλαση στο κομπόδεμα του μικροκαταθέτη, γι' αυτή την παγίδα που ευλογήθηκε από τα πλέον επίσημα χείλη και στόχευε την εν ψυχρώ αναδιανομή των οικονομικών υποθεμάτων των πολιτών υπέρ ελαχίστων αετούχων. Γι' αυτό το σκάνδαλο δεν υπάρχει εξήγηση, δεν έχουν αποδοθεί ευθύνες και όπως φαίνεται δεν θα πληρώσει κανείς. Ενόψει μάλιστα της νέας –λογιστικής– χρηματιστηριακής Άνοιξης» το κυβερνών κόμμα, λειτουργώντας πάντα όχι ως πολιτικός οργανισμός αλλά ως πα-

ρακρατική καμώρα και προσβλέποντας σε νέα προεκλογικά τρικ και σε παιχνίδια χειραγώγησης, αρνήθηκε –για μιαν ακόμη φορά– να πράξει το καθήκον του και να δικαιώσει το λαϊκό αίσημα. «Σκληρός» και «μαλακός» πασόκος πειθάρχησαν όλοι στην εντολή να μη διαλευκανθεί το άγος του χρηματιστηρίου, προσφέροντας στον τόπο υπηρεσίες του αισχίστου είδους. Τα όπλα της δημοκρατίας στράφηκαν εναντίον της βούλησης της πλειοψηφίας και του κοινού περί δικαίου αισθήματος. Έτσι απλά. Διερωτώμαι πάντως γιατί έλειπαν οι επτά βουλευτές του ΚΚΕ και ο ένας του ΣΥΝ κατά την κρίσιμη ψηφοφορία, όπως επίσης διερωτώμαι αν οι βουλευτές της συμπολίτευσης έχουν τη συνείδησή τους ήσυχη μετά από μια τόσο ξεδιάντροπη προσβολή του κοινοβουλευτικού θεσμού. Εγώ πάλι είμαι βέβαιος πως την πράξη αυτή δεν θα την ξεχάσουν ούτε και οι εκατοντάδες χιλιάδες ψηφοφόροι τους οι οποίοι προδόθηκαν αισχρά για μια ακόμη φορά.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΑΛΙ ΚΥΡΤΣΟΣ!

Ο σούπερ-αντικειμενικός κ. Κύρτσος έγραψε πρόσφατα ότι μετά την κίνηση Χριστοδουλάκη (λέγε με Λαλιώτη) λύθηκαν πλέον τα χέρια του κ. Σημίτη για να κάνει το θαύμα! Τι να σου κάνουν τα χέρια, κ. Κύρτσο μου, όταν είναι δεμένα τα πόδια. Απ' την άλλη πλευρά, ενώ είναι –προς το παρόν– λυμένα τα πόδια του κ. Κόκκαλη, κάτι μου λέει ότι σύντομα θα του δεθούν τα χέρια. Ρε, μυστήρια πράγματα με το δεσμείν και λύειν.

Σ.Π.

ΤΟ ΖΕΪΜΠΕΚΙΚΟ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ

Τι το 'θελες, Μιχάλη μου, το ζεϊμπέκικο! Δε χόρευες καλύτερα το χορό του Ζαλόγγου; Είναι να 'χεις μπέσα σ' ένα κόμμα γεμάτο ζηλόφθονους χορευτές και φιλόδοξες πρίμα-μπαλαρίνες. Εσύ τώρα συγκαίγεις και πού διάθεση για χορό, ενώ αντίθετα η Μιλένα Αποστολάκη, η Μιλέν Ζεμονζώ του κινήματος, κινείται μεθοδικά χορεύοντας (μικροπολιτικές) καντρίλιες. Αυτές που έμαθε από τον μέγα χοροδιδάσκαλο, τον Ευάγγελο.

Σ.Π.

FORZA RAZZISMO

Και τώρα την προεδρία της Ε.Ε. αναλαμβάνει η Ιταλία. Εταίρος στην κυβέρνηση Μπερλουσκόνι είναι ο Ουμπέρτο Μπόσι, υπουργός Μεταρρυθμίσεων. Είναι αυτός που μεταξύ άλλων πρότεινε «να βουλιάζει το πολεμικό ναυτικό τα πλοία των μεταναστών» για ν' απαλλαγούν οριστικά απ' αυτούς!

ΣΟ.ΛΕ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

Ειπώθηκαν απίστευτα πράγματα στη διάρκεια της κάλυψης των γεγονότων στη Θεσσαλονίκη. Η παλλόμενη και αγωνιούσα φωνή ρεπόρτερ: «Βλέπω τώρα νεαρούς κουκλωμένους (sic) να μεταφέρουν κάδους απορριμμάτων που όμως δεν ξέρουμε τι έχουν μέσα». Εύγε!

ΣΟ.ΛΕ

ΝΤΟΡΑ

Κυρία Δήμαρχε, όταν με το καλό επιστρέψετε από τη Μόσχα και τακτοποιήσετε στο οικογενειακό σας άλμπουμ τις φωτογραφίες με τον Πούτιν, παρακαλώ θερμά μαζέψτε τα σκουπίδια και καθαρίστε καμιά πλατεία γιατί μας έχει φάει η βρώμα. Είναι ωραίο το αρχηγικό προφίλ σας, αλλά σας ψήφισαν για δήμαρχο κι ακόμη δεν έχουμε διαπιστώσει δείγμα γραφής σας στο Δήμο. Άδικο έχω;

Σία Τσαχπινόγλου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ... ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Η νομική γλώσσα κάθε τόπου είναι συχνά μία εθνική γλωσσική κατάκτηση. Ή σαφώς η διατύπωση του νόμου αποτελεί μία βάση της συμβίωσης μέσα στην κοινωνία. Καί δεν είναι χωρίς σημασία ή ύπαρξη ενός νομικού κειμένου διατυπωμένου χωρίς τὰ χαρακτηριστικά της νομικής γλώσσας. Θά διάβαζα με ευχαρίστηση τὶς παρατηρήσεις πού θά ἔκανε ἕνας νομικός γιὰ τὴν γλωσσικὴ ποιότητα τῆς ἑλληνικῆς ἐκδοχῆς τοῦ συντάγματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἕνα ἀντίτυπο τοῦ ὁποῖου, βεβαίως στὴν ἑλληνικὴ ἐκδοχή του, ἐπιδόθηκε καὶ τηλεοπτικὰ ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στὸν προεδρεύοντα τὴν Ἑνωση ἑλληνα πρωθυπουργό. Δέν ξέρω ἂν τὸ κείμενο (CONV 797/1/03 REV1) πού μπόρεσα νὰ βρῶ στὴν ἱστοσελίδα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνέλευσης (<http://european.convention.eu.int/>) εἶναι πράγματι τὸ κείμενο πού ἐπιδόθηκε. Καὶ ἀσφαλῶς εἶναι μόνο ἕνα σχέδιο. Ἐντούτοις περιέχει κάποιες διατυπώσεις πού μοῦ κάνουν ἐντύπωση. Μοῦ κάνει ἐντύπωση ἡ χρήση τοῦ ὅρου «ὑπήκοος», στή θέση τοῦ ὅρου «πολίτης» ἢ «αὐτός πού ἔχει τὴν ἰθαγένεια» ἢ «αὐτός πού ἔχει τὴν ἐθνικότητα». Καὶ μοῦ κάνει ἐντύπωση, ἐπειδὴ εἶχα μείνει μέ τὴν λαθεμένη ἰδέα, πὼς οἱ «ὑπήκοοι», μέ ἐξαίρεση ἴσως τούς Βρετανούς, εἶναι ἕνα μὴ χρῆζον προστασία ὑπὸ ἐξαφάνιση εἶδος. Ἐντύπωση μοῦ κάνει ἡ συστηματικὴ χρήση τοῦ ὅρου «δράση» ἐκεῖ πού γίνεται λόγος γιὰ «ἐνέργεια», σάν νὰ μπορούσα ἰσοδύναμα νὰ γράψω «Ἀμεση ἐνέργεια», ἐννοώντας «Ἀμεση δράση» ἢ «κάνω δράσεις» (γιὰ νὰ πετύχω κάτι), ἐννοώντας «κάνω ἐνέργειες» (γιὰ νὰ πετύχω κάτι). Μοῦ κάνει ἐντύπωση ἡ διατύπωση:

(Ἄρθρο I-45, παράγραφος 4) «Τὰ πολιτικά κόμματα ευρωπαϊκοῦ επιπέδου συμβάλλουν στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκῆς πολιτικῆς συνείδησης καὶ στην ἐκφραση τῆς βούλησης των πολιτῶν τῆς Ἑνώσεως», διατύπωση ἡ ὁποία ἐπανέρχεται ἀντίστοιχη καὶ στό «Μέρος II, Χάρτης θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑνώσεως, Ἄρθρο II-12, Ελευθερία του συνέρχεσθαι καὶ του συνεταιρίζεσθαι», παράγραφος 2: «Τὰ πολιτικά κόμματα, στο ἐπίπεδο τῆς Ἑνώσεως, συμβάλλουν στην ἐκφραση τῆς πολιτικῆς βούλησης των πολιτῶν τῆς Ἑνώσεως». Τὰ πολιτικά κόμματα «ευρωπαϊκοῦ επιπέδου» ἢ «στο ἐπίπεδο τῆς Ἑνώσεως» – ποιά σημασία πρέπει νὰ θεωρήσω αὐθεντικὴ [στό ἀγγλικό κείμενο πάλι, οἱ ἀντίστοιχες διατυπώσεις εἶναι στό πρῶτο παράδειγμα «at European level» (σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο), στό δεύτερο «at Union level» (σέ ἐπίπεδο Ἑνώσεως)]; Τό σημείωμα αὐτό ἂς θεωρηθεῖ, παρακαλῶ, κυριότατα, σάν παράκληση πρὸς τεχνικούς τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, νὰ σχολιάσουν (καὶ) τὴν ἐπαρκὴ γλωσσικὴ διατύπωση αὐτοῦ τοῦ κειμένου, γλωσσικὴ διατύπωση ἡ ὁποία στὰ μάτια μου –μολονότι νομικά ἀναλφάβητου ἀλλὰ ὡς πολίτη ἀποδεχόμενου πὼς δέν μπορῶ νὰ ἀγνοῶ τὸν νόμο– φαίνεται τουλάχιστον προχειρὴ σέ βαθμὸ πού νὰ ἀκυρώνει, μέ τὴν συνεργασία μας μάλιστα καὶ παρὰ τὶς διακηρύξεις, τὴν ἔγκυρη παρουσία τῆς ἑλληνικῆς ἀνάμεσα σὲ ἐπίσημες γλώσσες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως καί, πράγμα χειρότερο ἴσως, δέν ἐπιτρέπει στοὺς ἑλληνες εὐρωπαίους πολίτες καὶ νὰ κατανοοῦν ἕνα κείμενο πού δέν μποροῦν νὰ ἀγνοοῦν.

Ἰούνιος 2003, Νίκος Γουλανδρής

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Καθημερινός «ιντερνετικός» αναγνώστης τῆς *Καθημερινῆς*, μάταια ἀναζήτησα στὴν εφημερίδα τὶς ἐπόμενες μέρες, Σάββατο, Κυριακή, Τρίτη καὶ σήμερα Τετάρτη, κάποια ἀποκατάσταση τῆς παραποιημένης εικόνας τῆς πραγματικότητας πού δημοσιεύτηκε στο φύλλο τῆς Παρασκευῆς 20 Ἰουνίου 2003, με τίτλο: Ἑκρηκτικὴ «ἡ Ἀνοιξη τῆς Τεχεράνης», ὑπότιτλο: «Ἡ ἀντικαθεστωτικὴ ἐξέγερση μετατοπίζεται ἀπο τὴν πανεπιστημιούπολη σὲς φτωχὲς συνοικίες», καὶ κειμενολεζάντα: «Μάλλον ὁ Ἰρανὸς διαδηλωτὴς εἶχε πάψει νὰ ἐλπίζει ὅτι ἡ φωνή του ἀρκεῖ γιὰ νὰ φέρει τὶς μεταρρυθμίσεις στὴ χώρα του καὶ νὰ χαρίσει τὴν ελευθερία στοὺς φυλακισμένους του συμπατριῶτες, γι' αὐτὸ προχώρησε στὴν πιο ἀκραία μορφή διαμαρτυρίας. Ἡ τηλεοπτικὴ κάμερα κατέγραψε τὴ συγκλονιστικὴ σκηνή τῆς αυτοπυρπόλησής του στὴ Βέρνη. Μία συμπατριώτισσά του, πού εἶχε αὐ-

τοπυρποληθεῖ στο Παρίσι, υπέκυψε χθες βράδυ». Καὶ ὅμως οἱ ἀντικαθεστωτικοὶ Ἰρανοὶ πού αυτοπυρπολήθηκαν στο Παρίσι, στὴ Βέρνη, στο Λονδίνο, ἀπαιτοῦσαν σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση τὴν ἀπελευθέρωση συμπατριωτῶν τους, συλληφθέντων ὕστερα ἀπὸ ἀπροσδόκητη ευρύτατη αστυνομικὴ ἐπιχείρηση των γαλλικῶν ἀρχῶν πού ἐγίνε χαράματα τῆς Τρίτης 17 Ἰουνίου 2003.

Αὐτὴ ἡ παραποίηση των πραγματικῶν γεγονότων, ἡ ἀπόδοση σὲ βολικότερο Καίσαρα των πεπραγμένων ἄλλου, ἀξίζει, ἔχω τὴν γνώμη, νὰ διορθωθεί. Ἀν μὴ τι ἄλλο, μιὰ τέτοια ἀποκατάσταση θά ἔδινε κάποιο κύρος καὶ στὴν ἐγνοια καὶ γιὰ τὴν «Ἀνοιξη τῆς Τεχεράνης» –ἢ ὅποια ἄλλη– καὶ γιὰ τοὺς ἀπανταχοῦ διαδηλωτὲς πού ἔχουν πάψει νὰ ἐλπίζουν ὅτι ἡ φωνή τους ἀρκεῖ γιὰ νὰ φέρει μεταρρυθμίσεις στὴ χώρα τους.

Νίκος Γουλανδρής

ΠΛΙΑΤΣΟΚ

1 δισ. ήταν ο τζίρος του σκανδάλου Κοσκωτά. Μόνος του ο Νεονάκης έφτασε στα 22. Εάν προσθέσουμε με λογικούς συλλογισμούς και τους τζίρους των υπολοίπων σοσιαλιστών, τότε μπορεί να φτάσουμε κοντά στα 500 δισ. Αυτός είναι εκσυγχρονισμός. Με αναπτυξιακά άλματα, από τα 33 στα 500.

ΕΛΟΣ, ΦΙΛΙΑ ΠΑΝΤΕΛΟΣ

Σημίτης παριστάνει τον ανήξερο, τάχαμου υπεράνω. Έπεσε από τα σύννεφα ο κ. κροτίδας. Βαριέμαι και να γελάσω. Ταυτοχρόνως ο Λαλιώτης, με άψογες σταλινικές μεθόδους, του αφαιρεί την κομματική υποστήριξη. Θα τον καθαρίσουν σαν αυγό. Ο Λαμπράκης έχει ήδη πάρει στα χέρια του την αυγουλιέρα.

Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ

αι θα φέρουν το άλλο αστέρι, το γιωργάκη. Αυτός είχε τέτοια επιτυχία στην πολιτική του καριέρα, που οι Τούρκοι κο-

ντεύουν να προσγειωθούν στο Παγκράτι. Υπακούοντας στους προϊσταμένους του στην Αμερική, διχοτόμησε ήδη ωραιότατα την Κύπρο, παραχώρησε ουσιαστικά το μισό Αιγαίο στην Τουρκία και επίσης φροντίζει για τον εναέριο και θαλάσσιο χώρο της. Τι μένει τώρα; Η Θράκη μένει. Τα κρύβουνε, αλλά έτσι είναι. Για να πετάξεις στη Σάμο πρέπει να υποβάλεις τα σέβη σου στους πασάδες της Άγκυρας.

ΑΠΙΘΑΝΟΣ

Αλλά δεν πρέπει να χολοσκάμε. Το κράτος-έθνος είναι παρωχημένο, που λέει κι ο καθηγητής κ. Ηρακλείδης στα Νέα της περασμένης Πέμπτης. Και προτείνει να καταργήσουμε την κρατική κυριαρχία, όση απέμεινε, διότι λέει διαφορετικά καταπιέζονται οι μειονότητες. Σωστός. Να την καταργήσουμε και να κάνουμε τι; Διεθνή επανάσταση; Αυτό δεν μας το λέει. Ελπίζω στο επόμενο πόνημα.

Σ Η Μ Ω Ν Τ Ω Ν Ι Δ Ι Ω Ν

Ε
Η
Υ
—
Τ
Ο

Όταν θέλω να διαβάσω κάτι, πηγαίνω πάντα στα ίδια. Έχω μερικά βιβλία που συνεχώς τα ξεφυλλίζω: Φιτζέραλντ, Παπαδιαμάντη, Φλωμπέρ, Γιάννη Μαρή και Τσένεϋ, συνήθως αυτά. Αλλά αυτά είναι γούστα. Ο καθένας έχει τα δικά του. Υπάρχει όμως μία σταθερά που ξεχωρίζει τους αναγνώστες και τους συγγραφείς. Η σταθερά αυτή θα μπορούσε να ονομαστεί νοσταλγία. Όταν σε πιάνει αγωνία για τα περασμένα, για ό,τι τέλος πάντων τελειώνει, τότε το βιβλίο σε κρατάει όρθιο, το διαβάζεις διότι αισθάνεσαι αυτό που φεύγει. Και αντιθέτως όταν διαβάζεις ιδέες, απόψεις και λόγια του αέρα, που δεν έχουν σχέση με τη ζωή, έτσι όπως εσύ τη ζεις, τότε δεν υπάρχει κανείς απολύτως λόγος να διαβάζεις. Ακούς μουσική ή βλέπεις την Βασιλειάδου.

Λοιπόν έτσι κατατάσσω και τον Διονύση Χαριτόπουλο. Και πάλι στο τελευταίο του βιβλίο, το *Ημών των Ιδίων*, ένωσα όπως στα προηγούμενα, όπως στη Δέσποινα ή τον Μπούκοβι, δηλαδή πως κάτι φεύγει οριστικά και δεν γίνεται τίποτα επ' αυτού. Η αίσθηση αυτή της πτώσης, παρότι βγαίνει μέσα από την ανελέητη κριτική του στη νεοελληνική υποκρισία, παραμένει τόσο δυνατή που καλύπτει κάθε του προσπάθεια να φανεί σκληρός. Ο Χαριτόπουλος λυπάται γι' αυτά που φεύγουν και μου θυμίζει τον Χατζή που έλεγε: δάσκαλός μου είναι η λύπη.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ

Τώρα πώς γίνεται όλα τα υπόλοιπα κράτη να ενδυναμώνουν την κυριαρχία τους, να αφυπνίζεται ο εθνικισμός παγκοσμίως, με πρώτο και καλύτερο τον αμερικανικό, κι εμείς εδώ να παριστάνουμε τον χαζοχαρούμενο Κροπότκιν, αυτό μου κάνει εντύπωση.

Ο,ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ ΧΑΙΡΟΜΑΙ

Άλλοι φωστήρες της πολιτικής, προερχόμενοι από τη φιλοσημιτική πτέρυγα του ΣΥΝ, αποκρούουν κάθε ιδέα προσέγγισης με το ΚΚΕ —το οποίο βεβαίως δεν θέλει ν' ακούσει για συνεργασίες— διότι, λένε, όταν εμείς κάναμε κριτική στο σταλινισμό, αυτοί του ΚΚΕ μάς βρίζανε. Ωραία λογική. Άμα είναι να συνεργαζόμαστε με όσους κάνανε κριτική στο σταλινισμό, τότε να πάμε στον κ. Ανδριανόπουλο ή στον κ. Καρατζαφέρη. Ομολογουμένως αυτοί κάνανε την πιο ριζική κριτική στο σταλινισμό.

ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΟΙ

Αλλά ας αφήσουν τις εξυπνάδες κι ας το πούνε καθαρά: Δε θέλουμε καμία συνεργασία με το ΚΚΕ ή το ΔΗΚΚΙ, διότι θέλουμε να συνεργαστούμε με το ΠΑΣΟΚ και να μπούμε στη μελλοντική του κυβέρνηση. Κι ας αφήσουν ήσυχο τον Μανώλη Γλέζο, τον Στάλιν και τον Τρότσκι. Αυτά να τα πούνε σε καμιά φοιτητριούλα που δεν τους ξέρει. ☛

«Σύνοδος και Αντισύνοδος: Η υπαρξιακή μας αγωνία»

του Μένη Ξένου

Η όψη της πόλης-φρούριο, που πάγωνε το βλέμμα όσων κατέφθαναν στη Θεσσαλονίκη την περασμένη εβδομάδα, δεν ήταν τόσο εξωπραγματική όσο αρχικά φαινόταν. Μπλόκα των ΜΑΤ στις λεωφόρους και στους κεντρικούς σταθμούς, αμπαρωμένα καταστήματα με σιδεριές και φύλλα λαμαρίνας, κλούβες και πηγαδάκια αστυνομικών στις άκρες των ερημωμένων δρόμων και κάθε τόσο μια σειρήνα περιπολικού που ούρλιαζε διασχίζοντας την άδεια παραλία. Μια πόλη φαντασμάτων κι αδέσποτων σκυλιών, μάλλον βαλκανική παρά ευρωπαϊκή, η Θεσσαλονίκη της Συνόδου Κορυφής του 2003 θύμιζε εφιάλτη από βραδιά στρατιωτικού πραξικοπήματος.

Οχι, έφτασαν οι χούλιγκαν, ήταν η αμήχανη αντίδραση κάποιας συνεπιβάτριας μόλις αντίκρισε απ' το τζάμι του λεωφορείου μια ομάδα γέρων με κόκκινες σημαίες και πανό στη στάση της «Γράμμου-Βίτσι». «Να κατεβείτε γρήγορα», φώναξε τότε σαστισμένος ο οδηγός, κι έφυγε αμέσως πριν τολμήσουν οι εξουθενωμένοι γέροι ν' ανεβούν με τις σημαίες στο «δικό του» λεωφορείο. Την άλλη μέρα κάποιος καλλιτέχνης αρκετά γνωστός εξηγούσε πώς τα μπλόκα της τροχαίας δεν τον άφησαν να επισκεφτεί την ηλικιωμένη του μητέρα, ενώ ο ταξιτζής που μας παρέλαβε έξω από το Βελλίδειο επέμενε πως οι εκδηλώσεις του Κοινωνικού Φόρουμ που μόλις παρακολουθήσαμε ήταν «κατάληψη του χώρου απ' τους διαδηλωτές»!

Μάταια ο τοπικός Εξώστης σάρκαζε τους συμπατριώτες του φωνάζοντας «Τι φοβάστε, ρε;» στον τίτλο του εβδομαδιαίου του φύλλου. Κυβέρνηση, Σύνοδος και Θεσσαλονικείς κλείδωσαν τις υπηρεσίες και τα σπίτια τους κι έφυγαν για τα ήσυχα ακρογιάλια της Χαλκιδικής, αφήνοντας πίσω 5.000 άνδρες της ασφάλειας να περιμένουν τους «βαρβάρους» του Τόνυ Νέγκρι και του Κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης. Μόνες τους έγνοιες η ησυχία του κεφαλιού τους και η ασφάλεια του μαγαζιού τους.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα σύγχυσης, αδιαφορίας και φόβου έφτασε τελικά κι εκείνο το παράλογο απόγευμα του Σαββάτου όπου είχε οριστεί η ώρα της μεγάλης πορείας. Παρά τις μειωμένες πλέον προσδοκίες, πολυχρωμία, μπρίο και συμμετοχή δεν έλειψαν και πάλι. Τα ξένα πρακτορεία ειδήσεων μίλησαν για 25-50.000 χιλιάδες, έλληνες κυρίως, διαδηλωτές, μάλλον με κάποια δόση μικρής υπερβολής. Πρωτότυπα πανό, μπαλόνια και ωραίες μουσικές πλημμύρισαν ξανά τις έρημες πλατείες και

τους δρόμους δίνοντας πάλι στη νεκρόπολη αυτή, έστω για λίγο, την όψη της χαμένης της ζωντάνιας. Ακόμη και οι γκριζες λαμαρίνες άρχισαν να παίρνουν κάποιο χρώμα κι αυτές, γεμίζοντας από ζωγραφιές και έξυπνα συνθήματα όπως κι εκείνο που έγραφε: «Σύνοδος κι Αντισύνοδος: Η υπαρξιακή μας αγωνία»!

Το πανηγύρι όμως δεν έμελλε να διαρκέσει και πολύ. Γύρω στις 6 το απόγευμα μπήκε σ' εφαρμογή ένα καταστρωμένο σχέδιο 200 περίπου αναρχικών, που μέσα σε λίγα λεπτά κατάφεραν να βάλουν το κέντρο της πόλης στις φλόγες μπροστά στα βλέμματα χιλιάδων αστυνομικών που έμεναν αμετακίνητοι στις θέσεις τους πετώντας δακρυγόνα. Παρά τις λαμαρίνες και τα σίδερα, περίπου 30 καταστήματα της Εγνατίας κι από τις δύο πλευρές του Ναυαρίνου λεηλατήθηκαν ή κάηκαν εντελώς: όλη η Αριστοτέλους, η Μητροπόλεως και η Τσιμισκή είχαν γεμίσει δακρυγόνα, ενώ κάποιοι από τους προνοητικούς που έμειναν στα σπίτια τους άρχισαν να ξεχύνονται στους δρόμους γιατί τους κόπηκε το φως και δε μπορούσαν ν' αναπνεύσουν.

Όσοι είχαν φύγει στη Χαλκιδική κι όσοι έμειναν στα σπίτια τους, η αστυνομία, η κυβέρνηση, ακόμη και οι λαμαρινάδες που έστησαν μες στον πανικό χρυσές δουλειές, ένωσαν βέβαια πως δικαιώθηκαν απόλυτα απ' τη βλακώδη βαρβαρότητα των 200 αναρχικών. Από την άλλη όμως, ούτε ο φόβος, ούτε οι λαμαρίνες, ούτε και οι ατέλειωτες στρατιές των ΜΑΤ κατάφεραν να ξορκίσουν το κακό με την αμηχανία τους και τα γελοία τους μέτρα. Μόνο οι λίγες χιλιάδες των διαδηλωτών που έμειναν ως το τέλος βαδίζοντας σιωπηλοί ανάμεσα στα δακρυγόνα και στις φλόγες άφηναν να φανεί πως ίσως υπάρχει κι άλλος δρόμος πέρα από τη φυγή και το βανδαλισμό.

Σε νέο δρόμο η πολιτική σκέψη και δράση

τη συνέντευξη πήρε η Ελένη Καρασαββίδου

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά του νέου κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης είναι ότι καθιστά τον πολίτη ικανό και πρόθυμο να ταξιδέψει για να «συνομιλήσει» με τον τρόπο του με τους ισχυρούς της γης. Καθώς το νέο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ψηφίστηκε ήδη στη Σύνοδο της Χαλκιδικής, το πρόταγμα του κινήματος γι' αυτή τη μορφή λαϊκής κυριαρχίας αλλά και ενεργής παρέμβασης σκεπτόμενων πολιτών αποκτά νέες διαστάσεις. Ο Μάριο Μπερλίνγκουερ, γόνος ιστορικής οικογένειας της ιταλικής αριστεράς αλλά και αξιόλογος αναλυτής και ακτιβιστής ο ίδιος, ήρθε στη Θεσσαλονίκη για να συμμετάσχει στην αντισύνοδο των πολιτών μιλώντας σε εκδήλωση του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Τον συναντήσαμε αμέσως μετά έξω από το Βελλίδειο και μιλήσαμε μαζί του.

• Κάποιοι υποστηρίζουν ότι έχετε μια πλούσια και βαθιά «κινηματική» κουλτούρα στην Ιταλία, ενώ στην Ελλάδα η πολιτική κουλτούρα είναι πιο φορμαλιστική κι εξαρτάται σε μεγαλύτερο βαθμό από τα πολιτικά κόμματα. Μεγαλώσατε σ' ένα εξαιρετικά πολιτικοποιημένο περιβάλλον, που σήμαδεψε με τον τρόπο του την πολιτική ζωή της χώρας σας. Ταυτόχρονα έχετε αρκετές επαφές με την ελληνική αριστερά. Θα ήταν ενδιαφέρουσα μια σύγκριση από την πλευρά σας και κάποιες εξηγήσεις για το «πώς» προέκυψε αυτό το γεγονός.

— Να σας πω: Δεν μπορώ να μιλήσω για την Ελλάδα γιατί δεν την ξέρω τόσο καλά. Αλλά στην Ιταλία είχαμε σίγουρα μια ιδιαίτερη εμπειρία. Είναι το αποτέλεσμα όχι μόνο του «Ευρωκομμουνισμού» στο παρελθόν, αλλά και μιας βαθιάς κρίσης στο πολιτικό μας σύστημα τα νεότερα χρόνια. Αυτό ίσως μας βοήθησε να συνειδητοποιήσουμε την ανάγκη εναλλακτικών τρόπων πολιτικής δράσης.

• Όμως το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, ένα πολυσχιδές κίνημα που δημιουργεί μια δική του δυναμική και πραγματικότητα έξω από τα «καθιερωμένα» της «παραδοσιακής πολιτικής», δημιουργεί την ανάγκη να επανεφευρεθεί η ίδια η πολιτική κουλτούρα. Δε νομίζετε;

— Νομίζω ότι ζούμε σε μια ιστορική φάση που χαρακτηρίζεται από την κρίση των παραδοσιακών μορφών πολιτικής. Οι άνθρωποι δεν συμμετέχουν σε πολιτικές συζητήσεις, ούτε καν στις εκλογές τόσοι πολλοί όσο άλλοτε. Αυτό το κίνημα δημιούργησε κι έδωσε μια απάντηση γι' αυτή την απουσία πολιτικής σκέψης και δράσης. Αυτό που συμβαίνει είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και σημαντικό: η δημιουργία νέων «δημοσίων χώρων» αποτελούμενων

Ο Μάριο Μπερλίνγκουερ με τη συνεργάτιδα του Αντί Ελένη Καρασαββίδου.

από ανθρώπους που ανήκουν σε διαφορετικές οργανώσεις ή είναι τελείως «ανοργάνωτοι». Όπως γνωρίζετε ίσως, εγώ συμμετέχω τόσο στο κόμμα της Κομμουνιστικής Επανάδρασης όσο και στο δίκτυο Transform. Πλήθος ανθρώπων που αποτελούν οργανικά μέλη του κινήματος μετέχουν όπως εγώ σε κινήσεις που αποτελούν διαφορετικούς πολιτικούς και πολιτιστικούς θεσμούς. Το κόμμα μου έκανε αυτή τη λογική του νέου κινήματος κεντρικό σημείο της πολιτικής του δράσης και κουλτούρας, αποδεχόμενο την ανάγκη ευρύτερων σχηματισμών κι εναλλακτικών τρόπων δράσης έξω από το κοινοβούλιο και τις μονοκομματικές διεργασίες.

• Σχετικά με την προηγούμενη ερώτηση, ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ των παραδοσιακών κομμάτων της αριστεράς και του νέου κινήματος;

— Ως μέλος του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ μπορείτε να δείτε τη βαθιά προβληματική που αναπτύσσεται εδώ πέρα. Εμείς δεν θεωρούμε ότι οι παραδοσιακοί

τρόποι πολιτικής μπορούν να είναι αποτελεσματικοί στο να διαμορφώσουν ένα νέο κοινωνικό και πολιτικό υποκείμενο σ' έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Η ένωση σε τόσες πολλές και διαφορετικές εμπειρίες και κουλτούρες δεν μπορεί να περιορισθεί στα όρια της παραδοσιακής αριστεράς. Αλλά αυτή η ένωση αποτελεί ταυτόχρονα πλούτο κι αναγκαιότητα κι άρα πρέπει να υπάρξουν υποχωρήσεις των «παραδοσιακών» κομμάτων και νοοτροπιών ώστε να επιτευχθεί η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή.

• Αυτό θεωρείτε ότι είναι και το πρόβλημα του νέου Ευρωπαϊκού Συντάγματος;

— Μάλλον είναι σχετικό αλλά και πιο βαθύ, αφού ουσιαστικά οι κυρίαρχες δυνάμεις δημιουργούν ένα συνταγματικό συμβουλευτικό όργανο κι όχι ένα αληθινό σύνταγμα. Όργανο που θα εξυπηρετεί πρωτίστως τις δικές τους ανάγκες και ευρωπαϊκές ισορροπίες εις βάρος των ευρωπαίων πολιτών. Δεν μπορούμε παρά να αντιδράσουμε αντιπροτείνοντας κάτι ουσιαστικά δημοκρατικό που απουσιάζει.

• Παρά τα ζοφερά σημάδια όμως έχουμε μετά από καιρό την επιστροφή της λέξης «όραμα» μέσα από το νέο κίνημα. Πώς μπορεί να συγκεραστεί η ανάγκη για ένα «κοινό όραμα» ώστε να αποτελεί ισχυρή πρόταση, με την ανάγκη να διατηρηθεί η πολυχρωμία του κινήματος στο όνομα της μεγαλύτερης δυνατής συναίνεσης;

— Εδώ υπάρχει ένα ζήτημα. Αλλά κοιτάξτε κάποια δημιουργικά σημάδια που δεν έχουμε δικαίωμα να τα παραβλέψουμε. Όταν ξεκινούσε το κίνημα, το θέμα του «πολέμου» δεν ήταν ένα «κομβικό ζήτημα». Τώρα είναι. Ήταν και αυτό ζήτημα βαθύτερης πολιτικής ανάλυσης, να συγκεκριμενοποιήσουμε τις αιτίες του πολέμου και να κάνουμε τόσους πολλούς σε τόσα μέρη να κατέβουν συνειδητά να τον αντιπαλέψουν. Αυτή η κοινή θέση του κινήματος, η δυνατότητά του να συνενώνει τους κοινωνικούς παράγοντες κι ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικές πολιτισμικές, θρησκευτικές και διαπροσωπικές παραδόσεις σε σημαντικά ζητήματα, κάτι που δεν γινόταν στο παρελθόν ούτε στο κίνημα Ειρήνης, είναι η δύναμή του. Παράλληλα με τη δυνατότητα να ενώνει το εργατικό κίνημα και τα συνδικάτα, του δίνουν τη δυναμική να αντιμετωπίζει τους μεγαλύτερους στόχους του νεοφιλελευθерισμού και να συνεισφέρει στη δόμηση μιας άλλου τύπου ανάπτυξης και μιας δημοκρατικότερης διαδικασίας.

Το μέλλον του αντικαπιταλιστικού κινήματος

του Αλέξανδρου Καζαμία

Η νέα ιστορική πραγματικότητα που διαμορφώνεται σήμερα ενώπιον της αριστεράς, παρέχει πολλές απ' τις **προϋποθέσεις** που χρειάζονται για μια γενική ριζοσπαστικοποίηση της πολιτικής. Η ακραία милитарιστική μορφή του παγκοσμίου καπιταλισμού αφενός, και η πρωτοφανής κινητοποίηση πολιτών για έναν κόσμο πιο ειρηνικό και δίκαιο αφετέρου, θέτουν ξανά στο επίκεντρο τη θεμελιώδη σύγκρουση ανάμεσα στις δύο μεγάλες κοινωνικές συμμαχίες της εποχής μας: στους κερδισμένους και στους χαμένους της παγκοσμιοποίησης. Από τη γέννησή του στο Πόρτο Αλέγκρε μέχρι τη Θεσσαλονίκη, το «Κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης και του πολέμου» κατάφερε να δώσει μια ισχυρή πολιτική έκφραση σε όσους πολίτες ασφυκτιούν από τις **μονοδιάστατες** δομές της νέας παγκόσμιας τάξης κι απ' την ασυδοσία των **πολιτικών** και οικονομικών της εκπροσώπων. Εντούτοις η υπόσχεση μιας εναλλακτικής παγκόσμιας προοπτικής δε βρίσκεται τόσο στην ίδια την ύπαρξη του κινήματος αυτού όσο στην ικανότητά του να μετεξελισσεται μέσα από μια ραγδαία και πλατιά δυναμική.

Ο χαρακτήρας της στρατηγικής που υιοθετεί ένα κίνημα αντι-ηγεμονικό, είτε το θέλουμε είτε όχι, ορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις «τεχνικές της κυριαρχίας» που αυτό επιδιώκει να ανατρέψει. Καμία αντίσταση δε γεννιέται έξω από το πεδίο της εξουσίας στην οποία εναντιώνεται, και για το λόγο αυτό η σύγκρουση με τα πιο προωθημένα μέτωπά της είναι η βασική πράξη που κρίνει τελικά αν η αντίσταση αυτή θα ζήσει ή θα πεθάνει. Κάθε προσπάθεια εκ μέρους της να αποφύγει τη σύγκρουση με τα μέτωπα αυτά, είτε μέσα από ελιγμούς, είτε με περιχαράκωσεις, δεν είναι παρά μια προσωρινή αναβολή της τελικής της ήττας. Διότι η εξουσία δε χρειάζεται αφορμές για να επιτεθεί: είναι από τη φύση της μια διαρκής επίθεση, η οποία μπορεί να υποχρεωθεί σε οπισθοχωρήσεις μόνο στο βαθμό που βρίσκει αντιστάσεις στα νέα μέτωπα που η ίδια στήνει διαρκώς προκειμένου να συνεχίσει να επιβάλλεται και να ελέγχει.

Ανάμεσα σε άλλες, δευτερεύουσας σημασίας μεθόδους, τρεις είναι οι νέες τεχνικές της κυριαρχίας που στην παρούσα συγκυρία χρησιμοποιεί ο καπιταλισμός: α) η αποπολιτικοποιημένη ρητορεία της παγκοσμιοποίησης που

στοχεύει στη μετατόπιση των ευθυνών από τις κυβερνήσεις σε κάποιες δήθεν αόρατες δυνάμεις που βρίσκονται έξω και πάνω από αυτές, β) η λεγόμενη «συμπίεση του χωροχρόνου» που επέφερε η επανάσταση των τηλεπικοινωνιών και η οποία αποβλέπει στη στενότερη παρακολούθηση της ζωής των ανθρώπων και στην ταχύτερη λήψη αποφάσεων για τον πληρέστερο έλεγχό της, γ) ο «διαρκής πόλεμος» που κήρυξαν οι ΗΠΑ από την 11η Σεπτεμβρίου με στόχο την εδραίωση ενός καθεστώτος κρατικής τρομοκρατίας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος μιας γενικής αντι-δυτικής εξέγερσης γύρω από την «ιδιωτική» τρομοκρατία της αλ-Κάιτα.

ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΕΙ Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ;

Απ' την εμφάνισή του ως σήμερα, το αντικαπιταλιστικό κίνημα κατάφερε κι αυτό με τη σειρά του να αναπτύξει τρεις αντι-ηγεμονικές στρατηγικές οι οποίες, χρησιμοποιώντας τις ίδιες τις τεχνικές της κυριαρχίας, κατάφεραν να αντικρούσουν ως ένα σημαντικό βαθμό τα νέα μέτωπα του καπιταλισμού στα ίδια τα πεδία επιβολής τους:

α) Απέναντι στην αποπολιτικοποιημένη ρητορεία της παγκοσμιοποίησης

έθεσε κι αυτό μια εξίσου θολή ρητορεία «κατά της παγκοσμιοποίησης». Το ενδιαφέρον εδώ βρίσκεται στο γεγονός ότι, ιδεολογικά τουλάχιστον, πολλά από τα μέλη του κινήματος δεν έχουν ακόμη πειστεί πως η παγκοσμιοποίηση υπάρχει. Ωστόσο η επιλογή τους να πολεμήσουν έναν ανύπαρκτο –κατά τους ίδιους– εχθρό φαίνεται να πηγάζει καθαρά από στρατηγική ανάγκη: γίνεται, μ' άλλα λόγια, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο καπιταλισμός στο ίδιο το νέο μέτωπο που αυτός ανοίγει. Παράλληλα η αντι-ηγεμονική τεχνική που υιοθετήθηκε εδώ υπήρξε το αντεστραμμένο είδωλο εκείνης που επιστρατεύουν οι κυβερνήσεις του ηγεμονικού μπλοκ: όπως αυτές επικαλούνται ένα αμφίβολης υπάρξεως φαινόμενο όπως την παγκοσμιοποίηση για να δικαιολογήσουν τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές τους, έτσι και το αντικαπιταλιστικό κίνημα έδειξε έτοιμο να επικαλεστεί το ίδιο αυτό αμφίβολο φαινόμενο για να δικαιολογήσει την εξέγερσή του.

β) Παρ' όλο που εταιρείες όπως η Microsoft, η Vodafone ή το CNN έχουν βρεθεί στο στόχαστρο του αντικαπιταλιστικού κινήματος εξαιτίας του μονοπωλιακού τους καθεστώτος, η χρήση του διαδικτύου, της κινητής τηλεφωνίας και της δορυφορικής ενημέρωσης έχουν μ' επιτυχία **επιστρατευτεί** από το κίνημα αυτό ως τα κυριότερα εργαλεία της οργανωτικής του λειτουργίας. Άλλωστε ακόμη κι αυτό το κωμικό κυνηγητό ανάμεσα στις συνόδους κορυφής που καταφεύγουν σε βουνά, λαγκάδια κι ακρογιάλια, και στις αντισυνόδους που τις αποπαίρνουν στις τέσσερις γωνιές του κόσμου, δεν είναι παρά μια **συμβολική επίδειξη** δύναμης του κινήματος μέσα απ' τους ίδιους όρους που θέτει η εποχή της «συμπίεσης του χωροχρόνου»: σκοπός του είναι να δείξει πως, αν πράγματι ο χωροχρόνος έχει συμπιεστεί, τότε ο κόσμος δεν μπορεί να είναι ένα αχανές πεδίο ανεξέλεγκτων δυνάμεων δίχως όρια, όπως τον θέλει η ρητορεία της παγκοσμιοποίησης, αλλά ένας τόπος πιο προσβάσιμος και πιο μικρός, όπου

α πάντα μπορούν να ελέγχονται απ' όλους – ακόμη και οι πιο απόμακρες πυκέψεις των πιο ευέλικτων εξουσιών απ' τους ίδιους τους απλούς ανθρώπους.

γ) Απέναντι στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» που κήρυξε ο πρόεδρος Μπους, το αντικαπιταλιστικό κίνημα κατάφερε επίσης να διευρύνει τη βάση της διαμαρτυρίας του σχεδόν σε όλα τα στρώματα της κοινωνίας, ενσωματώνοντας πλατιές ομάδες πολιτών και μέσα από το στρατόπεδο του καπιταλισμού. Αν και εδώ η αντίσταση απέυχε να επιστρατεύσει τις τεχνικές της κυριαρχίας και να τις στρέψει ενάντια σ' αυτήν –π.χ. χαρακτηρίζοντας τους Μπους και Μπλερ τρομοκράτες ή διώκοντάς τους ως εγκληματίες πολέμου–, το αντιπολεμικό κίνημα κατάφερε ούστόσο να κλονίσει τη λαϊκή βάση των κυβερνήσεων που υπηρετούν την παγκόσμια ηγεμονία.

Βεβαίως η έκβαση της αντίστασης και τα τρία μέτωπα που προαναφέρθηκαν δείχνει ότι το αντικαπιταλιστικό κίνημα απέχει ακόμη πολύ απ' οποιαδήποτε οριστική αναχαίτιση της νέας προέλασης του καπιταλισμού. Εκείνο όμως που πέτυχε μέσα από τη μετωπική αυτή πρατηγική είναι «η δημιουργία ενός νέου χώρου έκφρασης», όπως σωστά επεσήμανε ο Τόνυ Νέγκρι στη Θεσσαλονίκη, κι αυτό, ως ξεκίνημα, έδωσε στην αντίστασή του τη ζωή.

ΠΟ ΤΗΝ «ΕΚΦΡΑΣΗ»

ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΝΙΑΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Ήδη προτού αρχίσει να εμφανίζεται στο Πόρτο Αλέγκρε και στο Σιάτλ, οι Λάικλ Χαρτ και Τόνυ Νέγκρι είχαν διοργανώσει υποστηρίξει στο βιβλίο τους Αυτοκρατορία ότι μια δυναμική αμφισβήτησης της παγκοσμιοποίησης έπρεπε να θέσει οποιαδήποτε εναλλακτική πρόταση σε εξίσου παγκόσμιο επίπεδο», (Αυτοκρατορία, 2000, σ. 681). Ίσως, ενάμισι χρόνια αργότερα, δρύθηκε στη Βραζιλία το «Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ» επιδιώκοντας να ιαράσχει μια θετικότερη έκφραση σ' ένα κίνημα που μέχρι τώρα ξέρει να χειρίζεται καλύτερα την άρνηση παρά τη θέση. Στο πλαίσιο ενός ακόμη πιο θετικού προβληματισμού, ο Πρόεδρος του Ινσπρισμού πρότεινε την περασμένη Παρασκευή στη Θεσσαλονίκη «την ίδρυση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού κόμ-

ματος» της αριστεράς.

Βεβαίως όλες οι εναλλακτικές και θετικές αυτές στρατηγικές πηγάζουν από έναν προβληματισμό που δείχνει να συνειδητοποιεί τόσο την ανάγκη όσο και την ικανότητα του αντικαπιταλιστικού κινήματος για περαιτέρω μετεξέλιξη. Ταυτόχρονα όμως οι νέες αυτές στρατηγικές προτείνουν ένα σχέδιο πολύ μακράς πνοής, το οποίο δε γεφυρώνεται βραχυπρόθεσμα με την παρούσα φάση εξέλιξης του κινήματος, που βρίσκεται ακόμη στο στάδιο μιας περιθωριακής αντίστασης. Για να τεθεί το πρόβλημα συγκεκριμένα: πώς είναι δυνατό να εδραιωθεί «μια εναλλακτική πρόταση σε παγκόσμιο επίπεδο» ή «ένα ενιαίο κόμμα της αριστεράς», τη στιγμή που δύσκολα θα μπορούσαν δύο απ' τις εκατοντάδες οργανώσεις του κινήματος να συμφωνήσουν σ' ένα ενιαίο πρόγραμμα εξουσίας; Ακόμη και στη Θεσσαλονίκη, όπου διαδήλωσαν μόλις 25.000 άνθρωποι αντί των 100.000 που αναμένονταν, κι εκεί ακόμη υπήρξαν έξι διαφορετικές πορείες που αρνούνταν έστω και χωροταξικά να πλησιάσουν η μια την άλλη.

Αφού όμως μιλούμε όλοι πλέον για ηγεμονία και αντι-ηγεμονία, ας επιστρέψουμε για μια στιγμή στο σχήμα που καθιέρωσε ο Γκράμσι. Με βάση αυτό, η πρώτη στρατηγική επιλογή που παρουσιάζεται σήμερα στο αντικαπιταλιστικό κίνημα είναι να μετεξελιχθεί από μια περιθωριακή οργάνωση σε ένα ενιαίο μέ-

τωπο με παρουσία στο επίκεντρο της κοινωνίας: με μία λέξη, να περάσει από τον «πόλεμο των χαρακωμάτων» στον «πόλεμο θέσεως». Αυτή η κατάκτηση μιας σταθερής και ενταγμένης θέσης μέσα στην κοινωνία, μπορεί βεβαίως να επιτευχθεί μέσα στο πλαίσιο που δημιούργησε με την ίδρυσή του το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ. Όμως γι' αυτό χρειάζεται ένα πιο συγκροτημένο επίπεδο οργάνωσης, ικανό να συμπεριλάβει στους κόλπους του και τα άλλα κόμματα της αριστεράς – στην περίπτωση της Ελλάδας, και το ΔΗΚΚΙ και το ΚΚΕ.

Ταυτόχρονα όμως, όπως ειπώθηκε απ' τον μόνο που φάνηκε να σκέφτεται καθαρά στην αντισύνοδο της Θεσσαλονίκης, τον Τόνυ Νέγκρι, «τα κινήματα χρειάζονται επιτυχίες για να εξελιχθούν». Ωστόσο οι επιτυχίες αυτές δεν πρόκειται στο εξής να εξασφαλίζονται με νούμερα διαδηλωτών, αλλά με την επιτυχία του κινήματος να επηρεάσει την κατεύθυνση των κυβερνητικών αποφάσεων που παίρνει το ηγεμονικό μπλοκ, αποκρούοντας έτσι την προέλασή του. Η Σύνοδος της Θεσσαλονίκης αγνόησε παντελώς την αντισύνοδο και τράβηξε το δρόμο της, χωρίς κανέναν να τη σταματήσει. Απέναντι στη συνεχιζόμενη αυτή αυτάρκεια της εξουσίας πρέπει τώρα να εστιάσει την αντίστασή του το αντικαπιταλιστικό κίνημα· αλλά για να το καταφέρει αυτό, χρειάζεται πρώτα να μετεξελιχθεί σ' ένα ενιαίο, συμπαγές και μαζικό Μέτωπο.

Ζητείται διορατικός εισαγγελέας (αλλά και άξιος πολιτικός)

του Μανόλη Καρέλλη

Η (αυθεντική) σκηνή προέρχεται από γενική συνέλευση των μετόχων μεγάλης ανώνυμης εταιρείας, με δραστηριότητες τόσο εντός της Ελλάδας όσο και στο εξωτερικό.

Ενας από τους μικρομετόχους, ασκώντας το δικαίωμα που του δίδουν οι

νόμοι για έκφραση γνώμης (το δικαίωμα για τη λήψη αποφάσεων ανήκει, όπως είναι γνωστό, στα μεγάλα πακέτα των μετοχών) ρωτά την περίπου μόνιμη διοίκηση, για το πού δόθηκαν οι μετοχές που εξαιρέθηκαν από τη δημόσια εγγραφή.

Η απάντηση του προέδρου

του Διοικητικού Συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας ήταν αποκαλυπτική:

— Το μόνο που μπορώ να σας πω απαντώντας στην απορία σας είναι ότι τα πρόσωπα που πήραν τις μετοχές, πέρα από εκείνες που διατέθηκαν με δημόσια εγγραφή, είναι πολιτικά, τόσο σε τοπικό όσο και σε κεντρικό επίπεδο. Δεν θα σας τα αποκαλύψω όμως, γιατί προστατεύονται από τον Δαφέρμο [που τότε ήταν επικεφαλής της υπηρεσίας που κάλυπτε τα προσωπικά δεδομένα].

— Και γιατί, επέμενε ο επιμελής μικρομέτοχος, δόθηκαν μετοχές στα πολιτικά πρόσωπα στα οποία αναφερθήκατε;
— Μα βοήθησαν την εταιρεία να «ξεκολλήσει» από την ατέλειωτη σειρά που περίμενε να εισαχθεί στο Χρηματιστήριο και να επωφεληθεί από την είσοδο ζεστού επενδυτικού χρήματος στα ταμεία μας. Αν δεν τις δίναμε, ακόμα θα περιμέναμε...

Παρόμοιοι διάλογοι θα μπορούσαν να εντοπισθούν στις γενικές συνελεύσεις μεγάλου αριθμού ανωνύμων εταιρειών που δρουν σε όλα τα πλάτη και τα μήκη της χώρας. Τόσο μεγάλου ώστε να μην είναι υπερβολή να του δώσουμε τον χαρακτηρισμό της **συντριπτικής πλειοψηφίας** όσων εισήχθησαν στο

χρηματιστήριο «την **επίμαχη** περίοδο των **φουσκών**».

Αλλά και αν οι διάλογοι δεν εντοπισθούν, οι μετοχές που εδίδοντο χαριστικώς, εκτός δημόσιας εγγραφής, υπάρχουν **σε όλα τα κιτάπια των ανωνύμων εταιρειών της χώρας**.

Και έπαιζαν το ρόλο του διαβόητου **γρηγορόσημου**, εναντίον του οποίου ακούονται υποκριτικές καταδίκες από όλες τις πλευρές και ταυτίσεις με μια, ήπια έστω, μορφή διαφθοράς.

Είναι δε τουλάχιστον αδιανόητο αλλά και ασφαλώς ύποπτο να επιδιώκεται η απόκρυψη των προσώπων που τις πήραν στο όνομα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. **Εκτός πια αν η προστασία των προσωπικών δεδομένων θεσπίστηκε για να καλύψει διάφορες διαβαθμίσεις της διαφθοράς**.

Και το ξαναλέω μια και, όπως επέμεναν οι παλιές χρηστομάθειες, η επανάληψη μπορεί να αποδειχθεί «αρχή μαθήσεως»: Η αποκάλυψη των ονομάτων των πολιτικών που πήραν τις εκτός δημόσιας εγγραφής μετοχές (και ωφελήθηκαν τα μέγιστα απ' αυτές) θα είναι **ο μίτος της Αριάδνης** που θα οδηγήσει στην αποκάλυψη της πιο μεγάλης κομπίνας

που έλαβε χώρα στην Ελλαδίτσα μας. Εκείνης που οδήγησε ένα εκατομμύριο και κάτι Έλληνες να πιστέψουν την ύπαρξη του... **λαϊκού καπιταλισμού** και να χάσουν εξαιτίας αυτής της πίστης που τους επιβλήθηκε «αρμοδίως», **τα περισσεύματα αλλά, κυρίως, τα υστερήματά των, να τα επωφεληθούν** δε οι **μυημένοι αετονύχηδες που караδοκούσαν...**

Και εξακολουθώ να ζητώ εκείνον τον **διορατικό εισαγγελέα** που θα υποχρεώσει τις ανώνυμες εταιρείες ν' ανοίξουν τα μυστικά κιτάπια των, αλλά και τον πολιτικό εκείνο που θα σώσει την (χαμένη) τιμή του πολιτικού κόσμου διατυπώνοντας το σχετικό αίτημα.

Και για να τελειώσω με μια κριτική των απολογητικών υπομνημάτων του κ. **Μιχάλη Νεονάκη**, όπως ακούστηκαν σε μεγάλης ακροαματικότητας τηλεοπτικές εμφανίσεις του (εντύπωση βέβαια προκαλεί η ευκολία με την οποία του διατέθηκε πανάκριβος τηλεοπτικός χρόνος).

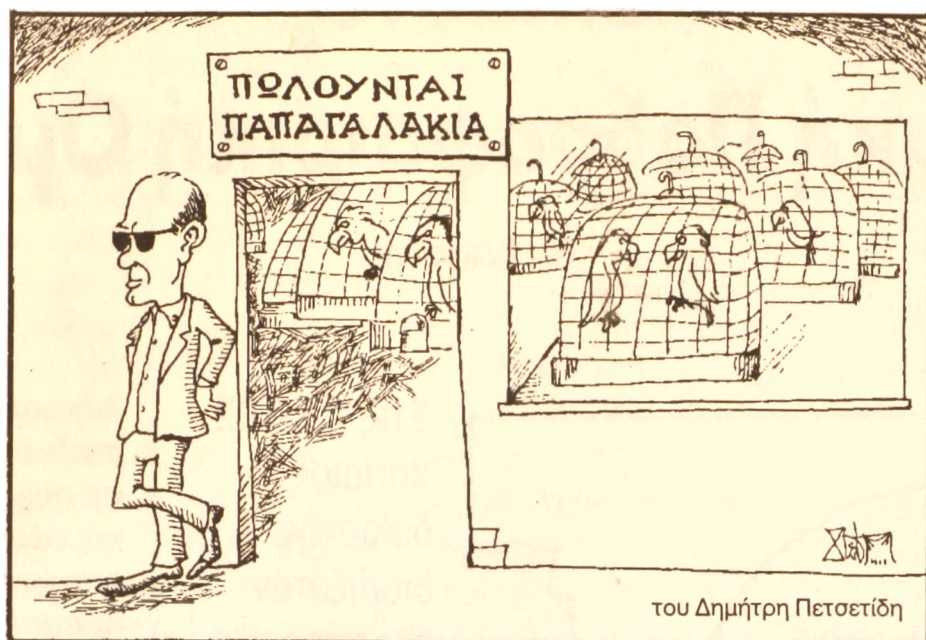
Δεν τον απαλλάσσει, όπως είχε κατά κόρον, το πόρισμα Θωμαδάκη.

Πράγματι, όταν γράφεται σ' αυτό ότι η χρηματιστηριακή συμπεριφορά του κ. Νεονάκη δεν ήταν «**συστηματικά παραβατική**» –κάπως έτσι είναι η διατύπωση– τι σημαίνει αυτή η περίτεχνη διατύπωση με απλά λόγια;

Μα ασφαλώς ότι **κατά περιπτώσεις ήταν παραβατική.**

Όπερ άτοπον αλλά και ολέθριον.

Ειπώθηκε ακόμα από τον κ.

Νεονάκη ότι τα 22 καυτά δισεκατομμύρια δραχμές που τζογάρισε στο χρηματιστήριο, με αιχμή την ύποπτη χρονιά του 1999, **δεν ήταν κέρδη του ή κεφάλαιά του.**

Και είναι αυτό αλήθεια.

Όταν, όμως, ο κ. Νεονάκης «τζογάρει» 22 δισεκατομμύρια δραχμές, αυτό σημαίνει ότι ο κ. Νεονάκης «έπαιζε» σε

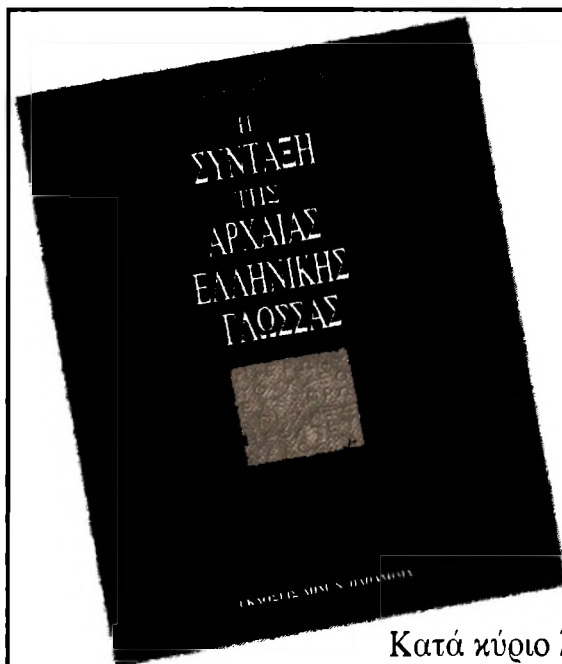
καθημερινή βάση, διαθέτοντας στην άσκηση του τζόγου μεγάλο μέρος του χρόνου που έπρεπε να διαθέτει, «**κανονικώς εχόντων των πραγμάτων**», ένας πολιτικός άξιος του ονόματός του για τη διαμόρφωση πολιτικών και για τη δημιουργία αξιών και για τα συμφέροντα του απλού ανθρώπου. Επενδυτής σίγουρα δεν ήταν, με τέτοιες

πρακτικές. Ήταν ένας **τζογαδόρος**, ό,τι κι αν σημαίνει αυτός ο όρος, **όσα στοιχεία του παρακατιανού και του χυδαίου ακόμα κι αν περιέχει αυτός.**

Ο δε τζογαδόρος **καταδικάζεται γενικώς από την κοινωνία, στην υγιή έκφρασή της τουλάχιστον. Τον καταδίκασε και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, λίγους μήνες πιο πριν.**

Ας μην ξεχνούμε ότι διέγραψε από την κοινοβουλευτική του ομάδα ένα μέλος του γιατί αποκαλύφθηκε ότι έκανε τζόγο παίζοντας... εκατοστάρια (σε δραχμές) στις μηχανές των φρούτων (που εξακολουθούν να δρουν, παρά τις απαγορεύσεις από τον πρόσφατο νόμο, ας ειπωθεί εν παρόδω...).

Εκατοστάρια και όχι δισεκατομμύρια, καλή ώρα...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

EDUARD SCHWYZER

Καθηγητής Πανεπιστημίου

Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Μετάφραση Γεώργιος Παπατσιμπίας

Δρ. Φιλολογίας

Πάυλος Χαιρόπουλος, Φιλολόγος

Σχ. 8ο, δεμένο, σελ. 950

«Ο πρωταρχικός στόχος του συγγραφέα είναι να ερμηνεύσει την ιστορική εξέλιξη της σύνταξης της Αρχαίας Ελληνικής.

Κατά κύριο λόγο ασχολείται με τη γλώσσα της κλασικής εποχής και τα πιο πολλά από τα παραδείγματα που δίνει προέρχονται από τους κλασικούς συγγραφείς. Ωστόσο πραγματεύεται εν συντομία, με παραδείγματα από τη λογοτεχνία και από άλλες πηγές, και ορισμένα από τα ύστερα στάδια της καθομιλουμένης, ακόμη και μέχρι τη σημερινή της εξέλιξη».

W. L. Lorimer, *Classical Review*

«Η Σύνταξη της Αρχαίας Ελληνικής του E. Schwyzer είναι από τα πιο σπουδαία αντιπροσωπευτικά έργα στο τέρας μιας εποχής της Ευρωπαϊκής γλωσσολογίας».

J. Lohmann, *Gnomon*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και την Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210 36.27.318

www.papadimasbooks.gr e-mail: papadimas@atp.gr

Δικαστές και Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία

Του Ρεπόρτερ

Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας. Για να εδραιώσει μάλιστα την αδυναμία εξεύρεσης στοιχείων, συνέταξε και πολύκροτο πόρισμα αποτελούμενο από 43 σελίδες.

Σημεία των καιρών, θα πείτε. Και μερικοί άλλοι, μεταξύ αυτών κι εκείνος που «βολεύτηκε» στην έμμισθη θέση, θα προσθέσουν: Μα αυτό προβλέπει ο Ν.2725/1999 με το άρθρο 119, σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται τέτοιος διορισμός από πρωτοδίκες κατόπιν κληρώσεως. Γνωρίζουν όμως οι κ.κ. προϊστάμενοι

του «έμμισθου» πρωτοδίκη και τις προβλέψεις του άρθρου 89 του Συντάγματος, οι οποίες όπως φαίνεται ελάχιστα συγκινούν; Το Σύνταγμα λοιπόν απαγορεύει στον δικαστικό λειτουργό κάθε άλλη μισθωτή υπηρεσία ή την άσκηση επαγγέλματος. Κατ' εξαίρεση στους δικαστικούς λειτουργούς επιτρέπεται να εκλέγονται Ακαδημαϊκοί ή μέλη του

διδασκικού προσωπικού ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ή να μετέχουν σε συμβούλια που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα, καθώς και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές.

Έχει όμως καμία σχέση η πρόβλεψη αυτή του Συντάγματος με τις επιτροπές της ΕΠΟ που επιβάλλουν πρόστιμα σε ποδοσφαιρικά σωματεία που είναι επαγγελματικές ανώνυμες εταιρείες; Ιδού το ερώτημα που θα έπρεπε να έχει απασχολήσει την ηγεσία της Δικαιοσύνης σχετικά με τη συνταγματικότητα του Ν.2725/1999.

Όσο για το φαινόμενο να μη συγκινείται κανείς από την ηγεσία της Δικαιοσύνης μπροστά στο φαινόμενο δικαστού που «βολεύτηκε» σε έμμισθη θέση στην ΕΠΟ, της οποίας διευθυντικό στέλεχος υπήρξε και ο κύριος κατηγορούμενος σε υπόθεση για την οποία ο εν λόγω δικαστής άσκησε καθήκοντα ανακριτή, το ερώτημα απευθύνεται πρωτίστως στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Κρουσταλλάκη.

Κατά τα άλλα, όταν το τεύχος αυτό του Αντί θα βρίσκεται στα περίπτερα, θα έχει γίνει γνωστή και η απόφαση της Ολομέλειας Εφετών Αθηνών για την περιβόητη πλέον «υπόθεση Κόκκαλη». Θα είναι γνωστό δηλαδή αν η υπόθεση θα έχει περιβληθεί, όπως άλλωστε επιβάλλεται, με μείζον κύρος, ανατιθέμενη σε εφέτες ανακριτές, ή αν θα έχει επιστρέψει για νέα ανάκριση στο Πρωτοδικείο Αθηνών, το οποίο ήδη βαρύνεται με την πανταχόθεν καταδικασθείσα ανάκριση του 4ου Ειδικού Ανακριτή κ. Πουρνάρα. Ό,τι κι αν έχει γίνει δηλαδή, η έρευνα της Δικαιοσύνης για το μεγαλύτερο ίσως σκάνδαλο των τελευταίων χρόνων θα συνεχισθεί. Σε ποιο βαθμό, είναι το μεγάλο ερώτημα.

Όσα πάντως προηγήθηκαν αυτής της

Ολομέλειας θύμισαν σε πολλούς «μέρες του '88», κι αυτό λόγω της έντονης αντίδρασης του κύριου κατηγορουμένου Σωκράτη Κόκκαλη στην ενέργεια του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Κρουσταλλάκη να ζητήσει τη σύγκλησή της προκειμένου να τερματισθεί η σοβαρή εκκρεμότητα στην υπόθεση αυτή. Όσα όμως ακολούθησαν την επιβαλλόμενη επέμβαση Κρουσταλλάκη και κυρίως οι «δημοσιογραφικές» παρεμβάσεις από το *Βήμα* του κ. Λαμπράκη και το *Καρφί* του κ. Κακαουνάκη, μόνο τον πανικό του πρώην χαφιεδάκου της Στάζι κατόρθωσαν να αναδείξουν: Απειλές προς το Μαξίμου του τύπου «μην με εγκαταλείπετε, γιατί θα καούμε όλοι», επισκέψεις οπαδών του στον 4ο όροφο του Μεγάρου του Αρείου Πάγου, προειδοποιήσεις για προγραφές εναντίον δικαστικών λειτουργών οι οποίοι υποτίθεται ότι δρουν ως «Εισαγγελείς της Ρηγίλλης».

Στον πανικό του ο Ρόκκο κατέφυγε στο ασφαλές κάλυμμα ανάλογων επιχειρηματιών τα τελευταία χρόνια, τον δύστυχο Ολυμπιακό. «Ο Βαρδινογιάννης φταίει για όλα που ζήτησε από τον Μητσοτάκη όταν ήταν πρωθυπουργός να μη μου δώσει τον Ολυμπιακό», κραύγασε στους αλαλάζοντες οπαδούς του στον Πειραιά.

Αλλά ας πάρουμε καλύτερα τα πράγματα από την αρχή: Πριν από ενάμιση χρόνο, το Φεβρουάριο του 2002, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Δημήτριος Παπαγγελόπουλος άσκησε, ύστερα από πολύμηνη ανάκριση, δίωξη εναντίον του Σ. Κόκκαλη για τέσσερα σοβαρότατα κακουργήματα και αλλά τόσα πλημμελήματα, μεταξύ των οποίων: Κατασκοπία κατ' εξακολούθηση σε βαθμό κακουργήματος, πράξεις δωροδοκίας και δωροληψίας σε βαθμό κακουργήματος, υπεξαίρεση αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, εμπιστευθέντος στον υπαίτιο λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου και διαχειριστού ξένης περιουσίας, σε βαθμό κακουργήματος, απάτη τελεσθείσα κατ' επάγγελμα σε βαθμό κακουργήματος, και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κατ' εξακολούθηση και κατ' επάγγελμα και υπό δράστου ιδιαιτέρως επικινδύνου (κακούργημα).

Στις 28.3.2003 ο κ. Πουρνάρας κατέληξε σε μια απόφαση, η οποία βάλλεται σήμερα πανταχόθεν στο δικαστικό σώμα: Περάτωσε δηλαδή την ανάκρισή του με τυπικές κλήσεις, επειδή θεώρησε ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις για την τέλεση των διωκόμενων πράξεων, για τις οποίες ουδένα εκάλεσε προς απολογία, και επέστρεψε τη δικογραφία στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών με την υπ' αριθ. 36/28.3.2003 αναφορά του. Ο κ. ανακριτής της υπόθεσης δεν περιορίσθηκε στη σύνταξη του συνήθους τοπικού εγγράφου προς τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, αλλά, πρωτοτυπώντας, αντί τυπικής αναφοράς επισύναψε στη δικογραφία εκτενές πόρισμα 43 σελίδων, με το οποίο αντικρούει την κατηγορία και εκθέτει σκέψεις, απόψεις, ως και κρίσεις επί των εξετασθέντων ως μαρτύρων, αναπτύσσει δε επιχειρηματολογία, της οποίας η διατύπωση, αν δεν ανήκει στα καθήκοντα συντάκτου απολογητικού υπομνήματος κατηγορουμένου, μόνο σε κείμενο βουλεύματος θα εδικαιολογείτο να περιληφθεί.

Στη συνέχεια, η άδοξα περατωθείσα ανάκριση του κ. Πουρνάρα διαβιβάσθηκε στο Εφετείο Αθηνών, το οποίο όφειλε να αποφανθεί επί της συνέχειας της υπόθεσης. Εκινείτο όμως με τους συνήθεις βραδείς ρυθμούς της Δικαιοσύνης και έτσι πριν από ένα μήνα περίπου ζήτησε να ενημερωθεί ο κ. Κρουσταλλάκης. Αφού μελέτησε τόσο την ογκώδη δικογραφία που σχηματίστηκε από τον κ. Παπαγγελόπουλο, όσο και την αναφορά Πουρνάρα, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου ζήτησε στις 10.6.2003 να συγκληθεί η Ολομέλεια Εφετών προκειμένου να λήξει η εκκρεμότητα της υπόθεσης.

Αυτό φυσικά δεν μπορούσε να του το συγχωρέσει ο πρακτοράκος της Στάζι. Έτσι στα έντυπα που έχουν αναλάβει το ρόλο του συνήθους μάρτυρα υπεράσπισής του άρχισαν να δημοσιεύονται διάφορα, στη γραμμή φυσικά της προηγηθείσης (και πληρωμένης) διαφημιστικής καταχώρησης-καταγγελίας της Ιντρακόμ: «ο αρμόδιος ειδικός ανακριτής απεφάνθη ότι ουδόλως στοιχειοθετούνται οι αποδιδόμενες σε εμένα πράξεις... ο κ. Κρουσταλλάκης επεμβαίνει και μεταμορφώνει την υπόθεση αυτή σε

θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος», ισχυρίστηκε ο Κόκκαλης μέσω της ανακοίνωσης της Ιντρακόμ και πρόσθεσε: «Οι μόνοι που μπορούν να αισθάνονται ικανοποιημένοι με την ενέργεια του κ. Κρουσταλλάκη είναι οι γνωστοί διαπλοκολόγοι, πολιτικοί και επιχειρηματικοί μου αντίπαλοι».

Όπως όμως τόνισε και η *Ελευθεροτυπία* της Τρίτης 24/6 η αμφισβήτηση των ενεργειών του κ. Κρουσταλλάκη από τον Σ. Κόκκαλη είναι αβάσιμη για ένα κυρίως λόγο: Σύμφωνα με το νόμο, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχει την ανώτατη διεύθυνση κάθε ποινικής ανάκρισης σε όλη τη χώρα. Ήταν λοιπόν όχι μόνο σύννομη αλλά και επιβεβλημένη η παρέμβασή του που οδήγησε στην αποτελμάτωση μιας υπόθεσης που ταιλαιπωρεί επί έτη τον δημόσιο βίο και το κοινό αίσθημα.

Κατά τα άλλα, προσέξτε το στιλάκι του πρακτοράκου στην ανακοίνωση της Ιντρακόμ: Μιλάει πρώτα για «πολιτικούς» και ύστερα για «επιχειρηματικούς» του αντιπάλους: Σαν να λέει δηλαδή ότι «εγώ είμαι ΠΑΣΟΚ, δεν μπορείς να με πειράξεις κ. Κρουσταλλάκη». Αν όμως δώσουμε βάση σε κάποιες -έντονες μάλιστα- φήμες, το ΠΑΣΟΚ μάλλον αποφεύγει να εμπλακεί στην υπόθεση, κατά το παράδειγμα των αμερικανών φίλων του πρακτοράκου. Λέγεται ότι η αντίστροφη μέτρηση για τον Κόκκαλη άρχισε όταν ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αθήνα άρχισε να κάνει ότι δεν τον ξέρει. Σημεία των καιρών; Ίδωμεν. Οφείλουμε ωστόσο να σημειώσουμε ότι όλοι οι προκάτοχοι του Σωκράτη στην προεδρία του άτυχου Ολυμπιακού κάθισαν στο εδώλιο.

Σε κάθε περίπτωση, την αγωνία των εναπομεινάντων φίλων του Σωκράτη εξέφρασε κατά τον καλύτερο τρόπο ένα πρωτοσέλιδο της *Αυριανής*, η οποία, πιστή πάντα στον άρχοντα Λαλιώτη, ενδύεται εσχάτως «ρόλο Μητσοτάκη», δηλαδή ρόλο «αρχαγγέλου της κάθαρσης»: «θα γίνει σεισμός στη χώρα αν ανοίξουν οι λογαριασμοί του Κόκκαλη στο εξωτερικό... γιατί πολλοί πολιτικοί θα βρεθούν λαδωμένοι». Εκεί άλλωστε βρίσκεται και η ουσία της υπόθεσης, όπως δεν έχει πάψει να γράφει το *Αντί* εδώ και χρόνια.

Ας παίξουμε!

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Στην Αθήνα ακόμα και το περπάτημα γίνεται με άγχος. Οι άνθρωποι περπατούν βιαστικά, σκουντουφλούν ο ένας πάνω στον άλλο –ειδικά τα πρωινά–, ατενίζουν μηχανικά όταν διασχίζουν το δρόμο, και συνήθως κοιτάζουν τα πόδια τους για να μη σκοντάψουν πουθενά. Φυσικά δεν παρατηρούν τους ανθρώπους γύρω τους και σε καμία περίπτωση τα κτήρια.

Λίγο μετά το Πάσχα μια φοιτητική παρέα πίνει καφέ και συζητά. Συμφωνούν ότι έχουν βαρεθεί ν' ακούνε μόνο για τις ασχήμιες της Αθήνας κι αρχίζουν να επισημαίνουν τα όμορφα σημεία που ο καθένας και η καθεμιά έχουν εντοπίσει – έστω και με ιδιαίτερη επιμονή... Συνειδητοποιούν ότι πολλά από αυτά δεν θα τα είχαν δει καν, αν χρησιμοποιούσαν πιο συχνά αυτοκίνητο και δεν περπατούσαν.

Η ιδιότητα ακριβώς του φοιτητή είναι αυτή που τους επιτρέπει να περπατούν στους δρόμους με διαφορετικό τρόπο και σε διαφορετικούς χρόνους από τους υπόλοιπους που είναι υποχρεωμένοι να... «χτυπάνε» πάσης φύσεως κάρτες.

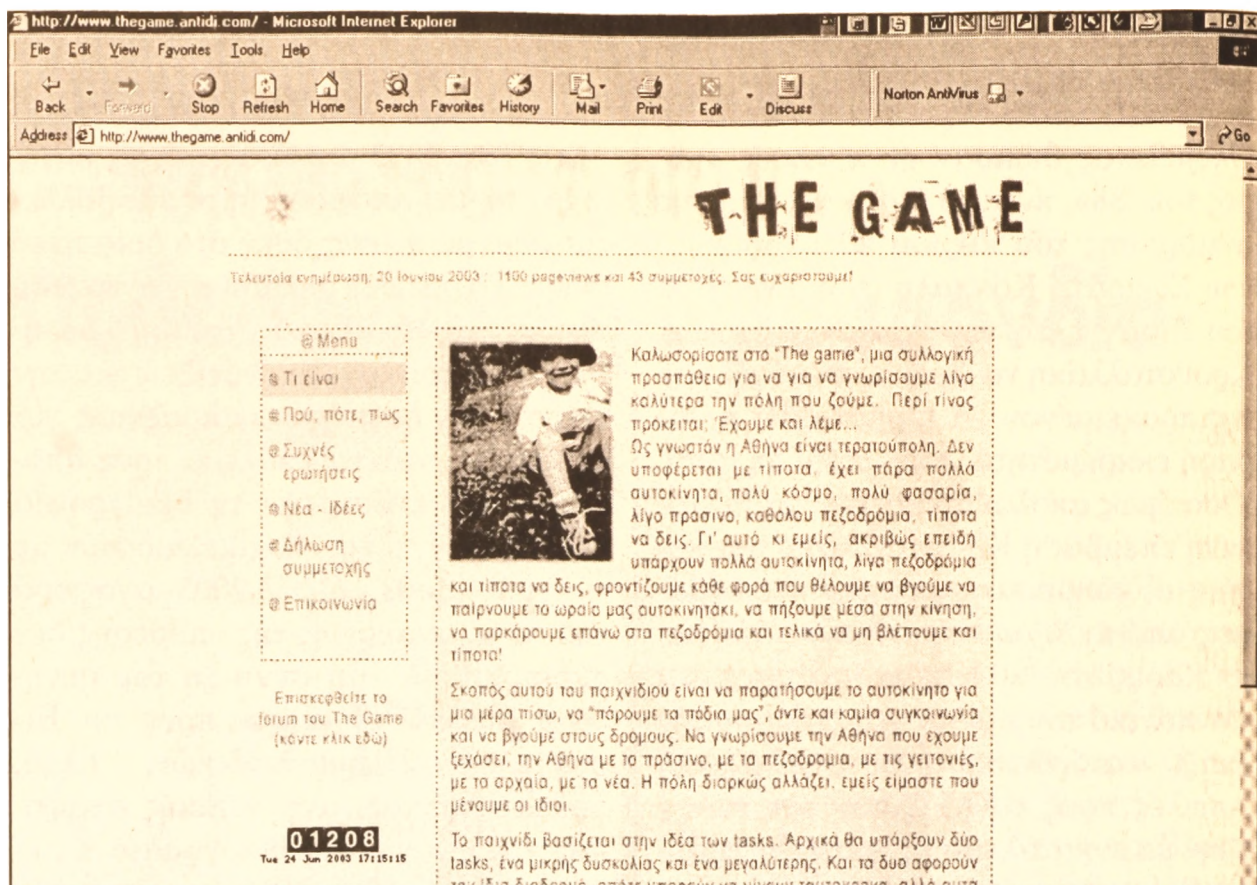
Ένα παιδικό παιχνίδι έδωσε την ιδέα σε μια από τις κοπέλες της παρέας. Τι θα γινόταν αν συνειδητά περπατούσαν άγνωστοι άνθρωποι μεταξύ τους –όχι βεβαίως απαραίτητα μόνο φοιτητές– σε προκαθορισμένη διαδρομή με στόχο να παρατηρούν αυτά που βλέπουν γύρω τους, συμμετέχοντας μ' αυτόν τον τρόπο σ' ένα παιχνίδι;

Και πού θα βρίσκονταν όλοι αυτοί οι άνθρωποι; –Γύρω τους. Αλλά είναι λίγο δύσκολο να σταματάνε αγνώστους στο δρόμο για να παίξουν στο παιχνίδι. Η ενδεδειγμένη «λύση» είναι το διαδίκτυο: Το «The game» είχε γεννηθεί!

Ο Αντώνης Ιωαννίδης, φοιτητής στη σχολή των Η/Υ στο Ηράκλειο, ανέλαβε να στήσει τη σελίδα:

(<http://thegame.antidi.com>).

Με ένα δολάριο το μήνα κόστος, αρχές Ιουνίου (μέσα σ' ένα μήνα) το site

είχε ήδη στηθεί. «Αργήσαμε[!] λίγο γιατί είχαμε εξεταστική», μας λέει ο Αντώνης.

Μέσα σε είκοσι μέρες 1170 χρήστες είχαν επισκεφθεί τη σελίδα και 45 από αυτούς είχαν ήδη δηλώσει συμμετοχή στο παιχνίδι. Το 70% είναι άντρες, αλλά η ψαλίδα διαρκώς μικραίνει.

Μία λέξη μπορεί να χαρακτηρίσει επακριβώς το παιχνίδι: Απλό. Δεν υπάρχουν κανενός είδους περιορισμοί για όποιον θέλει να συμμετάσχει. Δεν κοστίζει απολύτως τίποτα στον παίκτη. Δεν σπονσονάρεται, έμμεσα ή άμεσα, από καμιά εταιρεία – σ' αυτό επιμείναμε πολύ κατά τη διάρκεια της κουβέντας μας με τον Αντώνη. Ο νικητής δεν παίρνει κανενός είδους έπαθλο, πέρα από την ανακοίνωση της βαθμολογίας του είτε με το όνομα είτε με το ψευδώνυμό του – ό,τι ο παίκτης θέλει.

Το μόνο που απαιτείται είναι δύο ώρες διαθέσιμες μέσα στον Ιούλιο, όποτε ο κάθε παίκτης επιθυμεί.

Θα υπάρξει μία διαδρομή που θα ανακοινωθεί από τους διοργανωτές με email που θα στείλουν στον κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά. Η διαδρομή αυτή έχει δύο εκδοχές: την εύκολη και τη δύσκολη. Ανάλογα επιλέγει κανείς. Υπάρχουν ερωτήσεις, και στη μια και στην άλλη περίπτωση, που έχουν ως στόχο να κατευθύνουν τον παίκτη στη διαδρομή και να βαθμολογήσουν την προσπάθειά του.

Όποιος θέλει φωτογραφίζει ό,τι του κάνει εντύπωση και τροφοδοτεί το site με τις φωτογραφίες του – εννοείται,

εκτός συναγωνισμού. Ο νικητής της πρώτης διαδρομής του Ιουλίου θα έχει την ευκαιρία να διαμορφώσει τη διαδρομή του δεύτερου γύρου που θα ακολουθήσει πιθανότατα το φθινόπωρο.

Ο Αντώνης και η παρέα του θα είναι ευχαριστημένοι να συμμετάσχουν στο παιχνίδι άνθρωποι «που θα το δουν όπως ακριβώς είναι, σαν ένα απλό παιχνίδι» και από την ανταπόκριση να υπάρξει και δεύτερος γύρος, «που θα εξασφαλίζει μια συνέχεια στο παιχνίδι». Πάντως ο στόχος είναι ένας: «να προσέξουμε την πόλη. Να κοιτάξουμε ψηλά, να δούμε γύρω μας τις λεπτομέρειες σε μια διαδρομή που εκατοντάδες ίσως φορές έχουμε κάνει χωρίς να δώσουμε σημασία».

Αν δεν γνωρίσεις πρώτα καλά το χώρο γύρω σου, δεν μπορείς να τον αγαπήσεις...

Για το μετά «είναι ακόμα νωρίς. Όλα είναι ανοιχτά». Έχει ήδη στηθεί και ένα φόρουμ στο site, όπου όλοι έχουν τη δυνατότητα να κάνουν διάλογο, να καταθέτουν απόψεις και προτάσεις.

Εκ των προτέρων έχει αποκλειστεί η διαφήμιση και η σελίδα του παιχνιδιού «έγινε γνωστή από στόμα σε στόμα».

Είναι ήδη πολλές οι ιδέες για τη συνέχεια. Δεν αποκλείεται να δημιουργηθούν και ομάδες από τους συμμετέχοντες, ή να επεκταθεί το παιχνίδι και σε άλλες πόλεις.

Ωστόσο, όπως μας είπε και ο Αντώνης, «το ταξίδι (η διασκέδαση) και όχι ο προορισμός (το κάθε έπαθλο) έχει αξία».

Όταν μια φάρσα παίζεται δυο φορές

Μίλησαν για αυτοκάθαρση τις ημέρες αυτές. Δηλώσεις πολλές από τα «προβεβλημένα στελέχη του Κινήματος». Εκκαθαρίσεις αντί για κάθαρση (ή «αυτοκάθαρση»), σημείωνε μια εφημερίδα.

Αυτά – για να αναφερθούμε σε στελέχη που ανεβοκατεβαίνουν στη Χαριλάου Τρικούπη και πηγαινοέρχονται στο Μέγαρο Μαξίμου.

Η λέξη αυτοκάθαρση με πήγε πίσω: Στο 1988, όταν και πάλι είχε μεγάλη πέραση η αυτοκάθαρση.

Είναι δυο μήνες τώρα που προσπαθώ να τελειώσω αυτό το κείμενο. Αλλά κάθε δεύτερη μέρα το αναθεωρώ. Γράψε-γράψε, ποτέ δεν τελειώνεις, μου έλεγε ο δάσκαλος. Ερευνώντας καθημερινά τις εξελίξεις και διαβάζοντας τον Τύπο η αρχική ιδέα ότι κάτι μου θυμίζει και κάπου το έχω ξαναδεί το έργο παγιώθηκε στη συνείδησή μου.

Απομακρύνθηκε πριν μερικούς μήνες ο Γιώργος Πανταγιάς, υπεύθυνος για τα περί Τύπου παρά τω πρωθυπουργώ· κοινώς ο κολίγος που διοχέτευε στους δημοσιογράφους-παπαγαλάκια ό,τι επιθυμούσε να «διαρρεύσει» το Μέγαρο Μαξίμου. Να μην αναφερθούμε τώρα στις απρέπειες του Πανταγιά που τις θυμήθηκαν τα παπαγαλάκια μετά την αναχώρηση για το σπίτι του.

Είχε προηγηθεί η αποπομπή του Θεόδωρου Τσουκάτου, «στρατηγού» και πρωτοσυμβουλάτορα του κ. Σημίτη, εξαιτίας κάποιων ψιλοκαρφωμάτων του άλλου Θεόδωρου, του Πάγκαλου, ότι ο «στρατηγός» τα κουτσόπινε με το Σωκράτη Κόκκαλη στο κότερό του.

Ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων. Τι σημασία έχουν τώρα αυτά... Εξάλλου τώρα τα κουτσοπίνει και ο Πάγκαλος με το Σωκράτη, τώρα που κατενόησε ότι «νεανικές αμαρτίες» ήταν τα καρφώματα του Ρόκκο στη Στάζι.

Ο Θεόδωρος Πάγκαλος ή «Μεγάλος Τραγουδιστής» είχε όμως αποπεμφθεί προηγουμένως εξαιτίας της υπόθεσης Οτσαλάν.

«ΤΟΥΣ ΦΑΓΑΜΕ ΤΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ»

Την Πέμπτη 19.6.03 κυκλοφορούσε η *Αυριανή* με τον πρωτοσέλιδο τίτλο «Φάγαμε άλλον έναν υπουργό». Επρόκειτο για τον Στέφανο Μανίκα, υπουργό Επικρατείας· δηλαδή τον άνθρωπο που «συντόνιζε» τους άλλους υπουργούς εν ονόματι Σημίτη. Αιτία όσα βγήκαν στον αφρό στη Βουλή και επιβεβαίωσαν καταγγελίες του Κουρή ότι ο οδοντογιάτρος Μανίκας έπαιξε τις οικονομίες του στο Χρηματιστήριο· μόνον 500 εκατομμύρια αυτός. Γιατί ο άλλος οδοντογιάτρος, ο Μιχάλης Νεονάκης, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, είχε παίξει στο ΧΑΑ 22 τόσα δισ. Μετά απ' όσα ανέφερε το σημείωμα του κ. Θωμαδάκη, παραιτήθηκε κι αυτός από το πόστο του Εκτελεστικού στο οποίο τον είχε προωθήσει ο κ. Σημίτης ως αντίπαλο δέος στον άλλο οδοντογιάτρο (ή οδοντοτεχνίτη όπως τον αποκάλεσε κάποτε *Αυριανή*), τον Κ. Λαλιώτη.

Ο άλλος υπουργός που «είχε φάει» προηγουμένως ο Κουρής, παραμονές της λαμπρής τελετής στην αρχαία αγορά, ήταν ο Μαλέσιος που παραιτήθηκε κι αυτός για λόγους ευθιξίας μετά την αποκάλυψη και πάλι της *Αυριανής* ότι «εφιλοξενείτο» από το «λαμόγιο» τον Αθανασούλη. Η αποκάλυψη έγινε επειδή ο Κουρής είχε οικονομικές διαφορές με τον εγκάρδιο φίλο της Βάσως, Αθανασούλη. Κάτι έγινε όμως στο μεταξύ και ο «Ροβεσπιέρος του Κινήματος» (ο Κουρής ντε!) έκλεισε το στόμα του και όλα τα περί του «λαμόγιου» Αθανασούλη κουκουλώθηκαν.

Όσο για τους «παραιτηθέντες» αξίζει να σημειωθεί ότι παραιτήθηκαν από τα πόστα τους αλλά όχι και από το βουλευτικό αξίωμα. Η ευθιξία τους έχει βεβαίως και τα όριά της. Η παραίτηση από τη βουλευτική ιδιότητα θα εγκυμονούσε

κινδύνους: Μπορεί να ευρίσκονταν κάποια στιγμή μπλεγμένοι με τις ανακριτικές αρχές.

Ξεχάσαμε κάποιον; Α, ναι, τον υπουργό Τύπου Χρήστο Πρωτόπαπα (αυτός δεν ήταν οδοντογιατρός, ήταν τραπεζίκός και μεγάλος συνδικαλιστής που έφτασε μέχρι και Γ. Γραμματέας της ΓΣΕΕ να γίνει). Ε λοιπόν, ο Χρ. Πρωτόπαπας απεκαλύφθη ότι με κάποιο δάνειο της γυναίκας του και με τις οικονομίες του είχε κτίσει μια βιλίτσα – η οποία σημειωτέον είχε και κάποιες πολεοδομικές μικροπαραβάσεις. Ο Κουρής τον είχε παραλάβει κι αυτόν. Αυτός δεν παραιτήθηκε για λόγους ευθιξίας (ποιος την έχασε, να τη βρει υπουργός!), αλλά εμήνυσε τον Κουρή. Βέβαια ο εκδότης της *Αυριανής* και πρόεδρος της εταιρείας Kouris Media

Group ΕΠΕ δήλωσε για τις μηνύσεις: «Ποιες μηνύσεις; Αυτά είναι κωλόχαρτα».

Όλα τα στοιχεία που δημοσίευσε «η εφημερίδα που φορά παντελόνια», η *Αυριανή* δηλαδή, δεν μπορεί παρά να έρχονται από «εσωτερική πληροφόρηση», μέσα από το ΠΑΣΟΚ δηλαδή. Οι υποψίες τυλίγουν τον Κ. Λαλιώτη, τον οποίο άλλωστε η Κουριάς δεν παραλείπει να επαινεί σε κάθε φύλλο της. Σε άλλες στήλες αναδημοσιεύουμε μερικά παλαιά αποσπάσματα από την εφημερίδα για του λόγου το αληθές.

Αναφερόμενος στις δηλώσεις Πρωτόπαπα ότι η ενδεχόμενη απομάκρυνση Λαλιώτη είναι θέμα του πρωθυπουργού, ο Κ. Λαλιώτης τις απέδωσε «σε άγνοια, σε σύγχυση, ή σε πολυπραγμοσύνη». Και όλα τα σχετικά περί παραιτήσεώς του «είναι όνειρα θερινής νυκτός» και «ευσεβείς πόθοι ορισμένων κύκλων». Ποιων κύκλων άραγε; Ο Τ. Χυτήρης, που ουσιαστικά αντικαθιστά τον Πρωτόπαπα, έσπευσε μετά τις διαμαρτυρίες Λαλιώτη να «επανορθώσει»: «Δεν υπάρχει θέμα γενικού γραμματέα». Έτσι κύλησαν οι μέρες στο Πόρτο Καρράς.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

Το όλο σκηνικό θυμίζει έντονα τις μέρες του 1988 – τότε με το σκάνδαλο Κοσκωτά (ή μήπως δεν ήταν σκάνδαλο;).

Βέβαια στο ΠΑΣΟΚ δεν θέλουν να μιλούν γι' αυτό σήμερα και όταν μιλούν ισχυρίζονται ότι επρόκειτο για συνωμοσία της «αριστεροδεξιάς». Επίσης – διότι ιδιαιτέρως τα παραδέχονται και ντρέπονται για κείνες τις παρελθούσες αμαρτίες. Ας πάμε πίσω λοιπόν. Όχι για να θυμίσουμε την εμπλοκή του ΠΑΣΟΚ με τον Κοσκωτά, αλλά για να μεταφέρουμε το κλίμα των ημερών εκείνων, να θυμίσουμε τις διαπλοκές και τις σχέσεις μεταξύ των στελεχών και των υπουργών οι οποίες είχαν διαρραγεί.

Μήπως θυμάστε κατ' αρχήν ότι την παραπομπή των Κουτσόγιωργα και λοιπών –πλην εκείνης του Ανδρέα Παπανδρέου– είχαν ψηφίσει πολλοί βουλευτές και του ΠΑΣΟΚ, εκτός από την Αντιπολίτευση; Μήπως θυμάστε πόση οργή υπήρχε μέσα στο κυβερνών κόμμα για τα καμώματα του κλειστού πυρήνα του κόμματος; Ο σημερινός πρωθυπουργός είχε αποστασιοποιηθεί πλήρως, αλλά και πολλά άλλα στελέχη. Ο Λάζαρης τότε δραπέτευσε από το ΠΑΣΟΚ.

Όλος ο Τύπος έκανε καθημερινές επιθέσεις στην κυβέρνηση. Συγγνώμη, όχι όλος ο Τύπος. Μόνον η *Αυριανή* του Κουρή και οι 24 Ώρες του Κοσκωτά μαζί με δυο εφημερίδες της δεξιάς, την *Καθημερινή* και τη *Βραδυνή* που είχε αγοράσει ο Κοσκωτάς, υπερασπιζό-

ΞΕΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ..

«Έχω βγάλει τα μάτια μου με τον Λαλιώτη», έγραψε μεταξύ άλλων στην *Αυριανή* του Σαββάτου 24.5.03 ο απaráμιλλος Γιώργος Κουρής με αφορμή κάποια κείμενα στην *Ελευθεροτυπία* (Γιώργος Καρελιάς) και τα *Νέα* (Δημήτρης Μητρόπουλος) που έδειχναν τη σχέση Κουρή-Λαλιώτη. Φαίνεται ότι η «καημένη η Τζούλια» (βλέπε παρακάτω) θα διαμήνυσε στον εκδότη της *Αυριανής* να φροντίσει να διαλυθούν οι όποιες υποψίες πλανώνται στον ορίζοντα.

Η ΚΑΗΜΕΝΗ Η ΤΖΟΥΛΙΑ

Αλλά γιατί να μην αφήσουμε τον ίδιο τον Γ. Κουρή να μας τα αφηγηθεί; «Θα παρακαλούσαμε τον αρθρογράφο των *Νέων* Δημήτρη Μητρόπουλο, όταν

θέλει να επαινέσει ή να... καρφώσει κάποιον, να ψάχνει και να βρίσκει πραγματικά στοιχεία και όχι όπως έκανε χθες που... μπέρδεψε το όνομά μας στην άθλια ομολογουμένως επίθεση που εξαπέλυσε εναντίον του Κώστα Λαλιώτη κατηγορώντας τον ότι "δεν συγκράτησε τον Κουρή και μεσολάβησε μέσω τρίτου στον συμβιβασμό με τον Αθανασούλη..."

Για να βάλουμε λοιπόν τα πράγματα στην θέση τους δηλώνουμε τα εξής:

1ον) Ότι θεωρούμε τον Λαλιώτη σαν τον άνθρωπο με τις μεγαλύτερες ικανότητες στο ΠΑΣΟΚ που όμως "κάτι" του λείπει και γι' αυτό... πολύ δύσκολα θα γίνει Πρωθυπουργός...

2ον) Η προσφορά του –όπως και η δική μας– (συγγνώμη για το εγωιστικό

του πράγματος αλλά ευτυχώς ή δυστυχώς αυτή είναι η αλήθεια) σε όλους τους εκλογικούς αγώνες του ΠΑΣΟΚ είναι ανεκτίμητη.

3ον) Ο Κουρής με τον Λαλιώτη επανειλημμένα έχουν βγάλει και δημοσίως τα μάτια τους.

4ον) Η μοναδική προσφορά και βοήθεια του Λαλιώτη στο συγκρότημά μας είναι κάποιες "υποδείξεις" για να... βελτιώσουμε την *Αυριανή* τις οποίες μάλιστα ουδέποτε ακολουθήσαμε, γιατί αν τις είχαμε ακολουθήσει η *Αυριανή* δεν θα 'ταν... *Αυριανή*...

5ον) Τους τελευταίους 2-3 μήνες ο Κουρής δεν μιλάει στον Λαλιώτη γιατί τον θεωρεί συνυπεύθυνο που και τα τέσσερα μέλη του Ραδιοτηλεοπτικού που πρόσκεινται στο ΠΑΣΟΚ ψήφισαν...

νταν τον Κουτσόγιωργα και τον Ανδρέα. Στις δυο ομάδες των εφημερίδων εμφανίζονταν τα στελέχη της κυβέρνησης να αλληλοκατηγορούνται και να αλληλοκαρφώνονται· όπως σήμερα: Τα ευρωπαϊκά μεγαλεία του κ. Σημίτη σκιάστηκαν από τις αλληλοσυγκρουόμενες δηλώσεις, διευκρινίσεις και αντιδηλώσεις των Πρωτόπαπα, Χυτήρη, Λαλιώτη. Καρφώνουν τον Χριστοδουλάκη – έκανε γκάφα, ισχυρίζονταν τα ρεπορτάζ. Λες και είναι αυτονόητο ότι οι υπουργοί οφείλουν να αποκρύπτουν γεγονότα και δημόσια έγγραφα, και αν δεν υπακούουν στην αρχή του ψεύδους και της συσκοτίσης, τότε διαπράττουν «γκάφα». Τέτοιες οι «αρχές» των πολιτικών μας ανδρών!

Έχουμε γράψει στο *Αντί* –πριν από αρκετό διάστημα, είναι αλήθεια– τα ακόλουθα τα οποία όμως έχουν ισχύ και για τις μέρες μας. Αναφέρονται σε υπουργούς και στελέχη μιας άλλης κυβέρνησης:

- Δεν εκπροσωπούν το εκλογικό σώμα.
- Δεν μπορούν να κατέχουν τα ύπατα αξιώματα αφού στερούνται κάθε ηθικού κύρους και εκείνοι που συμμετείχαν σε άνομες ενέργειες και διαδικασίες και εκείνοι που δέχονται να παρακάθονται ακόμα μαζί τους.
- Δεν μπορούν πια να κυβερνήσουν –και το παρακολουθήσαμε τις ημέρες

αυτές– γιατί κάθε λεπτό αλληλοκαρφώνονται, καχύποπτοι και αποσυνδεδεμένοι ο ένας από τον άλλο. Έχουν αδρανοποιηθεί και η απραξία αυτή κατακρημνίζει το σαθρό κυβερνητικό οικοδόμημα.

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

Όπως και τότε, έτσι και σήμερα, τα καρφώματα μέρα με την ημέρα αυξάνονται και πληθύνονται. Είναι πάντως άξιο παρατήρησης ότι όλη η ιστορία –δηλαδή όχι όλη, ας μην πάμε τόσο πίσω– άρχισε με τις αποκαλύψεις του Κουρή για το «λαμόγιο» τον Αθανασούλη και τον Μαλέσιο. Και συνεχίστηκε με Πρωτόπαπα, Νεονάκη, Μανίκα. (Τους οποίους εκάλυπτε βεβαίως ο πρωθυπουργός μέχρι που βγήκε στη Βουλή το έγγραφο Θωμαδάκη για τις χρηματιστηριακές δοσοληψίες των δύο τελευταίων.)

Η εφημερίδα του Ταύρου, όταν επιχειρηθεί να γραφεί η ιστορία του ΠΑΣΟΚ, θα φανεί πόσο σημαντικό ρόλο έπαιξε στο Κίνημα: χωρίς κανέναν ενδοιασμό, με απύθμενο θράσος, με αλήθειες ανακατεμένες με ψέματα, με απίθανες κατασκευασμένες ιστορίες. [Να θυμίσουμε τώρα την απίστευτη ιστορία-κατασκευή κάποιου πολιτευτή στο Βόλο, του κυρίου Παπά, ο οποίος «αποκάλυψε» συνωμοσίες εναντίον του Ανδρέα μέσω *Αυριανής*, για

τις οποίες «αποκαλύψεις» επετέθη λάβρος εναντίον της Αντιπολίτευσης στη Βουλή ο Ανδρέας; Ανταμείφθηκε όμως ο κύριος Παπάς: Στις επόμενες εκλογές αναγορεύθηκε βουλευτής!]

Την *Αυριανή*, μην το ξεχνάμε, ο Ανδρέας Παπανδρέου την αποκαλούσε «πρότυπο της ελευθεροτυπίας» – μέχρι που δημοσίευσε τα γυμνά της Μιμής. Οι μεταλλάξεις όμως είναι για τον Κουρή καραμέλα. Λαύρος εναντίον του «Ανδρεοσώφ», την επομένη με τον Μητσοτάκη, ξανά με τον Ανδρέα κ.ο.κ. Ότι όμως η *Αυριανή* έπαιξε στο παρελθόν αλλά και εξακολουθεί να παίζει ρόλο στα εσωκομματικά του ΠΑΣΟΚ θα έπρεπε να μας βάλει σε δεύτερες σκέψεις...

ΓΑΖΟΥΝ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥΣ

ομαδικά –γιατί προφανώς από κάπου είχαν πάρει εντολή– εναντίον των συμφερόντων του εκδότη μας...

Μάλιστα, εκείνη την ημέρα που ο Γιώργος Κουρής έμαθε ότι είχαν ψηφίσει υπέρ του οι εκτιρόσωποι της ΝΔ και του ΚΚΕ και τον καταψήφισαν ομαδικά και οι 4 προσκείμενοι και διορισθέντες από το ΠΑΣΟΚ, έγινε έξω φρενών και ζήτησε στο τηλέφωνο τον Λαλιώτη για να του τα ψάλει και επειδή δεν τον βρήκε, «τα 'κουσε», άδικα βέβαια, η ιδιαιτέρα του, η καημένη η Τζούλια... στην οποία μάλιστα ο Γιώργος Κουρής δήλωσε ότι δεν ήθελε ποτέ στη ζωή του να ξαναμιλήσει στον Λαλιώτη.

Αυτή είναι η αλήθεια και η πραγματικότητα και επομένως σ' όσα επακολούθησαν με την *Αυριανή* ο

Λαλιώτης δεν είχε απολύτως καμία ανάμειξη.

Άλλωστε, ο εκδότης μας έχει τέτοια... μούρλια που όταν αποφασίσει κάτι, κανένας στον κόσμο δεν μπορεί να τον σταματήσει...

ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

Και για να μην ξεχνιόμαστε, πιο πρόσφατα, το Σάββατο 21.6.03, η *Αυριανή* επανέρχεται και με πρόσχημα τον Πρωτόπαπα αυτή τη φορά, υμνολογεί και πάλι τον Κώστα Λαλιώτη: «Θέλουμε να ρωτήσουμε ποιος είναι αυτός ο κ. Πρωτόπαπας που μπορεί να νομίζει, να έχει άποψη, να εκφέρει γνώμη, να πιάνει στο στόμα του τον Κώστα Λαλιώτη. Όταν ο Κώστας Λαλιώτης στο πλευρό των αιμνήστων

Γεννηματά, Κουτσόγιωργα, του πάντα νέου Άκη Τσοχατζόπουλου, του πάντα σοβαρού Κώστα Σημίτη, του πάντα μάχιμου Ευάγγελου Γιαννόπουλου και τόσων άλλων ιστορικών και πανάξιων στελεχών οικοδομούσαν κάτω από την φωτισμένη καθοδήγηση του Ανδρέα Παπανδρέου το ΠΑΣΟΚ, ο Χρήστος Πρωτόπαπας, άγνωστος τοις «αυτού οικείοις» και πολιτικά ανύπαρκτος, μασούσε συνδικαλιστικές τσιχλόφουσες! Και έρχεται σήμερα ο κύριος αυτός, χρήστης έξι ρημάτων, δέκα ουσιαστικών και είκοσι επιθέτων, αυτή είναι η γλωσσική του ευρυμάθεια, να αποφανθεί, ο κομματικά παρείσακτος, περί του του κομματικού μέλλοντος ενός Κώστα Λαλιώτη!»

Σ.Σ. Τα θαυμαστικά είναι του Κουρή.

ΜΙΣΕΛ ΦΟΥΚΩ

ΕΓΩ, Ο ΠΙΕΡ ΡΙΒΙΕΡ,

ΠΟΥ ΕΣΦΑΞΑ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ,
ΤΗΝ ΑΔΕΡΦΗ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΑΔΕΡΦΟ ΜΟΥ...

Πρόκειται για τον λόγο ενός εγκληματία ή το παραλήρημα ενός τρελού;

Πρόκειται, εντέλει για τη διαμάχη του δικαστικού με τον πρωτοεμφανιζόμενο τότε ψυχιατρικό λόγο.

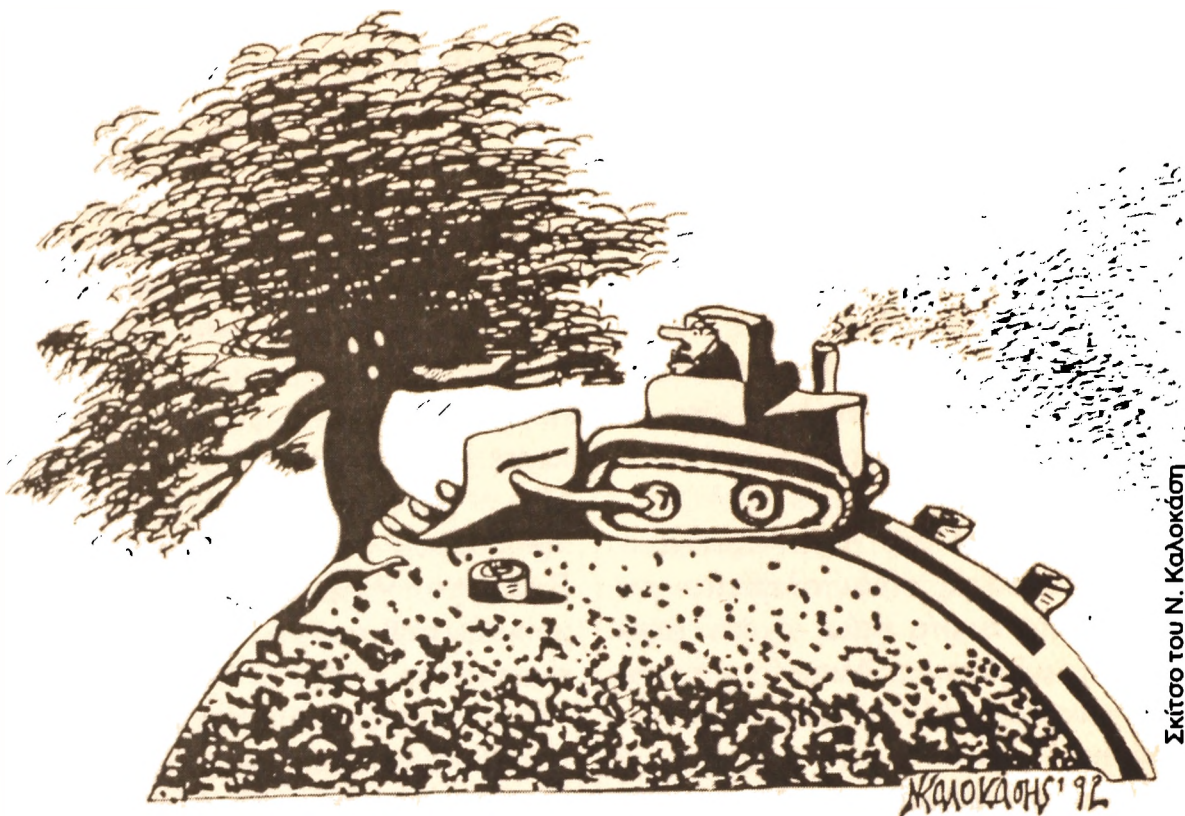
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑ 106 78
ΤΗΛ. 210-38.09.712

www.kedros.gr / books@kedros.gr

Κοινωνικοπαγές σκυρόδεμα

του Δημήτρη Ζ. Παπανικολάου

Το οπλισμένο σκυρόδεμα έχει κατά καιρούς αλλάξει πολλά ονόματα. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο το λέγαμε *μπετόν αρμέ*, δηλώνοντας συνάμα τη γαλλική του καταγωγή.

Στη δεκαετία του '60, όταν η ελληνική παραγωγή τσιμέντου φουντώνει, από μπετόν αρμέ γίνεται *σιδηροπαγές σκυρόδεμα*, όπου με το «σιδηροπαγές» δηλώνεται η αντοχή που το σίδηρο προσθέτει στο μπετόν όταν αυτό πήξει (πάγος, Άρειος Πάγος, συμπαγής βράχος).

Το επίθετο *σιδηροπαγές* εγκαταλείφθηκε με την πάροδο του χρόνου, γιατί οι γερμανικοί κανονισμοί που καθόριζαν τις προδιαγραφές για τα έργα από σκυρόδεμα το ήθελαν περισσότερο *οπλισμένο* παρά *σιδηροπαγές*.

Στο κείμενο που ακολουθεί θα προσπαθήσω να εξηγήσω γιατί το σκυρόδεμα με την πάροδο του χρόνου γίνεται *κοινωνικοπαγές*, καθώς χωρίς να γίνεται αντιληπτό εγκλωβίζει την κοινωνία μας, αφαιρώντας της την ευελιξία που χαρακτηρίζει συνήθως τους έμβιους οργανισμούς.

Η παραγωγή τσιμέντου στην Ελλάδα αυξήθηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Η Αθήνα διογκώθηκε, για να

φτάσει να στεγάζει τελικά το 50% του ελληνικού πληθυσμού. Πριν από τη συσσώρευση του πληθυσμού στο κέντρο, το χτίσιμο γινότανε με πέτρες που έβρισκε κανείς στον τόπο του έργου. Ανάλογα με την ποιότητα της πέτρας διαμορφώνεται και το αρχιτεκτονικό έργο. Διαφορετική η μορφή του έργου με γρανίτη, πουριά ή πωρόλιθο.

Οι χτίστες που έρχονταν στην Αθήνα δεν έβρισκαν τα υλικά του τόπου καταγωγής τους. Η ανάγκη οδήγησε τη δόμηση στην ανάπτυξη του τσιμέντου. Οι πέτρες, πουριά, πωρόλιθοι ομογενοποιούνται, ψήνονται στους 1700°C σε περιστρεφόμενο κλίβανο και μετά αλέθονται.

Το υλικό αυτό, το τσιμέντο, είναι κοινότοπος που προσφέρεται στους χτίστες σε σακιά των 50 κιλών, για να φτιάξουν τα έργα τους.

Η δόμηση διευκολύνεται, το σκυρόδεμα που πήξει εγκλωβίζοντας σίδηρα, δίνει άπειρες δυνατότητες στους χτίστες, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερη μέριμνα για την ποιότητα. Ο σοβάς καλύπτει το σκυρόδεμα και τα τούβλα, περιορίζοντας τις ανακρίβειες της κατασκευής.

Το τσιμέντο όμως, βασικό συστατικό του σκυροδέματος, για να παραχθεί

χρειάζεται ενέργεια. Ένας τόνος του υλικού αυτού απαιτεί 7.000.000 BTU ενέργεια, όση δηλαδή εκλύεται από την καύση ενός βαρελιού πετρελαίου. Η παγκόσμια παραγωγή τσιμέντου ανέρχεται στους 1,5 δισεκατομμύρια τόνους και απορροφά 1,5 δισεκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου, το 20% δηλαδή της συνολικής αντλούμενης ποσότητας. Οι Αμερικανοί δεν έχουν αυτάρκεια σε τσιμέντο, γιατί προσπαθούν να περισώσουν τα δικά τους αποθέματα πετρελαίου. Το εισάγουν από άλλες χώρες, το Μεξικό ή την Ελλάδα.

Η Ελλάδα μετατρέπει τις ελληνικές πέτρες σε σκόνη, εισάγωντας ενέργεια από τη Μέση Ανατολή. Η προστιθέμενη αξία από τις πέτρες που έχουν κονιορτοποιηθεί είναι ελάχιστη. Το τσιμέντο είναι πετρέλαιο στο 80% της αξίας του.

Στην Ελλάδα δεν έγινε αντιληπτή η ποσότητα ενέργειας που ενσωματώνεται στα υλικά με τα οποία χτίζουμε. Δεν το διδάχτηκαν οι Έλληνες αρχιτέκτονες στα Πολυτεχνεία και δεν έγινε κατανοητή η ουσία που εμπεριέχεται στην αμεσότητα που υπάρχει στη σχέση μεταξύ τεχνίτη και υλικού.

Ούτε οι Έλληνες καλλιτέχνες μάς επεσήμαναν την εξάρτηση. Πριν από μερικά χρόνια ο Κανιάρης εξέθεσε μπροστά στην Εθνική Πινακοθήκη μια παλέτα με πέντε σειρές από σακιά τσιμέντου και τα περιτύλιξε με μια ελληνική σημαία. Αν όμως αποστολή του καλλιτέχνη είναι η αποκάλυψη της αλήθειας, τα σακιά τσιμέντου θα έπρεπε να τυλιχθούν με μια σαουδαραβική σημαία.

Αποτέλεσμα αυτής της παράλειψης των δασκάλων και των καλλιτεχνών είναι η εξάρτηση που υπάρχει στο κτισμένο περιβάλλον από το εισαγόμενο πετρέλαιο. Το χτίσιμο των πόλεων μέσα στις οποίες κατοικούμε απορρόφησε μέσω του τσιμέντου το 75% της εισαγόμενης ενέργειας.

Επιπλέον, το χτίσιμο με σκυρόδεμα παγίωσε το δομημένο περιβάλλον. Είναι πλέον δύσκολο να μεταβάλουμε τον χώρο. Τα υλικά δεν επαναχρησιμοποιούνται. Μπορούν μόνον να μεταβληθούν σε μπάζα και να χρησιμοποιηθούν είτε σαν υπόστρωμα των δρόμων είτε για επίχωση της θάλασσας.

Δεν ήταν το ίδιο πριν από τον πόλεμο.

Αφού βομβαρδίστηκε το Βερολίνο, οι μισοί σχεδόν κάτοικοί του ασχολούνταν με την τακτοποίηση των υλικών (τούβλα, δοκάρια, μαδέρια) σε στοίβες, για να επαναχρησιμοποιηθούν. Τίποτε σχεδόν δεν μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί μετά την ευρύτερη εφαρμογή του σκυροδέματος με μονολιθικές κατασκευές στη δόμηση.

Οι επόμενες γενιές, εάν θελήσουν να διαχειριστούν με διαφορετικό τρόπο τον χώρο τους, θα προσκρούσουν στην αμεταβλητότητα και έλλειψη ευελιξίας της δόμησης που εμείς τους κληροδοτήσαμε.

Η εξάρτηση του τσιμέντου από το πετρέλαιο φαίνεται και από τη διαδρομή και τη μεταμόρφωση των ελληνικών εταιρειών. Η ΑΓΕΤ για παράδειγμα, μετά από αλλαγές ιδιοκτησίας, περνώντας από Άγγλους, Γάλλους, Ιταλούς, καταλήγει στα χέρια των Μεξικανών που παράγουν πετρέλαιο αλλά προτιμούν να το εξάγουν σαν τσιμέντο διότι έτσι κερδίζουν περισσότερο.

Η άλλη ελληνική εταιρεία τσιμέντου, ο ΤΙΤΑΝ, μετέφερε ένα πολύ μεγάλο τμήμα των δραστηριοτήτων της στην Αμερική, εκεί όπου η αξία του πετρελαίου είναι χαμηλότερη και οι Αμερικανοί φαίνεται να διασφαλίζουν την προμήθεια πετρελαίου με διαφορετικούς τρόπους απ' ό,τι οι Έλληνες.

Η εξάρτηση της δόμησης από το πετρέλαιο όπως και η λειτουργία του πολεοδομικού χώρου που προϋποθέτει μηχανοκίνητη κυκλοφορία, δημιουργεί αβεβαιότητα για την ελληνική κοινωνία. Σε περίπτωση έλλειψης ή ακόμη ραγδαίας αύξησης της τιμής του πετρελαίου, όλοι οι πόροι θα κατευθύνονται στην προμήθεια του απαραίτητου αυτού υλικού χωρίς να μπορεί κανείς να αντιδράσει, εγκλωβισμένος στο σκυρόδεμα που μεταβλήθηκε από οπλισμένο σε κοινωνικοπαγές.

Η εξάρτηση από το πετρέλαιο δεν διαφέρει από εκείνη των ναρκωτικών. Και αυτή η εξάρτηση προέκυψε από την άκριτη αποδοχή της ευκολίας που το πετρέλαιο προσωρινά προσέφερε. Δεν υπήρξαν κάποιοι να επισημάνουν στους υπόλοιπους τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν όταν κανείς στηρίζεται για τη διαμόρφωση του χώρου που τον περιβάλλει σε ξένες δυνάμεις.

- Ζήσης Σαρίκας, *Το όραμα του Υπερανθρώπου* (μια ερμηνεία του «Ζαρατούστρα» του Νίτσε)
- Πωλ Βιρλιό, *Καθαρός Πόλεμος*
- Κρίστοφερ Λας, *Η κουλτούρα του ναρκισσισμού*
- Περικλής Π. Βασιλόπουλος, *Δοκίμιο για το κοινωνικό Είναι* (εισαγωγή Κωνστάντσο Πρέβε)
- Χριστίνα Γ. Φλόκα, *Εγώ, ο Αμάραντος* (τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)
- Φούλα Λαμπελέ, *Διακοπή Ταξιδιού*
- Άλντους Χάξλεϋ, *Θαυμαστός καινούργιος κόσμος*
- Απόστολος Λυκεσάς, *Στυμφαλίδες όρνιθες*
- Αργύρης Παυλιώτης, *Ο φόνος θέλει τέχνη*

Τα έργα του Φρ. Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:

- Γενεαλογία της ηθικής
- Η θέληση για δύναμη
- Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
- Πέρα από το καλό και το κακό
- Το λυκόφως των ειδώλων - Ίδε ο άνθρωπος - Αντίχριστος
- Γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα
- Πωλ Βιρλιό, *Η διαδικασία της σιωπής*
Η πληροφορική βόμβα
- Ζαν Μπωντριγιάρ, *Συνθήματα*
Η καταναλωτική κοινωνία
- Τσβετάν Τόντοροφ, *Απέναντι στο ακραίο*
- Άσγκερ Γιορν, *Περί μορφής*
- Νταϊνβιντ Ρήσμαν, *Το μοναχικό πλήθος*
- Καρλ Πολάνυι, *Ο μεγάλος μετασχηματισμός*
- Λιούις Μάμφορντ, *Η ιστορία των ουτοπιών*
- Χρίστος Τσολάκης, *Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική* (δύο τόμοι)
- Ν. Μουτσόπουλος, *Συναισθηματική τοπογραφία*
Διαδρομή αυτογνωσίας (δύο τόμοι)
- Γιώργος Χουρμουζιάδης, *Λόγια από χόμα*
- Θωμάς Κοροβίνης, *Ο Μάρκος στο χαρέμι*
- Φούλα Λαμπελέ, *Ίο* (διηγήματα)
- Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου, *Επιλογές και σύνολα* (ποιήματα 1965-95)

- Αργύρης Παυλιώτης, *Ολέθριος δεσμός*
- Στέφανος Μπαλής, *Μαθηματικά και ποίηση*
- Χριστίνα Φλόκα, *Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη*
- Εντουάρ Ντυζαρντέν, *Έδρεψε δάφνες*
- Ετέλ Αντνόν, *Περί πόλεων και γυναικών*
- Άνα Νόβακ, *Οι ατυχίες της ψυχής*
- Λώρενς Στερν, *Αισθηματικό ταξίδι*
- Τόμας Μπέρνχαρντ, *Οι φτηνοφαγάδες*
- Γιαν Νέρουντα, *Ιστορίες από την παλιά Πράγα*
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, *Μυθοπλασία*
- Φ. Ντισσογιέφσκι, *Ο σωσίας*

- Μ. Μπουρλός, *Έλληνας, Εβραίος και αριστερός*

- Ιβάν Ίλλιτς, *Για τις ανάγκες του ανθρώπου*
- Τζέρι Μπράουν, *Η άλλη Αμερική*
- Ν. Κον, *Αγώνες για την έλευση της χιλιετούς βασιλείας του Θεού*
- Π. Μπράντλιτσερ, *Άρτος και θεάματα*
- Μαρία Λουίζα Μπερνέρι, *Περίγηση στην Ουτοπία*

Τα βιβλία του Κώστα Τομανά για τη Θεσσαλονίκη

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

37003 Σκόπελος Τηλ. 24240-23277, 23283
www.nissides.gr 2310-263363

ΠΕΜΠΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Το νέο NATO αποτελεί γεγονός. Νέα δομή διοίκησης, νέα όρια (περιλαμβάνεται και το Αφγανιστάν). Από 26 τα στρατηγεία μειώνονται σε 16. Η Ελλάδα διατηρεί το Κέντρο Συνδιασμένων Αεροπορικών Επιχειρήσεων της Λάρισας, με έλληνα διοικητή. Ουσιαστικά πρόκειται για υποστρατηγείο και θα υπάγεται στο στρατηγείο που θα μεταφερθεί από τη Νάπολη στη Σμύρνη, έχοντας αμερικανό διοικητή. Το υποστρατηγείο του Τυρνάβου καταργείται. Ως αντιστάθμισμα θα λειτουργήσει στη χώρα μας ένα «επιχειρησιακό κέντρο Ναυτικής Αποτροπής», που θα είναι υπεύθυνο για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων σ' όλη τη Μεσόγειο, για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Μπορεί «οι βάσεις του θανάτου» να μην έφυγαν, φεύγουν όμως τα στρατηγεία και πάνε στη Σμύρνη. Το ΠΑΣΟΚ της δεκαετίας του '80 τώρα δικαιώνεται!

- Έπρεπε να μας το πει η κυρία Μίλερ και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, που εγκαλούν τη χώρα μας και την τοποθετούν στη μαύρη λίστα για το εμπόριο λευκής σαρκός, για να ανακαλύψουμε ότι το «απέραντο φρενοκομείο» έχει μετατραπεί στη δεκαετία μας σε... άλλου τύπου «περίθαλψη» ίδρυμα. Το υπουργείο Δημόσιας Τάξης βέβαια διαφώνησε, αλλά συμφωνούν με τους Αμερικανούς οι 1.230.000 «πελάτες» του 2000.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Διαβάζω σήμερα στο «Σημειωματάριο» της *Καθημερινής* και δεν πιστεύω στα μάτια μου: Η κα Αγγελοπούλου δήλωσε μετά την υπογραφή μνημονίου συνεργασίας με το Μουσείο Γουλανδρή, πως «ο ένας από τους τρεις πυλώνες του ολυμπισμού είναι το περιβάλλον» – οι άλλοι δυο είναι ο πολιτισμός και ο αθλητισμός.

«Τρίζουν» τα μπετόν στον Άγιο Κοσμά, στο Μαραθώνα και σ' όλα εκείνα τα έργα όπου με το άλλοθι της Ολυμπιάδας καταστρέφεται ό,τι έχει απομείνει από τη φύση...

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Ο πόλεμος στο Ιράκ δεν τελείωσε: Εκτεταμένες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν οι αμερικανικές δυνάμεις, καθώς έχουν εντατικοποιηθεί οι επιθέσεις ένοπλων του ανατραπέντος καθεστώτος Μπάαθ. Κανονικές μάχες γίνονται στα βόρεια της Βαγδάτης και οι Αμερικανοί χρειάστηκε να επιστρατεύσουν ισχυρή δύναμη τεθωρακισμένων και ελικόπτερα για να εξοντώσουν 27 παραστρατιωτικούς. Από την 1η Μαΐου 49 αμερικανοί στρατιώτες έχουν σκοτωθεί σε ενέδρες και άλλες ένοπλες συγκρούσεις.

- Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα. Ούτε πατρίδα, ούτε ελευθερία. Την πατρίδα την καπηλεύεται το στυγνό θεοκρατικό καθεστώς και την ελευθερία οι Αμερικανοί. «Δεν θα υπάρξει έλεος προς τους μισθοφόρους των ΗΠΑ», προειδοποίησε ο Χαμενεί, στο Ιράν. Αμέσως μετά παραστρατιωτικές ομάδες οπλισμένες με γκλοπς και καλάσνικοφ προπηλάκισαν οπαδούς της αντιπολίτευσης στο κέντρο της Τεχεράνης.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Με φώτισε το Άγιο Πνεύμα φέτος και κάθισα σπίτι μου για το τριήμερο. Έτσι παρακολούθησα από τηλεόρασεως και σε καθεστώς δροσιάς και ξεκούρασης τι πάθανε στους δρόμους όσοι έφυγαν απ' την Αθήνα και τι πάθανε πάλι στους δρόμους όσοι δεν έφυγαν αλλά πήγαν για μπάνιο.

- Στην *Καθημερινή* διαβάζω ότι το ενδιαφέρον για τη νεοελληνική λογοτεχνία «είναι πολύ περιορισμένο στο εξωτερικό, παρά την πληθώρα

των σχετικών εκδόσεων», και ότι οι ξένοι «αγνοούν ακόμα και το Σολωμό που έχει τις λιγότερες μεταφράσεις». Ενώ στο εσωτερικό τριγυρνάνε όλοι μ' ένα βιβλίο λογοτεχνίας στο χέρι όλη την ώρα...

- Στην *Ελευθεροτυπία* διαβάζω ότι «ο αρχιτέκτονας» της CIA Ρίτσαρντ Χελμς, που η βιογραφία του εκδίδεται μετά θάνατον, ξεκίνησε από δημοσιογράφος και διαφημιστής. «Δημοσιογράφος-διαφημιστής». Όλα σ' αυτή τη ζωή έχουν μια εξήγηση λοιπόν... Παρ' όλο που στη χώρα μας «τα θέματα» τα επιβάλλουν κατά κύριο λόγο οι διαφημιστές πια...

ΔΕΥΤΕΡΑ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Από το πρωί φάνηκε η μέρα. Όταν πληροφορηθήκαμε ότι 15.000 αστυνομικοί και στρατιώτες θα είναι στη Θεσσαλονίκη για τη Σύνοδο και οι προετοιμασίες μπαίνουν στην τελική ευθεία, με τα καταστήματα της πόλης να φορούν τα σιδερόφρακτα «καλά» τους, για τον φόβο των καταστροφών.

- Επέστρεψαν και «οι εκδρομείς του τριημέρου», με τον γνωστό τρόπο: σημειωτόν. Αλήθεια, τον τελευταίο καιρό τα κανάλια παραλείπουν να μας ενημερώσουν για τα αθροίσματα των τροχαίων όπως έκαναν τα προηγούμενα χρόνια. Μπράβο, είδες ο εκσυγχρονισμός; Δεν τρακάρουν πια οι άνθρωποι...

ΤΡΙΤΗ 17 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Εντυπωσιακό το «σκληρό κατηγορώ» του βουλευτή Πάγκαλου στα *Νέα*. «Ορισμένα από τα στελέχη μας συναναστρέφονται τα μεγάλα ονόματα της ελληνικής πλουτοκρατίας», λέει. «Υπέκυψαν στην γοητεία του πλούτου», πάλι λέει. Το τραγικό όμως ξέρετε ποιο είναι; Όχι ότι όλα αυτά τα έκαναν σοσιαλιστές. Για τον βουλευτή Πάγκαλο «το τραγικό είναι ότι μια κυβέρνηση με τεράστιες επιτυ-

χίες θα χάσει τις εκλογές!» Όσο κι αν ακόνισα τη μνήμη ελέφαντα που διαθέτω, δεν θυμάμαι ούτε τον υπουργό, ούτε τον σκέτο βουλευτή Πάγκαλο να είχε μιλήσει ποτέ γι' αυτές τις «τεράστιες επιτυχίες», εκτός από τις δικές του φυσικά...

- Μιλώντας για πλουτοκρατία, κάτι εντελώς άσχετο με τον βουλευτή Πάγκαλο μου ήρθε στο μυαλό: Θεωρώ ότι ο Κόκκαλης δεν συγκαταλέγεται στην ελληνική πλουτοκρατία. Από την αρχή αυτός ήταν διεθνής. Με τους ξένους πλουτοκράτες νομίζω ότι δεν υπάρχει πρόβλημα.

- Κλείνει οριστικά και ουσιαστικά η Ραίκο σήμερα. Αλλά αυτό μπροστά «στο τραγικό γεγονός» ότι μια κυβέρνηση με τεράστιες επιτυχίες θα χάσει τις εκλογές» είναι τίποτα. Όπως και όλες οι άλλες επιχειρήσεις που έκλεισαν ή κλείνουν...

- Ο πατέρας Μπους αρμενίζει από σήμερα στα ελληνικά πελάγη φιλοξενούμενος στη θαλαμηγό του διεθνή πλουτοκράτη Λάτση. Μόνο η γραμματέας Παπαρήγα χρησιμοποιούσε αυτόν τον όρο. Από σήμερα ξαναγίνεται της μοδός λόγω Πάγκαλου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Μπουμ! Μια «φούσκα» έσκασε αργά χθες βράδυ στη βουλή. Ο υπουργός Χριστοδουλάκης ανακοίνωσε το ύψος των συναλλαγών του υπουργού Μανίκα και του μέλους του εκτελεστικού Νεονάκη: 22 δισ. δρχ. οι συναλλαγές του επενδυτή Νεονάκη και μόλις μισό δισ. δρχ του μικροεπενδυτή Μανίκα. Προσπαθώ να προσομοιώσω με αριθμούς τα ποσά αυτά στη δική μου πραγματικότητα. Λοιπόν, με μολύβι και χαρτί υπολόγισα ότι τα 9000 ευρώ που χρειάζομαι –το λιγότερο– για να ζήσω το χρόνο, σε είκοσι χρόνια που ολοκληρώνεται ο παραγωγικός κύκλος της ζωής μου, θα είναι αθροί-

στικά 70 εκατ. δρχ. Τα στρογγυλοποιώ και τα κάνω εκατό. Με βάση αυτά, χρειάζομαι 5 ζωές για ν' «αγγίξω» τις επενδύσεις Μανίκα και 240 ζωές για τις επενδύσεις Νεονάκη. Τα μαθηματικά είναι αμείλικτα «σύντροφοι». Θέλω πίσω τις 244 ζωές που μου χρωστάτε...

ΠΕΜΠΤΗ 19 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Ούτε και ο καιρός τη θέλει αυτή τη Σύνοδο στη Θεσσαλονίκη. Η κακοκαιρία το απόγευμα ήταν η αιτία για μία ώρα καθυστέρηση στις «αφίξεις» των VIP και για τη μικρή συμμετοχή στις πρώτες διαδηλώσεις.

- Αυτά που μου έμειναν από «το χώρο» και την εικόνα των ευρωπαίων ηγετών:

–Ο προεδρεύων Σημίτης και η Δάφνη –με ψαθάκι– ελέγξαν ακόμα και την παραλία στο Πόρτο Καρράς. Αμέσως μετά ο προεδρεύων Σημίτης δήλωσε ότι «η επιτυχία θα είναι καλή»!

–Ο Ιταλός Σίλβιο, όπως συνηθίζει να τον αποκαλεί με το μικρό του και ο πρωθυπουργός Σημίτης– κουβάλησε μαζί του και 48 «γορίλλες». Προφανώς δεν του έφταναν ούτε οι πάτριοι, ούτε τα αντιτορπιλικά.

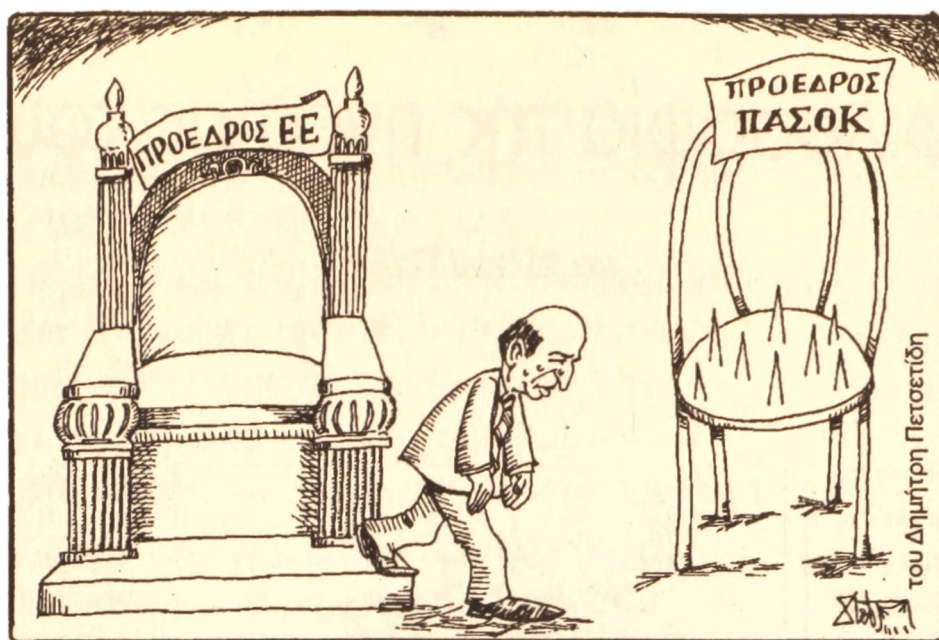
–Ο Ισπανός Σολάνα είχε «πονάκια στο γόνατο» και ο αέρας ανακάτεψε το μαλλί του Ισπανού Αθνάρ.

–Οι Άγγλοι Μπλερ και Στρο επιβεβαίωσαν πλήρως όσα λέγονται για τους Βρετανούς. Έχουν «αγγλική» ακρίβεια στα ραντεβού τους.

–Ο Έλληνας Μπισίμ («ηγέτης» στα τηλεοπτικά εφέ από παλιά) επιστράτευσε και ολόκληρο ιστιοφόρο και το πανί του για να έχει καλό φόντο στα κανάλια...

–Το κτήριο της Συνόδου «Μέλιτον» κατασκευάστηκε μέσα σε 45 ημέρες, σε αντίθεση με τα μεγάλα έργα που είναι γεφύρια της Άρτας.

–Το «θέμα Λαλιώτη» που προέκυψε μετά τις δηλώσεις Πρωτόπαπα. Ερώτηση: Θα

μείνει ο Γ.Γ. στη θέση του; Πρωτόπαπας: Δεν γνωρίζω. Είναι αρμοδιότητα του πρωθυπουργού.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Αυτά που μου έμειναν από την πλευρά «των απέναντι»:

–Το κάμπινγκ των 10.000 διαδηλωτών στο δάσος του Σείχ Σου.

–Τα φέρετρα της διαδήλωσης του ΠΑΜΕ.

–Οι προσπάθειες των διαδηλωτών στο Μαρμαρά να σπάσουν τον κλοιό των αστυνομικών.

–Οι κάμερες της αστυνομίας που έσπασαν οι διαδηλωτές.

– Η κάμερα του Ρόιτερς που έσπασαν οι διαδηλωτές.

–Ο όγκος και ο παλμός των διαδηλώσεων.

- Ο Λαλιώτης έκανε μερικά τηλεφωνημάκια σε Άκη, Βάσω, Κακλαμάνη, Σκανδαλίδη, Βενιζέλο και Παπουτσή, για να πάρει «το μήνυμα» ο Σημίτης ότι «το Εκτελεστικό των προσωπικοτήτων» «είναι εδώ», κι ούτε που να το σκέπτεται για «το Εκτελεστικό των μεσαίων στελεχών-εργατών»... Επίσης διεμήνυσε σε Χυτήρη, Θέμελη και Πρωτόπαπα, ότι «δεν θα διευκολύνει κανέναν με την παραίτησή του», ότι «είναι αιρετός και όχι δοτός» κι ότι «αν υποβληθεί μομφή εναντίον του στην Κεντρική Επιτροπή θα θέσει εκ νέου υποψηφιότητα για τη θέση του γραμματέα του

ΠΑΣΟΚ».

ΣΑΒΒΑΤΟ 21 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Η Ευρώπη θα αποκτήσει Σύνταγμα. Ευρωπαϊκό πνεύμα όμως δύσκολα.

- Όσο λογικά ήταν τα χθεσινά επεισόδια όπου οι διαδηλωτές ήθελαν να σπάσουν τον αστυνομικό κλοιό και τη μακαριότητα των ευρωπαίων ηγετών στο Μαρμαρά, τόσο παράλογα είναι τα σημερινά στη Θεσσαλονίκη, όπου καταστράφηκαν μαγαζιά, αυτοκίνητα και η Φιλοσοφική Σχολή. Ένα πανεπιστημιακό άσυλο έχει μείνει και με κάτι τέτοια κινδυνεύει να καταργηθεί...

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Τα επεισόδια στη Θεσσαλονίκη συνεχίζονται.

- Εντωμεταξύ σήμερα στην Αθήνα γίνεται το πρώτο μνημόσυνο από τα δύο, αυτό της εσωκομματικής αντιπολίτευσης, για τον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ. «Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, ενωμένο δυνατό» «βροντοφώναξαν»...

ΔΕΥΤΕΡΑ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Σήμερα γίνεται και το δεύτερο μνημόσυνο, των εκσυγχρονιστών, για τον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ. «Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, ενωμένο δυνατό» «βροντοφώναξαν» και σήμερα...

- Μάλλον ο μακαρίτης το έκανε το θαύμα του από το υπερπέραν κι ο πρωθυπουργός Σημίτης τηλεφώνησε στο

γραμματέα Λαλιώτη και τα ξαναβρήκαν. «Προσωρινά», λένε οι ειδικοί αναλυτές. Προφανώς, διότι κάθε θαύμα κρατάει τρεις μέρες...

- Ο μπαμπάς Μπους τρώει στο Μαξίμου. Αναρωτιέμαι τι θα ειπωθεί μεταξύ τυριού και αχλαδιού...

- Το «δικαίωμα της ατομικής του ευημερίας» διεκδικούσε –κατά λέξη– ο «σοσιαλιστής» επενδυτής Νεονάκης, όταν τζιράριζε 22 δις. στο Χρηματιστήριο. «Ο άνθρωπος που γνωρίζει τα χιλιάδες στελέχη του ΠΑΣΟΚ με το μικρό τους όνομα» Νεονάκης μάς πληροφόρησε επίσης –από την εκπομπή του Ν. Χατζηνικολάου– ότι «δεν χρειάζοταν παραπάνω από 10 λεπτά την ημέρα για να κινεί τα κεφάλαιά του στο Χρηματιστήριο, «λόγω της δεκαετούς πείρας του» στις επενδύσεις. Είπε ακόμα ότι «ίσως να πληρώνει τη διαφάνειά του», αφού ούτε λίγο ούτε πολύ μάλλον ήταν από τους χαμένους του Χρηματιστηρίου· αλλά σ' αυτό δεν επέμεινε και πολύ. Όλ' αυτά μού έφεραν στο νου μια φράση που είχα ακούσει πριν πολλά χρόνια: «ο καπιταλισμός είναι το τελειότερο σύστημα στον κόσμο, μόνο που έχει λίγες θέσεις».

ΤΡΙΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Μετά το «Ενώπιος ενωπίω» και *Τα Νέα*, ο Νεονάκης σήμερα στη Στάη. «Έλεος πια μπορώ ν' αναφωνήσω», που είπε κι ο ίδιος χθες στο Χατζηνικολάου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Πανικός με το πιθανό πρώτο κρούσμα SARS στην Ελλάδα.

- Πανικός με την απειλή Μπους στις ΗΠΑ, ότι θα ταΐσει μεταλλαγμένα τους ευρωπαίους ηγέτες. Έχει χιούμορ ο Μπους; Σε κάθε περίπτωση αν θέλουν ας μη φάνε και ας προσβάλουν τον πλανητάρχη...

Εφημερίδα

Παιδείας παρεπόμενο:

Βίος και φιλοσοφία της ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ

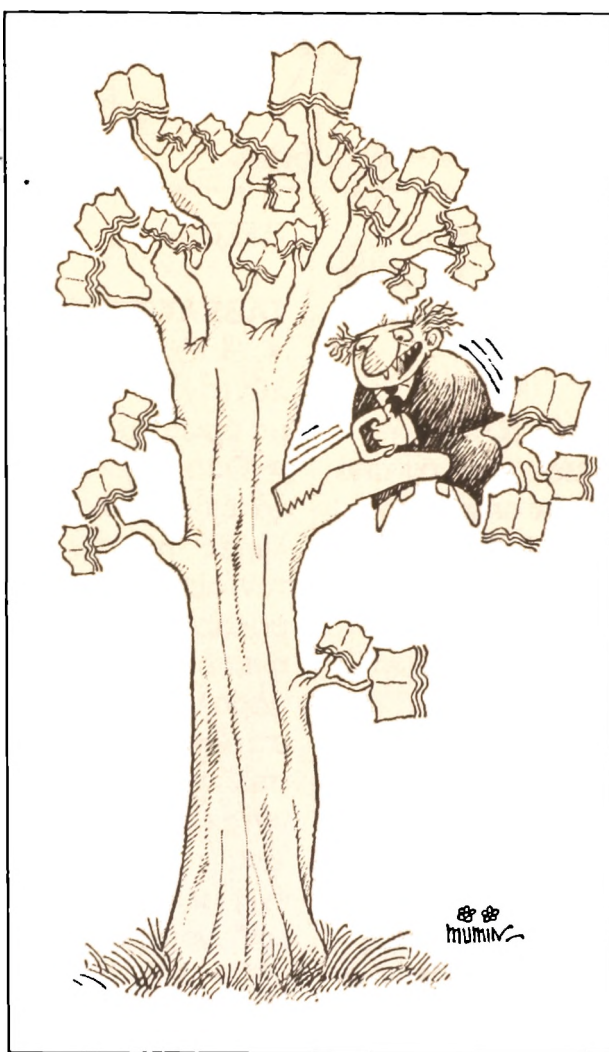
του Αλέκου Τζιόλα

Οταν στον κύριο Ευθυμίου ανατέθηκε το Υπουργείο Παιδείας (για να ξηλώσει τη μεταρρύθμιση ή να την περισώσει, κανείς δεν ξέρει), η φιλοσοφία που ανέπτυξε ως νέος υπουργός ενώπιον μαθητών, προκειμένου να δικαιολογήσει τη βαρβαρότητα της μεταρρύθμισης, ήταν πως «η ζωή είναι μαγκιά» και πως «όποιος σας υπόσχεται χαβαλέ δε σας κάνει καλό».

Οι δύο αυτές καταστάσεις, «μαγκιά και χαβαλές», που είναι ελληνικότερες βέβαια, χωρίς όμως να φέρει ούτε η μια ούτε η άλλη ελληνόγλωσσο «ένδυμα», εκλαμβάνονται από τον υπουργό μας ως αντιθετικές, ενώ δεν είναι, για να έχουν αντίστοιχη αποτίμηση, θετική η μια, αρνητική η άλλη, ούτως ώστε να έχει νόημα και αυτό που επιχειρείται, η εξάλειψη της δεύτερης μέσω της πρώτης.

Πάντως το πρώτο σκέλος της ρήσης του υπουργού, που έχει τις διαστάσεις φιλοσοφικού αφορισμού, μου φέρνει πάντα στη μνήμη αυτό που κάποτε αποκάλυψε ο ίδιος σε συνέντευξή του στην τηλεόραση, ότι στις εξετάσεις ως μαθητής σε κάποια μαθήματα «έκλεβε» με σκονάκια. Μήπως άραγε μου γίνεται ασύνειδα αυτός ο συνειρμός, επειδή στην πραγματικότητα τα δύο σκέλη της ρήσης είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους με τη σχέση θεωρίας και πράξης;

Τέλος πάντως, επειδή τέτοιου είδους φιλοσοφίες μου είναι απεχθείς, απωθήθηκαν από το συνειδητό μου στο υποσυνείδητο και έπαυσαν για καιρό να μ' ενοχλούν. Ήρθε όμως ο πόλεμος του Ιράκ και μια ίδια φιλοσοφία σε πνεύμα και σε έκφραση της υφυπουργού τώρα του ίδιου υπουργείου μού ανέσυρε από το υποσυνείδητο στο συνειδητό εκείνη την απωθημένη. Σε τηλεοπτικό παράθυρο εμβρόντητος άκουσα την υφυ-

πουργό μας να χαρακτηρίζει «εθνική μαγκιά», με υποτιμητική σημασία πέρα για πέρα, την επίσημη καταδίκη της Αμερικής για την εισβολή της στο Ιράκ.

Οι δύο «μαγκιές», του υπουργού και της υφυπουργού, φαίνονται σε πρώτη ματιά αντιθετικές, αφού ο ένας την προβάλλει σημασιολογημένη θετικά, ο άλλος αρνητικά, και θα μπορούσε να πει κανείς ότι με τη διατύπωσή τους διασταυρώνει η ηγεσία του ΥΠΕΠΘ τα φιλοσοφικά της ξίφη, κάτι τελείως αδιανόητο βέβαια για φορείς εξουσίας, που βρίσκονται σε σχέση υπαλληλίας. Δεν πρόκειται όμως για διασταύρωση ξιφών. Γιατί και οι δύο «μαγκιές» εμπειρεύουν την ίδια στάση ζωής, τον ατομοκεντρισμό, η μια σε ατομικό, η άλλη σε εθνικό επίπεδο. Σύμφωνα με το θεω-

ρητικό της πρώτης μαγκιάς, επειδή η ίδια η ζωή είναι αυτό το πράγμα, κάθε είδους μαγκιά, που σκαρφίζεται ο νους του καθένα μας, είναι θεμιτό να χρησιμοποιείται, γιατί «προάγει» την προσωπική μας ζωή. Σύμφωνα με τη «θεωρητικό» της δεύτερης μαγκιάς κάθε στάση απέναντι στους ισχυρούς, που εμπειρεύει κάποια αξιοπρέπεια, είναι καταδικαστέα, επειδή ενέχει κινδύνους. Ο Κολοκοτρώνης λοιπόν ή κάθε εθνικός ήρωας κάθε λαού, που τα βάλανε με τους ισχυρούς αψηφώντας τους κινδύνους, διαπράξαν «μαγκιά» μεγάλου ατοπήματος και γι' αυτό οι πράξεις τους είναι καταδικαστέες.

Αυτή είναι εν ολίγοις η φιλοσοφία της ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ, φιλοσοφία επισημασμένη και με το βίο της. Ο άλλοτε αναρχικός, αντιεξουσιαστής..., σύμφωνα με τους αυτοχαρακτηρισμούς του, είναι τώρα το πρώτο δεκανίκι του συστήματος. Μάγκας ο ίδιος, μαγκιά η ζωή, μπορούσε να βγει ένα τέτοιο αποτέλεσμα, αφού ήταν ποθούμενο. Αριστερή επίσης και η άλλη με μια «αλλαξοπιστία» αποδεσμεύτηκε από τους περιορισμούς δράσης που επιβάλλουν στους ανθρώπους οι αρχές, και εξελίχθηκε σε κήρυκα, με λόγια και με έργα, του μακιαβελισμού.

Πολύ λιγότερο κραυγαλέα είναι η στάση του άλλου υφυπουργού. Καθώς προέρχεται από το χώρο της δεξιάς, είναι πιο εύλογο, πιστεύω, επειδή η ιδεολογία του του το επιτρέπει, να θέλει να κάνει πολιτική καριέρα μέσω αντίθετου, έστω, ιδεολογικά χώρου, τη στιγμή που ο χώρος προέλευσής του ήταν τότε απρόσφορος για κάτι τέτοιο.

Έτσι προκύπτει ένας θαυμάσιος συνδυασμός για τη σημερινή μαθητική μας νεολαία: Η πολιτική της ηγεσία αποτελεί και το λαμπρό πρότυπο ζωής της.

Η παραοικονομία της πορνείας στην Κύπρο

«Ο τουρισμός δεν είναι η λύση» ισχυρίζεται ένα γκράφιτι στο πέρασμα για την άλλη πλευρά, δίπλα στο Λήδρα Πάλας. Ο τουρισμός έχει αποδιοργανώσει την κοινωνία της Κύπρου· ο τουρισμός και όσα κουβάλησε μαζί του. Στην εφημερίδα του ΑΚΕΛ *Χαραυγή* της 8.6.2003 δημοσιεύεται ένα άρθρο του **Κ. Κυριάκου** βασισμένο σε έρευνα που διενήργησε το Γραφείο Οικονομικών Μελετών του ΑΚΕΛ και καταπιάνεται με όλα τα παρακλάδια και τους υποτομείς της παραοικονομίας στην Κύπρο. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή υπολογίζεται, με τους μετριοτέρους υπολογισμούς και με στοιχεία του 2000, ότι από την εκμετάλλευση γυναικών και την προώθηση της πορνείας στην Κύπρο, διακινούνται περίπου 40 εκατομμύρια λίρες κατ' έτος. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 1% περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. σύμφωνα με παρατηρητές θα «αναπτύξει» και τις δραστηριότητες της μαφίας της πορνείας στη Κύπρο.

Ας μην αναφερθούμε στα όσα άλλα καταστρεπτικά αποτελέσματα της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης στο νησί. Αυτά είναι μια άλλη ιστορία. Αναδημοσιεύουμε στη συνέχεια το μεγαλύτερο μέρος του άρθρου του Κ. Κυριάκου.

Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, οι διάφορες μορφές πορνείας που υπάρχουν σήμερα στην Κύπρο έχουν ως βάση τους κυρίως αλλοδαπές, φερόμενες ως «καλλιτέχνιδες», είναι παράνομες και διώκονται διά νόμου. Οι μορφές όπου ανθεί η πορνεία συνοψίζονται σε 4 κατηγορίες:

- Στα καμπαρέ, όπου κυρίως αλλοδαπές «καλλιτέχνιδες» τυγχάνουν εκμετάλλευσης και προωθούνται στην πορνεία με πελάτες ή πηγαίνουν με πελάτες για δικούς τους λογαριασμό (εκτός ωρών εργασίας). Σύμφωνα με στοιχεία του 2000 λειτουργούσαν συνολικά 80 καμπαρέ παγκύπρια, συγκριτικά με 64 το 1997. Υπολογίζεται με βάση την έρευνα ότι το συνολικό παράνομο κέρδος που εξάγεται από πορνεία σε τέτοιους χώρους ανέρχεται σε 22,2 εκ. λίρες ή 0,4% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 15,3 εκ. λίρες το 1997. Υπολογίζεται επίσης ότι το παράνομο κέρδος που αναλογεί ετήσια σε κάθε προαγωγό πορνείας ανέρχεται γύρω στις 92.000 λίρες κατά μέσο όρο, ενώ για τις «καλλιτέχνιδες» το ποσό ανέρχεται στις 12.000 λίρες.

- Σε ορισμένα νυχτερινά κέντρα, όπου

ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν για τα καμπαρέ, όμως σε πολύ πιο περιορισμένο βαθμό. Τα νυχτερινά κέντρα βάσει στοιχείων του 2000 ήταν 106 παγκύπρια, ενώ το 1997 ήταν 85. Το σύνολο του κέρδους από την πορνεία στα νυχτερινά κέντρα υπολογίζεται στις 550.000 λίρες. Ο μέσος όρος κέρδους για τις εκδιδόμενες «καλλιτέχνιδες» των νυχτερινών κέντρων υπολογίζεται γύρω στις 9.500 λίρες με στοιχεία του 2000.

- Μπουραρίες (Bars). Εδώ διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση των «Bars» ο βαθμός και ο τρόπος εκπόρνευσης ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση, λόγω και του μεγάλου αριθμού υποστατικών που υπάρχουν και της νοοτροπίας των πελατών που συχνάζουν σε αυτά. Ο αριθμός των Bars ανερχόταν το 2000 σε 537 συγκριτικά με 525 το 1997, ενώ το ποσοστό τους που εμπλέκεται σε πορνεία υπολογίζεται στο 80%. Το σύνολο του κέρδους των εκδιδόμενων γυναικών από αυτής της μορφής πορνεία φαίνεται να ξεπερνά ετήσια τα 5,1 εκ. λίρες συν 6,8 εκ. που υπολογίζεται το σύνολο του κέρδους για τους ιδιοκτήτες τέτοιων επιχειρήσεων.

- Μασατζίδικα και λεγόμενες «φοιτήτριες» ή «τουρίστριες». Σε σχετικές αγγελίες σε ειδικές εφημερίδες γίνεται η προώθηση αυτού του είδους. Υπολογίζεται με βάση τη σχετική έρευνα ότι το παράνομο κέρδος που εξάγεται από την πορνεία στα μασατζίδικα ανέρχεται στα 4,4 εκ. λίρες.

Συνολικά και από τις 4 κατηγορίες της πορνείας υπολογίζεται ότι εξάγεται παράνομο κέρδος 40 εκ. λίρες, που αντιστοιχεί με το 1% του ΑΕΠ.

ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 478 ΕΚ. ΛΙΡΩΝ

Σύμφωνα πάντα με την ίδια έρευνα του Γραφείου Οικονομικών Μελετών του ΑΚΕΛ, το σύνολο των χρημάτων που διακινούνται στα δίκτυα της παραοικονομίας ανέρχονται συνολικά σε 478 εκατομμύρια λίρες (στοιχεία του 2000), ποσό που αντιστοιχεί με το 9,1% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Κύπρου. Από τα ποσά αυτά γύρω στα 248 εκ. λίρες υπολογίζεται ότι αφορούν την «ανεπίσημη οικονομία» (122 εκ. λίρες) και τη λεγόμενη «αδήλωτη οικονομία» (126 εκ. λίρες), στην οποία διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες ωστόσο αποκρύπτονται από το επίσημο κράτος και δεν υπολογίζονται για σκοπούς φόρου εισοδήματος. Τα έσοδα από την εμπορία ναρκωτικών αποτελούν τη μερίδα του λέοντος στην «παράνομη οικονομία» που αποτελεί σίγουρα το πιο σκοτεινό κομμάτι της παραοικονομίας. Υπολογίζεται ότι σ' αυτόν διακινούνται 230 εκ. λίρες που αντιστοιχούν με το 4,4% του ΑΕΠ, εκ των οποίων τα 136 εκ. αφορούν τα ναρκωτικά (2,6% επί του ΑΕΠ), τα 40 εκ. την πορνεία (1% επί του ΑΕΠ), τα 19 εκ. τον παράνομο τζόγο (0,4%), τα 25,6 εκ. τα παράνομα φροντιστήρια (0,5%). Σε άλλες δραστηριότητες που διεξάγονται σε αυτή την κατηγορία υπολογίζεται ότι διακινούνται 10,9 εκ. λίρες που αντιστοιχούν με το 0,2% του ΑΕΠ. Από την έρευνα έχει διαφανεί ότι ο τζίρος αυτού του είδους των δραστηριοτήτων στην Κύπρο προσλαμβάνει χρόνο με το χρόνο και μεγαλύτερες διαστάσεις, γεγονός που πρέπει να προβληματίσει την πολιτεία, προκειμένου να βρει τρόπους αντιμετώπισής τους.

Τρομοκρατία και κοινωνία πολιτών, «εργαλεία» της αμερικανικής πολιτικής

του Φίλιπ Αίητζη

Η καταδίκη της Κούβας, εδώ και πάνω από ένα μήνα, για τη φυλάκιση 75 αντιφρονούντων και την καταδίκη σε θάνατο και εκτέλεση τριών απαγωγέων ενός «φέρι-μποτ», ήταν άμεση, ισχυρή και κατά μία έννοια διεθνής. Μεταξύ των επικριτών μάλιστα περιλαμβάνονταν και μεγάλα ονόματα πρώην φίλων της Κούβας, και, καθώς διαβάζω τις εκατοντάδες των επιστολών που μου έρχονται μέσω του διαδικτύου, είναι εύκολο να καταλάβω πώς οι εχθροί της κουβανικής επανάστασης «άρπαξαν» την ευκαιρία των δύο αυτών υποθέσεων –εντελώς ασύνδετων μεταξύ τους, που απλώς εκδηλώθηκαν ταυτόχρονα– προκειμένου να κατηγορήσουν την Κούβα για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι επισημάνσεις που ακολουθούν όμως δίνουν μια σαφέστερη εικόνα της διάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις δύο παραπάνω υποθέσεις.

Με όλο το σεβασμό προς τους 75 φυλακισμένους ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών, το κύριο θύμα της υπόθεσης αυτής υπήρξε τελικά η Ιστορία, καθώς οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονταν στο επίκεντρο μιας νέας προσπάθειας της αμερικανικής κυβέρνησης για την ανατροπή της κουβανικής ηγεσίας και την καταστροφή του έργου της επανάστασης. Άλλωστε η αλλαγή του καθεστώτος της Κούβας αποτελεί μόνιμο στόχο των ΗΠΑ από τις πρώτες ακόμα ημέρες της επαναστατικής κυβέρνησης.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου εφαρμόστηκαν πολλά προγράμματα: προπαγάνδα κατά της επανάστασης, διπλωματική και εμπορική απομόνωση, κυρώσεις, τρομοκρατία και στρατιωτική υποστήριξη σε αντεπαναστάτες, η υπόθεση του Κόλπου των Χοίρων, δολοφονικές απόπειρες κατά του Φιντέλ Κάστρο και άλλων ηγετικών στελεχών,

βιολογικοί και χημικοί πόλεμοι και πιο πρόσφατα προσπάθειες για το σχηματισμό μιας εσωτερικής αντιπολίτευσης, καλυμμένης πίσω από την ετικέτα της ανεξάρτητης κοινωνίας πολιτών.

Οι συγγραφείς Γουόρεν Χινκλ και Γουίλιαμ Τέρνερ στο βιβλίο τους *Το ψάρι είναι κόκκινο*, το καλύτερο βιβλίο για τον πόλεμο της CIA εναντίον της Κούβας στα πρώτα 20 χρόνια της επανάστασης, αναφέρονται μεταξύ άλλων στην προσπάθεια της αμερικανικής υπηρεσίας να σωθεί η ζωή ενός από τους «Κουβανούς του Μπατίστα» που συνεργάζονταν μαζί της. Ήταν τον Μάρτιο του 1959, λιγότερο από τρεις μήνες μετά την επικράτηση της επανάστασης, όταν ο υπαρχηγός της ελεγχόμενης από τη CIA μυστικής αστυνομίας BRAC του δικτάτορα Μπατίστα, κάποιος Χοσέ Καστάνιο Κεβέδο, δικάστηκε και καταδικάστηκε στην ποινή του θανάτου.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ

Η αστυνομική αυτή υπηρεσία είχε δημιουργηθεί από τη CIA το 1956, με σκοπό την καταστολή των κομμουνιστικών δραστηριοτήτων, σύντομα όμως, με κατάλληλη εκπαίδευση, εξοπλισμό και χρήματα από τις ΗΠΑ, μεταβλήθηκε στη χειρότερη οργάνωση βασανισμών και δολοφονιών, που άπλωσε τον τρόμο πάνω σ' ολόκληρη την τότε αντιπολίτευση και όχι μόνο στους κομμουνιστές.

Ο αμερικανός σταθμάρχης έστειλε τον συμπατριώτη του δημοσιογράφο Άντριου Τζορτζ να συναντήσει τον Τσε Γκεβάρα, υπεύθυνο τότε των επαναστατικών δικαστηρίων, για να του ζητήσει την απονομή χάριτος στον Καστάνιο. Ο Τσε όμως του απάντησε ότι ο Καστάνιο θα πέθαινε τελικά, «αν όχι επειδή ήταν ένας από τους εκτελεστές του Μπατίστα, τότε επειδή ήταν πράκτορας της CIA»: Μια απάντηση για την οποία το

σχόλιο του αμερικανού σταθμάρχη ήταν ότι ισοδυναμούσε με «κήρυξη πολέμου». Και πράγματι η CIA έχασε πολλούς από τους κουβανούς πράκτορες της στις πρώτες εκείνες μέρες της επανάστασης, αλλά και στον ανορθόδοξο πόλεμό της εναντίον της Αβάνας στα χρόνια που ακολούθησαν.

Τον ίδιο εκείνο μήνα της εκτέλεσης του υπαρχηγού της BRAC, συγκεκριμένα στις 10 Μαΐου 1959, ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ προήδρευσε σε μια συνάντηση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας όπου συζητήθηκαν και τρόποι για την αντικατάσταση της κουβανικής κυβέρνησης. Αυτό ήταν η αρχή μιας πολιτικής με στόχο την ανατροπή του καθεστώτος, που όλες οι αμερικανικές κυβερνήσεις συνεχίζουν μέχρι σήμερα.

Καθώς μάλιστα διαβάζω τα της σύλληψης των 75 αντικαθεστωτικών και τις αντιδράσεις της αμερικανικής κυβέρνησης για τη δίκη και την καταδίκη τους, θυμάμαι μια φράση που ήλθε ομόθυμα από τις ΗΠΑ 44 χρόνια πριν, σαν αντίδραση στην εκτέλεση του υπαρχηγού της BRAC: «Ε, αυτοί είναι δικοί μας άνθρωποι που κακοποιούνται από τους μπάσταρδους»!

Τη συζήτηση εκείνη του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας του 1959, ακολούθησε ένα χρόνο αργότερα, τον Μάρτιο του 1960, η υπογραφή από τον Αϊζενχάουερ του σχεδίου για την εισβολή στον Κόλπο των Χοίρων και παράλληλα μια επίθεση που οργανώθηκε από τη CIA στο λιμάνι της Αβάνας, στο πλαίσιο του εμπάργκο αγοράς όπλων κατά της Κούβας, αποτέλεσμα της οποίας ήταν να τιναχτεί στον αέρα το γαλλικό πλοίο «Λε Κουμπρ» που μετέφερε όπλα από το Βέλγιο, και να σκοτωθούν πάνω από 100 άτομα. Τον Απρίλιο του 1961 εξάλλου, δύο μέρες πριν από την έναρξη της εισβολής στον Κόλπο των Χοίρων, πάλι η CIA προκάλεσε ένα σαμποτάζ μέσα στην ίδια την Αβάνα, από το οποίο κάηκε ολοσχερώς το «Ελ Κάντο», το μεγαλύτερο πολυκατάστημα στο κέντρο της πόλης.

Μια από τις πλέον τρανταχτές αποδείξεις για την τρομοκρατία εναντίον της Κούβας στη δεκαετία του '60, ήλθε από μια κατάθεση του άλλοτε αρχηγού της CIA Ρίσαρντ Χέλμς, ο οποίος απαντώντας σε μια ερευνητική επιτροπή

της Γερουσίας το 1975 παραδέχτηκε ότι «πραγματοποιήθηκαν εισβολές στην Κούβα, οι οποίες τελούσαν συστηματικά υπό την αιγίδα της κυβέρνησης», για να προσθέσει: «Είχαμε ειδικές δυνάμεις που χτυπούσαν συστηματικά στην Κούβα, προσπαθώντας να ανατινάξουμε μονάδες παραγωγής ενέργειας ή να καταστρέψουμε τη σοδιά της ζάχαρης. Κάναμε όλων των ειδών τις απόπειρες εκείνη την περίοδο και όλα αυτά ήταν θέμα της αμερικανικής κυβερνητικής πολιτικής».

Η Ιστορία δείχνει ότι η χρήση της τρομοκρατίας από την πλευρά των ΗΠΑ εναντίον της Κούβας δεν σταμάτησε ποτέ. Παρότι ο πρόεδρος Τζον Κένεντι, τερματίζοντας την κρίση των πυραύλων το 1962, δεσμεύτηκε στον τότε σοβιετικό ηγέτη Νικήτα Χρουστσόφ ότι οι ΗΠΑ δεν πρόκειται να εισβάλουν ποτέ στην Κούβα, το 1991 με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης τερματίστηκε και η δέσμευση του Κένεντι. Ενδεικτικό είναι άλλωστε ότι τη στιγμή που ο ίδιος ο Τζον Κένεντι έπεφτε στο Ντάλλας από τις σφαίρες των δολοφόνων του, στο Παρίσι ένας αξιωματούχος της CIA παρέδιδε σ' έναν κουβανό πράκτορα, τον Ρολάντο Κουμπέλα, που βρισκόταν στο περιβάλλον του Φιντέλ Κάστρο, μία σύριγγα μ' ένα φάρμακο που θα σκότωνε τον κουβανό ηγέτη.

Ομάδες κουβανών εξόριστων, κυρίως στην περιοχή του Μαϊάμι, με διασυνδέσεις με τη CIA και με την ανοχή των επίσημων αμερικανικών αρχών, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη συνέχιση των επιθέσεων εναντίον της Κούβας σ' όλη την περίοδο από το 1959 μέχρι σήμερα. Κάποιοι από αυτούς έχουν χρησιμοποιηθεί σε επιχειρήσεις της CIA και σε άλλες χώρες της λατινικής Αμερικής, όπως για παράδειγμα στη Νικαράγουα και το Σαλβαδόρ, όπου ενεπλάκησαν στην υπόθεση των «Κόντρας», ή πρόσφατα στη Βενεζουέλα εναντίον του προέδρου Ούγκο Τσάβες. Χαρακτηριστικό είναι ένα εκτενές ρεπορτάζ που δημοσιεύτηκε τον περασμένο μόλις Απρίλιο στην εφημερίδα *Σαν-Σέντινελ*, όπου αναφέρεται ότι μία από τις ομάδες κουβανών εξόριστων εκπαιδεύεται από άνδρες της ειδικής δύναμης F-4 Commandos σε μια τοποθεσία έξω από το Μαϊάμι όπου έχουν εγκατασταθεί.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΦΡΟΝΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ «ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ»

Κατά την περίοδο διακυβέρνησης των ΗΠΑ από τον πρόεδρο Ρήγκαν στη δεκαετία του '80, αποφασίστηκε ότι χρειαζόνταν περισσότερες τρομοκρατικές επιχειρήσεις για την ανατροπή του καθεστώτος της Κούβας. Έτσι κι αλλιώς όμως οι ενέργειες αυτές είχαν ήδη αποδειχθεί μη αποτελεσματικές. Γι' αυτό και αποφασίστηκε να περιληφθεί η Κούβα σ' ένα νέο, παγκόσμιας εμβέλειας πρόγραμμα δημιουργίας και χρηματοδότησης μη κυβερνητικών και εθελοντικών οργανώσεων, που θα ονομάζονταν «κοινωνίες των πολιτών», στο πλαίσιο της αμερικανικής παγκόσμιας νεοφιλελεύθερης πολιτικής.

Στο πρόγραμμα αυτό κύριο ρόλο θα έπαιζαν η CIA και η Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης (AID), καθώς και ένας νέος οργανισμός που δημιουργήθηκε το 1983 με την επωνυμία National Endowment for Democracy (NED).

Στην πραγματικότητα το πρόγραμμα αυτό δεν ήταν καθόλου καινούργιο. Ήδη από την εποχή της δημιουργίας της, το 1947, η CIA έχει εμπλακεί πολύ βαθιά σε μυστικές χρηματοδοτήσεις και χειραγωγήσεις εθελοντικών, μη κυβερνητικών οργανώσεων, αλλά και άλλων, πιο επίσημων οργανισμών, όπως πολιτικά κόμματα, συνδικαλιστικές οργανώσεις, εμπορικές ενώσεις, οργανώσεις φοιτητών και νεολαίας, ομάδες γυναικών, πολιτικές οργανώσεις, θρησκευτικές κοινότητες, επαγγελματικές, πνευματικές και πολιτιστικές οργανώσεις, και βεβαίως τα μέσα ενημέρωσης, σε πολλές χώρες του κόσμου.

Έτσι το 1964, με απεργίες, τρομοκρατικές ενέργειες, και κυρίως με τη βοήθεια πρακτόρων της στον διεθνή εργατικό συνδικαλισμό, η CIA κατάφερε να ανατρέψει την κυβέρνηση της Γουϊάνα. Την ίδια περίοδο, με αντίστοιχα μέσα, κατάφερε να προκαλέσει δύο πραξικοπήματα σε διάρκεια τριών χρόνων στο Εκουαδόρ, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του '60 στη Βραζιλία, με τη βοήθεια των εργατικών συνδικάτων και της κοινωνίας των πολιτών, είχε ανατρέψει τον πρόεδρο Χοάο Γκουλάρτ, εισάγοντας τη χώρα σε μια ολόκληρη 20ετία απίστευτα βίαιης πολιτικής καταπίεσης.

Περίφροντις Φιντέλ, ξέγνοιαστοι Κουβανοί.

Κάποια στιγμή οι ενέργειες αυτές της CIA έγιναν δημόσια γνωστές, οπότε κατά τη σύντομη παραμονή του στην προεδρία ο Λίντον Τζόνσον έδωσε εντολή για τον άμεσο τερματισμό τους. Αυτές όμως ποτέ δεν σταμάτησαν και τρανταχτή απόδειξη υπήρξε η «επιτυχής» επιχείρηση, το 1973, για την ανατροπή του προέδρου της Χιλής Σαλαζάρντορ Αλιέντε, αλλά και οι ανεπιτυχείς «λαϊκές κινητοποιήσεις» για την ανατροπή του προέδρου Ούγκο Τσάβες στη Βενεζουέλα τον περασμένο χρόνο.

Στο μεταξύ, από το 1979, μέσα από διάφορες διεργασίες, τα δύο κόμματα των ΗΠΑ, οι Δημοκρατικοί και οι Ρεπουμπλικάνοι, δημιούργησαν από κοινού ένα Αμερικανικό Πολιτικό Ίδρυμα, το οποίο μπήκε επίσης στο παιχνίδι με 4 παρακλάδια του (ένα του Δημοκρατικού Κόμματος, ένα του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, ένα του Αμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου και ένα της Εργατικής Συνομοσπονδίας) τα οποία λειτουργούσαν κάτω από τον γενικό τίτλο Δημοκρατικό Πρόγραμμα.

Τα χρήματα που ξοδεύονται για τα προγράμματα αυτά, αρχικά διοχετεύονταν σε δύο ιδρύματα της τότε Δυτικής Γερμανίας, που στις αρχές της δεκαετίας του '80 διαχειριζόνταν γύρω στα 150 εκ. δολάρια το χρόνο για την κάλυψη δραστηριοτήτων σε περίπου 60 χώ-

ρες. Χαρακτηριστική είναι μια επιχείρηση του 1974 για την ενίσχυση του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Πορτογαλίας, ώστε να καταλάβει την εξουσία στη χώρα από τους κομμουνιστές αξιωματικούς του στρατού που ήδη κυβερνούσαν από την πτώση του 50χρονου δικτατορικού καθεστώτος του Σαλαζάρ και έπειτα. Η επιχείρηση αυτή κόστισε γύρω στα 10 εκ. δολάρια.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 όμως το σύστημα χρηματοδότησης άλλαξε, καθώς το Κογκρέσο ενέκρινε την επίσημη λειτουργία της οργάνωσης NED, ως ιδιωτικό και μη κερδοσκοπικό ίδρυμα, στο οποίο το 1983 δόθηκαν 18,8 εκ. δολάρια για τη δημιουργία «κοινωνιών πολιτών» στο εξωτερικό. Από τα χρήματα αυτά μάλιστα για το Κουβανοαμερικανικό Εθνικό Ίδρυμα δόθηκαν περίπου 390.000 δολάρια για δραστηριότητες εναντίον του Κάστρο.

Στην πορεία, η ροή των χρημάτων αποφασίστηκε να γίνεται μέσω τεσσάρων «θυγατρικών» ιδρυμάτων, του Εθνικού Δημοκρατικού Ινστιτούτου για Διεθνείς Υποθέσεις (του Δημοκρατικού Κόμματος), του Διεθνούς Ρεπουμπλικανικού Ινστιτούτου (του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος), του Αμερικανικού Κέντρου για τη Διεθνή Εργατική Αλληλεγγύη (της Εργατικής Συνομοσπονδίας) και του Κέντρου για Διε-

θνείς Ιδιωτικές Επιχειρήσεις (του Αμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου).

Με τη νέα αυτή σύνθεση το Δημοκρατικό Πρόγραμμα, σε συνεργασία με NED και CIA (αλλά και με το Βατικανό, μετά από συμφωνία του προέδρου Ρήγκαν με τον Πάπα), σημείωσε μια πρώτη επιτυχία με τη δημιουργία το 1981 στην Πολωνία της οργάνωσης «Αλληλεγγύη», η οποία από εργατική ένωση μεταβλήθηκε το 1989 σε πολιτικό κόμμα, κέρδισε τις εκλογές και ανέλαβε την εξουσία.

Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύθηκε και η προσπάθεια ανατροπής του καθεστώτος της Κούβας, για την οποία μάλιστα χρειάστηκε να ψηφιστούν και ειδικοί νόμοι από το 1992 μέχρι το 1996. Παράλληλα αυξήθηκαν και τα χρήματα που διοχετεύονταν για την υπόθεση αυτή και για την περίοδο 1996-2001 έφτασαν τα 12 εκ. δολάρια (περίπου 2 εκ. το χρόνο), ενώ για το 2002 έφτασαν τα 8 εκ. και για το 2003 υπολογίζεται να αυξηθούν από τη «χούντα του Μπους» σε 6 εκ., πράγμα που δεν εκπλήσσει, καθώς ένας μεγάλος αριθμός αξιωματούχων στη νέα κυβέρνηση προέρχονται από τους «Κουβανούς του Μαϊάμι».

Άλλωστε τα χρήματα που δόθηκαν στο διάστημα 1996-2001 μοιράστηκαν σε 22 μη κυβερνητικές οργανώσεις που

δρουν με έδρα το Μαϊάμι, οι οποίες όμως το 2002 περιορίστηκαν σε 12.

Οι οργανώσεις αυτές με τα χρήματα που παίρνουν χρηματοδοτούν με τη σειρά τους αντίστοιχες οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό της Κούβας, ενώ παράλληλα ασκούν προπαγάνδα στο εξωτερικό, όπου παρουσιάζουν τις αρνητικές πλευρές του καθεστώτος που κυβερνά τη χώρα. Για τον λόγο αυτό μάλιστα έχει δημιουργηθεί στην Κούβα μια Ένωση Ανεξάρτητων Δημοσιογράφων, οι οποίοι, μέσω ενός δικτύου με την επωνυμία Cubanet που έχει δημιουργηθεί στο Μαϊάμι, μπορούν να τροφοδοτούν τον κόσμο με πληροφορίες για την κατάσταση στη χώρα τους.

Για τις δημοσιεύσεις αυτές οι δημοσιογράφοι πληρώνονται –όπως άλλωστε και τα μέλη των άλλων οργανώσεων– είτε με χρηματικές αποστολές που περνούν μέσω των αμερικανικών διπλωματικών καναλιών, είτε με πιστωτικές κάρτες απ' ευθείας από τις κουβανικές τράπεζες. Αυτό τουλάχιστον δήλωσε ο υπουργός Εσωτερικών Φελίπε Πέρες Ροκέ, σε μια συνέντευξη τύπου που έδωσε για τη δίκη και καταδίκη των 75 αντικαθεστωτικών που συνελήφθησαν τον περασμένο Απρίλιο, προσθέτοντας μάλιστα ότι η διαδικασία εκταμίευσης των χρημάτων ήταν γνωστή στις αρχές, που παρακολουθούσαν στενά την κατάσταση.

Για τον ίδιο, οι 75 –και μεταξύ αυτών κυρίως οι 37 δημοσιογράφοι– κάθε άλλο παρά «ανεξάρτητοι» ή «ιδεαλιστές ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» ήταν. Αντιθέτως ήταν γνωστό ότι συμμετείχαν στις επιχειρήσεις της αμερικανικής κυβέρνησης για την ανατροπή της υπάρχουσας κουβανικής ηγεσίας και την εγκαθίδρυση μιας άλλης, φιλικής προς τις ΗΠΑ κυβέρνησης, που θα σέβεται την πολιτική, οικονομική και κοινωνική τάξη. Οι ίδιοι άλλωστε γνώριζαν ότι αυτό που έκαναν ήταν παράνομο και τώρα πληρώνουν το τίμημα.

Πώς όμως φτάσαμε στη σύλληψη των 75 μετά από μια μακρά περίοδο κατά την οποία η κυβέρνηση της Κούβας είχε μαλακώσει τη στάση της δείχνοντας ανοχή έναντι των αντιφρονούντων;

Κρίσιμος ήταν ο Μάιος του 2002, όταν ο νέος τότε πρόεδρος Τζορτζ Μπους σε

ομιλίες του στην Ουάσιγκτον και το Μαϊάμι ανακοίνωσε μια νέα «πρωτοβουλία για μια Νέα Κούβα», στο πλαίσιο της οποίας θα αυξανόταν η βοήθεια για την «ανάπτυξη της κουβανικής κοινωνίας των πολιτών». Στη συνέχεια, τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, έφτασε στην Αβάνα ως νέος επικεφαλής του Γραφείου Αμερικανικών Συμφερόντων (ισότιμος με πρεσβευτή) ο Τζέιμς Κέιζον, ένας διπλωμάτης καριέρας που είχε υπηρετήσει κυρίως σε διπλωματικές αντιπροσωπείες σε χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Ο κ. Κέιζον, αμέσως μόλις έφτασε, άρχισε να τριγυρίζει σ' ολόκληρο το νησί πραγματοποιώντας συνεχείς συναντήσεις με αντικαθεστωτικούς, είτε στα σπίτια τους, είτε στο γραφείο του, πηγαίνοντας πολύ μακρύτερα από το διπλωματικό πρωτόκολλο και στην ουσία καίγοντας με την απαράδεκτα απρόσεκτη συμπεριφορά του όλους τους «φίλους» του.

Οι αρχές της χώρας παρακολουθούσαν όλη αυτή τη δραστηριότητα και στην αρχή προβληματίστηκαν αν θα έπρεπε να τη σταματήσουν ή να δείξουν ανοχή, με στόχο τα οφέλη που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν από μια εξομάλυνση των σχέσεων της Κούβας με τη διεθνή κοινότητα και ιδιαίτερα με τις ίδιες τις ΗΠΑ αλλά και με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και με διάφορους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους θέλει να ενταχθεί.

Όταν όμως ο αμερικανός διπλωμάτης ξεπέρασε τα εσκαμμένα, απειλώντας να προκαλέσει με τη στάση του αντιδράσεις από τους ανθρώπους που πιστεύουν και στηρίζουν την κυβέρνηση της χώρας, αποφάσισαν να δώσουν ένα τέλος μια και καλή και να στείλουν τον κ. Κέιζον πίσω στην πατρίδα του και μαζί ένα ηχηρό μήνυμα προς τους πάτρωνές του. Το επόμενο βήμα ήταν η σύλληψη και η προσαγωγή σε δίκη των 75 αντιφρονούντων, οι οποίοι καταδικάστηκαν σε βαριές ποινές.

Η απάντηση της αμερικανικής κυβέρνησης δεν άργησε να έλθει, με την απέλαση 14 κουβανών διπλωματών με την κατηγορία της κατασκοπίας, ενώ σε μια συζήτηση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στη Γενεύη, η αμερικανική αντιπροσωπεία,

χρησιμοποιώντας όλα τα γνωστά μέσα, πίεσε, χωρίς όμως επιτυχία, για την υιοθέτηση μιας απόφασης που θα καταδίκασε την Κούβα για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Όσο για το θέμα των τριών απαγωγών του «φέρι-μποτ», που καταδικάστηκαν σε θάνατο και εκτελέστηκαν την ίδια περίοδο με τη σύλληψη των 75, είναι αλήθεια ότι δεν μπορούσε να έλθει σε χειρότερη στιγμή για την κουβανική κυβέρνηση. Όμως πέρα από την πράξη τους αυτή καθαυτή, η οποία έτσι κι αλλιώς ήταν εγκληματική, υπήρχε και το πρόσθετο στοιχείο ότι εξέθεσαν σε σοβαρό κίνδυνο τους 50 επιβάτες του σκάφους που απήγαγαν, με σκοπό να κατευθυνθούν στη Φλόριντα, και το χειρότερο αποφεύχθηκε με τη συντονισμένη κινητοποίηση δυνάμεων της αστυνομίας και του λιμενικού που κατάφεραν να παγιδεύσουν τους απαγωγείς και να τους συλλάβουν χωρίς ευτυχώς να υπάρξουν θύματα.

Να σημειωθεί ότι αυτή ήταν η 17η απαγωγή σκάφους σε διάρκεια επτά μηνών, ενώ τρεις μόλις εβδομάδες μετά το επεισόδιο αυτό η αστυνομία συνέλαβε οκτώ ένοπλους επίδοξους αεροπειρατές που σχεδίαζαν την απαγωγή ενός αεροσκάφους για τις ΗΠΑ. Τελικά οι οκτώ προσηχθήσαν σε δίκη και καταδικάστηκαν σε ποινές ισόβιας κάθειρξης.

Παρ' όλα αυτά, η χωριστή υπόθεση των τριών απαγωγών συνδέθηκε με τη σύλληψη των 75, προκειμένου να ενισχύσει τις κατηγορίες για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κούβα. Ανεξάρτητα από το αν επιτεύχθηκε τελικά ο επιδιωκόμενος στόχος, με δεδομένη τη γενικότερη στάση των ΗΠΑ, γεγονός είναι ότι:

Η απειλή ενός πολέμου κατά της Κούβας από τον Τζορτζ Μπους και την ομάδα των σταυροφόρων που τον περιβάλλουν, είναι πραγματική. Άλλωστε μια στρατιωτική επιχείρηση εναντίον της Κούβας, που θα συνέπιπτε με την προεκλογική καμπάνια που ήδη έχει αρχίσει ενόψει των εκλογών του 2004, μπορεί ν' αποτελέσει για τον Μπους ένα μέσο για να πετύχει την επανεκλογή του, καθώς η οικονομική κατάσταση κάθε μέρα που περνά λειτουργεί σε βάρος του και δεν φαίνεται ότι μπορεί ν' αλλάξει μέχρι τις εκλογές.

Ποιος μπορεί να σταματήσει τους Αμερικανούς;

του Τάκη Διαμαντή

Οι αμφιβολίες που πιθανώς να είχαν δημιουργηθεί σε κάποιους εδώ και λίγο καιρό, φαίνεται ότι μέρα με τη μέρα διαλύονται, καθώς γίνεται όλο και πιο φανερό ότι τα «γεράκια» της Ουάσιγκτον είναι αποφασισμένα να ξεκαθαρίσουν μια και καλή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, τους λογαριασμούς τους με τις «απείθαρχες» χώρες της Μέσης Ανατολής – και όχι μόνο μ' αυτές. Έτσι όλα δείχνουν ότι είναι πλέον έτοιμα να «απελευθερώσουν» και το Ιράν, όπως έκαναν με το Ιράκ, και προηγουμένως με το Αφγανιστάν.

Εδώ και πάνω από δέκα ημέρες συνεχίζονται οι διαδηλώσεις διαμαρτυρίας που συγκλονίζουν την Τεχεράνη και άλλες πόλεις του Ιράν, κυρίως από φοιτητές, αλλά και από άλλα τμήματα του ιρανικού λαού, που ζητούν δημοκρατικές αλλαγές, προκαλώντας την άμεση και δυναμική αντίδραση όχι μόνο των δυνάμεων ασφαλείας, αλλά και ομάδων φανατικών οπαδών του θεοκρατικού καθεστώτος που είχε επιβάλει το 1979, μετά την πτώση του Σάχη Ρεζά Πεχλεβί, ο τότε πανίσχυρος θρησκευτικός ηγέτης αγιατολλάχ Χομεϊνί.

Δεν είναι διόλου τυχαίο όμως ότι οι διαδηλώσεις αυτές ξέσπασαν μόλις μερικές ημέρες αφ' ότου εκπρόσωποι της αμερικανικής κυβέρνησης, διαπιστώνοντας ότι οι παρούσες συνθήκες δεν ευνοούν μια νέα στρατιωτική περιπέτεια στην περιοχή, «προέβλεπαν» ότι ίσως να μη χρειασθεί η λήψη μέτρων σε βάρος του Ιράν, αφού είναι πολύ πιθανή η ανατροπή του καθεστώτος της χώρας από τον ίδιο τον λαό της.

Όπως δεν είναι τυχαίο και ότι ταυτόχρονα σχεδόν με τις πρώτες διαδηλώσεις στην Τεχεράνη, ξέσπασαν στο Παρίσι και σε άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύ-

ουσες μαχητικές διαδηλώσεις ιρανών φυγάδων, συνοδευμένες και από το δραματικό στοιχείο των αυτοπυρπολήσεων, που ξανακάνει την εμφάνισή του προκαλώντας μέχρι στιγμής δύο θανάτους και 2-3 τραυματισμούς από εγκαύματα.

Για τις εξελίξεις αυτές αποτελεί κοινό τόπο η άποψη ότι οι αμερικανικές υπηρεσίες έχουν αναλάβει δράση, με τις γνωστές και δοκιμασμένες μεθόδους που έχουν χρησιμοποιήσει και στο παρελθόν, ενισχύοντας οργανώσεις αντιφρονούντων ιρανών φυγάδων που δραστηριοποιούνται τόσο μέσα στο ίδιο το Ιράν, όσο και στην Ευρώπη και ακόμα στις ΗΠΑ. Όπως για παράδειγμα τους «Μουτζαχεντίν-ι Χαλκ» (Μουτζαχεντίν του Λαού), που ξεκίνησαν ως υποστηρίκτες του καθεστώτος της Τεχεράνης, στη συνέχεια όμως διαφώνησαν μαζί του και διέφυγαν στο εξωτερικό όπου δρουν με κέντρο κυρίως το Παρίσι και πριν από μερικά χρόνια χαρακτηρίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ «τρομοκρατική οργάνωση» (γι' αυτό και οι πρόσφατες συλλήψεις δεκάδων στελεχών τους από τη γαλλική αστυνομία, με αφορμή πληροφορίες ότι σχεδίαζαν τρομοκρατικές ενέργειες

εναντίον ιρανικών στόχων στην Ευρώπη), αλλά και άλλες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οργανώσεις φιλομοναρχικών, που δραστηριοποιούνται, κυρίως στις ΗΠΑ, γύρω από τον γιο του άλλοτε μονάρχη Ρεζά Πεχλεβί.

Τι σχεδιάζει όμως και τι επιδιώκει η κλίκα των «γερακιών» της αμερικανικής κυβέρνησης με τη στάση της έναντι του Ιράν;

Κατ' αρχήν θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εχθρική στάση έναντι του Ιράν δεν είναι κάτι καινούργιο· αντίθετα το καθεστώς της Τεχεράνης, από συστάσεώς του, βρισκόταν πάντα στο στόχαστρο της Ουάσιγκτον, καθώς αποτελούσε μία μη φιλική προς τις ΗΠΑ δύναμη και δυνάμει «χώρα-ταραξία» στην περιοχή, κάτι που βεβαίως δεν μπορούσαν να ανεχθούν οι Αμερικανοί.

Εκτός από το Ιράν άλλωστε, αντίστοιχα «αισθήματα» έτρεφαν οι Αμερικανοί επίσης για το Ιράκ, τη Συρία, το Αφγανιστάν, και μια σειρά άλλων χωρών της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Αισθήματα που αναδύθηκαν ορμητικά με αφορμή την κατά τα άλλα δραματικότατη τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, μετά την οποία ο πρόεδρος Μπους, εκ-

μεταλλευόμενος το κλίμα που είχε δημιουργηθεί διεθνώς, κήρυξε τον πόλεμο κατά του «άξονα του κακού», ονοματίζοντας ακριβώς τις παραπάνω χώρες και ανοίγοντας το δρόμο για το κλείσιμο όλων των παλιών ανοιχτών λογαριασμών.

Έτσι ένα μήνα περίπου μετά την επίθεση εκείνη, οι ΗΠΑ, με τη συνηγορία και συμμετοχή του συνόλου σχεδόν της διεθνούς κοινότητας, ξεκίνησαν την επίθεση εναντίον του Αφγανιστάν, με στόχο το καθεστώς των Ταλιμπάν και μαζί την οργάνωση αλ-Κάιντα του θρυλικού πλέον αρχιτρομοκράτη Οσάμα Μπιν Λάντεν. Μια επίθεση όμως που, σύμφωνα με πληροφορίες που έγιναν αργότερα γνωστές από πηγές του ΝΑΤΟ, είχε ήδη αποφασισθεί... τρεις μήνες νωρίτερα!

Με την ίδια λογική εξάλλου τη φετινή άνοιξη πραγματοποιήθηκε –παρά την διεθνή κατακραυγή– η αμερικανοβρετανική εισβολή και στη συνέχεια κατοχή του Ιράκ, η οποία είχε αποφασισθεί ήδη ένα χρόνο νωρίτερα. Μια εισβολή μάλιστα που, όπως αποκαλύπτεται σήμερα, θα γινόταν έτσι κι αλλιώς, ανεξάρτητα αν νικητής των εκλογών του 2000 στις ΗΠΑ δεν ήταν ο Ρεπουμπλικάνος Τζορτζ Μπους αλλά ο Δημοκράτης Αλ Γκορ.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι τυχαίο ότι αμέσως μετά τη λήξη του «πολέμου» στο Ιράκ, αμερικανοί και βρετανοί ανώτατοι αξιωματούχοι άρχισαν να εκτοξεύουν απειλές εναντίον της Συρίας και του Ιράν, τις οποίες έκτοτε –εν είδη σκωτσέζικου ντους– άλλοτε διαψεύδουν και άλλοτε αναζωπυρώνουν, αφήνοντας έτσι, κατά τη συνήθειά τους, όλα τα ενδεχόμενα ανοικτά και προετοιμάζοντας κατάλληλα τη διεθνή κοινή γνώμη.

Για τον λόγο αυτό και χρειάζονται επιχειρήματα του τύπου «υπόθαληψη της τρομοκρατίας» ή «σχέδια για την κατασκευή πυρηνικών όπλων», τα οποία συνθέτουν μια «προκατ» πρόφαση, αντίστοιχη με εκείνη των «όπλων μαζικής καταστροφής» που χρησιμοποιήθηκε στο Ιράκ.

Η διαφορά είναι ότι στην περίπτωση του Ιράν τα πράγματα δεν είναι τόσο

Από τις διαδηλώσεις ιρανών αντικαθεστωτικών στο Παρίσι.

εύκολα. Η κατάσταση που δημιουργήθηκε τόσο στο Αφγανιστάν όσο και –κυρίως– στο Ιράκ μετά την εισβολή δεν έχει εξομαλυνθεί καθόλου· αντίθετα οι αμερικανικές και άλλες δυνάμεις που βρίσκονται στις χώρες αυτές αντιμετωπίζουν διογκούμενα κύματα αντάρτικων επιθέσεων, οι οποίες πέρα από τα εμπόδια στην –επιθυμητή και για επικοινωνιακούς λόγους– αποκατάσταση της τάξης, εγκυμονούν διαρκώς αυξανόμενους κινδύνους που δεν επιτρέπουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας νέας ανάλογης περιπέτειας, ιδιαίτερα καθώς το Ιράν είναι μια πολύ καλύτερα οργανωμένη χώρα, ενώ είναι φανερό ότι αυτή τη φορά η Ουάσιγκτον θα δυσκολευτεί να εξασφαλίσει συμμάχους πρόθυμους να την ακολουθήσουν:

- Από τη μία πλευρά το παγκόσμιο αντιπολεμικό κίνημα και τα προβλήματα που αντιμετωπίσαν –και εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν– ο Βρετανός Τόνι Μπλερ και ο Ισπανός Χοσέ Μαρία Αθνάρ είναι βέβαιο ότι θα κάνουν πολύ προσεκτικές άλλες κυβερνήσεις που ενδεχομένως είναι πρόθυμες να ακολουθήσουν την Ουάσιγκτον.

- Από την άλλη πλευρά, τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται κατά του Ιράν δεν πείθουν πλέον εύκολα τη διεθνή κοινότητα και ιδιαίτερα ορισμένες

χώρες –όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ρωσία– που έχουν τεράστια συμφέροντα στο Ιράν και οι οποίες, προκειμένου να συμπλεύσουν με τους Αμερικανούς, θα ζητήσουν πολύ ισχυρά ανταλλάγματα.

Άλλωστε, ανεξάρτητα από τα επιχειρήματα-προφάσεις, είναι πλέον ξεκάθαρο ότι μοναδικός στόχος των αμερικανικών σχεδίων παραμένει ο απόλυτος πολιτικός και οικονομικός έλεγχος ολόκληρης της περιοχής από την Εγγύς και Μέση Ανατολή μέχρι την Κασπία και ακόμα μέχρι την Κεντρική Ασία από τη μία και τις χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Αφρικής από την άλλη.

Σχέδια μάλιστα που όπως φαίνεται θα υλοποιηθούν τελικά στο βαθμό που, αργά αλλά σταθερά, θα καταστεί δυνατό να «πεισθεί» η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία προς το παρόν δείχνει να έχει καταληφθεί από ενοχές για τη στάση της στο θέμα του Ιράκ, που απείλησε ακόμα και το μέλλον της Ατλαντικής Συμμαχίας· για τον λόγο αυτό και αντικειμενικά ανήμπορη να χαράξει μια σταθερή και αυτόνομη κοινή εξωτερική πολιτική, σκύβει το κεφάλι και προσφέρει γη και ύδωρ στην Ουάσιγκτον, συμπεριφερόμενη σαν τον άτακτο μαθητή που προσπαθεί να εξιλεωθεί για κάποιο παράπτωμά του.

Η βομβαρδισμένη μεταρρύθμιση

του Αλέξανδρου Πέτκοβιτς κοινωνιολόγου

Στη Δύση λίγοι είναι εκείνοι που έχουν μνηθεί στα μυστικά της γιουγκοσλαβικής εκδοχής του σοσιαλισμού. Το κεντρικό σύστημα διαχείρισης και προγραμματισμού του κοινωνικού και κρατικού μηχανισμού που χρησιμοποιήθηκε σε όλες τις χώρες του σοβιετικού μπλοκ, όπως και στην Κίνα, στη Γιουγκοσλαβία αντικαθίσταται είκοσι χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το σύστημα αυτό, που απερρίφθη στη Γιουγκοσλαβία στη δεκαετία του '60, χαρακτηρίζεται από την απόλυτη κυριότητα του κράτους πάνω σε κάθε μορφή ιδιοκτησίας και παραγωγικών μέσων εκτός από την κινητή περιουσία και την ελάχιστη ακίνητη περιουσία που είχε επιτραπεί στους αγρότες ως κίνητρο για να συνεργαστούν στην κοινή παραγωγή τροφίμων που υποθετικά θα ήταν η βασική μορφή της παραγωγής τους. Τέτοιο σύστημα κεντρικού προγραμματισμού της παραγωγής είχε μεγάλες επιδόσεις σε σύντομα χρονικά διαστήματα στη Γιουγκοσλαβία της μεταπολεμικής εποχής, όπου συμβάδιζαν με το χαμηλό επίπεδο των προσωπικών αναγκών των κατοίκων της και τον ενθουσιασμό της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης. Το «όχι» του Τίτο στο Ινφόρμ Μπιρό, η θέση της Γιουγκοσλαβίας στους Αδέσμευτους και η αύξηση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων απαιτούσαν αλλαγές του εσωτερικού συστήματος. Οι αλλαγές αυτές πορεύτηκαν σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη ήταν η μεταρρύθμιση της ομοσπονδίας σε χαλαρή ομοσπονδία, η οποία όμως δεν κοινοποιήθηκε ως τέτοια δημόσια, αλλά οι δημοκρατίες απέκτησαν όλα τα στοιχεία που έχουν τα μέλη μιας (χαλαρής) συνομοσπονδίας. Η δεύτερη κατεύθυνση απεικονιζόταν στη μετατροπή της κρατικής πε-

ριουσίας σε περιουσία του δημοσίου και την αντικατάσταση του κεντρικού οικονομικού προγραμματισμού με το μοντέλο της αυτοδιαχείρισης. Τα δύο αυτά ουτοπιστικά στοιχεία είναι και σήμερα τα σημεία όπου σταματά η μεταρρύθμιση και μετατρέπεται σε μετάβαση από το σοσιαλιστικό κράτος στην καπιταλιστική δημοκρατία.

Η μετατροπή του μεγαλύτερου μέρους της κρατικής περιουσίας σε δημόσια, από τη σημερινή οπτική γωνία, είναι το πρώτο βήμα προς την καταστροφή του κράτους της Γιουγκοσλαβίας και την ανεξαρτητοποίηση των δημοκρατιών-μελών, γιατί η αντίληψη της δημόσιας περιουσίας και της κοινωνικής επιχείρησης έσβησε την ανάγκη ύπαρξης του κοινού κράτους αφαιρώντας του τα πρωτεία στη διαχείριση και τη ρύθμιση των ανωμαλιών στη οικονομική εξέλιξη των δημοκρατιών-μελών. Εκ των πραγμάτων και θεωρητικά, η δημόσια περιουσία ήταν ιδιοκτησία του κάθε κατοίκου της Γιουγκοσλαβίας, που είχε ως αποτέλεσμα να θεωρείται συγχρόνως και κτήμα του συνόλου και της μονάδας του συνόλου. Αυτή η ελαστικότητα και η σύγχυση σχετικά με το τι ανήκε και σε ποιον ανήκε δεν δημιουργήθηκε καθόλου τυχαία, αφού η ελίτ των δημοκρατιών στη δεκαετία του '70 είχε ήδη προσέξει ότι αυτή η αντίληψη θα αποδειχθεί πολύ χρήσιμη τη στιγμή της ανεξαρτητοποίησης και μετάβασής τους στο καπιταλιστικό σύστημα, επειδή εξασφαλίζει την παγίωση του status quo τους στο επίπεδο εξέλιξης που έχει επιτευχθεί, καθώς και την διατήρηση των περιουσιών στα εδάφη των δημοκρατιών-μελών. Όσον αφορά στην αυτοδιαχείριση, την χαρακτηρίζει η ανεξαρτητοποίηση της επιχείρησης από τον κεντρικό προγραμματισμό, προς όφελος της αποτελεσματικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον ανταγωνιστικό καπιταλιστικό περίγυρο. Επιπλέον, η αντίληψη της αυτοδιαχείρισης ήταν ουσιαστικά περιορισμένη στις μεγαλύτερες μονοπωλιακές σοσιαλιστικές επιχειρήσεις. Εντούτοις η αυτοδιαχείριση, στην ουτοπιστική της υπερβολή, δημιούργησε πρωτίστως αντίθετα αποτελέσματα: πτώση της παραγωγικότητας, αδιαφορία για τη δημόσια περιουσία και το κοινό όφελος, αντί για πρωτοβουλία αδράνεια και ούτω καθ' εξής. Η αντίληψη αυτή αγνόησε το γεγονός ότι η απληστία, η άμιλλα και ο ατομικισμός ως πρωταρχικά καύσιμα του καπιταλισμού πάντα άφηναν πολύ πίσω τον αλτρουισμό και την ενότητα ως κίνητρα παραγωγής. Συνεπώς, η αυτοδιαχείριση ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα κατέληξε σε αντιπαράθεση ή αποδιοργάνωση, γιατί η υπερβολική ελευθερία και τα δικαιώματα των εργαζομένων έφεραν την ελίτ στη θέση να αποφεύγει να πάρει την ευθύνη στη διαχείριση των επιχειρήσεων με τέτοιο τρόπο, ενώ η λανθασμένη επιλογή προσωπικού (τοποθέτηση ανίκανων ανθρώπων σε σημαντικές θέσεις) κατέστρεψε το κεφάλαιο και διέυρυνε την κρίση των σχέσεων στο χώρο της εργασίας. Η ανάγκη της πολιτικής ρύθμισης των συγκρούσεων στην οικονομία υποδεικνύει την αναγκαιότητα της κατευθυνόμενης προγραμματισμένης οικονομίας η οποία,

ησης και μετάβασής τους στο καπιταλιστικό σύστημα, επειδή εξασφαλίζει την παγίωση του status quo τους στο επίπεδο εξέλιξης που έχει επιτευχθεί, καθώς και την διατήρηση των περιουσιών στα εδάφη των δημοκρατιών-μελών. Όσον αφορά στην αυτοδιαχείριση, την χαρακτηρίζει η ανεξαρτητοποίηση της επιχείρησης από τον κεντρικό προγραμματισμό, προς όφελος της αποτελεσματικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον ανταγωνιστικό καπιταλιστικό περίγυρο. Επιπλέον, η αντίληψη της αυτοδιαχείρισης ήταν ουσιαστικά περιορισμένη στις μεγαλύτερες μονοπωλιακές σοσιαλιστικές επιχειρήσεις. Εντούτοις η αυτοδιαχείριση, στην ουτοπιστική της υπερβολή, δημιούργησε πρωτίστως αντίθετα αποτελέσματα: πτώση της παραγωγικότητας, αδιαφορία για τη δημόσια περιουσία και το κοινό όφελος, αντί για πρωτοβουλία αδράνεια και ούτω καθ' εξής. Η αντίληψη αυτή αγνόησε το γεγονός ότι η απληστία, η άμιλλα και ο ατομικισμός ως πρωταρχικά καύσιμα του καπιταλισμού πάντα άφηναν πολύ πίσω τον αλτρουισμό και την ενότητα ως κίνητρα παραγωγής. Συνεπώς, η αυτοδιαχείριση ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα κατέληξε σε αντιπαράθεση ή αποδιοργάνωση, γιατί η υπερβολική ελευθερία και τα δικαιώματα των εργαζομένων έφεραν την ελίτ στη θέση να αποφεύγει να πάρει την ευθύνη στη διαχείριση των επιχειρήσεων με τέτοιο τρόπο, ενώ η λανθασμένη επιλογή προσωπικού (τοποθέτηση ανίκανων ανθρώπων σε σημαντικές θέσεις) κατέστρεψε το κεφάλαιο και διέυρυνε την κρίση των σχέσεων στο χώρο της εργασίας. Η ανάγκη της πολιτικής ρύθμισης των συγκρούσεων στην οικονομία υποδεικνύει την αναγκαιότητα της κατευθυνόμενης προγραμματισμένης οικονομίας η οποία,

με τη σειρά της, δημιουργούσε την ανάγκη για πολιτική επέμβαση κι έτσι επιβεβαίωνε την αναγκαιότητα ύπαρξης της κομμουνιστικο-σοσιαλιστικής ελίτ.

Ως εκ τούτου, οι δύο αυτές γεννήτριες της κρίσης (η δημόσια περιουσία και η αυτοδιαχείριση) είναι ιδιόμορφα δημιουργήματα της σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας και έχουν μεγάλη σημασία στην προσπάθεια της ανάλυσης της διαδικασίας της συστηματικής μεταρρύθμισης που άρχισε με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και χονδρικά μπορούμε να την τοποθετήσουμε στο 1990 και η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η συστηματική μεταρρύθμιση στις υπόλοιπες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης άρχισε την ίδια εποχή, μόνο που αυτές δε βρέθηκαν σε εμπόλεμη κατάσταση, πράγμα που έκανε τη μεταρρύθμιση πιο ομαλή, αλλά αυτό δεν αποτέλεσε ελαφρυντικό στοιχείο σ' ό,τι αφορά στα επιμέρους προβλήματα που προέκυψαν ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι η συστηματική μεταρρύθμιση δεν είναι τίποτ' άλλο από μια αργοπορημένη πρωταρχική συσσώρευση κεφαλαίου στην οποία τα πρόβατα δεν έφαγαν τους ανθρώπους (όπως είχε πει ο Τόμας Μωρ στη περίπτωση της Αγγλίας του 15ου αιώνα), αλλά τους αφαιρέθηκαν οι θέσεις εργασίας, το μερίδιό τους στο σύνολο της κινητής και ακίνητης περιουσίας των επιχειρήσεων, όπως και η βασική υποδομή (δρόμοι, γέφυρες, ηλεκτροδότηση, κτήρια). Δηλαδή η πρωταρχική συσσώρευση του κεφαλαίου σχετίζεται πρωτίστως με την αλλαγή της κυριότητας επί των επιχειρήσεων με στρατηγική σημασία, τη στιγμή που το ξένο κεφάλαιο, πνίγοντας την οικονομία των χωρών στη φάση της μεταρρύθμισης, επιδιώκει να κατεβάσει την τιμή των υποτιθέμενα κατεστραμμένων επιχειρήσεων της Ανατολικής Ευρώπης (αν είναι κατεστραμμένες, γιατί τις αγοράζουν;) όσο το δυνατόν πιο χαμηλά.

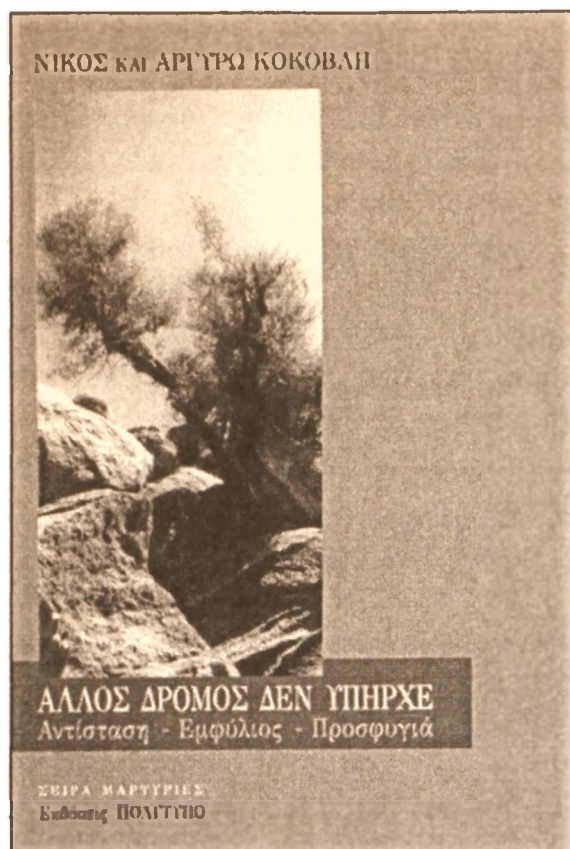
Κατά τη διάρκεια της εξουσίας του, ο Σλομπόνταν Μιλόσεβιτς είχε καταφέρει να διαφυλάξει το προηγούμενο καθεστώς, ενώ φαινομενικά είχε ξεκι-

νήσει τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης και της μεταρρύθμισης της οποίας τα αποτελέσματα πολλές φορές είχαν ακυρωθεί με ψηφοφορία στη βουλή. Αυτή η διαδικασία υποδεικνύει και την αιτία της καθυστέρησης των αλλαγών στη μορφή της επιβίωσης της παλιάς ελίτ, η οποία στην καλύτερη περίπτωση φρενάρει την ιδιωτικοποίηση επειδή έχει συνηθίσει να υπάρχει με βάση άλλες προϋποθέσεις (ολοκληρωτικό έλεγχο της παραγωγής), πράγμα αδύνατον στον καπιταλισμό, όπου υπάρχει ο μηχανισμός του ελέγχου της αγοράς και η εξουσία στη μορφή της ατομικής ιδιοκτησίας και των συγκεκριμένων ιδιωτικών παραγωγών. Αυτή η εσωτερική αισχροκερδής πολιτική όπου οι ίδιες επιχειρήσεις πωλούνταν περισσότερες από μία φορές, κάθε φορά σε νέα, αυξημένη τιμή, όπου οι εργαζόμενοι δεν απολύονταν, αλλά ούτε πληρώνονταν για την εργασία τους, όπου το χρήμα τυπωνόταν κάθε φορά που έχανε την αξία του, όπου δεν υπήρχε παραγωγή, είχε σαν αποτέλεσμα τη σημερινή απάθεια, την οποία χρησιμοποιεί η φιλοδυτική σημερινή κυβέρνηση για να πραγματοποιήσει τις ιδιωτικοποιήσεις μόνο προς όφελος του μεγάλου κεφαλαίου μονοπωλιακού προσανατολισμού εσωτερικής ή εξωτερικής προέλευσης. Με τη διαδικασία αυτή επιβαρύνεται η θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των υπόλοιπων κοινωνικών επιχειρήσεων που σε δημοπρασίες του κράτους πωλούνται κάτω από ασαφείς όρους για ποσά όπως 50\$, ενώ οι δημόσιες επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας που λειτουργούν καλά επίσης προσφέρονται σε δημοπρασίες και πωλούνται για ποσά πολύ πιο κάτω από την πραγματική τους αξία και χωρίς να εξετάζεται η προέλευση του κεφαλαίου του αγοραστή. Έχοντας υπόψη ότι η δημόσια περιουσία ήταν κάποτε κρατική, το κράτος θεωρεί ότι έχει το δικαίωμα να ορίζει τους τρόπους και τους όρους της μεταρρύθμισης χωρίς το γενικό δημοψήφισμα που αφορά στο θέμα. Επιπλέον, με τη δημοπρασία των δημόσιων επιχειρήσεων επιτεύχθηκε το παρελθόν έτος ένα

κεφάλαιο μόλις 150 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε στις 900.000.

Σαράντα χρόνια σοσιαλισμού και δέκα χρόνια πολέμου, εμπάργκο και αστάθεια, ομαδική μετανάστευση των διανοούμενων της χώρας, 800.000 πρόσφυγες στη Σερβία, μισοδιαλυμένη υποδομή – όλα μαζί οδήγησαν στην απόλυτη αδράνεια της κοινωνικής και πολιτικής πρωτοβουλίας. Επιπλέον, το στοιχείο της ανελευθερίας και η τάση προς αυταρχικές ηγετικές προσωπικότητες είναι το χαρακτηριστικό σύμπλεγμα που διαμορφώνει τη νοοτροπία του σύγχρονου Σέρβου, που τον ωθεί να αντιλαμβάνεται όλα τα αρνητικά ως αναπόφευκτα, και όλα τα θετικά ως ανέφικτα. Το ηρωικό-επικό στοιχείο στη συνείδηση του Σέρβου ήταν εύκολος στόχος για να κινηθεί ο ίδιος εναντίον της Αμερικής ή του ΝΑΤΟ, για να πέσει, αμέσως μετά την ήττα, σε αναπόφευκτη κατάθλιψη που θα κρατήσει ως την επόμενη πολεμική ιαχή που θα τον καλέσει να πολεμήσει εναντίον του εξωτερικού επιδρομέα, που θα σκεπάσει την ύπαρξη του υπαρκτού εσωτερικού εχθρού. Και βέβαια τέτοιου είδους απάθεια είναι ό,τι καλύτερο για την ανώριμη πολιτική ελίτ και τους φίλους της στη σκιά – τη μαφία: για να διατηρεί συστηματικά, χωρίς σημαντικές αντιστάσεις, τη θεσμική ρευστότητα στη μορφή της μη λειτουργικότητας των βασικών μορφών του κρατικού μηχανισμού (του δικαστικού, εκτελεστικού και νομοθετικού). Την ίδια στιγμή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα χαιρετίζουν την ταχεία εξέλιξη της μεταρρύθμισης στη Σερβία, η οποία αντανakλάται πριν απ' όλα στη σταθερή οικονομική πορεία που βασίζεται στη διαμόρφωση του φορολογικού συστήματος, που θα πρέπει υποτίθεται σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα να οδηγήσει στην εξυγίανση του κράτους. Και όλα θα ήταν τέλεια, αν τη διαδικασία αυτή ακολουθούσε και η αύξηση της παραγωγής και των εξαγωγών και η μείωση της ανεργίας – τα πράγματα όμως έχουν εντελώς αλλιώς. Η σκληρή δημοσιονομική πο-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
 Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία.

Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
 ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
 τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,
 e-mail: chraprou@otenet.gr

λιτική θα οδηγήσει στην πτώχευση τις περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις και είναι ζήτημα αν το μεγάλο κεφάλαιο θα έχει την ευαस्थσία να προσλάβει κάποιους από αυτούς που θα χάσουν τις θέσεις τους, ενώ η πολιτική του ισχυρού δηναρίου και των υψηλών φορολογικών (δασμολογικών) όρων για εισαγωγές και εξαγωγές έχουν ως στόχο την απορρόφηση των υπόλοιπων χρημάτων των πολιτών της Σερβίας μέσω των υψηλών τιμών των εγχωρίων και προπαντός των εισαγόμενων προϊόντων.

Αλλά ας επιστρέψουμε στην πολιτική, και πιο συγκεκριμένα στον διεθνή παράγοντα. Μετά από μια δεκαετία καταστροφικής εσωτερικής πολιτικής, της οποίας η διπλωματία παρέμεινε κουφή στα σαφή σημάδια των καιρών που παρουσιάστηκαν μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, μπήκαμε στη φάση στην οποία η Δύση άλλαξε κατεύθυνση στην πολιτική (από την αποσύνθεση στην ενοποίηση), αλλά όχι και στα μέσα (της πίεσης, των απειλών με αποκλεισμό). Μετά τη φάση της υποστήριξης της αποσύνθεσης της Γιουγκοσλαβίας, στην οποία είχαν τα πρωτεία η Γερμανία και η ΗΠΑ, και η οποία ελπίζουμε να έχει τελειώσει με την αφαίρεση του Κοσσυφοπεδίου από τη Σερβία, οι πιέσεις συγκεντρώθηκαν γύρω από την επιβαλλόμενη ένωση της Σερβίας με το Μαυροβούνιο σε μορφή χαλαρής συνομοσπονδίας που μετά από τρία χρόνια, θα επιβεβαιωθεί με δημοψήφισμα. Το οιονεί δημοψήφισμα σε μορφή διαφόρων δημοσκοπήσεων υποδεικνύει μια σημαντική αλλαγή, η οποία αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι τελευταία ούτε οι κάτοικοι της Σερβίας επιθυμούν πια την ένωση με το κράτος-νάνο (με 680.000 κατοίκους) στην οποία τα δικαιώματα του Μαυροβουνίου θα υπερβαίνουν κατά πολύ τις υποχρεώσεις του.

Δηλαδή η λαίλαπα που υποκίνησε η Δύση εξακολουθεί να σαρώνει παρά τις προσπάθειες του Χαβιέ Σολάνα να πείσει τους βαλκάνιους πολεμιστές για την πραγματική στροφή της δυτικής

πολιτικής σχετικά με την περιοχή. Η δημιουργία κράτους στο Κοσσυφοπέδιο αυτόματα θα είχε ως αποτέλεσμα την απόσχιση των Αλβανών των Σκοπίων και πιθανόν τη συμμαχία της Σερβίας και των Σκοπίων ενάντια στους Αλβανούς, που θα σήμαινε άλλον ένα βαλκανικό πόλεμο, τον οποίο η διεθνής κοινότητα, ελπίζουμε, θέλει να αποφύγει.

Προς το παρόν στο Κοσσυφοπέδιο έχουμε ένα εντελώς ασαφές προτεκτοράτο των κρατών του ΝΑΤΟ το οποίο, τουλάχιστον θεωρητικά, επιδιώκει την εγκαθίδρυση δημοκρατικών θεσμών, που με τη σειρά τους, θα έπρεπε, με βάση την αρχή του θεϊκού και δημοκρατικού αυτοματισμού, να οδηγήσουν σε συμφιλίωση και ανεκτικότητα. Στο μεταξύ κάθε μέρα ανατινάζεται στον αέρα κι από μια ορθόδοξη εκκλησία (από την αρχή της εγκατάστασης των δυνάμεων του ΝΑΤΟ μέχρι σήμερα έχουν γκρεμιστεί 200), και στη Σερβία υπάρχουν 250.000 πρόσφυγες στους οποίους έχει απαγορευθεί η επιστροφή (υποτίθεται για λόγους ασφάλειας) – γεγονότα που δείχνουν πόσο μακριά έχουν προχωρήσει με τη διαδικασία της εξομάλυνσης και συμφιλίωσης.

Αν όλα κυλήσουν ιδανικά, σε δέκα χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να θέσει όλα αυτά τα εδάφη υπό την προστασία της ως προτεκτοράτα, που για ορισμένο χρονικό διάστημα, όσο υπάρχει η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα έθετε εκτός κινδύνου τα φλεγόμενα ζητήματα των νέων συνόρων. Σύμφωνα με τις προβλέψεις των ειδημόνων της οικονομίας, σε δέκα χρόνια θα έπρεπε να επιτευχθεί η ριζική αλλαγή του συστήματος που με τη σειρά του θα επέτρεπε την απρόσκοπτη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κι όλα αυτά, εννοείται, με την προϋπόθεση ότι η μοναδική υπερδύναμη –οι ΗΠΑ– έχει τις ίδιες επιθυμίες (είναι γνωστή η άνευ όρων υποστήριξη του ανεξάρτητου Κοσσυφοπεδίου από την πλευρά της Γερουσίας όπως και του Κογκρέσου), ενώ υπάρχει και η εκδοχή να διατηρηθεί και στο μέλλον η περιοχή αυτή έτσι όπως έχει τώρα σαν μόνιμη πηγή αστάθειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σχέδιο δράσης για την «ηλεκτρονική μάθηση»

του Σταύρου Κυρανάκη

Μέρος Α'

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στρέψει το βλέμμα της προς την Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) και την οικοδόμηση μιας «νέας οικονομίας» που θα βασίζεται στην γνώση. Αυτό σημαίνει ότι μελλοντικά οι επιδόσεις των κοινωνιών, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, θα κρίνονται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των πολιτών τους να εκμεταλλεύονται τις νέες τεχνολογίες. Η παραπάνω διαπίστωση μπορεί να συσχετιστεί με το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον της Κοινότητας, στην μετά-Μάαστριχτ εποχή, για την εκπαίδευση. Ο νέος στρατηγικός στόχος της Ένωσης, όπως διατυπώθηκε στο ευρωπαϊκό συμβούλιο της Λισαβόνας το 2000, για πρωτοπορία στην Κοινωνία της Γνώσης, αποτελεί σημείο καμπής για την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και τη διακρατική συνεργασία στον συγκεκριμένο τομέα, ενώ παράλληλα συνδέει την εκπαίδευση με τα προγράμματα για την ΚτΠ.

Η κοινοτική στρατηγική για την κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας είναι ευρύτερη και στοχεύει στο να εξασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη και οι πολίτες τους θα μπορέσουν να προσαρμοστούν και να παίξουν ηγετικό ρόλο στα πλαίσια της νέας οικονομίας, η οποία σε μεγάλο βαθμό βασίζεται στις «νέες τεχνολογίες». Η εν λόγω πολιτική «αναπτύσσεται» σε διαφορετικούς τομείς: από καθαρά τεχνολογικούς (υποστήριξη τεχνολογικής ανάπτυξης), σε τομείς οικονομίας (συνθήκες ανταγωνισμού) μέχρι και τομείς όπως η δημόσια διοίκηση και η υγεία. Όπως θα δούμε και παρακάτω, υπάρχει μια ολοένα εντονότερη σύνδεση των προγραμμάτων για την ΚτΠ με τα αντίστοιχα για την εκπαίδευση, σύνδεση η οποία τα τε-

λευταία χρόνια προωθείται κυρίως μέσω της «ηλεκτρονικής μάθησης». Κύριος εκφραστής αυτής της πολιτικής είναι το σχέδιο δράσης «e-Learning» το οποίο εντάσσεται στο ευρύτερο πρόγραμμα για την Ηλεκτρονική Ευρώπη (e-Europe) που στοχεύει στην ΚτΠ. Μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις σχετικές ανακοινώσεις και στα προγράμματα της Κοινότητας θα μας πείσει για την ένταση των προσπαθειών στον τομέα της εκπαίδευσης με στόχο την κοινωνία της γνώσης.

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 συνειδητοποιούνται οι σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις που επιφέρει η ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), ο αντίκτυπος των οποίων φτάνει σε όλα τα επίπεδα και αγγίζει την επαγγελματική και την ιδιωτική ζωή των πολιτών. Η Ένωση αναλαμβάνει τις αρχικές πρωτοβουλίες: τη θέσπιση των προγραμμάτων Esprit και Race που εστιάζουν καθαρά πάνω στις τεχνολογίες, και την έκδοση (το 1987) μιας Πράσινης Βίβλου για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Παρ' όλα αυτά στις αρχές της δεκαετίας του 1990 τα αποτελέσματα δεν κρίνονται ικανοποιητικά και αποφασίζεται να δοθεί έμφαση στο συγκεκριμένο θέμα για να μην χάσει η Ευρώπη το τρένο των εξελίξεων. Παράλληλα γίνεται αντιληπτό ότι θα πρέπει να προσεχτεί περισσότερο ο ρόλος που διαδραματίζει η εκπαίδευση στην προώθηση και την εξοικείωση με την καινοτομία καθώς και οι αλλαγές, σε επίπεδο εξοπλισμού και καινούργιων μεθόδων διδασκαλίας, που οι νέες τεχνολογίες επιβάλλουν στον εκπαιδευτικό χώρο. Κάτω λοιπόν από αυτές τις συνθήκες αρχίζουν και οι πρώτες κοινοτικές δράσεις γύρω από τη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με τον χώρο των τεχνολογιών.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ:

Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι κομβικό σημείο αποτελεί για άλλη μια φορά η Λευκή Βίβλος για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση, ένα ευρωπαϊκό κείμενο το οποίο έχει παίξει ουσιαστικό ρόλο στην ευρύτερη πολιτική της Ένωσης ενώ έχει με έμμεσο τρόπο επηρεάσει πολύ και την εκπαίδευση. Οι αναφορές της στον σημαντικό ρόλο που επιτελούν οι νέες τεχνολογίες και η ΚτΠ στην οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα είναι αρκετές, ενώ με έμφαση επισημαίνεται το γεγονός ότι στην σύγχρονη εποχή ανοίγονται νέες προοπτικές αλλά και νέοι κίνδυνοι για τα εκπαιδευτικά συστήματα. Προτείνεται λοιπόν η εξέλιξη και η προσαρμογή τους, ενώ τους ανατίθεται ο ρόλος της ισότιμης προώθησης των νέων τεχνολογιών στην νέα γενιά (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1993). Η συγκεκριμένη Λευκή Βίβλος «προκαλεί» πολλές ανακοινώσεις, προτάσεις και προγράμματα για την ΚτΠ και επίσης για πρώτη φορά συνδέει τόσο στενά και ξεκάθαρα τον εκπαιδευτικό χώρο με αυτή.

Ακολουθεί το πρώτο σχέδιο δράσης με τίτλο «Η πορεία της Ευρώπης προς την κοινωνία των πληροφοριών», όπου προτείνεται η δημιουργία νέων τεχνικών, νομικών και ρυθμιστικών προτύπων για την προώθηση της επένδυσης στον τομέα της τεχνολογίας. Το 1995 δημοσιεύεται το «Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: Διδασκαλία και εκμάθηση – η πορεία προς την κοινωνία της γνώσης», το οποίο δηλώνεται από την αρχή ότι αποτελεί «εφαρμογή» της Λευκής Βίβλου για την Ανάπτυξη και την Ανταγωνιστικότητα (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995α: 1). Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να συμβάλει, μέσα από μια

νέα εκπαιδευτική προοπτική, στην τοποθέτηση της Ευρώπης στην τροχιά της κοινωνίας της γνώσης. Ως ένας από τους βασικούς στόχους ορίζεται η ενθάρρυνση απόκτησης «νέων γνώσεων», αλλά παραδόξως δεν γίνεται κάποια ιδιαίτερη αναφορά σε θέματα σχετικά με τις νέες τεχνολογίες, παρά μόνο μια πολύ σύντομη νύξη για προώθηση των εκπαιδευτικών λογισμικών (ό.π., 41).

Την ίδια περίοδο αναφορές σε εκπαιδευτικά θέματα βρίσκουμε στην «Πράσινη Βίβλο για την Καινοτομία», όπου προτείνεται η ανανέωση του «δυσκίνητου» και μη καινοτόμου εκπαιδευτικού συστήματος (European Commission, 1995β: 25-27) αλλά και στο αντίστοιχο «Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών – Πρώτα ο άνθρωπος», όπου προτείνεται η αναπροσαρμογή του σχολικού χώρου με στόχο την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών (European Commission, 1996α: 19-21). Την ίδια χρονιά έχουμε και πρόταση αποκλειστικά για τον εκπαιδευτικό χώρο με την δημοσίευση του «Η μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών: Σχέδιο δράσης για μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στον τομέα της εκπαίδευσης (1996-1998)». Για άλλη μια φορά ζητείται η αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων και προτείνεται η εισαγωγή των εργαλείων της κοινωνίας των πληροφοριών στην υπηρεσία των νέων εκπαιδευτικών μεθόδων. Τονίζεται ότι όλες οι συνθήκες συντρέχουν για την γενικευμένη χρήση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, ενώ για πρώτη φορά εντοπίζεται ο κίνδυνος να δημιουργηθούν νέου είδους ανισότητες και να κινδυνεύσει η κοινωνική συνοχή της Κοινότητας αν δεν ληφθούν μέτρα (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1996β: 5-7). Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αφορά κυρίως τον σχολικό χώρο και σκοπεύει στο να γενικεύσει τη χρήση πολυμέσων στις παιδαγωγικές πρακτικές και να ενισχύσει, μέσω των νέων τεχνολογιών, την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση. Στο παράρτημα του κειμένου υπάρχει και ένα χρονοδιάγραμμα των προτεινόμενων δράσεων για τα έτη 1996-1998 (ό.π.: 24-25).

Στα τέλη του 1997 έχουμε νέα ανακοί-

νωση με τίτλο «Για μια Ευρώπη της Γνώσης» (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997), με στόχο να παρουσιαστούν οι κατευθυντήριες γραμμές των κοινοτικών ενεργειών στους τομείς εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεότητας για την περίοδο 2000-2006. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσεως 2000 (Agenda 2000) προτείνεται να αναγορευθούν οι πολιτικές που προωθούν την γνώση (εκπαίδευση - κατάρτιση - καινοτομία - έρευνα) σε έναν από τους τέσσερις κύριους άξονες των εσωτερικών πολιτικών της Ένωσης. Η δημιουργία ενός ισχυρού και καινοτόμου ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου κρίνεται ως επιτακτική και αναφέρεται ότι προς αυτή την κατεύθυνση θα κινηθούν τα κοινοτικά προγράμματα έως και το 1999. Τέλος προτείνεται η επίταση των προσπαθειών για τη βελτίωση των κοινοτικών «σημείων αναφοράς» (αριθμητικά στοιχεία, βάση δεδομένων κ.λπ.) και η στενότερη διακρατική εκπαιδευτική συνεργασία. Είναι φανερό ότι το κείμενο εντάσσεται στις πρώτες προσπάθειες για υιοθέτηση κοινών δεικτών και στόχων, πολιτική που σήμερα βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη.

Στα τέλη του αιώνα η ΚτΠ είναι πια μια πραγματικότητα, ενώ η ταχύτατη ανάπτυξη του διαδικτύου και η πολλαπλή χρήση του σε διάφορους τομείς δημιουργεί ξανά την ανάγκη για νέα και πιο ριζοσπαστική κοινοτική πολιτική. Αυτή θα έρθει με μια πρωτοβουλία της Επιτροπής ενόψει του ευρωπαϊκού συμβουλίου κορυφής στη Λισαβόνα το 2000, κατά τη διάρκεια του οποίου θα παρουσιαστεί η ανακοίνωση «Ηλεκτρονική Ευρώπη (e-Europe) – Η κοινωνία των πληροφοριών για όλους». Ο βασικός στόχος του e-Ευρώπη είναι να αναλάβει η Ένωση τις κατάλληλες πολιτικές πρωτοβουλίες και δράσεις για να καταφέρει να εκμεταλλευθεί πλήρως τις δυνατότητες που ανοίγονται στη «νέα οικονομία» και στην ΚτΠ. Επιδιώκεται μια Ευρώπη με πολύ μεγάλη συμμετοχή στην ψηφιακή εποχή, η οποία θα προωθεί και θα στηρίζει τις καινοτόμες ιδέες, καλύπτοντας την κοινωνική διάσταση και εξασφαλίζοντας την κοινωνική συνοχή. Πρόκειται για ένα μεγάλο πρόγραμμα που ενσωματώνει ενέργειες προς διαφορετικούς το-

μείς όπως τον οικονομικό, τον τομέα της ασφάλειας, της υγείας και των μεταφορών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον τομέα της παιδείας όπου το βάρος πέφτει κυρίως στο εκπαιδευτικό σύστημα που καλείται ξανά να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και να αναπτύξει «επιχειρηματική παιδεία» που θα είναι πρόθυμη να χρηματοδοτεί και να αναπτύσσει «νέες ιδέες». Προτείνονται λοιπόν δράσεις που σκοπεύουν στην εισαγωγή του διαδικτύου και των πολυμεσικών εργαλείων στη σχολική και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι στόχοι είναι αρκετά φιλόδοξοι:

- Να διαθέτουν όλα τα σχολεία στα κράτη μέλη πρόσβαση στο διαδίκτυο και στους πολυμεσικούς πόρους μέχρι το τέλος του 2001 και παράλληλα, να έχουν όλοι οι μαθητές ψηφιακή παιδεία κατά την αποφοίτησή τους μέχρι το 2003.

- Να διαθέτει κάθε κράτος μέλος τουλάχιστον ένα πανεπιστήμιο και μια σχολή επιστημονικής ερευνάς με δίκτυο που να καλύπτει όλες τις πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις και να προσφέρει πολυμεσικές επικοινωνίες μέχρι το 2001 με στόχο επέκτασης του μέτρου και σε άλλα πανεπιστήμια (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1999).

Το συμβούλιο κορυφής, στο γενικότερο πολιτικό κλίμα του νέου στρατηγικού στόχου, αποδέχτηκε την ανακοίνωση και ζήτησε την επεξεργασία ενός αντίστοιχου προγράμματος, αφού επισημάνε το γεγονός ότι η Κοινότητα, παρά το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, έχει μείνει πολύ πίσω από τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία όσον αφορά τις Τ.Π.Ε. Σύμφωνα λοιπόν η Επιτροπή ανακοινώνει προτάσεις που εστιάζονται καθαρά πάνω στην εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση: Αρχικά την έκθεση «Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο – Να προωθήσουμε την καινοτομία με τις νέες τεχνολογίες.» (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2000α), η οποία αποτελεί προσπάθεια να αναλυθούν και να αξιολογηθούν οι ενέργειες στα κράτη μέλη για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση από το 1996 μέχρι και την εκπόνησή της, με σκοπό να υλοποιηθούν συντονισμένες ενέργειες σε ένα μακροπρόθεσμο και καλά οργανωμένο πλαίσιο. Τονίζεται εδώ το γεγονός ότι

οι τεχνολογίες είναι από τη φύση τους ραγδαία εξελίξιμες και ανανεώσιμες σε αντίθεση με το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο είναι «στατικό», ενώ διατυπώνονται συστάσεις και προτάσεις για θέματα υποδομής, μείωσης κόστους, ταχύτερης και ασφαλέστερης πρόσβασης στο διαδίκτυο. Τέλος κρίνεται αναγκαία η αναζήτηση μιας νέας παιδαγωγικής που θα εμπεριέχει τις τεχνολογίες σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή διάσταση και ζητείται η περαιτέρω ανάπτυξη της εκμάθησης ξένων γλωσσών και η δια βίου κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη χρήση των Τ.Π.Ε.

Αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζουν διάφορα στατιστικά στοιχεία που παρατίθενται στο συγκεκριμένο κείμενο και τα οποία αξίζει να αναφερθούν αφού αποδεικνύουν την πρόοδο των Η.Π.Α. στο συγκεκριμένο τομέα. Ήδη από το έτος 1998 αναλογούσε ένας υπολογιστής για κάθε 6 αμερικανούς μαθητές, ενώ το 89% των σχολείων και το 51% των αιθουσών διδασκαλίας είχαν συνδεθεί με το διαδίκτυο. Σε γενικότερο επίπεδο, το 1999 υπήρχαν 195 εκατομμύρια χρήστες παγκοσμίως, εκ των οποίων τα 107 περίπου στις Η.Π.Α. και μόνο τα 46 στην Ευρώπη, η οποία είχε και το επιπλέον πρόβλημα ότι παρουσίαζε μεγάλη ανομοιογένεια, αφού για παράδειγμα οι σκανδιναβικές χώρες ήταν αρκετά μπροστά σε σχέση με τις χώρες του νότου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στις αρχές του 1990 μόνο το 10% των σχολείων είχαν δικτυωθεί στη Γαλλία, ενώ το ποσοστό έφτανε το 90% στη Φινλανδία. Παράλληλα, έντονες διαφορές παρουσιάζονταν ακόμα και μέσα σε ένα κράτος μέλος, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία, όπου το αντίστοιχο ποσοστό δικτύωσης σχολείων κυμαινόταν μεταξύ 12 και 83% ανάλογα με το κρατίδιο. Στο παράρτημα του κειμένου παρουσιάζονται οι σημαντικότερες πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη στον τομέα της σύνδεσης εκπαίδευσης και νέων τεχνολογιών και γίνεται φανερό η έλλειψη ενός συντονισμένου σχεδίου σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Η έντονη κινητοποίηση της Κοινότητας στο συγκεκριμένο θέμα αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι το ίδιο έτος έχουμε και νέα σχετική ανακοίνω-

ση της Επιτροπής. Η πρωτοβουλία τιτλοφορείται «e-Learning» και είναι ένα πρώτο σχέδιο για την «ηλεκτρονική μάθηση», εντασσόμενο στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής του «e-Ευρώπη» του οποίου αποτελεί συμπλήρωμα. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το συγκεκριμένο σχέδιο αποτελεί το επιστέγασμα της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα. Προσπαθεί να προωθήσει τη σύνδεση του εκπαιδευτικού χώρου με τις νέες τεχνολογίες, την ψηφιακή εποχή και το διαδίκτυο και συνίσταται σε δράσεις που έχουν ως αποκλειστικούς στόχους την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, ενώ εφαρμόζεται με την «ανοιχτή μέθοδο συντονισμού» και τη διάδοση των «βέλτιστων πρακτικών». Ως γενικός στόχος του ορίζεται η προσαρμογή των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ανάγκες της κοινωνίας της γνώσης και η κινητοποίηση των εκπαιδευτικών και πολιτιστικών κοινοτήτων αλλά και των ευρωπαϊκών οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων προς την κατεύθυνση αυτή (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2000β: 4). Η πρωτοβουλία συνίσταται σε τέσσερα στοιχεία: τον εξοπλισμό των σχολείων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές πολυμέσων, την εκπαίδευση των ευρωπαίων δασκάλων στις ψηφιακές τεχνολογίες, την ανάπτυξη ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών υπηρεσιών και λογισμικού και την επιτάχυνση της «δικτύωσης» σχολείων και διδασκάλων. Ειδικοί στόχοι είναι να εξοπλιστούν και να συνδεθούν τα σχολεία, τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά ινστιτούτα με το διαδίκτυο μέχρι το 2001 και να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι μαθητές θα έχουν πρόσβαση μέχρι το τέλος του 2002. Σχετικά με τα σχολεία επιδιώκεται, μέχρι το 2004, η αναλογία 5 ως 15 χρηστών ανά υπολογιστή (κατά την διάρκεια εκπόνησης της έκθεσης η αναλογία ήταν 1 Η/Υ για 400 μαθητές).

Το σχέδιο τονίζει επίσης ότι πρέπει να αυξηθεί η επένδυση ανά κάτοικο και να δοθούν σε όλους τα απαραίτητα προσόντα με σκοπό την καθολική πρόσβαση στην ψηφιακή μόρφωση. Προτείνεται λοιπόν να γίνουν τα σχολεία κέντρα πολλαπλών δραστηριοτήτων, ανοικτά σε όλους, με στόχο να εξασφα-

λίσουν σφαιρική ψηφιακή μόρφωση των μαθητών και των νέων ως το 2003. Τέλος αναφέρεται ότι πρέπει να γίνουν ενέργειες ώστε να επιμορφωθούν οι εκπαιδευτικοί στη χρήση του διαδικτύου και των πολυμέσων, να ενθαρρυνθεί η κινητικότητα όλων των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία και να οριστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα νέα βασικά προσόντα που είναι απαραίτητα για την δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση. Για την επίτευξη των στόχων προτείνονται πολλαπλές δράσεις, σε αρκετά επίπεδα, οι οποίες θα εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη και την Κοινότητα με βάση την αρχή της επικουρικότητας και τη μέθοδο του ανοικτού συντονισμού (ό.π.: 10).

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία είχε ευνοϊκή αντιμετώπιση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Feira τον Ιούνιο του 2000, όπου και ζητήθηκε από την Επιτροπή να καταθέσει ένα σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του προγράμματος. Το σχέδιο δράσης κατατέθηκε τον Μάρτιο του 2001, καλύπτοντας την περίοδο έως το 2004 και παρουσιάζοντας τα μέσα και τις μεθόδους για την εφαρμογή του e-Learning (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001: 2). Αξιοσημείωτο είναι ότι το σχέδιο δεν προτείνει νέους δημοσιονομικούς πόρους αλλά συντονίζει τις ενέργειες και προσπαθεί να εξασφαλίσει τη συνεκτική απορρόφηση των ήδη υπαρχόντων κονδυλίων με σωστή οργάνωση και με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα. Τα κοινοτικά μέσα για την εφαρμογή του είναι τα διάφορα προγράμματα για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία, το πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη και τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ό.π.: 6-8). Η εφαρμογή και η παρακολούθηση του προγράμματος για την ηλεκτρονική μάθηση γίνεται, όπως θα δούμε και στο δεύτερο μέρος, στα πλαίσια των σχεδίων δράσεως του ευρύτερου προγράμματος e-Ευρώπη, τα οποία –με βάση τη στενή συνεργασία των κρατών μελών– στοχεύουν στην πλήρη αξιοποίηση των τεχνολογικών καινοτομιών από το εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και στην αναγωγή της εκπαίδευσης σε βασική δύναμη καινοτομίας (ό.π.: 22).

Από την Αθήνα της Κατοχής 1941-44

της Γιολάντας Τερέντσιο

Ο Αντώνης Μυτιληναίος (1921-2003) –ο λεβέντης της Κατοχής με την εντυπωσιακή, μυθιστορηματική ικανότητα να μη φοβάται και να τολμά να σαμποτάρει τον εχθρό ή να δραπετεύει όχι μία αλλά δύο φορές από τις αρπάγες του, κι ακούραστα να συνεχίζει τον αγώνα δραπετεύοντας στη Μέση Ανατολή όταν άλλοι θα λέγανε φτάνει, αρκετά πρόσφερα– έσβησε στον Καναδά που 'χε κάνει δεύτερη πατρίδα του. Είχε ζητήσει από τα δυο παιδιά του να ταφεί στην Ελλάδα, που τόσο άδολα και πιστά αγάπησε αψηφώντας τη ζωή του. Έτσι η κηδεία του έγινε στην καθολική εκκλησία του Αγίου Διονυσίου, στις 13.6.03. Ήταν από τη Σαντορίνη, με παλιές οικογενειακές καταβολές – από το 1670. Το αρχείο του το παρέδωσε στο Μουσείο Μπενάκη.

Όταν η ΠΕΑΝ (Πανελλήνια Ένωσις Αγωνιζομένων Νέων), με αρχηγό της τον απότακτο αξιωματικό της αεροπορίας Κώστα Περρίκο (που είχε τολμήσει επί κυβερνήσεως Μεταξά να πει ότι

η πολεμική αεροπορία μας δεν ήταν καλά προετοιμασμένη) και πρόεδρό της τον Αθανάσιο Σκούρα, αποφάσισε να κτυπηθεί η ναζιστική οργάνωση ΕΣΠΟ που προπαγάνδιζε τη στρατολόγηση Ελλήνων για τη Βερμαχτ ή για τα πολεμικά εργοστάσια της Γερμανίας, κατόρθωσε να βρει δυναμίτη από κάποιο ναυτικό στο λιμάνι του Πειραιά και ανέθεσε το εγχείρημα στα τρία μέλη της: Μυτιληναίο, Γαλάτη και Μπίμπα.

Η Ιουλία Μπίμπα από τη Σάμο, δέχτηκε να κρύψει τα σύνεργα στο διαμέρισμά της· εκεί κατασκευάστηκε η βόμβα δέκα οκάδων δυναμίτη. Την πήρε ο Μυτιληναίος, τεχνίτης στην Τηλεφωνική Εταιρία, και μαζί με την Μπίμπα τη μετέφεραν στην Πλατεία Κάνιγγος μέσα σε μια πάνινη σακούλα σκεπασμένη με χόρτα. Εκεί καθόταν η Μπίμπα σ' έναν πάγκο επί δυόμιση ώρες ώσπου να δοθεί το σύνθημα. Ο Μυτιληναίος μαζί με τον φοιτητή από τη Ρουμανία Σπύρο Γαλάτη είχαν κατοπτεύσει πού να βάλουν τη βόμβα και διαπίστωσαν ότι υπήρχε

μια πόρτα από την οδό Γλάδστωνος, όπου στο μεσοπάτωμα έδινε κάτω από το κλιμακοστάσιο της ΕΣΠΟ, που στεγαζόταν στον πρώτο όροφο, ενώ στους παραπάνω ορόφους ήταν κάποια πολυπληθής γερμανική υπηρεσία. Όταν είδαν ότι τα ιδιωτικά γραφεία εκεί ήταν αδειανά, ο Γαλάτης έβαλε μια βέργα πάνω στο γείσο μιας πόρτας, τοποθέτησε τη βόμβα και ο Μυτιληναίος άναψε το φιτίλι. Στο διαγωνίως απέναντι ζαχαροπλαστείο «Αστόρια» στα Χαυτεία, τους περίμεναν ο Περρίκος και η Μπίμπα. Ήταν ακριβώς μεσημέρι και τρία λεπτά όταν ακούστηκε μια υπόκωφη βοή, μια εκκωφαντική έκρηξη, ενώ πυκνός μαύρος καπνός σκέπασε την Πατησίων. Μεγάλη σύγχυση και πανικός τόσοι ώστε οι Γερμανοί σήμαναν συναγερμό νομίζοντας ότι επρόκειτο για αεροπορική επιδρομή. Το εσωτερικό του κτηρίου κατέρρευσε και πήρε φωτιά. Η διέλευση τραμ, τροχοφόρων και πεζών διακόπηκε για δέκα μέρες, η πυροσβεστική υπηρεσία ξέθαβε νεκρούς από τα ερείπια: 29 μέλη της ΕΣΠΟ και 48 γερ-

Αντώνης Μυτιληναίος, Ιουλία Μπίμπα και Σπύρος Γαλάτης: Οι τρεις γενναίοι που πραγματοποίησαν την ανατίναξη της ΕΣΠΟ.

Η ΠΡΩΪΑ

μανούς αξιωματικούς και στρατιώτες. Η ναζιστική οργάνωση διαλύθηκε διά παντός και σταμάτησε κάθε προσπάθεια στρατολόγησης ελλήνων εθελοντών για το ανατολικό μέτωπο ή τα γερμανικά εργοστάσια.

Αν δεν υπήρχαν Έλληνες πωρωμένοι, ασυνείδητοι, άπληστοι για κέρδος, πολλές εκατοντάδες αγωνιστές πατριώτες δεν θα παραδίδονταν στους κατακτητές και στο θάνατο... Ένας υπαξιωματικός της Χωροφυλακής που είχε ενταχθεί στην αντιστασιακή οργάνωση «Όμηρος» και εχρησιμοποιείτο ως σύνδεσμος με την ΠΕΑΝ, ο Πολύκαρπος Νταλιάνης, για τρεις λίρες το κεφάλι αποκεφάλισε όλην την ηγεσία της ΠΕΑΝ.

Δυο εβδομάδες περίπου μετά τη μεγάλη έκρηξη οι Γερμανοί τούς συνέλαβαν όλους και τους μετέφεραν στ' ανακριτικά γραφεία της Γκεστάπο στον Πειραιά, 2ας Μεραρχίας, όπου υπήρχαν και μια σειρά κελιά. Από εκεί ο Μυτιληναίος κατόρθωσε ύστερα από μιας εβδομάδας ανακρίσεις και βουρδουλιές σ' όλη την πλάτη, μολονότι δεμένος διαρκώς με χειροπέδες, να δραπετεύσει, καθώς η κύρια είσοδος δεν εφρουρείτο κι όταν έφευγαν οι διερμηνείς, έμενε μόνον ένας αξιωματικός υπηρεσίας στον πρώτο όροφο. Επειδή κανείς δεν μίλησε, παρά τα βασανιστήρια, απαλλάχθηκαν μερικοί, αλλά πρόλαβαν να τους τουφεκίσουν ως όμηρους για κάποιο σαμποτάζ.

Από το Γερμανικό Στρατοδικείο των Αθηνών στον Παρνασσό ο αρχηγός της ΠΕΑΝ Κ. Περγίκος καταδικάστηκε τρεις εις θάνατον και 15 χρόνια δεσμά, η Ι. Μπίμπα δις εις θάνατον και 15 χρόνια δεσμά, και ο Σ. Γαλάτης εις θάνατον και 5 χρόνια δεσμά. Τελικά όμως του δόθηκε χάρη, αφού η οικογένειά του πλήρωσε χίλιες λίρες στους Γερμανούς, και μεταφέρθηκε σε φυλακές στη Γερμανία.

Στις 4 Φεβρουαρίου 1943 τουφεκίστηκε ο Περγίκος, παρά τις μεγάλες προσπάθειες του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού. Η Ιουλία Μπίμπα μεταφέρθηκε στη Γερμανία, γιατί εδώ οι ελληνικοί νόμοι δεν επέτρεπαν την εκτέλεση δια πελέκως: Πού ακριβώς εκτελέστηκε αυτή η γλυκιά, η καρτερική, γενναία κοπέλα είναι άγνωστο.

ΑΘΗΝΑΙ. ΕΤΟΣ ΙΗ'. ΑΡ. 18—41

ΣΑΒΒΑΤΟΝ

19

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1942

Σελήνη 12 ημερών
'Ανατ. ήλ. 7.39'. — Δύσ. 5.6'
Βοριφατίου — Εύτυχίου μαρτύρων

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΑΜΟΙΒΗ 500.000 ΔΡΑΧΜΩΝ Ἡ ΕΙΣ ΤΡΟΦΙΜΑ

Ὁ Ἀντώνιος Μυτιληναῖος, γεννηθεὶς τὴν 20(2)1921 ἐν Ἀθήναις, ἄγαμος, ὀρθόδοξος χριστιανός, ἐργάτης τῆς Γερμανοελληνικῆς Τηλεφωνικῆς Ἑταιρείας, κάτοικος Ἀθηνῶν, συνοικία Ἰαροκάπου, ὁδὸς Δημοσθένους 13, υἱὸς τοῦ ἐργάτου Πέτρου Μυτιληναίου καὶ τῆς Ἀργυρῶς, τὸ γένος Κοντολέων, καταζητεῖται λόγω διατράξεως ἐπικινδύνου ἐγκλήματος. Οὗτος κρύπτεται εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ εἰς τὰ περίχωρα.

ῥιῶν τοῦ ὁποῦ θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ σύλληψις τοῦ καταζητούμενου.

Ὁ δίδων εἰς τὸν καταζητούμενον οἰανδήποτε βοήθειαν, ἰδίως δὲ ὁ παρέχων εἰς αὐτὸν φιλοξενίαν, τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου τιμωρεῖται ἐπίσης καὶ ἐκεῖνος, ὅστις γνωρίζει τὴν παραμυθὴν τοῦ καταζητούμενου καὶ δὲν καθιστᾷ ταύτην ἀμέσως γνωστήν.

Περιγραφὴ χαρακτηριστικῶν:

Ἀνάστημα περίπου 1.75 μ.,

Ἡ ἐπικήρυξη τοῦ Ἀντῶν Μυτιληναίου στὴν εφημερίδα *Πρωΐα* τῆς 19 Δεκεμβρίου 1942. Ἡ ἀμοιβὴ ἦταν 500.000 δρχ. ἡ «εἰς τροφίμα».

Ο Μυτιληναῖος, αφού κρύφτηκε σε διάφορα σπίτια φίλων, που αν συλλαμβάνονταν θα τουφεκίζονταν, αφού είχε επικηρυχθεί για 500.000 δραχμές, επιχείρησε να διαφύγει στη Μέση Ανατολή μαζί με αξιωματικούς που τους προωθούσε ο «Όμηρος», αλλά συνελήφθησαν από τους Ιταλούς στην Κάρυστο ύστερα από κατάδοση. Όταν οι Ιταλοί ρώτησαν τον καταδότη τι ήθελε εις αντάλλαγμα, είπε ευθαρσώς ότι ήθελε την καμπαρντίνα ενός από τους αξιωματικούς. Καθώς αργότερα τους μετέφεραν μ' ένα καμιόνι για τις φυλακές Αβέρωφ κι οι ιταλοί στρατιώτες κάθονταν όλοι στο πίσω μέρος, ο Μυτιληναῖος προχώρησε μπρος κι αρπάχτηκε από ένα σχοινί του καραβόπανου που σκέπαζε το καμιόνι, και καθώς έσπασε, λύθηκε το καναβάτσο σ' εκείνη τη μεριά, σε μια στάση, νύχτα ήταν, και κατάφερε να γλιστρήσει στην ασφαλτο λίγο πριν από την Αβέρωφ. Στη φυλακή δεν

ήθελε να ξαναμπεί με κανένα τρόπο. Με ακατανίκητη θέληση για ζωή κι ελευθερία, ένστικτο αυτοσυντήρησης, εξαιρετική επινοητικότητα και αντοχή, κατάφερε τελικά να διαφύγει με μεγάλες αντιξοότητες και πάλι στη Μέση Ανατολή και να καταλήξει στην 3η Ορεινή Ταξιαρχία στη συμμαχική απόβαση στην Ιταλία, όπου ύστερα από σκληρές μάχες με τους Γερμανούς, στο πλευρό των Καναδών, κατέλαβαν το Ρίμινι.

Το βιβλίο του *Μαρτύρων Πορεία* (Επικαιρότητα) καθώς και το *Αγαθουπόλεως 7* του στελέχους της ΠΕΑΝ Τάκη Μιχαηλίδη (Εστία) διαβάζονται μονορούφι, καθώς διηγούνται με απλότητα και ειλικρίνεια τη φοβερή και τραγική αυτή ιστορία της κατοχικής αντίστασης και τον χαμό τόσων ανθρώπων από την αναίσχυντη απληστία για κέρδος λίγων χρυσών λιρών ενός αχρείου προδότη.

Άντε γεια

Γράφει ο Νίκος Πρωινός

☞ Το πρωτάθλημα τέλειωσε όπως τέλειωσε, και ο εθνικός μας προμηθευτής τοποθέτησε στο γραφείο του την εβδομηκούπα. Πόρωση, που 'λεγε κι ο ήρωας του Λαζόπουλου.

☞ Όμως οι εγγραφές των μελών στην εταιρεία του (συγγνώμη στην ομάδα του) δεν πάνε και τόσο καλά και μες στις ζέστες περιφέρεται ο δύσμοιρος «από χωρίου εις χωρίον» και με πύρινους λόγους προσπαθεί να προσελκύσει πελάτες.

☞ Οι πολλοί όμως τον έχουν πάρει χαμπάρι και δε μασάνε. Του 'φυγε κι ο Γιαννακόπουλος, προπονητή μάλλον δε βρίσκει κι όπως διαβάζουμε μπορεί να την κάνει κι ο Ελευθερόπουλος. Με κανένα Κόλια και τον γραφικό «Άντε γεια» θα μείνει στο τέλος.

☞ Έχει και τα μπλεξίματα με τον Κρουσταλλάκη... Ξέρετε τώρα: κατασκοπίες, μίζες, ΛΟΤΟ στη Ρωσία, ΟΤΕ κ.τ.λ. Και πώς να τον στηρίξουν οι σύντροφοί του οι Πασόκοι σε μια εποχή που έχουν γίνει κουλουβάχατα με τους χρηματιστές του κινήματος;

☞ Βέβαια «τον αράπη κι αν τον πλένεις το σαπούνι σου χαλάς» που έλεγαν οι παλιότεροι. Σε μια από τις ομιλίες του (αλήθεια ποιος του τις γράφει;) έμπλεξε τον Μητσοτάκη και τον Βαρδινογιάννη, ότι δήθεν (ο δεύτερος) έκανε παρέμβαση για να μην πάρει τον Ολυμπιακό. Ο Μητσοτάκης βέβαια το διέψευσε, αλλά ο Στοκο το βιολί του.

☞ Στο πράσινο στρατόπεδο τώρα, ο Φιλιππίδης παραιτήθηκε (ή αποπέμφθηκε;) και τη θέση του πήρε ο γιατρός Μήτσου, παλιά καραβάνια του χώρου. Παρελθόν και οι Μαρκαριάν, Κόλκα, Λυμπερόπουλος, Σιούλας (φυτώριο), Βαμβακάς (γυμναστής) και έπεται συνέχεια.

☞ Στην ΑΕΚ ο Νικολαΐδης φεύγει γι' άλλες πολιτείες, ο Μπάγιεβιτς παραμένει, όπως και οι original με τις εμμονές τους (περί προδοσίας και τα τοιαύτα), οι Τσάρτας και Πέτκοφ το σκέπτονται και το χρώμα του χρήματος για πολλούς παίκτες είναι μακρινή υπόθεση.

☞ Στον ΑΡΗ, μετά τα καμώματα του απίθανου ελληνοαμερικάνου «επενδυτή», που στο τσακ γλύτωσαν το κλείσιμο του μαγαζιού, εμφανίστηκαν κάτι περίεργα σχήματα με Ισπανούς, ένα manager που είναι στη μαύρη λίστα της FIFA και τους γνωστούς σωτήρες-παράγοντες που το μόνο που προσφέρουν στο σύλλογο είναι η αυτοπροβολή τους. Το μέλλον αβέβαιο.

☞ Εκεί όμως που η κατάσταση είναι πραγματικό καφενείο είναι στον ΠΑΟΚ. Καφές-Οκκάς-Γεωργιάδης βρίσκονται μια ανάσα για να κατηφορίσουν στο Λιμάνι, μια και το Δ.Σ. που υπάρχει θυμίζει κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Μόνο που η τελευταία έχει τα κοινοτικά προγράμματα και κρατά τους «ζωηρούς» στο μαντρί.

Μπατατούδης: «Έτσι και τους πουλήσω όλους αυτούς, σώθηκαν!» (Ελευθεροτυπία 13.6.03).

☞ Και στον Ηρακλή όμως ο Μυτιληναίος θέλει να φύγει και ψάχνει για νέο... επενδυτή. Μέχρι να τον βρει όμως, ο Σολτιδής τους αποχαιρέτησε και πήγε στον τέως συνεταίρο του πρώην αφεντικού του. Τον κ. Κόκκαλη!

☞ Οι Λιανοβενιζέλοι μιλούν για νέο πρωτάθλημα με διάφανες διαδικασίες και ισοτιμία. Το πόσο αξιόπιστοι είναι φάνηκε όταν βιάστηκαν να υποβιβάσουν –για χρέη– τα Γιάννενα, αλλά έκλεισαν τα μάτια στους ΠΑΟΚ - ΑΡΗ - ΑΕΚ που χρωστούν πολλαπλάσια. Για τέτοια αξιοπιστία μιλάμε!

☞ Και δυστυχώς η τριπλέτα Κανελλόπουλος-Γκαγκάτσης-Μπίκας και πάλι θα έχει τον πρώτο λόγο στο νέο πρωτάθλημα. Πώς το λέγαμε γυμνασιόπαιδες; Μηδέν από μηδέν, μηδέν.

☞ Είναι βέβαιο ότι και τη νέα χρονιά ποδόσφαιρο δε θα δούμε. Επίσης το πρωτάθλημα θα είναι αποτέλεσμα της παράγκας (ή έστω του ρετιρέ), οι χούλιγκαν θα δρουν όπως και πέρσι και οι Λιανοβενιζέλοι θα βγάζουν λόγους για την πρόοδο του δημοφιλέστερου αθλήματος.

☞ Κλείνοντας το τελευταίο σημείωμα πριν σαλπάρουμε για το Μόλυβο της Λέσβου, να σας πούμε για το καινούργιο ανέκδοτο που κυκλοφορεί: Εθελοντές-φαντάροι. Για την Ολυμπιάδα καλέ, της λαϊκής Γιάννας και του εκσυγχρονισμού. Ένα σκληρό «σοσιαλιστικό» δίδυμο, Παπαντωνίου-Φασούλας, θα κάνουν το παιχνίδι, μια και τα κουκιά (των εθελοντών) δεν τους βγαίνουν.

☞ Καλό καλοκαίρι και ραντεβού στο φεστιβάλ του Αντί. Ο κ. Γ. Νταλάρας, ο Κ. Λαλιώτης και ο Π. Κουνάλακης δεν θα είναι εκεί. Αν και ο μοναδικός που αποφασίζει, όπως θα έλεγε κι ο δημοσιολόγος κ. Πρωτόπαπας, είναι ο εκδότης του περιοδικού...

Για τον Χάρυ Πότερ

Μια ιδέα ρίχνει
ο Χρ. Μηλιώνης:

Από τις εφημερίδες πληροφορήθηκα ότι το ΥΠΕΠΘ προκήρυξε τη συγγραφή νέων διδακτικών βιβλίων για το Γυμνάσιο. Μεταξύ των άλλων, και του βιβλίου Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, για το οποίο είχατε φιλοξενήσει πρόσφατα σχετικό άρθρο με υποδείξεις. Ιδού λοιπόν η ευκαιρία να φιλοξενηθεί επιτέλους σ' αυτά και ο Χάρυ Πότερ, το ψυχωφελές και αγαπητό ανάγνωσμα των παιδιών. Αλλά και Ο μικρός ήρωας, Ο Γκαούρ, Η μάσκα, Ο Αστεριξ κτλ., όπως άλλοι είχαν υποδείξει παλιότερα. «Καιρός παντί...» – και Καλό καλοκαίρι!

Φιλικότατα,
Χριστόφορος Μηλιώνης

ΠΑΣΟΚ και δικτατορίες

Με προσοχή και ενδιαφέρον διάβασε στο Αντί (13-6-2003) το άρθρο του Μ. Στεφανίδη «Η πολιτική σαν ριάλιτι» ο Σπύρος Εργολάβος και σημειώνει:

Κύριε Διευθυντά

Η προσοχή μου στράφηκε κυρίως σε δυο σημεία του άρθρου:

«Ο homo pasokus ή homo alalus καταγωγικά προέρχεται από τη δικτατορία».

και:

«Για να καταλάβετε ποια είναι η ένδεια του ΠΑΣΟΚ αρκεί να σκεφθείτε ότι σοβαρές εφημερίδες θεωρούν τον Δρυ, τον υπουργό Γεωργίας, αναντικατάστατο».

Είναι αλήθεια πως αρκετά

από τα ιστορικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ –ο Παπανδρέου, ο Χαραλαμπίδης, ο Βερυβάκης, ο Βαλυράκης, για να μείνουμε σ' αυτούς– προέρχονται από τον αγώνα που έκαναν εναντίον της δικτατορίας.

Με την πάροδο όμως του χρόνου τα πράγματα άλλαξαν. Άνθρωποι που πανηγύριζαν κατά τις ετήσιες γιορτές της «εθνοσωτηρίου επαναστάσεως» του Παπαδόπουλου και του Παπακού, και εκδήλωναν τον ενθουσιασμό τους για την «Ελλάδα των Ελλήνων Χριστιανών», εντάχθηκαν στο ΠΑΣΟΚ και κοσμούσαν τις κλαδικές και τις τοπικές του οργανώσεις. Αυτό έγινε κατά το 1981, τότε που το ΠΑΣΟΚ ήρθε στην εξουσία. Κύριο κίνητρο αυτής της ενέργειας η εξουσία και τα εξ αυτής απορρέοντα αγαθά. Και επειδή η αρρώστια αυτή είναι μεταδοτική, γρήγορα ξαπλώθηκε σε όλα τα επίπεδα και πρόσβαλε και μερικά κυβερνητικά στελέχη.

Αυτό το διαπίστωσα όταν ο υφυπουργός Οικονομικών Δρυς, αρχικά (ο οποίος μάλιστα επιβραβεύτηκε «συγχρονιστικά» και έγινε υπουργός) και ο διάδοχός του Φωτιάδης στη συνέχεια, έστειλαν προφανώς με άνωθεν εντολή ένα γελοίο πολιτικά, αλλά και επικίνδυνο δημοκρατικά ερώτημα στους νομικούς τους συμβούλους και τους ρωτούσαν αν ισχύει ο νόμος 1473/1984, τον οποίο ψήφισε το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, ή ένα διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου του 1926, το οποίο στη συνέχεια ισχυροποιήθηκε με τον Α.Ν. 2039/1969 της χούντας των συνταγματαρχών.

Και όταν εκείνοι –οι νομικοί σύμβουλοι– απάντησαν –γενικά και αόριστα– ότι ισχύει το διάταγμα της δικτατορίας, ο υφυπουργός Φωτιάδης, με τον οποίο ο Σημίτης πασχίζει να δημιουργήσει την «ισχυρή Ελλάδα» και από 1ης Ιουλίου θα προχωρήσει «στον εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος», αντί να φέρει σχέδιο νόμου στη Βουλή με το οποίο να διευκρινίζει ότι ο νόμος 1473/1984 (άρθρα 37 και 47) καταργεί (όπως ορίζεται στην εισηγητική του έκθεση) το διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου του 1926, έσπευσε –γιατί τέτοια ήταν η εντολή– να κάνει τη γνωμοδότηση των νομικών συμβούλων «δεκτή». Φως-φανάρι λοιπόν η σχέση ΠΑΣΟΚ και δικτατορικών καθεστώτων.

Και επειδή η αρρώστια, όπως είπαμε, είναι μεταδοτική, ξαπλώθηκε από πάνω προς τα κάτω· περιέλαβε στους κόλπους της υπουργούς, βουλευτές, νομάρχες, δημάρχους, νομαρχιακούς και δημοτικούς συμβούλους, «στελέχη» του ΠΑΣΟΚ στην Ήπειρο και στα Γιάννινα. Έτσι εξηγείται το γεγονός πως «χωρίς περίσκεψη και χωρίς αιδώ» στην πόλη μας συγχρωτίζονται, σ' ένα καθαεστώς δικτατορικό –καθαρά φασιστικό–, άνθρωποι του ΠΑΣΟΚ και υμνητές της χούντας, όλοι μαζί δε τελούν υπό την αιγίδα και την προεδρία του μητροπολίτη Ιωαννίνων, δηλαδή υπό την καθοδήγηση της μητρόπολης εκείνης που υπήρξε άμεσος συνεργάτης των τριών δικτατορικών καθεστώτων και της κυβέρνησης των δοσιλόγων.

Πρόκειται και στην περίπτω-

ση που αναφερόμαστε για τον γνωστό ιστορικό και κοινωνικό νόμο «της ετερογονίας των σκοπών», σύμφωνα με τον οποίο «για άλλο σκοπό ξεκινάει ο αδέξιος ή ο ηλίθιος φορέας της ιστορικής στιγμής και στο αντίθετο αποτέλεσμα καταλήγει».

Ως «Σοσιαλιστικό Κίνημα» εναντίον της δικτατορίας ξεκινήσαμε το ΠΑΣΟΚ, το 1974, και ο σημερινός «homo pasokus ή homo alalus» το έφερε στην κατάσταση να «προέρχεται καταγωγικά από τη δικτατορία» και το ΠΑΣΟΚ σήμερα να παρουσιάζει «τέτοια ένδεια, ώστε σοβαρές εφημερίδες να θεωρούν τον Δρυ, αναντικατάστατο».

Σπύρος Εργολάβος
Δημοτικός Σύμβουλος

Για τον Παρλαμά

Μια αποσαφήνιση από
τον Ν.Δ.

Τριανταφυλλόπουλο:

Κύριε Διευθυντή

Καλά κάνει το Αντί και προτρέπει τους αναγνώστες του να αναζητήσουν τον τόμο Σήμα Μενέλαου Παρλαμά (τχ. 790, 13.6.2003, στήλη «Προτείνουμε», σ. 45), ωστόσο, με τα στοιχεία που δίνει ο συντάκτης σας, θα δυσκολευτούν να τον βρουν. Διότι συγγραφέας του δεν είναι ο Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος. Εκείνος απλώς έγραψε ένα μικρό σημείωμα στην Καθημερινή για τον τιμητικό επιτύμβιο τόμο, ο οποίος συγκροτείται από μελετήματα μαθητών και φίλων του αείμνηστου φιλόλογου.

Φιλικά
Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Το ευρωπαϊκό πρόσωπο της Επιδαύρου

Ποιος είπε ότι αυτή τη χρονιά η Επίδαυρος έχασε το περσινό πολυεθνικό ενδιαφέρον της; Ένας σημαντικός κύκλος θερινών θεατρικών μαθημάτων με πανευρωπαϊκό χαρακτήρα οργανώνεται για δεύτερη φορά φέτος, δυο μόλις χιλιόμετρα μακριά από τη σκηνή του αρχαίου θεάτρου. Θέμα του είναι το αρχαίο θέατρο, κείμενο και παράσταση, και ο φορέας που το οργανώνει είναι το «Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Έρευνα και την Τεκμηρίωση Παραστάσεων του Αρχαίου Δράματος». Για όσους δεν το γνωρίζουν, το Ευρωπαϊκό αυτό Δίκτυο είναι μια από κοινού προσπάθεια 20 περίπου ευρωπαϊκών πανεπιστημίων να συλλέξουν πληροφορίες για τις παραστάσεις αρχαίου ελληνικού δράματος στο χώρο τους, να συζητήσουν μεταξύ τους όσα προβλήματα σχετίζονται με την έρευνα, με την επιστημονική συλλογή αλλά και με τη σωστή καταχώριση των θεατρικών πληροφοριών, να ανταλλάξουν απόψεις για το παρόν και το μέλλον των συναφών θεατρολογικών σπουδών σε καθεμιά από τις ευρωπαϊκές χώρες μέλη του δικτύου. Σ' αυτό το δίκτυο λοιπόν ανταλλαγής γνώσης και εμπειρίας, πρωτοστατεί το Θεατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο, με τη βοήθεια του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης και του εκεί «Αρχείου για τις Παραστάσεις του Ελληνικού και Ρωμαϊκού Θεάτρου», συντονίζει την όλη προσπάθεια.

Εφόσον το Δίκτυο προέρχεται από τον πανεπιστημιακό χώρο, είναι λογικό οι δραστηριότητές του να εκτείνονται και στον τομέα της εκπαίδευσης των φοιτητών.

Προχώρησε επομένως τα τελευταία δύο χρόνια στην οργάνωση καλοκαιρινών μαθημάτων με θέμα το αρχαίο θέατρο και με έδρα των σεμιναρίων την περιοχή της Επιδαύρου και συγκεκριμένα τον Δήμο Ασκληπιείου (το γνωστό Λιγουριό). Πέρυσι 34 σπουδαστές από την Αγγλία, τη Γερμανία, την Τσεχία, την Πορτογαλία, την Ολλανδία αλλά και τη Σλοβακία και την Κροατία και άλλες χώρες μπόρεσαν να αναγνωρίσουν τις σχέσεις ή τις αποστάσεις ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη. Φέτος άλλοι τόσοι, από τις ίδιες αλλά και από άλλες χώρες της Ευρώπης (αλλά κι από την Αμερική και την Ιαπωνία!), θα περάσουν ένα 15ήμερο κοντά στο θέατρο της Επιδαύρου μαζί με δασκάλους όπως ο Όλιβερ Τάπλιν από την Αγγλία, ο Πλάτων Μαυρομούστακος, ο Νίκος Χουρμουζιάδης και ο Βασίλης Λαμπρινουδάκης από την Ελλάδα, ο Ανρί Σονμάκερς και ο Έρμαν Άλτενα από την Ολλανδία, ο Φρέντυ Ντεκρέους από το Βέλγιο, η Εβλίν Ερτέλ από τη Γαλλία, ο Βερν Σαϊντερστίκερ και ο Γιενζ Χολτσχάουζεν από τη Γερμανία, η Μαρία ντε Φάτιμα Σίλβα από την Πορτογαλία, η Μαίρη Χαρτ από την Αμερική... Κοντά τους και έλληνες καλλιτέχνες, η ηθοποιός Λήδα Τασοπούλου, οι σκηνοθέτες Βίκτωρ Αρδίττης και Γιάννης Χουβαρδός, η σκηνογράφος Ιωάννα Παπαντωνίου, οι συνθέτες Χρήστος Λεοντής και Θόδωρος Αντωνίου...

Διόλου τυχαίο λοιπόν που τα μαθήματα συμπίπτουν με την καλλιτεχνικά ενεργή περίοδο της Επιδαύρου. Οι σπουδαστές θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν κάποια στάδια από τη διαδικασία ανεβάσματος ενός έργου στη σκηνή του αρχαίου θεάτρου, από τις πρόβες των θιάσων μέχρι την τελική παράσταση, ώστε τελικά η θεωρητική κατάρτιση να συνοδεύεται με μια πρώτη άποψη για την εμπειρική διάσταση του αντικειμένου των σπουδών τους.

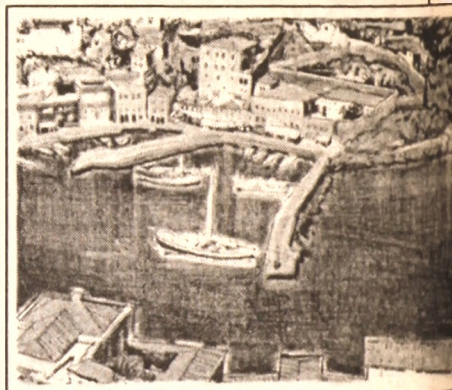
ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Σήμερα** και αύριο (Παρασκευή και Σάββατο 27 και 28/6) ο Δήμος Καισαριανής τιμά τη μνήμη του **Μάνου Χατζηδάκι** με δύο μουσικές βραδιές στο Μοναστήρι της Καισαριανής: Με τη Νένα Βενετσάνου και τους μουσικούς της, την Αλίκη Καγιαλόγλου και τον Μίλτο Λογιάδη (πιάνο), και τους Ηλία Λιούγκο, Βασίλη Γισδάκη και Θόδωρο Κοτεπάνο (πιάνο) στις 27/6· και με τη Σαββίνα Γιαννάτου στην παράσταση «πάω να πω στο σύννεφο» και τους Σπύρο Σακκά και Γιώργο Κουρουπό (πιάνο) στο ρεσιτάλ «Μια φορά κι έναν καιρό... στον Μάνο» στις 28/6. Θα προβληθεί επίσης το ντοκιμαντέρ του Αντώνη Μποσκοίτη «Φλέρυ, η τρελή του φεγγαριού». Έναρξη: 21.30. Είσοδος ελεύθερη.

• **Μέχρι τις 4/7** προλαβαίνετε να επισκεφθείτε την έκθεση των μελών της Εφορίας **Χαρακτικής** του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας, στον εκθεσιακό του χώρο στα Εξάρχεια (Κωλέτη 14). Περιλαμβάνει έργα της τελευταίας πενταετίας, καμωμένα με παραδοσιακές και σύγχρονες τεχνικές (καθημερινά 10.00-14.00, 18.00-21.00· εκτός Σαββάτου και Κυριακής).

• **«Χαρακτικά** ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών» είναι ο τίτλος της έκθεσης που παρουσιάζει η γκαλερί «Το Μήλο» από 23/6 έως 31/7 (Αμύντα 11, Πλ. Προσκόπων, Παγκράτι). Η έκθεση περιλαμβάνει έργα εξήντα και πλέον καλλιτεχνών, με όλες τις τεχνικές τυπώματος, έργα που κινούνται σε μια πολύχρωμη, πρωτοποριακή ατμόσφαιρα.

• **«Παλαιές και νέες αυτοκρατορίες – Έννοιες, κριτικές προσεγγίσεις και νέες κατευθύνσεις»** είναι ο τίτλος του διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου που διοργανώνουν το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και το περιοδικό *Ιστορεΐν* από 27 έως 29/6 στο Βόλο (κτήριο Δελμούζου, αμφιθέατρο Κορδάτου). Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε μέσω διαδικτύου με το *Ιστορεΐν* και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

• **Το έργο** «Όπους Κάκτους» παρουσιάζει η γνωστή χοροθεατρική ομάδα «Μόμιξ» του Μόζεξ Πέντλετον στις 30/6 και 1/7 στο θέατρο του Λυκαβηττού. Αν δεν τους έχετε ξαναδεί, αξίζει τον κόπο ν' ανηφορίσετε...

Γ.Ι.

10° Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ στην Κωνσταντινούπολη

Υπάρχουν πόλεις στις οποίες ταιριάζουν ιδιαίτερα κάποια μουσικά ακούσματα· στην Κωνσταντινούπολη που απλώνεται σε Ευρώπη και Ασία, οι ήχοι της τζαζ, όσο κι αν ακούγεται περίεργο, τονίζουν τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της. Φέτος είναι η δέκατη χρονιά που το Ίδρυμα Πολιτισμού και Τεχνών διοργανώνει το Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ, από τις 4 ως τις 20 Ιουλίου, όπου 300 ξένοι και ντόπιοι μουσικοί και 40 συγκροτήματα θα δώσουν το παρόν σε μια μεγάλη μουσική γιορτή.

Η πρώτη συναυλία θα δοθεί από το συγκρότημα Simply Red στις 4 Ιουλίου και θα είναι η εναρκτήρια του φεστιβάλ που διοργανώνεται σε διάφορα σημεία της Πόλης και γνωρίζει μεγάλη επιτυχία. Οι πρώτες νότες όμως θ' ακουπουν την ίδια μέρα στις 7 το απόγευμα από το συγκρότημα The Original Royal Players Brass Band στην λεωφόρο Ιστιλάλ. Η Jane Birkin, μούσα του Σερζ Γκένσμπουργκ και διάσημη ερμηνεύτρια του γαλλικού τραγουδιού, που είχαμε την ευκαιρία στις 23 Ιουνίου να θαυμάσουμε στο Λυκαβηττό, θα ταξιδέψει από την Αθήνα στην Κωνσταντι-

νούπολη και στις 7 Ιουλίου θα τραγουδήσει στο ανοιχτό θέατρο Cemal Toruzlu. Ο βιρτουόζος στο μπάσο Μάρκους Μίλλερ, ένας πραγματικός δεξιότηχης, ένας μουσικός σε διαρκή αναζήτηση νέων ήχων, θα είναι εκεί στις 11 Ιουλίου, για να τον απολαύσουν οι λάτρες της τζαζ..

Ωστόσο, η μεγαλύτερη σε διάρκεια και όγκο εκδήλωση, όπως αναμένουν οι διοργανωτές, θα είναι η «Κυριακή της Τζαζ» (Jazz Sunday), που θα κρατήσει όλη μέρα στις 6 Ιουλίου, στο δάσος Αγιάζαγά, κοντά στο Κέντρο Πολιτισμού και Συνεδρίων που βρίσκεται υπό κατασκευή. Εκπρόσωποι της τζαζ σκηνής και δύο από τα αντιπροσωπευτικότερα συγκροτήματα της Νέας Ορλεάνης, η Mark Braud Jazz Band και η Original Royal Brass Band θα είναι εκεί για να γεμίσουν το δάσος με τις μελωδίες τους.

Ο βραβευμένος με grammy Ιμπραχίμ Φερρέ, ο γνωστός μουσικός του συγκροτήματος Buena Vista Social Club, θα χαρίσει μια αυθεντική κουβανέζικη βραδιά στις 15 Ιουλίου. Την επόμενη μέρα θ' ακολουθήσει ο σαξοφωνίστας Ornette Coleman με το τρίο του, εκπρό-

σωπος της free jazz από τη δεκαετία του '50, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της αβανγκάρντ τζαζ σκηνής.

Η Μερσέντες Σόσα από την Αργεντινή, με τη μελωδική φωνή, γνωστή από τις συναυλίες και τους δίσκους της, θ' ανέβει στη σκηνή στις 14 Ιουλίου. Από τα πιο ενδιαφέροντα γεγονότα θα είναι η συναυλία σε πλοίο που θα ξεκινήσει από το Eminonu στις 13 Ιουλίου στις 11 το πρωί και θα πλεύσει στα στενά του Βοσπόρου, σκορπίζοντας νότες και προσφέροντας μια μοναδική ευκαιρία για ακούσματα με θέα τις βοσπόρινες ακτές.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ακόμη εκδηλώσεις για νέους μουσικούς, συναυλίες στους δρόμους και σε διάφορα καφέ. Θα υπάρξουν επίσης ομιλίες και προβολές ταινιών όπως η ταινία του Woody Allen *The sweet and lowdown* και του Spike Lee *No better blues*.

Για περισσότερες πληροφορίες και εισιτήρια 0090 216 4541555 και www.biletix.com, www.garanti.com.tr

Νίκη Τσιλιγκιρογλου

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Σιγά το ποσό, ρε λιγούρια!
- Με 22 δισ. ούτε τον Μπέ-καμ δεν αγοράζεις.
- Εξάλλου το άθροισμα ήταν λογιστικό, όπως είναι όλα λογιστικά στο ΠΑΣΟΚ:
- Ο τιμάρημος, η ανεργία, το έλλειμμα, το εξωτερικό χρέος, ο ρυθμός ανάπτυξης, το κόστος του 2004.
- Όσο το σκέφτομαι, και ο Χριστοδουλάτος λογιστικός είναι· ένα *illusion*, μια ψευδαίσθηση ένα πράγμα.
- Θυμόσαστε το «χασάπικο του Μιχάλη», τη μεγάλη περσινή επιτυχία των ιδιωτικών δελτίων ειδήσεων;
- Όπου ο Μιχάλης χόρευε αρεϊμανιώς με Αρμάνι κου-

στονμιά μια χασαπιά, χορός που είναι πια το βασικό στρατηγικό όπλο της πασοκικής πολιτικής.

- Ε, τώρα ήρθε η ώρα να περάσει κι απ' τον πάγκο του χασάπη...
- Όπου «χασάπης» βεβαίως-βεβαίως ο παλαιός σύντροφος Λαλιώτης, ο Νταντόν του Κινήματος, ο οποίος εκτελεί όποιον σηκώνει κεφάλι, με τη νταντέλα. (Αρσενικό και παλιά δαντέλα).
- Εμείς πάλι, δεν αλλάζουμε τον Πάγκαλο με τίποτε. Ιδιαίτερα όταν τα βάζει με την πλουτοκρατία και τα τζάκια...
- Κόκκαλη τύπου.

- Στο ΠΑΣΟΚ πάντως αυτόν τον καιρό είναι μια χαρούμενη ατμόσφαιρα.
- Μασάνε μάλιστα τις δάφνες της προεδρίας σαν την Πυθία, μπας και τους κατεβεί καμία ιδέα.
- Κυρία Δάφνη μου!
- Εξάλλου τι να κάνει κανείς τόσες δάφνες μαζεμένες (Ε.Ε., Ολυμπιάδα κ.λπ.);
- Πόσες πια φακές να φτιάξει;
- Τα παλληκάρια της φακής!
- Διαβάζω πως ο κ. Τσουκαλάς παρουσίασε μαζί με τον οργανικό συνδικαλιστή - μέλλοντα βουλευτή - μέλλοντα υπουργό - μέλλοντα πρωτόπαπα κ. Πολυζωγόπουλο το βιβλικό πόνημα του κ. Γιάννου του παινεμένου...
- Και θυμάμαι πως όταν παρουσίαζε το βιβλίο του κ.

Βενιζέλου στην Πινακοθήκη, είχε αποκαλέσει τον πολυτάλαντο υπουργό «ποιητή»...

- Διερωτώμαι λοιπόν πώς ν' αποκάλεσε τον κ. Παπαντωνίου...
- Στρατάρχη-φιλόσοφο σαν τον Φρειδερίκο της Πρωσίας ίσως;
- Το παν είναι να λέμε ανιδιοτελώς τον καλό μας τον λόγο...
- Γιατί μια κακία θα μας φάει, μια ζηλοφθονία ένα πράγμα.
- Εμείς πάλι, χαιρόμαστε που απέκτησε έναν ακόμη συγγραφέα η κυβέρνηση...
- Έστω κι αν δεν εκδόθηκε από τις εκδόσεις «Καστανιώτη».
- Αυτή λοιπόν δεν είναι κυβέρνηση. Είναι η «Δομή» ή η Πάπυρος Λαρούς-Μπριτάνικα.

Το Fanzinesnet (<http://www.fanzinesnet.com>) και το περιοδικό Φαρφουλάς οργανώνουν την «1η Συνάντηση-Έκθεση Ελληνικών Ανεξάρτητων και Εναλλακτικών Εντύπων και fanzines». Η συνάντηση και η έκθεση θα γίνουν στη Λίμνη Καϊάφα (Νομός Ηλείας) το Σαββατοκύριακο 12-13 Ιουλίου 2003. Θα υπάρξει κατασκήνωση (ελεύθερο camping) στο πανέμορφο Πευκοδάσος που βρίσκεται ανάμεσα στη λίμνη και την παραλία. Εκτός από την έκθεση, στην οποία θα μπορείτε να δείτε παλιότερα και νέα τεύχη των περιοδικών, θα γίνει και συζήτηση με θέματα που αφορούν στη δημιουργία συλλόγου των ανεξάρτητων και εναλλακτικών εντύπων, τα προβλήματα διανομής, τη δημιουργία αρχείου-βιβλιοθήκης καθώς και την καθιέρωση ετήσιας συνάντησης και εκδηλώσεων.

Η όλη εκδήλωση αποσκοπεί κυρίως στο να γνωριστούν μεταξύ τους τα μέλη του χώρου αλλά και να μπορέσει ο κόσμος να δει τη δουλειά που κάνουν

νέοι άνθρωποι στο χώρο των ανεξάρτητων εκδόσεων. Μεταξύ των περιοδικών και fanzines που θα παρουσιαστούν στην έκθεση είναι τα: *Suckerpunch*, *Gew Gaw*, *Strange in Stereo*, *Φαρφουλάς*, *Sense*, *Overdub*, *Σύρμα*, *Πλήγμα*, *Mirrorball*, *Ρυθμοί της Σαλαμίνας*, *Πλήξη*, *Praxi*, *Φωτογραφίζοντας*, *Όζον*, *Carousel*, *Pinnocchio*, *Scream*, *Καθρέφτης* και αρκετά άλλα.

Στην προσπάθεια δημιουργίας αρχείου-βιβλιοθήκης των fanzines, ώστε να μπορούν να παρουσιαστούν και σε μελλοντικές εκθέσεις, όσοι θέλουν να χαρίσουν κάποια από τα παλιά τεύχη της συλλογής τους, ας τα στείλουν στη διεύθυνση:

Λαμπρόπουλος Νεκτάριος (για το αρχείο Fanzinesnet)
Ράχες Ηλείας
TK 27055

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το site μας:

<http://www.fanzinesnet.com>

e-mail:

fanzinesnet@yahoo.com

Τηλ.: 2625023270, 2610331629
(Λαμπρόπουλος Νεκτάριος).

Όπως προαναγγείλαμε στο προηγούμενο τεύχος, στις 30 Οκτωβρίου θα πραγματοποιηθεί το 4ο Αντι-Φεστιβάλ. Κάθε 200 τεύχη, δηλαδή κάθε επτά χρόνια, «κατ'έθιμον» γιορτάζουμε τη συνέχιση της έκδοσης του Αντί.

Μπορούμε να σας κοινοποιήσουμε ότι το επόμενο, τέταρτο Αντι-Φεστιβάλ θα γίνει στο χώρο των Παλαιών Σφαγείων. Ο Δήμος Ταύρου είχε την ευγένεια να μας παραχωρήσει τους χώρους των Σφαγείων για στεγαστούν οι εκδηλώσεις του Αντι-Φεστιβάλ. Οι χώροι έχουν ανακαινισθεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά πολλά ακόμα πρέπει να γίνουν προκειμένου να καταστούν χρηστικοί για το Αντι-Φεστιβάλ.

Έχουμε λάβει τα πρώτα μηνύματα φίλων που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας να δώσουν κι αυτοί τις ιδέες τους και κάθε είδους συμβολή που μπορούν.

Στο επόμενο τεύχος θα μπορέσουμε να σας ανακοινώσουμε τις πρώτες προτάσεις που «ρίχτηκαν στο τραπέζι».

Σκαλίζοντας στα αρχεία μας βρήκαμε το σκίτσο του παλιού συνεργάτη μας –γιατρός τώρα– Γιώργου Σεργάκη όταν το Αντί έγινε... 500 τευχών. Το δημοσιεύουμε, παρ'όλο που τώρα πια είμαστε 791 τευχών και σε λίγο θα γιορτάσουμε μαζί σας τα 800 τεύχη!

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ
ΞΕΡΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ
ΞΕΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΛΛΟΣ

ΜΟΝΟ ΕΜΕΙΣ
ΞΕΡΟΥΜΕ ΟΤΙ
ΤΟ ΑΝΤΙ ΕΚΕΙ
ΒΓΑΛΕΙ 500 ΤΕΥΧΗ

• *Ή καλύτερα: Αμερικάνικα.*

• Είπα «μπριτάνικα» και θυμήθηκα ότι ο Χάρολντ Πίντερ δεν δίστασε ν' αποκαλέσει τον Τόνυ Μπλαιρ «αιματοβαμμένο Ηλίθιο».

• Διερωτώμαι πόσοι έλληνες διανοούμενοι, καλλιτέχνες, συγγραφείς, θα έπρατταν το ίδιο...

• Αλλά τι λέω; Όλοι θα αποκαλούσαν εκθύμως και γενναία και αταλάντευτα «Ηλίθιο»...

• ... τον Μπλαιρ.

• Βάρδα μην τους ρωτήσει κανείς τη γνώμη τους για τον «Πολιτισμό των Πολιτισμών» και το σήμα της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας»,

• ή έστω το *Out look*...

• Είπαμε: Όταν περιμένουμε (μήπως και) φάμε, ΔΕΝ μιλάμε...

• Αλλιώς: Ο φόβος φυλάει

τα έρημα.

• Εμείς πάλι, προσφέρουμε όλη μας τη συμπάθεια προς τους καθυστερημένα διανοούμενους ή προς τους απληρηρα πνευματικούς (bloody idiots αγγλιστί).

• Πάντως ας γνωρίζουν ότι κι αυτοί, παρά την αυστηρή τους «ουδετερότητα», είναι κομμάτι της κρίσης...

• Κι αυτό το παρακμιακό στοιχείο διαποτίζει το –όποιο– έργο τους...

• Και τέρμα τ' αστειάκια.

• Πάνω στη σύγχυση δηλώνει «ξένος» κι ο Κουνιάκης στον ΣΥΝ. Ε, ας κάνει παρέα με τους κ.κ. Μανίκα και Νεονάκη που αισθάνονται εξίσου ξένοι στο κόμμα τους αυτόν τον καιρό...

• Τρεις ξένοι στην ίδια πόλη.

• Πάντως με τόσες παραιτήσεις ο ανασχηματισμός θα

γίνει από μόνος του.

• Σημίτης, ο αυτόματος πρόεδρος κι αυτόματος πιλότος...

• Άλλοι πάλι τον λένε απλώς Γκαστόνε του κινήματος.

• Άσε που έχει κι άλλους άσους στα Μανίκ(ι)α του.

• Μπορεί ν' ανακαλέσει τις χρυσές του εφεδρείες Πανταγιά τύπου...

• Ρε σύντροφε Παναγιωτακόπουλε από τη Χαριλάου Τρικούπη, ωραία η αφίσα με τον Αντρέα κάθε Ιούνιο για να θυμόμαστε τι είχαμε και τι χάσαμε και για να προσκαλείται η Μιμή από τον Χατζησαρίπολο, αλλά πρόσεχε και λίγο την ορθογραφία...

• Καταργήσαμε τους τόλνους, τα πνεύματα, αλλά το ωμέγα και το όμικρον τα διατηρούμε...

• Ακόμη...

• Έγραψες «το ΠΑΣΟΚ ωφείλει να είναι το κόμμα των μη προνομιούχων».

• Μπερδεύεις το «οφείλει» με το «ωφελεί».

• Ψυχολογικό είναι, γιατί το υποσυνείδητό μας είναι οργανωμένο σαν γλώσσα, όπως είπε και ο Λακάν. (Σύγχυση πάνω στην οφειλή και την ωφέλεια.)

• Ρώτα και τον Βέλτσο.

• Άρα το σωστό σύνθημα είναι: Το ΠΑΣΟΚ οφείλει στους μη προνομιούχους, παρότι ωφελεί τους προνομιούχους.

• Δεν εννοώ κάτι συγκεκριμένο – για να μην παρεξηγηθώ.

• Δεν πειράζει για φέτος. Του χρόνου διόρθωσέ το.

• Και του χρόνου!

Μανωλάκης ο βομβιστής

Τι είναι πάλι αυτό το do.co.mo.mo., θα διαρωτηθούν όσοι διαβάζουν αυτό το μυστήριο συντομευμένο όνομα. Και δεν θα έχουν άδικο. Ένας διεθνής οργανισμός, αυτόνομος και χωρίς επίσημες διασυνδέσεις, που ασχολείται με το μοντέρνο κίνημα στην αρχιτεκτονική; Τι σόι πράγμα είναι το “μοντέρνο κίνημα”; Και γιατί να ασχολούμαστε μαζί του;

Το do.co.mo.mo. στο Βόλο

Αν θεωρείτε τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα αυτονόητες, δεν χρειάζεται να συνεχίσετε να διαβάζετε. Τα ξέρετε όλα. Αν όμως διατηρείτε κάποιες αμφιβολίες ή επιφυλάξεις, αν ώρες-ώρες σκέφτεστε (αναγκαστικά γενικεύοντας) τι νόημα έχει το μοντέρνο στην εποχή μας και ποιες είναι οι αποστάσεις του από τόσες άλλες “θεωρητικές κατασκευές” που κυκλοφορούν γύρω μας – ε, τότε θα σας ενδιέφερε να μάθετε τι έγινε πριν λίγες βδομάδες στο τόσο σεμνό διήμερο συνέδριο που οργανώθηκε στην αρχιτεκτονική σχολή στο Βόλο, με θέμα το ερεθιστικό ερώτημα «Πού είναι το μοντέρνο;».

Το πρόγραμμα περιλάμβανε δύο ενότητες με εισηγήσεις –η πρώτη περισσότερο “θεωρητική” και η δεύτερη αντίστοιχα περισσότερο “τεκμηρίωσης”– συν μια στρογγυλή τράπεζα στο τέλος, και (το κυριότερο) ένα ζωντανό ακροατήριο από σπουδαστές της εκεί scho-

λής ενισχυμένους με συναδέλφους τους της Αθήνας.

Το τονίζω αυτό επειδή η ζωντάνια της συνάντησης κρατήθηκε από το σπουδαστικό αυτό ακροατήριο, που πρόθυμα θυσίασε μιάμιση μέρα από τις δουλειές (ή το άραγμά) του για να ακούσει τις “σοφές κεφαλές” να σολάρουν. Τουλάχιστον οι μισοί από αυτούς άλλωστε τους ήταν οικείοι αφού διδάσκουν στο Βόλο, και είχαν επιπλέον επωμιστεί την οργάνωση του διήμερου. Το νεανικό ακροατήριο, ίσως λίγο μωδιασμένο στην αρχή, κατόπιν πήρε τα πάνω του και έδειξε πως το χαιρόταν.

Το κλείσιμο της πρώτης βραδιάς έγινε με δεξίωση στη διάσημη κατοικία Κουτσίνα, έργο του Ν. Μητσάκη (1934), και τώρα λέσχη. Δεν θα μπορούσε να επιλεγεί πιο κατάλληλο σημείο: το “ιστορικό” μοντέρνο κίνημα στην ελληνική του παραλλαγή σε όλη του τη δόξα. Εδώ δεν υπήρξαν διαφωνίες: σαν από θαύμα, το ελληνικό μο-

ντέρνο του ’30, αν και 70 χρόνια μετά, έδειχνε απίστευτα φρέσκο.

Όμως η αμφισβήτηση των ορίων, ο προβληματισμός πάνω στην (ορθή) ορολογία, η κατανόηση των πιο πρόσφατων εξελίξεων πάνω στο θέμα διεθνώς ήταν ζητήματα που θα δημιουργούσαν συχνά τριβές στη διάρκεια του διήμερου. Ακόμα κι όταν άρχισε να συζητιέται από διάφορες σκοπιές (Β. Κολώνας, Α. Γιακουμακάτος) η διατήρηση των έργων του μοντέρνου κινήματος, ένα τέλος πάντων “βατό” θέμα, αποκαλύφθηκε ότι οι απόψεις των συνέδρων διέφεραν, κάποτε έντονα.

Αλλά κι αυτό ήταν δείγμα της ζωντάνιας του συνεδρίου, που δεν αρκέστηκε σε μια τελετουργική παρέλαση “επιστημονικών ανακοινώσεων” αλλά επέτρεψε να στηθούν μεγάλες αυθόρμητες –και κάποτε μαχητικές– συζητήσεις, ανάμεσα σε ομιλητές και ακροατήριο, που κράτησαν αμείωτο το ενδιαφέρον όσων συμμετείχαν.

Πώς να γινόταν αλλιώς, όταν οι ομιλίες έπιαναν από τον “μεταφυσικό” Ντε Κυρικο (Ν. Λοϊζίδη), που έζησε τα νεανικά του χρόνια στο Βόλο, και τον “άτεγκτο ρασιοναλιστή” Γιάννη Δεσποτόπουλο (Μ. Καρδαμίτση-Αδάμη) ως τον “οραματιστή” Τάκη Ζενέτο (Γ. Κουτούπης) – όλοι αυτοί να έχουν ζήσει, να έχουν “καεί” από το όραμα του μοντερνισμού; Και αν πάλι περνούσαμε στον “κόσμο των ιδεών”, πώς να αποφύγει κανείς να κινηθεί ανάμεσα σε τόσο διφορούμενες έννοιες όπως νοσταλγία, πένθος, απώλεια (Α. Αντωνάς, Ζ. Κοτιώνης, Γ. Τζιτζιλάκης); Κάποιος μάλιστα σχολίασε ότι με τόσο... πένθιμες αναφορές το συνέδριο έμοιαζε με κηδεία!

Κάποτε όλα τελειώνουν – ακόμα και τα πιο όμορφα: Φύγαμε με τον απόηχο όσων ακούστηκαν εκείνες τις δύο μέρες να τριγυρίζει στο μυαλό μας, και με την υπόσχεση να στηθεί κάτι ανάλογο σε ένα χρόνο στο πανεπιστήμιο της Πάτρας, όπως αρχικά το είχε σχεδιάσει ο Π. Τουρνικιώτης, υπεύθυνος της ελληνικής ομάδας του do.co.mo.mo.

Όσο για όσους ακόμα έχουν τη δικαιολογημένη απορία τι είναι αυτή η μυστήρια ομάδα, και πού “παίζει”, δεν πειράζει – ακόμα και για εμάς που την αποτελούμε, το ερώτημα θα παραμείνει (ελπίζω για πολύ ακόμα) αναπάντητο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Ἡ Πολιτεία καί ἡ Ποιητική

Ἀπό τόν Σαίξπηρ στόν Ἀριστοτέλη

Εἴκοσι χρόνια ἀπό τό θάνατο τοῦ Στάθη Ἰω. Δρομάζου (1915-1983)

τοῦ Δημ. Ραυτόπουλου

Ο Δημήτρης Ραυτόπουλος με το Στάθη Δρομάζο στο Château de Chambord, στη Γαλλία το 1973.

Ο Στάθης Ἰω. Δρομάζος ἀνήκει στήν πρώτη γενιά τῶν μεταπολεμικῶν διανοουμένων, πού ἔγραψαν τά πρωτόλειά τους στίς φυλακές καί τίς ἐξορίες. Μιλᾶμε γιά «μεταπολεμική» γενιά, ἀλλά θά μπορούσε νά ὀνομαστεῖ καί «πολεμική», τουλάχιστον ἡ ἀριστερή της πλειάδα: οἱ διανοούμενοι πού ἐμφανίστηκαν στά ἔντυπα τῆς ἀριστερᾶς μέσα στό ἀντιστασιακό καί τό ἐμφυλιοπολεμικό κλίμα, μέχρι τήν Ἐπιθεώρηση Τέχνης.

Σ' ἐκείνη τήν πλειάδα, ὁ Δρομάζος εἶναι σχεδόν ἐμβληματικός διανοούμενος. Ἄν δέν κάνω λάθος, εἶναι ὁ μόνος κριτικός πού ἔγραψε καί εἶδε νά κυκλοφοροῦν τά πρῶτα βιβλία

του ὄντας φυλακισμένος, θανατοποινίτης. Εἶχε καταδικαστεῖ τό 1950, στή δίκη Μπελογιάννη.

Ἦταν ἤδη γνωστός ἀριστερός δημοσιογράφος καί διανοούμενος. Δραστήριος ἀντιστασιακός στήν Κατοχή, εἶχε ἐργαστεῖ στόν παράνομο ἐαμικό τύπο. Μετά τήν ἀπελευθέρωση, συντάκτης τοῦ *Ριζοσπάστη* στά πολιτιστικά, γιά ἓνα διάστημα ἀρχισυντάκτης στά *Ἐλεύθερα Γράμματα* καί διευθυντής τοῦ ἐκδοτικοῦ ὀργανισμοῦ «Ρήγας», ἐξέδωσε ἐπίσης τό περιοδικό *Σάτυρα*, μέ τόν Ν. Καστανάκη καί τόν Ἀγγέλο Σπαχή. Μετά τό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων καί τῶν ὀργανισμῶν τοῦ ΚΚΕ, ἐργάστηκε γιά λίγο –ὡς τή

σύλληψή του– στόν *Δημοκρατικό*, τήν πρώτη, μετά τή *Μάχη* τοῦ Σ.Κ., νόμιμη ἀριστερή ἐφημερίδα, ἀμέσως μετά τόν ἔνοπλο ἐμφύλιο, ὡς διευθυντής συντάξεως. Μετά τήν ἀποφυλάκισή του (1960) ἐργάστηκε ὡς θεατρικός κριτικός καί ἀρθρογράφος σέ πολιτιστικά θέματα στήν *Αὐγή* ὡς τή δικτατορία τοῦ '67 καί στήν *Καθημερινή* ἀπό τό 1974 ὡς τό θάνατό του. Στό διάστημα 1967-1970 ἦταν ἐξόριστος στή Γιάρο καί στή Λέρο.

Γιά τήν ἐργασία τῆς λογοτεχνίας, ἡ ἀνελευθερία δέν ἀναστέλλει τίποτα, νομίζω, ἴσως καί τό ἀντίθετο μάλιστα. Μέ τή θεωρία ὅμως τά πράγματα εἶναι πολύ διαφορετικά. Πιστεύεται γενικά, «ἀπ' ἑξῶ» (κατά κυριολεξία), ὅτι «φυλακή» γιά ἓνα μελετητή σημαίνει, ἀπλῶς, ἔλλειψη βιβλιοθήκης. Λίγοι ὑποπτεύονται τήν ἔλλειψη τῆς «ἀόρατης βιβλιοθήκης», τῆς πραγματικῆς ζωῆς, ἀλλά καί τήν πίεση τῆς ἀνελευθερίας στήν ἄσκηση τήν πνευματική· ὅταν μάλιστα ἡ στέρηση τῆς ἐλευθερίας ἔχει ἐπιβληθεῖ γιά «ἐγκλημα γνώμης», γιά μιά πίστη σέ μιά ἄλλη ἐκδοχή τοῦ κόσμου, αὐτή ἡ πίστη ἐπισκιάζει καί τήν ἴδια τήν ἀλήθεια τῆς ἀρχῆς της. Ἡ ἀνελευθερία καί ὁ διωγμός εἶναι θερμοκήπια τοῦ δόγματος. Ἄν γιά τόν δεσμώτη ἐρευνητή οἱ πηγές τῆς γνώσης εἶναι δυσπρόσιτες, γιά τόν ἰδεολόγο ἀπρόσιτες εἶναι ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ πνεύματος.

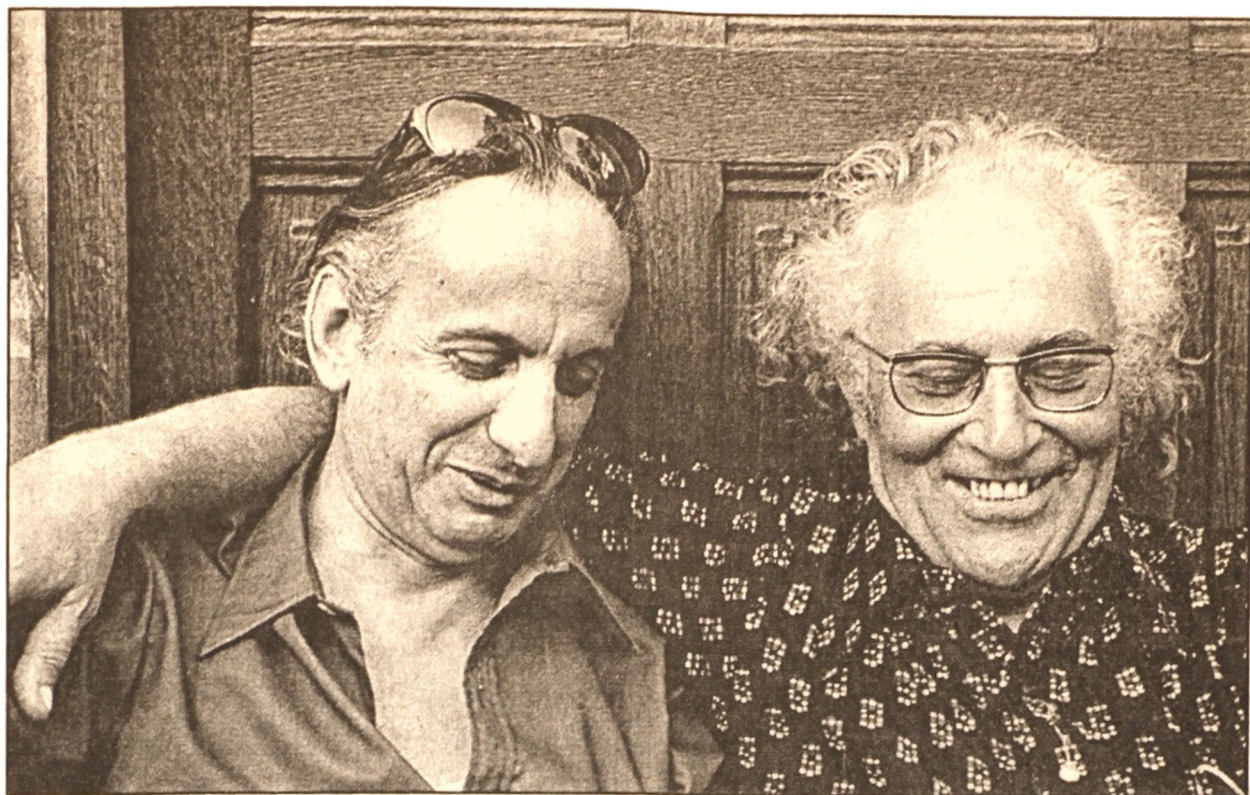
Ἡ ἰδεολογική κυριαρχία καί ὁ δογματισμός τῆς ἐποχῆς ἐπηρεάζουν μοιραῖα τά πνευματικά προϊόντα

του Δρομάζου, στην περίοδο της φυλακῆς τουλάχιστον.

Ἡ πρώτη ἐργασία τῆς φυλακῆς ἦταν ἡ μελέτη *Οἱ δεσμοὶ τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους μέ τήν ἀρχαία Ἑλλάδα καί τό Βυζάντιο* (1958), πού ἐκδόθηκε ἀπό τό «Δίφρο» τοῦ Γιαν. Γουδέλη μέ πρόλογο τοῦ Μ. Αὐγέρη. Ὁ συγγραφέας ἀναγνώριζε σ' αὐτές τίς δύο πολιτισμικές ἐποχές στοιχεῖα συστατικά τῆς ἐθνικῆς μας συνείδησης. Ἡ κριτική ἐπισήμανε τό ἐπιστημονικό ἔλλειμμα πολλῶν διαπιστώσεων, κατά τήν ἐφαρμογή τῆς μαρξιστικῆς μεθοδολογίας, καθώς καί τίς «δεοντολογικές ἐκ τῶν ὑστέρων κρίσεις» καί ἀξιολογήσεις, ἀναγνώρισε ὅμως τίς δυσκολίες τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλά καί τήν ἐκλαϊκευτική του προσφορά. (Σπ. Ἀσδραχάς, *Ἐπιθεώρηση Τέχνης*, 49, Ἰανουάριος 1959).

Ἀλλά ὁ Στ. Δρομάζος ἦταν, κατά βάσιν, μελετητής καί κριτικός θεάτρου καί στόν τομέα αὐτό εἶναι ἐνδιαφέρουσες οἱ σταθερές καί ἡ ἐξέλιξη τῆς σκέψης του. Μποροῦμε νά τήν δοῦμε, σάν σέ καλειδοσκόπιο, ἀπό τά *Σαιξπηρικά* τοῦ 1959 –δεύτερο ἔργο τῆς φυλακῆς– ὡς τήν εἰσαγωγή, τή μετάφραση καί τόν ὑπομνηματισμό τῆς *Ποιητικῆς* τοῦ Ἀριστοτέλη –τελευταῖο ἔργο του, 1982– περνώντας κυρίως ἀπό τίς ἀναλύσεις τοῦ ἀρχαίου δράματος: *Ὁρχήστρα καί αὐλαία* (1966), *Ἀρχαῖο δράμα - Ἀναλύσεις* (1984) καί *Ἀρχαῖο δράμα - Κριτικές* (1993). [Τά δύο τελευταῖα εἶναι ἐκδόσεις μεταθανάτιες ὅπως καί τά: *Νεοελληνικό θέατρο - Κριτικές* 1986 καί *Ξένο θέατρο - Κριτικές* 1987].

Στά *Σαιξπηρικά*, ὁ κριτικός στρέφεται κατά τῆς Καρλαῦλικῆς ἢ τῆς «κλασσικῆς ἐρμηνείας» τοῦ Σαίξπηρ καί τάσσεται στήν σχολή τῆς ρεαλιστικῆς ἐρμηνείας τῆς τραγωδίας· μέ τήν ἀπόσπαση ἀπό τή θρησκευτική-τελετουργική ἀντίληψη καί τήν ἀναζήτηση ἀναλογιῶν μέ τά σύγχρονα προβλήματα, κοινωνικά, ἠθικά, ἀνθρωπολογικά. Ζητάει στό ἔργο τήν «ἀναπαράσταση» τῆς ζωῆς καί τῶν ἀλλαγῶν, τήν «ἀναβίωση τῆς ἐποχῆς αὐτῆς μέσα στή δική μας – ἓνα παραλληλισμό ἢ μίαν ἀντιστοι-

Ο Δημήτρης Ραυτόπουλος με το Στάθη Δρομάζο στη Γαλλία το 1973.

χία» καθώς καί τήν «ἰδεολογία τοῦ ἥρωα» πού ἀντιπροσωπεύει τήν ἰδεολογία τοῦ συγγραφέα. Καί ἐπιμένει ἰδιαίτερα στό «διαπαιδαγωγτικό σκοπό» τῆς διδασκαλίας τοῦ κλασσικοῦ θεάτρου: «Ἡ ἱστορία ὑπῆρξε πάντα γιά τόν Σαίξπηρ ἀφορμή ἀπλῶς γιά νά χτίσει τούς τύπους του, γιά νά διαδώσει τίς ἰδέες του, γιά νά ἀναπαραστήσει μίαν ἀληθινή ζωή, γιά νά διαπαιδαγωγήσει μέ προοπτική αἰώνων», γράφει γιά τήν τραγωδία *Ριχάρδος Γ'* (σ. 123). Τό ἀντιτυραννικό ἦθος καί τό τέλος τῶν ἐμφύλιων παθῶν, στό ἔργο, ἡχοῦν ἐπικαιρικά γιά τό δεσμώτη τοῦ ἐμφύλιου, πού κλείνει τή μελέτη του μέ τό ἐπιμύθιο τῆς σαιξπηρικῆς τραγωδίας:

*Ὁ ἐμφύλιος σπαραγμός ἔπαψε τώρα
ἡ εἰρήνη ξαναζεῖ.*

Περνώντας, μετά τή φυλακή, στήν ἀνάλυση τοῦ ἀρχαίου δράματος, ὁ Στ. Δρομάζος διατηρεῖ βασικά τήν ἰδεολογική καί ρεαλιστική ὀπτική του, ἀλλά μεταθέτει τό κέντρο τῆς ἀπό τήν «ἰδεολογία τοῦ ἥρωα» καί τήν ὑποτιθέμενη ἰδεολογική δεσιά τῆς δομῆς τοῦ ἔργου, στό ἱστορικό καί πολιτικό περιβάλλον τοῦ ἀττικοῦ θεάτρου καί στήν ἀναλογία πού ἔδει νά ἀναζητήσῃ ἡ σημερινή ἐρμηνεία του.

«Ἡ πολιτική ὑπόθεση τοῦ ἔργου

εἶναι μιά εὐγλωττη ἀπομάκρυνση ἀπό τή θρησκευτική καταγωγή τοῦ θεάτρου», παρατηρεῖ γιά τούς *Πέρσες* τοῦ Αἰσχύλου (*Ὁρχήστρα καί αὐλαία*, σ. 33). Ὡς «πολιτικό θέατρο», τό μήνυμα τοῦ ἔργου αὐτοῦ τό θεωρεῖ «μέγιστον μάθημα ἐλευθερίας γιά ὅλη τήν Ἀνθρωπότητα». Τό κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἔκφρασης ἀπό τόν Αἰσχύλο, ἀπηχεῖ καί τή δική του διπλή ἀποδέσμευση ἀπό τή βία καί τήν προκατάληψη:

*Κάθε πιά φυλακή ἀπό τίς γλῶσσες
τῶν ἀνθρώπων θά λείψει
κι ὁ λαός, μιά πού βγῆκε τῆς βίας ὁ
ζυγός
κι ἀπολύθηκε, ἐλεύτερο στόμα θ'
ανοίξει.*

Ὁ κριτικός ἀντιτάσσει τήν πολιτική ἀνάγνωση τῆς τραγωδίας καί κωμωδίας στή «μουσειακή» ἐρμηνεία καί τήν «ἀρχαιολογική ἀναστήλωση», οἱ ὁποῖες δέν μιᾶνε στή σύγχρονη προσληπτικότητα καί εὐαισθησία. Δέχεται ὅμως ὡς «σεβαστή» μιά τέτοια θεωρία, ὅταν διακρίνεται ἀπό συνέπεια καί ἐμπνευσμένη ἔκφραση. Ἔτσι λ.χ. βρίσκει αἰσθητικά δικαιωμένη τήν σκηνοθετική ἐρμηνεία τοῦ Σωκρ. Καραντινοῦ στόν *Ἰππόλυτο* τοῦ Εὐριπίδη (Κ.Θ.Β.Ε. 1964). Διευκρινίζει ὡστόσο: «Αἰσθητική δικαίωση τῆς ἐρμηνείας τοῦ Σ. Καραντινοῦ, ὄχι ὅμως –ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ– τῆς ἀρχαίας τραγωδίας».

Πρίν από τήν κριτική τῆς Ὁρχήστρας –τῶν ἐρμηνειῶν τοῦ ἀρχαίου δραματολογίου– προηγεῖτο ἡ παρουσίαση τῶν κειμένων μέ ἐκτενεῖς ἀναλύσεις, πού βοηθοῦσαν τό κοινό τῆς Ἐπιδάουρου (καί τοῦ Ἡρώδειου) νά κατανοήσῃ τόν ποιητικό-δραματικό λόγο. Οἱ ἀναλυτικές ἐπιφυλλίδες τοῦ Στ. Δρομάζου στήν *Αὐγή* θυμᾶμαι ὅτι διαβάζονταν ἀκόμα καί μέσα στά πούλμαν καί τά πλοιάρια τῶν ἐκδρομῶν πρός Ἐπίδαυρο καί προκαλοῦσαν ζωηρές συζητήσεις στούς κύκλους τῶν «θεατρανθρώπων» καί τῆς θεατριζόμενης ἰντελλιγκέντσιας.

Ἡ πολιτιστική δεκαετία τοῦ '60 χαρακτηρίζοταν ἀπό τήν ὕφεση τοῦ μετεμφυλιακοῦ καί ψυχροπολεμικοῦ κλίματος καί τῆς λογικῆς τῶν χαρακωμάτων. Στήν ἀριστερή ὄχθη, μαζί μέ τόν ἀντιδογματισμό καί τήν αὐτοκριτική, ἡ ἀνασύνταξη τῆς συνείδησης καί τῆς μνήμης ἦταν ὁ κυριότερος παραγωγός σημείων – ἀναφέρομαι στή λογοτεχνία καί τήν κριτική, στή μουσική, στήν ἰδεολογική συζήτηση καί τήν ἐκπολιτιστική δραστηριότητα. Σ' ἐκείνη τήν πνευματική περιπέτεια συμμετεῖχε καί συντονιζόταν ἔντιμα καί θαρραλέα ἡ συμβολή τοῦ Δρομάζου, ἰδίως μέ τήν ἀνάγνωση τοῦ ἀρχαίου δράματος· προσανατολισμένη πάντα, ἀλλά ἀνοιχτή στό διάλογο καί ἀνήσυχη. Στό βάθος διακρινόταν ἡ μετατόπιση ἀπό τόν αὐταρχικό ριζοσπαστισμό καί τόν «κοσμοδιορθωτισμό», στό ἦθος καί τήν ἀμεσότητα τῆς δημοκρατίας – χωρίς προθέματα.

Ἡ διαφοροποίηση αὐτή τοῦ δογματικοῦ θεωρητικοῦ τῆς φυλακῆς πρός τήν μαρξιστική ἀνανέωση ἦταν αἰσθητή καί στή λογοτεχνική κριτική, πού ἀσκοῦσε στήν *Αὐγή* γιά βιβλία μέ ἰδεολογημένο περιεχόμενο. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀναθεώρησε μέ γενναιότητα τήν ἀρχική ἀρνητική κρίση του γιά τό ἰδεολογικό πρόβλημα καί τήν κριτική τῆς ἀντιστασιακῆς πολιτικῆς τῶν κομμουνιστῶν στή μυθιστορηματική τριλογία τοῦ Τσίρκα «Ἀκυβέρνητες Πολιτεῖες» (ἀπό τήν *Ἀριάγνη* στή *Νυχτερίδα* – βλ. *Θητεία*, σ. 225-230

καί 231-246) καί ὅτι ἀναγνώρισε ὄχι μόνο «λάθη», ἀλλά καί «ἐγκλήματα» σ' ἐκείνη τήν πολιτική (σ. 229).

Ἡ ἐγνωσμένη ἰδεολογική μαχητικότητα τοῦ Δρομάζου ξεσποῦσε ἀντιμετωπίζοντας τίς ἐπιθέσεις ἢ τήν κριτική τῆς ἀριστερᾶς, ἰδιαίτερα στό πολιτιστικό πεδίο. Ἡ πεποίθησή του ἦταν ἀκλόνητη:

«Ἡ ἀριστερά εἶναι ὁ φυσικός κληρονόμος τῆς προοδευτικῆς τέχνης, ἔστω κι ἂν τή διαμόρφωσαν οἱ ἄστοί». Καί: «Ἡ ἀριστερά ἄφησε ν' ἀνθίσουν τά ἑκατό λουλούδια γιά νά πετύχει τήν καλύτερη ποικιλία τοῦ κόκκινου τριαντάφυλλου» (*Θητεία*, σ. 189, 188).

Παρά τήν τελευταία εἰδυλλιακή ἔξαρση, ὁ κριτικός Δρομάζος δέν ἔστερξε στήν ἁγιοποίηση τοῦ παρελθόντος τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀντίθετα, ἡ κριτική του εἶναι –καί– αὐτοκριτική, συλλογική καί ὑποκειμενική:

«Μαζί μέ τήν ἀντοχή μας πού θεωρήθηκε ἀτσάλινη, εἶχε νομιστεῖ πῶς καί ἡ συνείδησή μας ἦταν μεταλλική», ἔγραψε γιά τήν ὑπόθεση Πλουμπίδη κρίνοντας τό μυθιστόρημα τοῦ Κ. Κοτζιά *Ἐπί ἐσχάτη προδοσία*. Καί κατέληγε: «Στή φωτιά αὐτῶν τῶν περιπτώσεων ἔπρεπε νά καεῖ ἡ συνείδηση τοῦ κάθε γράφοντος. Λεῖπουμε ἐμεῖς, λείπει ἡ τραγική μας συνείδηση, πού δέν δέχθηκε οὔτε καν το ρόλο τοῦ Σίμωνα τοῦ Κυρηναίου νά παίξει καί νά ἄρη τόν σταυρόν αὐτοῦ». (*Θητεία*, σ. 257, 266).

Τό βάρος τῆς ζώσας τραγωδίας μέ τήν ἀμφίβολη κάθαρση ζυγίζεται πάνω στή γραφή τοῦ Στ. Δρομάζου, πού δέν εἶναι, οὔτε στίς στιγμές τοῦ πάθους τῆς, μονοσήμαντη. Ὡς μήν ξεχνᾶμε ὅτι ὁ ἀριστερός λόγος ἀνανεωνόταν ἐπώδυνα ἐκεῖνα τά χρόνια· ὅσο κι ἂν ἀγωνιζόταν γιά τήν ἐλευθερία –ἢ ἀκριβῶς γι' αὐτό– δέν θά μπορούσε νά ἦταν ἰδανικά ἐλεύθερος. Γιατί ἡ ἐλευθερία ἐντασσόταν σέ μιά ἀνώτερή της σκοπιμότητα, σ' ἓνα σχέδιο σωτηριολογικό.

Μετά τή δικτατορία τοῦ '67-'74, ὁ Στάθης Δρομάζος ἐπανῆλθε στό θερμό δημοκρατικό λόγο τοῦ ἀρχαίου δράματος, ἐπαναλαμβάνοντας

καί ἀνανεώνοντας τίς ἀναλύσεις του. Ἀλλά ἡ κύρια δημιουργική του προσπάθεια στράφηκε στή μελέτη τῆς *Ποιητικῆς* τοῦ Ἀριστοτέλη. Ὡς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἡ ἄποψη ὅτι αὐτές οἱ ἐπιλογές καί ἡ ἐγκατάλειψη τῆς μαχητικῆς, ἰδεολογικῆς ἀρθρογραφίας σηματοδοτοῦν τήν τελική πνευματική στάση τοῦ κριτικοῦ: τή στροφή πρός τόν λόγο πού ἔπαιρνε πιά τό πάνω χέρι παραμερίζοντας τήν τυφλή βία καί τό πάθος.

Ὁ λόγος εἶναι πλέον πρωταγωνιστής. Ἀντιστικτικά ὁ Δρομάζος ὑπογραμμίζει μιά κρίση τοῦ Ἀριστοτέλη γιά τόν Αἰσχύλο ὡς γενάρχη τῆς τραγωδίας:

[...] καί τόν λόγον πρωταγωνιστήν παρεσκεύασεν

(*Ποιητική*, 4, 49α, 17)

Νομίζω ὅτι ἡ ἐπισήμανσή του ἀπηχοῦσε καί τή δική του ὥριμη μετατόπιση ἀπό τά δρώμενα –μέ τό πάθος τῆς σύγκρουσης– πρός τή νηφαλιότητα τοῦ λόγου. Ὁ ἄλλοτε μαχητικός μαρξιστής καί ἐπικαιρογράφος δίνεται ἐπί μιά δεκαετία στή μελέτη φιλολογικοῦ ἐργαστηρίου, γιά τή σαφή μετάφραση, τόν ὑπομνηματισμό, τήν εὔρετηριακή ταξινόμηση καί τήν ἐκτενή εἰσαγωγή, πού στηρίζεται σέ ἀξιοθαύμαστη ἐνημέρωση ἀπό τήν τεράστια βιβλιογραφία.

Στήν Εἰσαγωγή του (σ. 18-184) ὁ Δρομάζος ἀντιπαραθέτει τή «ρεαλιστική» θέση γιά τήν τραγωδία, τοῦ Ἀριστοτέλη (μίμηση ὑπαρκτοῦ, αἰσθητοῦ κόσμου) μέ τήν πλατωνική ἄποψη ὅτι πρόκειται γιά μίμηση μή ὑπαρκτοῦ, μίμηση ἀπό τρίτο χέρι: *φαῦλη ἄρα φαύλῳ ξυγγιγνομένη φαῦλα γεννᾷ ἢ μιμητική* (*Πολιτεία* 10, 603B). Ὁ ἀριστοτελιστής Δρομάζος σχολιάζει καυστικά τήν κανονιστική πλατωνική πολιτική γιά τήν ποίηση, πού θά τῆς ἐπιτρεπόταν νά ἐπιστρέψῃ στήν *Πολιτεία* ὑπό τόν ὄρο νά εἶναι *ὄχι μονάχα τερπνή ἀλλά καί ὠφέλιμη γιά τίς πολιτεῖες καί τήν ἀνθρώπινη ζωή* (10, 607 D): «Ὡφέλιμη τέχνη στίς πολιτεῖες», σχολιάζει ὁ κριτικός, «ξέρουμε δά τί σημαίνει. Διατεταγμένη τέχνη, νά ὑπηρετεῖ τήν κρατική πολιτική ὡς ταπεινή θεραπαινίς πού θά ἔξω-

ραϊζει την κρατική βαναυσότητα και βία» (σ. 160).

“Αν αυτό δεν φαίνεται αρκετά σαφές, σέ άλλο σημείο της Είσαγωγής ό συγγραφέας επιτίθεται άνοιχτά στον «σοσιαλιστικό ρεαλισμό» αλλά και στον «ύπαρκτό σοσιαλισμό», άναχρονίζοντας επικίνδυνα μέσω Πλάτωνα:

«[...] ό Πλάτων άνέπτυξε σκοταδιστικές άπόψεις περί τέχνης, μπροστά στις όποιες ή ναζιστική κουλτούρα, ό ζντανοβισμός και ή πολιτιστική επανάσταση των έρυθροφρουρών της Κίνας φαίνονται πνευματικά τέκνα του μεγάλου φιλοσόφου» (σ. 105).

Μεταξύ ύπερβολικού άναχρονισμού και τεθλασμένης άναδρομικής κριτικής οίκείων θεωριών κινούνται, βέβαια, οί διατυπώσεις αυτές. Άλλά τό κέντρο βάρους της άνάλυσης του συγγραφέα τοποθετείται στή σταθερή ιδέα της ρεαλιστικής έρμηνείας του άρχαίου δράματος, όπως και του αισθητικού άντικειμένου γενικά.

Σημασία έχει όμως ότι ή άποψη τείνει προς τή θεωρία, τή γραμματολογική άναγωγή και διερεύνηση των θεμελιακών κειμένων. Ή άριστοτελική *Ποιητική* πάντως άντιμετωπίζεται όχι ως Κανονολογία, αλλά ως πρακτική έμπειρία σκηνης, έρευνα και έρμηνεία.

Ό Στάθης Δρομάζος παρέμεινε ενεργός κριτικός ως τό τέλος, σχολιάζοντας έργα και παραστάσεις, αλλά και φαινόμενα της θεατρικής επικαιρότητας και της μόδας, όπως ό άναχρονισμός του *Κωμειδυλλίου* (1980), πού επανερχόταν μέ τό συρμό του «ρετρό» στά δραματολόγια, ή τά *Προβλήματα θεατρικής κριτικής* (1981). Έκεί επαναβεβαιώνεται ή ούσιαστική άνανέωση των κριτηρίων και ή θεωρητική του έλευθερία. «Δέν πιστεύουμε στή χειραγώγηση του κοινού. Ούτε και ότι άποτελεί αισθητικό άξίωμα τό πρόχειρο επίχειρημα αυτό άρέσει στό κοινό», γράφει στό τελευταίο (σ. 52). Είναι κάτι άντίστοιχο μέ τό άριστοτελικό σχόλιο για τήν των θεάτρων άσθένειαν, τήν κρίση δηλαδή του άρχαίου θεάτρου, μέ τήν τάση των ποιητών νά κολακεύουν τους θεατές και τήν

Ο Στάθης Δρομάζος όρδιος με το Δημήτρη Ραυτόπουλο και τη γυναίκα του Claire σε εκδρομή στην κοιλάδα του Λείγγρα (Γαλλία).

έφεση προς τήν κοινωνική δικαιοσύνη, δίνοντας αίσιο τέλος: τραγωδίες μέ χάπυ έντ! Γενικότερα δέ διαπιστώνει μόνιμη κρίση του θεάτρου, άφοϋ και ως κρατική και ως ιδιωτική επιχείρηση «έξεμέτρησε το ζήν».

Ό κριτικός της *Καθημερινής* άπάντησε μέ δριμύτητα στους επικριτές της κριτικής εκείνης πού δέν εύθυγραμμίζεται μέ τήν «προκατασκευασμένη γνώμη». “Όσο για τήν όξύτητα του κριτικού ύφους –πού ήταν και δικό του– άπολογήθηκε εύστοχα: «Άς άναλογιστούμε πόσο φτωχότερη θά ήταν ή νεοελληνική σκέψη χωρίς τήν κριτική του Κοραή, του Πολυλά, του Ροΐδη, του Παλαμά, του Ταγκόπουλου, του Βάρναλη, του Φώτου Πολίτη, άν και είχαν όλοι τους τό... μειονέκτημα νά είναι όξεϊς» (*Προβλήματα θεατρικής κριτικής*, σ. 28).

Μέσα από τά βιβλία του μιλώντας για τόν Δρομάζο, «ξέχασα» τό Στάθη, για νά μήν παρασυρθώ συναισθηματικά. Γιατί, πραγματικά, τό Στάθη είναι πού δέν μπορώ νά ξεχάσω, τόν ώραίο άνθρωπο και άδελφικό φίλο, πού πρώτος άποσύρθηκε από τήν παρέα και μάς λείπει πάντα, είκοσι χρόνια τώρα, όσα σχεδόν κράτησε και ή μεγάλη φιλία μας.

Πρίν τόν γνωρίσω, είχα σχηματίσει μιά εικόνα άμφίσημη, φτιαγμένη από γραπτό του ύφος. Παρά τή διαλεκτική του δεινότητα και τή δυναμική του έκφραση, πού έκανε τή γραφή του νά ξεχωρίζει από τήν ύπνωτική συνήθως λιτανεία του άριστερου βυζαντινισμού, σκόνταφτα στό ύφος του άναντίρρητου, της –σχεδόν– άπόλυτης αλήθειας της φυλακισμένης σκέψης.

“Όταν ήρθε από τή φυλακή στήν Αύγή γίναμε άμέσως φίλοι, κάτι πού δέν τό περίμενα, ούτε έγώ ούτε οί άλλοι...

Σπάνια γνώρισα έναν άνθρωπο τόσο διαθέσιμο και άνοιχτό: στή σκέψη και στά αισθήματα, στήν ανταλλαγή και τή συνεργασία – λέξεις πού ξανάβρισκαν τό νόημά τους για μένα. Θά πω μόνο ότι μέ τό Στάθη συνεργάστηκα όσο και μέ τους όμολόγους μου στήν *Επιθεώρηση Τέχνης* για νά περάσει στήν ΕΔΑ ένα πνεύμα βαθιάς άνανέωσης στήν πολιτιστική πολιτική μας.

“Όσο και νά τόν διαβάζω, βλέπω πάντα τό χαμόγελό του – μάς βλέπω στή συνεργασία στά γραφεία και πιο πολύ στήν παρέα, όπου ό Στάθης ήταν πάντα κέντρο ζωηρής κουβέντας και κεφιού. Τό γέλιο του θυμάμαι πιο πολύ.

Τάκης Τλούπας - Ο ποιητής του βλέμματος

της Βασιλικής Παπαγιάννη

Απλώνοντας στο τραπέζι σου ένα πλήθος φωτογραφίες –έργο του Τάκη Τλούπα– πιστεύεις βαθύτερα τη ρήση των ταπεινών: Κατά τον άνθρωπο και τα έργα του.

Χαρακτηριζόταν από μιαν εξαιρετική σεμνότητα, μειλιχιότητα, προσήνεια. Ό,τι διαμορφώνει έναν αληθινό καλλιτέχνη. Και τον καταξιώνει.

Το βλέμμα του, έτσι, είχε στραφεί προς όλα εκείνα που τα εμπεριείχε ως έμφυτη κληρονομιά.

Δεν είχε κάνει σπουδές· άλλωστε και ο Θεόφιλος, χωρίς να διαβεί θύρες Σχολής Καλών Τεχνών, έχει καθηλώσει ακόμη και τους ειδικούς τεχνοκριτικούς. Και κάθε μορφής ποίηση ίσως και να διαφυλάσσει την ομορφιά της όντας ανεπηρέαστη από τις διάφορες τεχνοτροπίες. Ο ποιητής, εδώ, έφερνε εντός του μια παράδοση: Ο πατέρας του ήταν ξυλογλύπτης, ο Τάκης είχε εργαστεί ένα διάστημα δίπλα στον πατέρα και κατόπιν τον συνεπήρε η μνημείωση –μέσω της φωτογραφίας– ανθρώπων, πραγμάτων, ζώων, δέντρων, βουνών· τον έλκυσε ό,τι δεν εφάνταζε ιδιαιτέρως. Ο Φιλόλαος, ο μεγαλύτερος αδερφός του, είναι γλύπτης. Μήπως μεταβιβάζεται πράγματι γενετικώς το χάρισμα που ονομάζεται ταλέντο; Στη μουσική, στη λογοτεχνία, στο δούλεμα του μάρμαρου, στη θέαση του κόσμου και στη φωτογράφησή του;

Κρατώντας αρχικώς μια μηχανή Κόντακ, θα οργώσει τη Θεσσαλία, τη Θράκη και άλλες περιοχές της Ελλάδας. Θα συγκρατήσει, εις το διηνεκές, πρόσωπα, σπίτια, βρύσες, δέντρα, πόρτες, βάρκες με ψαράδες, κομμάτια γης, ποτάμια, βουνά, αρχαιότητες – ό,τι υπήρχε ως δεδομένο ή ερχόταν από τα βάθη των αιώνων – εγγεγραμμένο ωστόσο στο ασυνείδητο.

Δεν είναι ιστορικός, είναι ποιητής. Γιατί είναι ποίηση οι φωτογραφίες του. Μιλούν με τη σιωπή. Είναι λόγος και η σιωπή. Και είναι οικουμενικός ετούτος

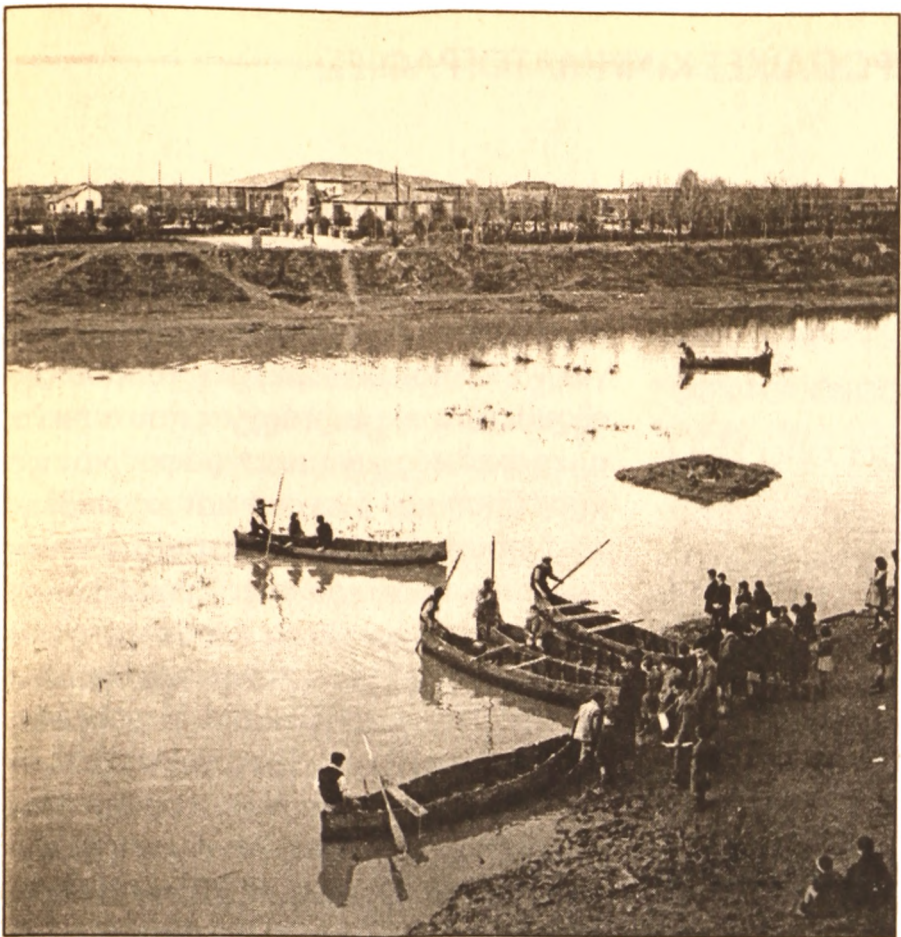
ο λόγος. Τα ίδια ετούτα χέρια που παίρνουν τη λάσπη και την πλάθουν έως να μεταμορφωθεί το άμορφο στοιχείο σ' ένα πιθάρι... σε μια κούπα... – θα τα αντικρίσεις σε ολόκληρη τη Γη.

Είχε συλλάβει τη φωτογράφιση ως αποτύπωση παραδόσεων και αναζήτηση ομοιοτήτων με το παρελθόν· ως υπενθύμιση ενός κόσμου που υπήρξε και ένωνε τους ανθρώπους στην καθημερινή τους περιπέτεια της ζωής· ως υπόμνηση πως το δέντρο δεν είναι ένα ξύλο αλλά στοιχείο στο όλον του πλανήτη κι εμπεριέχεται μέσα μας – όντας και ο άνθρωπος ένα από τα στοιχεία της Υδρογείου· ως έκφραση του έρωτα για τη φύση – σε ώρες, κάποτε, που μας παρηγορεί με τη γαλήνη της, την ομορφιά της.

Δεν είναι συμπτωματικό πως οι φωτογραφίες του μας αφηγούνται τη βαθιά αξιοπρέπεια του ανθρώπου καθώς δούλευε στο αλώνισμα του σιταριού, στο κοσκίνισμά των σβώλων της κοπριάς, στο τίναγμα του βαμβακιού, στο τυλιγάδιασμα του μαλλιού· αισθάνεσαι να αναδύεται μια οσιότητα από όλα ετούτα, καθώς γνωρίζεις πως χωρίς το σιτάρι δεν θα 'χες ψωμί... χωρίς το τυλιγάδιασμα του μαλλιού δεν θα υπήρχαν τα πολύχρωμα υφαντά να φωτίζουν με την ομορφιά τους το σπίτι...

Επέλεγε να φωτογραφίσει ό,τι θα προέτρεπε να στοχαστείς αλλά και να χαρείς τη σύνθεση. Έτσι κάθε φωτογραφία να λειτουργεί ως κίνητρο επιστροφής σ' εκείνα που ίσως έχεις βιώσει αλλά και σε μορφές βίου μιας άλλης γενιάς, και να συγκρίνεις, αλλά και να αναγνωρίσεις την αξία όλων εκείνων που υπάρχουν ακόμη, όπως το τέμπλο του ξυλογλύπτη... το σμιλεμένο μάρμαρο του λιθοξόου που αγκαθίζει το ναό... των γυναικών τα κεντήματα...

Η θεματολογία του έχει το εύρος του ατελεύτητου. Το κοινότοπο, το ασήμαντο για τους περισσότερους, στον Τάκη Τλούπα λάβαινε την όψη του ανεπανάληπτου. Έτσι ό,τι έχει παρατηρήσει και

φωτογράφησε, να αφήνει εντός σου μιαν ευφροσύνη.

Όλες οι εικόνες του ριγούν από μια νιότη παντοτινή. Εδώ είναι μια γυναίκα. Έχει το κεφάλι και το λαιμό της τυλιγμένα με μαντήλα. Φοράει την καραγκούνικη καθημερινή φορεσιά της. Όμως κρατάει επάνω απ' το κεφάλι της, με τα δυο της χέρια, μια χούφτα από στεγνά κοτσάνια – ίσως φακής – για λίχνισμα. Και αισθάνεσαι πως ετούτη η ύψωση των χεριών είναι συνάμα κι ένας αίνος προς τον ήλιο. Όλη η υπόστασή της έχει μιαν αρχαϊκή απλότητα.

Το άδειο καρότσι που το σπρώχνει ένας άντρας σε δρόμο επαρχιακής πόλης – μετασχηματιζόμενο σε σύμβολο – έχει κουβαλήσει τους ξέψυχους από την πείνα, στην Κατοχή. Αντικρίζοντάς το ως πιστή αναπαράσταση – υπάρχει για να μεταφέρει ξύλα... ίσως μπαγιάζια σε καιρούς δύσκολους...

Είναι ένα δέντρο – με την ομίχλη να αιωρείται και να το μισοκρύβει – αλλά γίνεται φωνή και το δέντρο και η ομίχλη, καθώς και τα χνάρια βημάτων επάνω στο χιόνι. Έτσι δοσμένα όπου η εικόνα να 'ναι μιλήματα.

Εκείνες οι τρεις φιγούρες έχουν μεταμορφωθεί σε δέντρα. Κουβαλούν στους ώμους τους πουρνάρια – είναι απαραίτητα για το φούρνο. Πορεύονται σκυφτές, τις παίρνεις ως τουφωτά δέντρα...

Βλέπω τη γυναίκα να τινάζει σε πλίθινο τοίχο καβαλίνες αλόγων – σχηματίζοντας μια παράξενη εικόνα αισθητικής. Ως να 'χει καλυφθεί ο τοίχος με πιάτα που έχουν το χρώμα του καφέ-

λαδί. Ξεραίνοντάς τες ο ήλιος, χρησιμοποιούνται ως καύσιμη ύλη.

Λες που ακούγεται το νανούρισμα της μητέρας καθώς κοιμίζει το μωρό της επάνω στο σαμάρι του γάιδαρου. Παίρνει μαζί της το παιδί, αφού δουλεύει στο χωράφι. Δεν διακρίνεται εντελώς η μορφή της, όμως από το γερτό κεφάλι της, το χέρι της που το 'χει ακουμπήσει επάνω στο σώμα του παιδιού και με το δέντρο να τους ισιώνει – ως να συνθέτεται μια μουσική θείας τρυφερότητας.

Τα χέρια... φαγωμένα τα νύχια της γυναίκας από το μόχθο της καθημερινότητας, το δέρμα τους ρυτιδιασμένο· τα χέρια της πλέκουν δαντέλα, κι ο καλλιτέχνης λαμπρύνει μονάχα ετούτα τα χέρια που φωτίζονται από τα άνθη – τα ίδια της τα έργα...

Ό,τι φωτογράφιζε του έδινε μιαν υπόσταση πλησμονής – ενώ ήταν το φούρνισμα του ψωμιού... οι γυναίκες στο βδομαδιατικό παζάρι όπου εξέθεταν για πώληση το τυρί... τα καλάθια που έφτιαχναν οι ίδιες...

Ναι, το γνέσιμο του μαλλιού... φωτογραφία – ύμνος της αισθητικής αντίληψης του καθημερινού.

Τρία πρόσωπα: Η μητέρα, τα δύο κορίτσια. Γνέθουν, ενώ πίσω τους τα δέντρα στην πλαγιά του βουνού προσδιορίζουν τον τόπο, τις καθημερινές τους εργασίες. Τόση προσήλωση στην έκφραση της μητέρας που γνέθει, καθισμένη σε μια πέτρα ίσως, που την σκεπάζει το φουστάνι και η ποδιά της. Προσήλωση και στα πρόσωπα των παιδιών – ενώ η ανέχεια φαίνεται στα ξυ-

πόλυτα πόδια του μεγαλύτερου κοριτσιού και στου πιο μικρού, του εξάχρονου, τα παλιοπάπουτσα.

Κυρίαρχη η αθωότητα και στις τρεις μορφές.

Τα βουνά... τα ποτάμια... τα φύλλα του φθινοπώρου... το απέραντο λευκό του χιονιού... και με τον άνθρωπο συχνά ως ένα στοιχείο κι εκείνος μέσα στο αχανές – ώστε να υπερβαίνουμε την εγωικότητά μας. Ένα κομμάτι γης έχει αποτυπώσει ο Τάκης Γλούπας στο χαρτί, από τη λίμνη Κάρλα. Ωστόσο τι συγκλονιστική ετούτη η εικόνα της στέγνας! Ως μια προειδοποίηση, εκείνες οι ξερές φέτες γης, πως ο εφιάλτης της δίψας δεν είναι ουτοπία.

Χαιρόταν να φωτογραφίζει μορφές όπου κάτι βαθύ και ουσιαστικό δινόταν να αναγνώσει στην έκφρασή τους· αλλά κυρίως παιδιά. Μια ιδιαίτερη χαρωπότητα στο βλέμμα του – φωτογραφίζοντας παιδιά.

Τίποτα δεν ήταν επουσιώδες για τη ματιά του από όλα εκείνα που φανέρωναν κάτι το αυθεντικό. Κάθε φωτογράφιση, σε όλες τις περιόδους του βίου του, είναι μια καταγραφή μορφών, τρόπων ζωής. Πάθος του – να αποδοθεί η φύση, ο άνθρωπος μέσα στη φύση, τα έργα του ανθρώπου σε μια σχέση εξάρτησης και αλληλεγγύης με τον φυσικό κόσμο. Έτσι ώστε το καθετί να αποκτά μια καθολικότητα.

Από τις χιλιάδες φωτογραφίες που έχει βγάλει συγκροτείται η ιστόρηση ενός παρελθόντος – όντας, συγχρόνως, αενάως παρόν.

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, από τις 25 έως και τις 27 Μαΐου, άτυπη διάσκεψη «Για το μέλλον του Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου και του Οπτικοακουστικού Τομέα μετά τη Διεύρυνση». Περισσότεροι από 200 σύεδροι από 36 χώρες της μείζονος Ευρώπης (δηλαδή τις εντός και εκτός της Ένωσης) παρακολούθησαν τις εργασίες αυτής της συνάντησης.

Να διασωθεί η πολιτιστική διαφορετικότητα

Εκτός από τον έλληνα υπουργό Πολιτισμού, στον οποίο άλλωστε ανήκε και η σχετική πρωτοβουλία, πήραν μέρος εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με επικεφαλής την Επίτροπο Πολιτισμού και Εκπαίδευσης Viviane Reding, γνωστοί (από το παρελθόν) δημιουργοί των άλλοτε «ανατολικών» χωρών, όπως οι Κριστόφ Ζανούσι, Αντρέι Ζουλάφσκι, Ντουςάν Μακαβέγιεφ και Πήτερ Φλάισμαν, πρόεδροι ευρωπαϊκών θεσμικών οργανισμών, διάφοροι εμπειρογνώμονες και ικανός αριθμός Ελλήνων, έτσι γενικώς του κινηματογραφικού και του δημοσιογραφικού χώρου. Η όντως απλόχερη φιλοξενία της Προεδρίας θα πρέπει να στάθηκε το δέλεαρ για αρκετούς. Κάποιοι άλλοι όμως, ας πούμε περισσότερο γνωστοί, «προτίμησαν» να στείλουν σύντομους βιντεοσκοπημένους χαιρετισμούς μαζί και κάποιες απόψεις τους για το θέμα της συνάντησης. Πρόκειται για τους Βιμ Βέντερς, Μπερνάρντο Μπερτολούτσι και Ίσθβαν Ζάμπο.

Η απουσία ενεργών δημιουργών του σημερινού κινηματογράφου των ευρωπαϊκών χωρών καθώς και μελετητών του οπτικοακουστικού, κοινωνιολογικής αρμοδιότητας, άφησαν το χώρο της συνάντησης ελεύθερο στους εκπροσώπους των θεσμικών, κοινοτικών οργάνων οι οποίοι και ανέδειξαν έναν γραφειοκρατικό ρητορικό λόγο, ασπίδα

προστασίας του επαγγελματικού τους προσώπου ως αυτοσκοπού. Ο σύνεδρος ακροατής διαμόρφωνε, χωρίς δυσκολία, την αίσθηση ότι λειτουργούν κάποιοι μηχανισμοί, άκρως γραφειοκρατικοί, διαχείρισης των προβλημάτων προς χάρη βιοποριστικών αξιωμάτων. Σύντομα η διάσκεψη «χρωματίστηκε» από την (πλην Κύπρου) πληθωρική παρουσία των νεοεισελθουσών χωρών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες και ανέδειξαν ένα διχασμένου προβληματισμού πρόσωπο. Όσο για τη μετάλλαξη από τον (τέως) «υπαρκτό σοσιαλισμό» στον «υπαρκτό φιλοαμερικανισμό», δεν καταβαλλόταν καμιά προσπάθεια καμουφλαρίσματος.

Δυό ήταν οι βασικές προβληματικές πάνω στις οποίες επικεντρώθηκε η προσπάθεια να δοθούν πειστικές απαντήσεις. Η μία ήταν ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος σαν ένα από τα κύρια συστατικά της ευρωπαϊκής ταυτότητας και η άλλη, η απογοητευτική υποδοχή που έχουν οι ευρωπαϊκές παραγωγές μέσα στην ίδια την Ευρώπη, γεγονός που επιτείνεται και για το οποίο δεν υπάρχουν πειστικές δικαιολογίες. Οι συνταγές που προτάθηκαν δεν αποτελούσαν παρά παραλλαγές του γνωστού δίπολου: κοινοτικός προστατευτισμός όσο γίνεται μεγαλύτερος προστατευτισμός και περισσότερες επιδοτήσεις όσο γίνεται περισσότερες επιδοτήσεις.

Δυστυχώς στον ορίζοντα δεν φαίνονται άλλες πιο ριζοσπαστικές απαντήσεις. Αυτά εξακολουθούν να είναι τα μαγικά «μαντζούνια» αντιμετώπισης, δηλαδή, για να κυριολεκτούμε, μετριασμού της εξουθενωτικής κυριαρχίας που ασκεί ο αμερικανικός κινηματογράφος και ως προώθηση και διανομή και ως επιβλητικό οικονομικό αποτέλεσμα, παγκοσμίως και ιδιαίτερα στην Ευρώπη.

Θα γίνουν καλύτερα κατανοητές αυτές οι διαφορές αν επισημανθούν μερικά από τα πιο σημαντικά μεγέθη που τις χαρακτηρίζουν. Ήδη, για το 2002 τα μερίδια της παγκόσμιας αγοράς κατανεμήθηκαν ως εξής: Ηνωμένες Πολιτείες 93,9%, Ευρώπη 4,6%, υπόλοιπος κόσμος 1,5%. Στις 20 παγκοσμίως μεγαλύτερες εισπρακτικές επιτυχίες του ίδιου έτους, οι 16 ήταν αμιγώς αμερικανικές παραγωγές ενώ οι υπόλοιπες 4 ήταν και αυτές αμερικανικές αλλά συμπαραγωγές. Συνέπεια αυτής της άριστης υγείας της αμερικανικής οπτικοακουστικής βιομηχανίας (έκφραση που καλύπτει όλη την κλίμακα εκμετάλλευσης του πρωτογενούς προϊόντος) είναι ότι το ίδιο πάντα έτος, το 2002, οι εισπράξεις σημείωσαν αύξηση κατά 13,2%, που είναι η μεγαλύτερη της εικοσαετίας.

Τι συμβαίνει τώρα, αντίστοιχα, στην περιοχή της Ευρώπης; Με μία παραγωγή το 2002 625 ταινιών –έναντι 450 των ΗΠΑ– οι ευρωπαϊκές ταινίες πραγματοποίησαν το ίδιο έτος, εκτός των χωρών της παραγωγής τους, 60-65 εκατομμύρια εισιτήρια. Να σημειωθεί ότι την αμέσως προηγούμενη χρονιά ο αριθμός αυτός ήταν 102 εκατομμύρια. Ο αντίστοιχος αριθμός που πραγματοποίησαν οι αμερικανικές ταινίες το 2002 άγγιξε το σχεδόν μυθικό 1.635 εκατομμύρια!! Τέλος, μια αριθμητική σύγκριση που προσφέρεται και ως μια από τις πολλές εξηγήσεις του γιατί οι πιο πάνω διαφορές: Το μέσο κόστος αυτών που χαρακτηρίζονται μεγάλες αμερικανικές παραγωγές φτάνει στα 8,8 εκατομμύρια δολάρια. Αντίστοιχα μια μεγάλη γαλλική κοστίζει 4,1 εκατομμύρια δολάρια και μια ιταλική 2,4. Να θυμήσουμε ότι σπάνια μια ελληνική αγγίζει το ένα εκατομμύριο. Ποιος ξέρει άραγε πόσο να στοιχίζει μια ταινία στη FYROM, στην Τσεχία ή στη Ρουμανία...

Να λοιπόν από τη μια μεριά η συμπαγής αμερικανική παραγωγή, προϊόν είτε των μεγάλων εταιρειών, είτε των ανεξάρτητων παραγωγών, η ενιαία στρατηγική χρηματοδότησης (όχι φυσικά κρατική), προώθησης και διανομής προϊόντων πολιτιστικής ψυχαγωγίας τα οποία γνωρίζουν ότι θα γίνουν αποδεκτά μέσα στο ολοκλήρωμα ενός πολιτιστικού *imperiūm* που πέτυχαν να το κάνουν παγκόσμια αποδεκτό. Εκτός αυτού ο αμερικανικός κινηματογράφος εν πολλοίς είναι η ίδια η Αμερική, γιατί είναι ακριβώς ο κινηματογράφος που την βοήθησε να αποκτήσει ταυτότητα. Η Αμερική και ο κινηματογράφος της «ενηλικιώνονται» παράλληλα και αμοιβαία μέσα από την κοινή γλώσσα και την κοινή εικόνα.

Από την άλλη, υπάρχει μια γεωγραφική ενότητα η οποία επιχειρεί να πετύχει μια –σε όποιο βαθμό– σύγκλιση συμφερόντων, αμυντικών και οικονομικών. Και αν μεν αυτό δείχνει, μέχρι σήμερα, αργά και βαθμιαία να σημειώνει θετικά αποτελέσματα, στο πολιτιστικό πεδίο και σε βάθος χρόνου δεν δείχνει –δικαιολογημένα– εφικτό. Καμιά κουλτούρα ευρωπαϊκής χώρας δεν δείχνει σήμερα ικανή να επηρεάσει ομογενοποιητικά τις υπόλοιπες. Κάθε ευρωπαϊκή χώρα έχει πολύ βαθιές στο χρόνο εθνικές, ιστορικές και πολιτισμικές ρίζες και καμιά δεν δέχεται να τις απεμπολήσει. Τούτο γίνεται *ad hoc* φανερό και από το πρόσφατο και πολυσυζητημένο άρθρο του Γιούργκεν Χάμπερμας, το οποίο συνυπέγραψε και ο Ζακ Ντεριντά, σε μια σειρά σχεδόν δογματικού χαρακτήρα διαφορών τις οποίες προσπαθεί να διασκεδάσει με περίπου οραματικού χαρακτήρα επικλήσεις και επιχειρήματα.

Ο κινηματογράφος είναι μια κατεξοχήν άμεση και αντιπροσωπευτική τέχνη, συλλογική και η μόνη που αφηγείται και ταυτόχρονα αναπαριστά το αφήγημα, γι' αυτό και ιδιαίτερα πρόσφορη αναπαράσταση της κοινωνικοπολιτιστικής πραγματικότητας του χώρου-χώρας που την παράγει. Θα 'λεγε κανείς ότι αυτή η συλλογιστική είναι ο λόγος της καλλιτεχνικής αλλά κυρίως της εθνικής πολυμορφίας των ευρωπαϊκών κινηματογραφιών. Και είναι επιθυμητή αυτή η διαφορετικότητα όσο και αναπότρεπτη μέσα σε μια Ευρώπη

«διαφορετικών ταχυτήτων» και στον κινηματογράφο. Η παρουσία του αγγλοσαξωνικού μπλοκ παραμένει πάντοτε ισχυρή (μιλάμε πάντα για την 7η τέχνη), ακολουθούν τα κράτη του πυρήνα της «παλαιάς Ευρώπης», συμπληρώνουν οι νεοεισελθούσες (κυρίως του πρώην κεντρικού και ανατολικού συνασπισμού) και τέλος έρχονται οι υπόλοιπες που πολιορκούν το «κάστρο» της Ε.Ε. Μια απ' αυτές π.χ., που κινηματογραφικά θεωρούνται αμελητέες, η Τουρκία, αγαπημένο εντούτοις παιδί του κοινοτικού χρηματοδοτικού ταμείου Eurimages, κέρδισε φέτος στις Κάννες το Μεγάλο Βραβείο με την ταινία του Ceylan «Uzak» («Μακριά»). Είναι πολύ πιθανό η ταινία αυτή να μην έχει στη διανομή την ίδια αποδοχή με αυτήν που θα είχε π.χ. μια ταινία του Αλμοδοβάρ, πολύ περισσότερο αν κέρδιζε αυτός το βραβείο. Ένας τέτοιος ακραίος συσχετισμός μπορεί να προταθεί με πλήθος παραδείγματα.

Η απροθυμία του ευρωπαϊκού κοινού (με σχετική εξαίρεση το γαλλικό) να παρακολουθήσει ταινίες της χώρας του και ακόμα περισσότερο των άλλων χωρών της ηπείρου του, γεγονός που δεν ενθαρρύνει τα γραφεία διανομής να ενδιαφερθούν για τέτοιες, είναι το «αγκάθι», το δυσεπίλυτο πρόβλημα που το χρεώνεται άδικα ο (ανύπαρκτος) ευρωπαϊκός κινηματογράφος. Δεν υπάρχει φυσικά καμιά προκρούστεια μέθοδος που να μπορεί να «εκβιάσει» την περιέργεια και τις επιλογές των ευρωπαίων φαν του κινηματογράφου.

Με την εξαίρεση της Αγγλίας δεν υπάρχει καμιά άλλη ευρωπαϊκή κινηματογραφία που να μπορεί να ασκήσει επίδραση ομογενοποίησης στις άλλες χώρες. Ο μόνος υπαρκτός κίνδυνος προέρχεται από τον αμερικανικό κινηματογράφο. Αυτός ναι, ασκεί επίδραση απεγνωσμένης μίμησης, όχι σαν καλλιτεχνική επιλογή αλλά από σύγχυση ότι έτσι μπορεί να βελτιωθεί το οικονομικό αποτέλεσμα. Και δεν είναι μυστικό ότι η κεντρική ευρωπαϊκή γραφειοκρατία προς τα εκεί «αλληθωρίζει». Ένας ενιαίος «ευρωπαϊκός» (ή «ευρωπαϊζων») κινηματογράφος μόνο ως απομίμηση των τρόπων (όχι βέβαια των μέσων) θα μπορούσε να συμβεί. Πράγμα σφόδρα ανεπιθύμητο. Άλλη βάση ή δίοδος δεν υπάρχει. Χάος χωρίζει π.χ. τον σκανδι-

ναβικό από τον βαλκανικό κινηματογράφο, τον ιταλικό από τον πολωνικό, τον πορτογαλικό από τον διπλανό του, τον ισπανικό. Χάος χωρίζει τον Ολιβέιρα από τον Αλμοδοβάρ, τον Ούγγρο Μπέλα Ταρρ από τον Κύπριο Ανδρέα Πάντζη, τον Κουστουρίτσα από τον Καουρισμάκι, τον Θόδωρο Αγγελόπουλο από τον Ιρλανδό Τζιμ Σέρινταν, τον Κεν Λόουντς από τον Νάνι Μορέτι, τον Ερίκ Ρομέρ από τον Σοκούροφ, τον Ματιέ Κάσοβιτς από τον δικό μας Σταύρο Τσιώλη. Είναι το χάος που χωρίζει τις μνήμες, το χυμένο αίμα, και πάνω απ' όλα τις μικρές και τις μεγάλες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Ίσως η μόνη κρατική παρεμβατικότητα που είναι αποδεκτή στις ευρωπαϊκές κινηματογραφίες είναι γιατί βοηθάνε μαζί με την *Persona* να διασωθεί και η γλώσσα της κάθε ευρωπαϊκής χώρας. Ένα ήπιο κλίμα προστατευτισμού στο όνομα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Είμαστε, φαίνεται, καταδικασμένοι να «ψυχαγωγούμεθα» αμερικανικά αλλά να διασώζουμε το ανθρώπινο και το παιδευτικό μας πρόσωπο με τις συχνά μέτριες ταινίες ο καθένας μας της χώρας του και πότε-πότε και με αυτές του γείτονα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Αγαπητό Αντί

Είναι πλέον κάτι περισσότερο από φανερό ότι ο πολύφημος Δαίμονας του Τυπογραφείου δεν με πηγαίνει καθόλου. Δεν αποκλείω να μην συμβαθεί ακόμα και τον κινηματογράφο.

Πρόσφατο κατόρθωμά του έλαβε χώρα στο αμέσως προηγούμενο τεύχος σου (αρ. 790/13.6.03). Στη σελίδα 49, στην κριτική της ταινίας «The Matrix Reloaded», στην τρίτη σειρά του προλόγου το «... διαθέσιμο εισόδημα (των φερέλπιδων πιτσιρικάδων) για σπάταλη ανάλωση» ο άθλιος το μετέτρεψε σε: σπάταλη... ανάγνωση! Έλεος!

Με αγάπη,
Δημήτρης Χαρίτος

Ted Joans

Μαύρος υπερρεαλιστής

του Σωτήρη Λιόντου

Στις 7 Μαΐου του 2003 βρέθηκε νεκρός στο διαμέρισμά του, στο Βανκούβερ του Καναδά, ο αφροαμερικανός ποιητής, ζωγράφος και μουσικός της jazz, Ted Joans.

Γεννήθηκε στις 4 Ιουλίου του 1928 στο Cairo του Illinois και σε ηλικία 12 ετών εγκαταλείφθηκε με μια τρομπέτα από τον πατέρα του στο Memphis του Tennessee, γεγονός που διαμόρφωσε τη μετέπειτα προσωπικότητά του, τη στάση του προς τον κόσμο, την ελευθερία του πνεύματός του και τις τάσεις περιπλάνησης που χαρακτήρισαν ολόκληρη τη ζωή του. Τρία χρόνια αργότερα ο πατέρας του σκοτώθηκε από λευκούς κατά τη διάρκεια φυλετικών ταραχών στο Detroit του Michigan. Ο Ted Joans σπούδασε Καλές Τέχνες στο Πανεπιστήμιο της Indiana, στο Bloomington, και το 1951 εγκαταστάθηκε στη Νέα Υόρκη, ζώντας μια μποέμικη ζωή στο Greenwich Village και παίρνοντας ενεργό μέρος σε πολλές δραστηριότητες της καλλιτεχνικής πρωτοπορίας αυτής της συνοικίας της Νέας Υόρκης σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950. Ο αυθόρμητος χαρακτήρας του και η αντισυμβατική προσωπικότητά του συνέβαλαν στο να αναδειχθεί σε ηγετική φυσιογνωμία της μποέμικης κοινότητας της περιοχής. Περίφημες υπήρξαν οι αναγνώσεις ποιημάτων του, τις οποίες ερμήνευε συνδυάζοντας τους ρυθμούς της jazz μουσικής και τον προφορικό λόγο των αφροαμερικανικών ιδιωματισμών, σε καφετέριες, κλαμπ και ποιητικές συγκεντρώσεις,

καθώς και οι διοργανώσεις «καλλιτεχνικών γεγονότων» (happenings). Από τους αντιπροσωπευτικότερους εκπροσώπους της Γενιάς Beat, υπήρξε στενός φίλος των Allen Ginsberg, Jack Kerouac, Gregory Corso και Le Roi Jones, αλλά και των σημαντικότερων μουσικών της jazz (Charlie Parker, John Coltrane, Miles Davis). Σημαντική ήταν η επίδραση που άσκησε πάνω στο ποιητικό του έργο ο αφροαμερικανός ποιητής Langston Hughes (1902-1967), τις ρυθμικές και υφολογικές ποιητικές τεχνικές του οποίου επεξεργάστηκε και ανέπτυξε περαιτέρω.

Από το 1960 εγκατέλειψε τις ΗΠΑ, ταξιδεύοντας σε όλο τον κόσμο και επιβάλλοντας στον εαυτό του ένα είδος εθελοντικής αυτοεξορίας στην Αφρική, ζώντας στο Τιμποκτού του Μαλί. Διέσχισε τη Σαχάρα, επισκέφθηκε την Ταγγέρη του Μαρόκου, έζησε στο Λονδίνο, το Άμστερνταμ και το Παρίσι, όπου γνώρισε τον ιδρυτή του υπερρεαλιστικού κινήματος André Breton (1896-1966), ο οποίος και χαρακτήρισε τον Joans ως τον μόνο αφροαμερικανό υπερρεαλιστή που έχει γνωρίσει. Το 1964 γνώρισε το ηγετικό στέλεχος του «Έθνους του Ισλάμ» Malcolm X και το

καλοκαίρι του 1967 έλαβε μέρος στην πρώτη διεθνή διάσκεψη της «Μαύρης Δύναμης» (Black Power) στο Λονδίνο μαζί με τον Stockley Carmichael των «Μαύρων Πανθήρων». Το 1968 συμμετείχε στα γεγονότα του Παρισινού Μάη και την ίδια χρονιά επέστρεψε στις ΗΠΑ ζώντας έκτοτε στη Νέα Υόρκη και στο Seattle, χωρίς να σταματήσει να ταξιδεύει, να ζωγραφίζει, να δημιουργεί κολλάζ, να παίζει σε συναυλίες jazz μουσικής, να διαβάζει ποιήματά του σε κλαμπ και σε πανεπιστήμια και να συμμετέχει σε φεστιβάλ ποίησης.

Η ποίησή του αποτελεί άμεση αντανάκλαση των παναφρικανικών του ιδεωδών και των ποικιλόμορφων εμπειριών του από την περιπετειώδη του ζωή και τα πολυάριθμα ταξίδια του. Διαθέτει έναν ισχυρά ρυθμικό χαρακτήρα,

βασισμένον σε ρυθμούς της jazz και των blues, μια εφευρετική και παιγνιώδη χρήση της γλώσσας με απρόβλεπτες εικόνες και υπερρεαλιστικές μεταφορές, προϊόντα ενός αυτοματικού αυθορμητισμού που αναζητά το θαυμαστό σε κάθε στιγμή έμπνευσης, παρόμοια με τους μουσικούς αυτοσχεδιασμούς της free jazz, συνδυάζοντας ένα βαθύ αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης και φυλετικής υπερηφάνειας με μια αμείλικτη κριτική των κακώς κειμένων της αμερικανικής κοινωνίας και κρατικής πολιτικής και της κυρίαρχης ιδεολογίας των λευκών.

Μερικά από τα κυριότερα ποιητικά του έργα (εξέδωσε πάνω από 30 ποιητικές συλλογές): «*Funky Jazz Poems*» (1959), «*Beat Poems*» (1960), «*The Hipsters*» (κολλάζ, 1960), «*All of Ted*

Joans and No More» (1962), «*Μια μαύρη διάσκεψη τζαζ ποιημάτων*» (*A Black Pow Wow of Jazz Poems*, 1969), «*Ένα μαύρο μανιφέστο στην τζαζ ποίηση και πρόζα*» (*A Black Manifesto in Jazz Poetry and Prose*, 1971), το υπερρεαλιστικό του μανιφέστο «*Μαύρο λουλούδι*» (*Black Flower*, 1972), «*Spectrophilia*» (1973), «*Afrodisia*» (1976), «*Flying Piranha*» (1978) με την ποιήτρια Joyce Mansour, «*Θαυμαστός κεραυνοβόλος έρωτας*» (*Merveilleux coup de foudre*, 1982) με την ποιήτρια Jayne Cortez, «*Double Trouble*» (1992), «*Okapi Passion*» (1994), «*Wow*» (1999), «*Teducation*» (1999), «*Our Thang*», (2001) κ.ά. Το πιστεύω του συνοψίζεται στην παρακάτω δήλωσή του: «*Η τζαζ είναι η θρησκεία μου και ο υπερρεαλισμός η ιδεολογία μου*».

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Εάν δείτε
έναν άνθρωπο
να περπατά
σε έναν πολυσύχναστο δρόμο
μιλώντας δυνατά
μονάχος του
μην τρέξετε
προς την αντίθετη κατεύθυνση
αλλά τρέξτε προς το μέρος του
γιατί αυτός είναι ένας ΠΟΙΗΤΗΣ!

Δεν έχετε ΤΙΠΟΤΕ να φοβηθείτε
από έναν ποιητή
εκτός απ' την ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΖΑΖ ANATOMIA

το κεφάλι μου είναι μια τρομπέτα
η καρδιά μου είναι ένα τύμπανο
τα δυο μου χέρια είναι πιάνο
τα δυο πόδια είναι μπάσαβιόλες
το στομάχι μου τρομπόνι
η μύτη μου σαξόφωνο
τα δυο πνευμόνια μου είναι φλάουτα
τα δυο αφτιά μου κλαρινέτα
το πέος μου είναι ένα βιολί
στο στήθος μου είναι μια κιθάρα
βιμπράφωνα είναι τα πλευρά μου
κύμβαλα είναι τα μάτια μου
το στόμα μου είναι η παρτιτούρα
και η ψυχή μου είναι εκεί που βρίσκεται η μουσική

PANTEBOY ME TH NATZA

Πρωτοδιάβασα έργα του τον Ιούνιο του 1942

Στον André Breton

Τον συνάντησα τον Ιούνιο του 1960

Τον είδα για τελευταία φορά τον Ιούνιο του 1966

Επρόκειτο να τον ξαναδώ τον Ιούνιο του 1967

Όμως Το Ποτήρι του Νερού στην Καταιγίδα (1713)

του αριθμού 42 της οδού Fontaine τήρησε ένα σχεδόν ξεχασμένο
ραντεβού με την Νατζά / στα Μαγνητικά Πεδία /

εκείνη με την Σπασμωδική της Ομορφιά / Νόμιμη Άμυνα /
για να προστατευθεί από τον Αέρα του Νερού / Στο Μαύρο

Πλυσταριό / η Νατζά κάθεται γυμνή περιμένοντας με το

σώμα της ξεδιπλωμένο σαν τον ουρανό τα μεσάνυχτα... Ναι ένας

Τρελός Έρωτας / στην Αρκάνα 17 / ένα Γαϊόφως / το Μαύρο Χιούμορ /
εικόνες αφηρημένες σαν κλειδιά σε ένα γραματοκιβώτιο

Το περίστροφο... το ασπρομάλλικο περίστροφο είναι ακόμη γεμάτο!

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΣΑΧΑΡΑ

Σαχάρα σε έχω διασχίσει

με τέσσερα λίτρα νερό

ανατολίτικη υπομονή και

προγονική πνευματική καθοδήγηση

Ονειρεύτηκα πως είχα δυο ελβετούς μάγεις

που έσπρωχναν ένα λεωφορείάκι Βολκσβάγκεν

διασχίζοντας τις απέραντες θάλασσές σου από άμμο και βράχια

Σε χαιρετώ Σαχάρα πάντα φόβιζες

τον δυτικό άνθρωπο που πιστεύει πως δεν είσαι παρά

ένας ωκεανός άμμου

Γνωρίζω τι είσαι σε έχω ταξιδέψει

τριπλά ηλιοβασιλέματα /

ευπρόσδεκτες χαραυγές /

ζεστά μεσημέρια / αμμόλοφοι!

Είσαι μια μεγαλόσωμη καφετιά γυναίκα με ορθάνοιχτα πόδια

περιμένοντας τους αρρενωπούς και τους γενναίους να έρθουν μέσα
σου

Σε χαιρετώ Σαχάρα μεγάλη / επικίνδυνη / Σαχάρα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΣΩΤΗΡΗΣ ΛΙΟΝΤΟΣ

Το Βυζάντιο και η Αναγέννηση

Ένα πρόσφατο βιβλίο που ανατρέπει χρόνιες προκαταλήψεις

του Μάνου Στεφανίδη

Το 1999 από τις Éditions de Fallois κυκλοφορεί το βιβλίο του André Chastel με τίτλο *Italie et Byzance*. Ο Chastel (Αντρέ Σαστέλ) με υποδειγματική μέθοδο αλλά και με ευαισθησία καταλήγει στο εξής –από παλιά γνωστό και από παλιά συσκοτισμένο– συμπέρασμα:

«Η ιταλική ζωγραφική ως το τέλος του 15ου αιώνα δεν μπορεί να ερμηνευθεί με πληρότητα αν δεν συμμετρηθεί σοβαρά ο παράγων “Βυζάντιο”. Τα οικοδομήματα που ανεγέρθησαν στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία της Ανατολής, από την Αγία Σοφία ως τη Μονή της Χώρας (Καριγιέ Τζαμί), τα ψηφιδωτά, οι τοιχογραφίες, η φορητή ζωγραφική των εικόνων, οι ναοί στην Οχρίδα ή το Μυστρά, το τυπικό της αυλής ή της εκκλησίας, θα προσφέρουν στο λατινικό κόσμο τα μοντέλα εκείνα που θα επηρεάσουν βαθύτατα τη σκέψη και την έκφραση των ιταλών καλλιτεχνών. Από την άλλη πλευρά οι φιλόσοφοι και οι συγγραφείς του Βυζαντίου θα ενισχύσουν τις νέες ιδέες χάρη στην εισαγωγή της ελληνικής γλώσσας στην Ιταλία. Η “ένωση” των δύο δογμάτων στη Φλωρεντία το 1439 δεν υπήρξε μόνο σημείο τριβής αλλά και ευκαιρία μιας “εγκάρδιας” επικοινωνίας και ενός βαρυσήμαντου αλληλοεπηρεασμού...»

Κι ο Chastel απαριθμεί ονόματα, πόλεις και καλλιτεχνικά γεγονότα που σφραγίζονται απ’ αυτόν τον διάλογο έστω κι αν συχνά μια σκοπιμολογική «επιστημοσύνη» τα αποσιωπά: Καβαλίνι, Τζιότο, Ντούτσιο, Γκάντι, Φιλάρετος, Γκιμπέρτι, Πιέρο, Γκότζολι και Ρώμη, Ασίζη, Σιένα, Πάδοβα, Φλωρεντία.

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 13ου αιώνα στην Τοσκάνη ο μυθικός Τιμαμπούε, ο δάσκαλος του Giotto, ψηφιδογραφεί το οκταγωνικό Βαπτιστήριο, το κτίσμα που βρίσκεται εμπρός από το

επαναστατικό Duomo της Φλωρεντίας, ακολουθώντας μοτίβα, λύσεις και φόρμες τυπικά και ουσιαστικά βυζαντινές.

Ο «Χριστός Παντοκράτωρ», το ψηφιδωτό του 1176 στο Monreale της Σικελίας, δεν φέρει μόνο ελληνική επιγραφή αλλά σηματοδοτεί και τη διείσδυση ελληνικών εργαστηρίων από την Κωνσταντινούπολη στην ιταλική χερσόνησο. Θ’ ακολουθήσει η συνταρακτική στη ραδιονότητά της «Παναγία με το βρέφος» του Torcello, δηλαδή η εξαιρετική ψηφιδογραφία του 1190 στην αψίδα του ιερού, και οι αντίστοιχες τεχνικές ενότητες στο Παλέρμο (Παλατινό παρεκκλήσιο 1143 π.Χ.). Να θυμίσουμε εδώ επίσης τα βυζαντινότροπα ψηφιδωτά του Pietro Cavallini στη Santa Maria του Trastevere στη Ρώμη (1291 π.Χ.) ή το βαπτιστήριο της Φλωρεντίας (13ος αιώνας).

Ο Chastel επιμένει στις εικονογραφικές ομοιότητες με αντίστοιχα μνημεία της Ανατολής αλλά και στη διάθεση των ιταλικών έργων για διαφοροποίηση και μορφική ανεξαρτησία. Το θέμα εδώ είναι και εξαιρετικά λεπτό και εξαιρετικά πολυεπίπεδο. Το Βυζάντιο σαφώς εκφράζει έναν θεοκεντρικό, μεσαιωνικό κόσμο και η τέχνη του καθοδηγείται από στερεότυπα αλλά και από τη βούληση του ιερατείου ή της αυλής. Σ’ αυτό το δεδομένο κοινωνικοϊστορικό πλαίσιο όμως διαπιστώνονται σαφείς προθέσεις για μια πρωτοαναγέννηση, η οποία θα εκφράζει ένα νέο ουμανιστικό ιδεώδες και θα διατυπώνει τα χαρακτηριστικά ενός καινούργιου ανθρώπινου τύπου.

Η πρωτοαναγέννηση των Παλαιολόγων συμπίπτει μεν με το υστερογοτθικό διεθνές στυλ αλλά διαφέρει απ’ αυτό παρασάγγας όσον αφορά στην ιδεολογία. Το υστερογοτθικό ύφος προκύπτει από τις φεουδαλικές αυλές και εκφράζει το γούστο ή τις επιλογές τους, ενώ η Βυζαντινή Πρωτοαναγέννηση διατυ-

πώνει τόσο με τα κείμενα όσο και με τις εικόνες την ενδιαθέτη επιθυμία για αλλαγή.

Ο βυζαντινός άνθρωπος του 14ου αιώνα (δηλαδή του Trecento) έχει συνείδηση ιστορίας, γνωρίζει την πνευματική του υπεροχή –η οποία στηρίζεται στη γνώση του Πλάτωνα και της αρχαιοελληνικής γραμματείας– όπως επίσης γνωρίζει το επερχόμενο τέλος και έχει συναίσθηση της φθοράς ή της ματαιότητας των πραγμάτων. Ιδού το παράδοξο: και στο ύστερο Βυζάντιο όπως και στα μεγάλα έργα της ώριμης Αναγέννησης –π.χ. στην Cappella Sistina– έχουμε μια θρησκευτική τέχνη χωρίς όμως θρησκευτική στράτευση και χωρίς «διατεταγμένη» μεταφυσική.

Αν όλο το Βυζάντιο επιχειρηματολογεί σχετικά με το επέκεινα, η δεομένη Παναγία και ο Χριστός στη Μονή της Χώρας υπερβαίνουν τα εικονογραφικά στερεότυπα της εποχής τους και εκφράζουν την προσωπική αγωνία του συγκεκριμένου δημιουργού για το τέλος του κόσμου (του) που διαβλέπει ότι επέρχεται.

Αν ο Παντοκράτωρ της Μονής Δαφνίου είναι συγχρόνως θεολογικό και πολιτικό «μανιφέστο», εκφράζοντας μορφικά το αίσθημα υπεροχής στην εποχή των Μακεδόνων, η παλαιολόγεια Παναγία της Μονής της Χώρας παρουσιάζεται κατισχυμένη και αδυνατώντας πια να μεσιτεύσει σ’ έναν Χριστό απόμακρο και αδιάφορο. Αυτό, το υποκειμενικό στοιχείο, αυτή η έκφραση της μελαγχολίας –αδιάψευστο σημάδι νεωτερικότητας!– συνιστούν νομίζω το καινούργιο που συντελείται αλλά δεν ολοκληρώνεται κατά την ματαιωμένη Αναγέννηση της «καθ’ ημάς Ανατολής».

Στη συνέχεια ο Chastel μέσα από έναν πλούτο εικονογραφικών αναφορών παραπέμπει στον διάσημο βυζαντινολόγο Georges Duthuit (Ζορζ Ντιτουί) δημοσιεύοντας συγχρόνως τον πίνακα

του Henri Matisse «Εσωτερικό με μελιτζάνες» (1911, Μουσείο της Γκρενόμπλ). Ο Ζ. Ντιτουί υπογραμμίζει ότι είναι αδύνατον ν' αντιληφθούμε το φωβισμό και τον Ματίς χωρίς συσχετισμούς και αναφορές προς το Βυζάντιο. Ως «πρόδρομους» αυτής της αισθητικής κοινότητας αναγνωρίζει τον Guido da Siena, τους Lorenzetti και βέβαια τον Duccio τόσο της Madonna Ruccellai (1285, Ουφίτσι) όσο και της Γέννησης από την Maesta (1308-1311, Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον). Κι όλα αυτά χωρίς να παραγνωρίζεται η *magistra latinitas*, η προσπάθεια δηλαδή που εντοπίζεται περί το τέλος του 13ου αιώνα να καταστεί η Ρώμη των Ποντίφικων εξέχον καλλιτεχνικό κέντρο.

Και συνεχίζει (σελ. 102): «Υπό το καθεστώς των τωρινών γνώσεών μας είναι δυστυχώς αδύνατο να εκτιμήσουμε ποια πραγματικά προηγείται της άλλης, από αυτές τις καταβολές σχετικά με τους ψηφοθέτες και τους ζωγράφους του 12ου αι., επειδή θα είχαμε μ' αυτόν τον τρόπο το κλειδί για την κατανόηση της ιταλικής ζωγραφικής μέσα σε μια λατινική μάλλον αίσθηση παρά σε μιαν ελληνική. Υπάρχουν πραγματικά ποικίλες διαφορετικές κατευθύνσεις τις οποίες είναι σημαντικό ν' αναλύσουμε: Η σχέση ανάμεσα σε Λατίνους και Έλληνες, το φαινόμενο της βυζαντινής τέχνης, οι εξελίξεις έχουν βαθύτατα μελετηθεί από τον John White και από άλλους ιστορικούς. Και αναφερόμαστε στη Ρώμη την ίδια και στη μίμηση βυζαντινών έργων που θα οδηγήσουν προς το τέλος του 13ου αι. στο σχηματισμό της εξαιρετικά παραγωγικής σχολής των ιταλών ψηφιδογράφων και μαστόρων της νωπογραφίας. Όλο αυτό το φαινόμενο συνοψίζεται στα ονόματα του Pietro Cavallini και του Jacopo Torriti».

Επίσης (σελ. 160) μιλώντας για το καλλιτεχνικό επίπεδο του Καριγιέ Τζαμίσμεϊνι: «Σ' αυτές τις ιερές σκηνές

A N D R É CHASTEL

L'Italie et Byzance

Editions de Fallois
PARIS

εκδηλώνεται μια αφηγηματική δυνατότητα, πλήρης γοητείας και αυθεντικότητας... Η δυνατότητα μιας συμβολικής παρουσίας σ' αυτή την επικράτεια, γύρω στο 1300, όταν οι βυζαντινοί εξελίσσουν μιαν εικονοποιία ιδανικά δεκτική των μεγάλων μεταφορών, των μεγάλων βιβλικών συνθέσεων, σε βαθμό που ουδέποτε έφτασε ο λατινικός κόσμος...».

Ο Ιωάννης Η' Παλαιολόγος και ο Πατριάρχης Ιωσήφ Β' έμειναν μήνες ολόκληρους στην Ιταλία. Ο μεν αυτοκράτορας λόγω της ποδάγρας του –όπως αναφέρει ο ιστορικός Συρόπουλος– ήταν πάντα έφιππος, ο δε Πατριάρχης περιφερόταν πεζός στους δρόμους της Φλωρεντίας εντυπωσιάζοντας με την ακολουθία του τους πολίτες. Οι καλλιτέχνες της πόλης ασφαλώς θα χάζευαν αυτούς τους τόσο «μισητούς» φίλους, αυτούς τους υπερόπτες επαίτες μιας βοήθειας που δε θα σταλεί ποτέ. Αυτούς τους αριστοκράτες της Ανατολής

που απροσδόκητα βρίσκονταν τώρα στη διάθεσή τους. Ο Pisanello θα φιλοτεχνήσει πολυάριθμα σκίτσα του έφιππου βασιλιά που σήμερα φυλάσσονται στο Λούβρο, και ο Φιλάρετος θα χυτεύσει ανάγλυφη την είσοδο του Πάπα και του Πατριάρχη στη Φλωρεντία για να τοποθετηθεί στη χάλκινη πύλη του Άγιου Πέτρου της Ρώμης.

Ο εξωτισμός της Ανατολής εμπνέει επίσης τον Benozzo Gozzoli στην τοιχογραφία του Palazzo Medici με θέμα την πορεία των Μάγων (1459).

Μεταξύ των προσώπων αναγνωρίζουμε το νεαρό Λαυρέντιο των Μεδίκων, τον πατέρα του μελλοντικού Πάπα Λέοντα Ι' (1516-1521) αλλά και τον χρυσοποίκιλτο εστεμμένο από την Κωνσταντινούπολη. Είναι γνωστό επίσης το μετάλλιο με την ελληνική επιγραφή που φιλοτέχνησε περί το 1438-39 ο Pisanello με τον Ιωάννη Η' Παλαιολόγο ο οποίος φορά το καμηλαύκιο, δηλαδή κάλυμμα που ενδείκνυται για ταξίδια. Επίσης ο Piero de la

Francesca εικονογραφώντας την εξεύρεση του Τιμίου Σταυρού στο Ουρμπίνο βάζει το Μέγα Κωνσταντίνο να φορά κάλυμμα κεφαλής a la graecanica, σύμφωνα δηλαδή με τη μόδα που εισήγαγε στην Ιταλία ο Ιωάννης Η'. Αλλά και ο Πιλάτος στην περίφημη σύνθεση του Piero «Η Φραγγέλωσις» είναι παρόμοια ενδεδυμένος.

Δηλαδή η Ανατολή γίνεται συρμός στη Δύση κατά τη διάρκεια του Quattrocento δημιουργώντας έναν πρώιμο οριενταλισμό αλλά και τη μοναδική ευκαιρία μιας γόνιμης πολιτισμικής όσμωσης. Ο Σαστέλ επιχειρηματολογεί γοητευτικά πάνω σε «δικά μας πράγματα» και αυτό καθιστά την επιστημονική μελέτη του, πολύτιμο πολιτικό επιχείρημα προς όσους θα ενδιαφέρονταν.

(Οι μεταφράσεις εντός των παρενθέσεων από τα γαλλικά είναι δικές μου.)

Αν ενδιαφέρεστε για την τοπική ιστορία αλλά και για τη σύγχρονη εθνογραφική μελέτη, το βιβλίο του Ευάγγελου Γρ. Αυδίκου, *Χάλασε το χωριό μας χάλασε. Ιστορίες περί ακμής και πτώσης στη Λευκίμη Έβρου* (εκδ. Πολυκέντρο Δήμου Τυχερού, Αλεξανδρούπολη 2002) είναι ένα άριστο παράδειγμα. Ο ερευνητής αξιοποίησε την κοινότητα της Λευκίμης μέσα στα ιστορικά και κοινωνικά συμφραζόμενα τα οποία διαμόρφωσαν και την ακμή και την παρακμή της.

Βασανιστική περιγραφή μιας «αδέξιας» γυναίκας: μιας γυναίκας που παίρνει ανεξήγητες αποφάσεις και πράττει εξίσου ανεξήγητα. Ο Πέτερ Χάντκε στη νουβέλα του *Η αριστερόχειρη γυναίκα* (μετάφραση: Σώτη Τριανταφύλλου, εκδ. Μελάνι, 2003) δεν αποβλέπει στην υποστήριξη των γυναικών ή των ανδρών μέσα από τη δυαδική τους αναμέτρηση. Διεσδύει στη θεματική του φεμινισμού υπερβαίνοντας τη φυλική διαφορά. Όλοι μπορεί να είναι καλοί και κακοί, θύματα και θύτες. Η νουβέλα του, που έγινε φιλμ από τον ίδιο, παρουσιάζει ένα εξαιρετικό ενδιαφέρον και τείνει προς την επανεξέταση των φυλικών στερεοτύπων.

Γλώσσα - Γένος - Φύλο (εκδ. Παρατηρητής, 2002): πρόκειται για ένα συλλογικό τόμο που απαρτίζεται από επτά διαφορετικές, ωστόσο συγκλίνουσες προσεγγίσεις, με κύριο άξονα τη συμβολή της γλώσσας στη διατήρηση της ανισότητας στις

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Λόγος, ταυτότητα, μνήμη

Γιώργος Καρτέρης,
Έρωτες στην άκρη,
εκδ. Εστία, Αθήνα 2003, σ. 354.

Τα ουσιαστικά που συναρθρώνονται στον τίτλο αυτής της παρουσίασης παράγουν συνδυασμούς αυτονόητους ίσως και προβλέψιμους, ωστόσο συζητήσιμους και ερεθιστικούς για περισσότερη διερεύνηση. Τα ζητήματα που προκύπτουν εδώ ως προς τον ορισμό του λόγου (με την έννοια της αφήγησης, ερωτικής εν προκειμένω) σχετίζονται με τη συγκρότηση της ίδιας της ταυτότητας (έμφυλης και πολιτιστικής) του αφηγητή, που τον εγκαθιδρύει, καθώς και με την ιστορία του (μνήμη προσωπική και ιστορική) και τη συγγραφική του υπόσταση. Αυτό πιθανώς σημαίνει πως πρέπει να θέσουμε μια σειρά από ερωτήματα που αναφέρονται στον αφηγητή και στο πλαίσιο μέσα στο οποίο συντελείται η αφήγηση, όπως: ποια γεγονότα κάθε φορά γίνονται αντικείμενο της αφήγησης, ποια από αυτά είναι δυνατό να θεωρηθούν ενδεικτικά της ταυτότητας του αφηγητή, ποια είναι τα όρια και οι μορφές της μνήμης, ποια γεγονότα επιλέγονται για να διατηρηθούν και ενσωματώνονται στην αφήγηση, ποιες είναι οι μορφές των σχέσεων, που προϋποτίθενται ή που προκύπτουν, ανάμεσα στα υποκείμενα, πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις ανάμεσα στον αφηγητή και στον αναγνώστη, κ.ά.

Στο μυθιστόρημα του Γιώργου Καρτέρη υποκρύπτονται και δρουν μια σειρά από αντιθέσεις που προσδιορίζουν τις πιο πάνω σχέσεις. Όπως π.χ. παραδοσιακός συγγραφέας vs μη παραδοσιακός συγγραφέας, συγγραφέας των δικτύων και των ενώσεων vs συγγραφέας εκτός δικτύων και ενώσεων, σοβαροφανής συγγραφέας vs συγγραφέας με χιούμορ, πραγματικός συγγραφέας vs μη πραγματικός συγγραφέας, μεγαλόστομος συγγραφέας vs μη μεγαλόστομος συγγραφέας, μεγάλος συγγραφέας vs μικρός συγγραφέας, συγγραφέας vs αναγνώστης, άνθρωπος vs συγγραφέας, βολεμένος άνθρωπος vs μη βολεμένος άνθρωπος, κανονικός άνδρας vs μη κανονικός άνδρας, πολιτισμός vs παράδοση, επιστήμη vs θαύμα, καταναλωτισμός-

ακολασία vs φαντασία, πλήξη-επανάληψη vs φαντασία, εικόνα vs γραφή, τέχνη χυδαία vs τέχνη ευγενής, κινηματογράφος vs τηλεόραση, παραδοσιακός αντρικός συμποσιασμός vs μοντέρνος αντρικός τρόπος διασκέδασης, Έλληνας vs Αμερικανός, κ.ά. Η δράση των πιο πάνω αντιθέσεων (στις οποίες θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλες) δεν είναι μονοσήμαντη· μάλιστα, τις περισσότερες φορές δεν έχει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, αφού παρουσιάζεται αντιφατική και διφορούμενη.

Ερωτήματα όπως αυτά που προηγήθηκαν, πρέπει να τεθούν και να επιχειρηθεί η απάντησή τους, στο βαθμό που σχετίζονται με το συγκεκριμένο μυθιστόρημα: με το αντικείμενό του (έρωτας και γραφή) και τους προσδιορισμούς του (π.χ. έρωτας-γραφή-επικοινωνία, έρωτας-γραφή-κηπουρική, έρωτας-γραφή-μνήμη κ.ά.), με τα εργαλεία και τα μέσα του, με τους τρόπους ανάλυσης ή συγκρότησης μιας ερμηνείας, με τις πρακτικές και με τους μύθους του, με τις πραγματικότητες και με τις φαντασιώσεις του· τέλος, με τον προσδιορισμό του ρόλου του αφηγητή μέσα σε συγκεκριμένο (ιστορικά, πολιτικά, κοινωνικά, ωστόσο ασαφές στο παρόν του μυθιστορήματος) πλαίσιο.

Αξίζει ακόμη να επισημανθεί ο ειδικά υλικός χαρακτήρας, η υλική έκφραση της αφήγησης. Υιοθετώντας το μεταμοντέρνο ορισμό της «γραφής», ο Καρτέρης τονίζει την υλική πραγματικότητα του γραπτού κειμένου. Το μυθιστόρημα μιλά με υλικό τρόπο για τη γραφή. Και ακόμη περισσότερο· το βιβλίο είναι ταυτοχρόνως άχρονο αντικείμενο και ιστορική πράξη όπου ενσωματώνεται η γραφή. Η έκθεσή του πάνω στο γυμνό σώμα της ερωμένης (σ. 100, στο «Η Πέρσα... φωτογραφίζεται γυμνή στο κρεβάτι μου») αποτελεί την εικόνα ή μάλλον τη μορφική, λειτουργική, κειμενική, συμβολική παράστασή του ως αντικειμένου. Εδώ πλέον συμβαίνει μια διπλή μετάθεση στο χώρο και στο χρόνο: το βιβλίο μετατίθεται από το πλαίσιο και τα συμφραζόμενα όπου ανήκε, για να επανενταχθεί σε διαφορετικό περιβάλλον, αποκτώντας την ταυτότητα της ετερότητας,

όπως ένα εκτιθέμενο αντικείμενο. Επίσης μετατοπίζεται χρονικά από το «τότε» της δικής του ιστορίας στο «τώρα» της κάθε του χρήσης. Βέβαια, ο ίδιος ο όρος *αντικείμενο* παραπέμπει σε σχέσεις εξουσίας, οι οποίες

επιτρέπουν την αντικειμενοποίηση ενός πράγματος (π.χ. ενός βιβλίου, ενός σώματος) και την ιδιοποίησή του ως κειμένου.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Η δαίμων της λαγνείας

Jerome Charyn,
Ομπλόμωβα ή Οι Κακοί πεθαίνουν νέοι,
μετάφρ. Ανδρέας Αποστολίδης,
εκδ. Άγρα, Αθήνα 2003, σ. 80.

...Το βυσσινί του Τισιανού
και του Περμαγκανάτου
Ν. Καββαδίας

Ο Τζέρομ Τσάρυν, συγγραφέας της «Τετραλογίας του Ισαάκ Σαϊντέλ», δίνει σ' αυτό το καταγιγιστικό, αφτιασίδωτο αφήγημα το κοφτό μοντάζ ενός film-noir και την ατμόσφαιρα των «αμαρτωλών» στίχων του Μπωντλαίρ. Στο βάθος του μύθου του κινούνται οι αναφορές στον Chester Himes, πατέρα του μαύρου αστυνομικού μυθιστορήματος, αλλά και σε πιο κλασικά αναγνώσματα όπως ο *Ομπλόμωφ* του Ιβάν Γκοντσάροβ του 1858, ένας ήρωας βυθισμένος στη λαγνεία και την ονειροπόληση. Το θηλυκό πάρισο του Ομπλόμωφ είναι μια νεαρή πόρνη που δεν μετακινείται απ' το κρεβάτι της, που τρώει μόνο πικρές σοκολάτες, αλλά που μπορεί ν' αποκαθλώσει τα γαλόνια μαύρων στρατηγών στο Πεντάγωνο και να διαλύσει τις τοπικές μαφίες από το Χάρλεμ ως το

Κάνσας Σίτυ. Αθώα και γι' αυτό ακαταμάχητη, ξετρελαίνει τους πελάτες της κάνοντας τα ελάχιστα και θυμίζοντας τόσο την «Αθώα Ερέντιρα» όσο και την «Αισχροτάτη Εριέτα». Και κάτι ακόμη: Αυτή η νωχελική και λάγνα επαγγελματίας είναι φανατική βιβλιοφάγος γεγονός που εξάπτει ακόμη περισσότερο τους γιάπηδες δικηγόρους ή τους βασιλιάδες του κοντραμπάντου που την διεκδικούν. Χαμός λοιπόν στο Χάρλεμ, θάνατος και ηδονή με τον έρωτα στο τέλος να θριαμβεύει σπαραξικάρδια σ' αυτό το αντιηρωικό, μεταβατικό κείμενο που υπόγεια σαρκάζει ό,τι εξωτερικά υπολήπτεται καθώς «αισχρές, σιγά, για τις γυναίκες λέγαμε ιστορίες». Πρόκειται δηλαδή εδώ για το σύμβολο της πόρνης που ανάγεται σε απόλυτο θήλυ, στην δαίμονα της λαγνείας που υπνωτίζει και καταστρέφει στρατιές αρσενικών.

Η μετάφραση δεν προδίδει, φαντάζομαι, το ρυθμό του πρωτοτύπου, ενώ –επιτέλους!– βρήκαμε ένα (1) λάθος στον Σταύρο Πετσόπουλο. Στην σελίδα 42 αντί «πελάτες» γράφει «πλάτες»! Η εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κατά κανόνα άψογο και αλάνθαστο κανόνα.

Μάνος Στεφανίδης

Αναζητήσεις

Αγγελική Σμυρλή,
Τα τετράδια της Σοφίας,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2002.

Η Αγγελική Σμυρλή είναι μια ανήσυχη συγγραφέας που έχει δοκιμαστεί στο μυθιστόρημα, στο διήγημα, στο θεατρικό έργο. Έχει τιμηθεί με το κρατικό βραβείο Κύπρου για το βιβλίο της *Γαλατείας και Πυγμαλίωνος* που απλώνεται σε εκατό σχεδόν χρόνια κυπριακού βίου. Τα θέματα της λογοτεχνίας της σχετίζονται πάντα με την Κύπρο, καθώς, ως μαθήτρια ακόμη τότε, την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ (55-59), βίωσε βαθιά τους πόθους των συμπατριωτών της για εθνική ανεξαρτησία και αξιοπρέπεια, και η μοίρα της ως ανθρώπου ταυτί-

στηκε με τη μοίρα της πατρίδας της. Στο νέο της βιβλίο, *Τα τετράδια της Σοφίας*, η Σμυρλή κάνει μια στροφή προς ένα είδος πεζογραφίας που θα το χαρακτήριζα κοινωνικό και φιλοσοφικό. Αισθάνεται δηλαδή την ανάγκη να καταθέσει την ανθρώπινη εμπειρία της αλλά και τον προβληματισμό της γύρω από θέματα που άπτονται της ηθικής – όχι ως ηθικολογίας, αλλά ως φιλοσοφικής αναζήτησης και πρακτικού βίου, ενός διαλόγου δηλαδή περί του πρακτέου.

Ο κόσμος του βιβλίου είναι ο κόσμος της Κύπρου, όπως διαμορφώθηκε μέσα από τους αγώνες των Κυπρίων κατά της Αγγλοκρατίας και όπως εξελίχτηκε τελευταία μέσα από το λεγόμενο οικονομικό θαύμα. Η Σοφία και η Ευνίκη είναι γυναίκες που σφυρηλατήθηκαν με τα εθνικά ιδεώδη, καθώς η παιδική τους

σχέσεις των φύλων. Η Θ.-Σ. Παυλίδου, που είχε και την επιστημονική επιμέλεια του τόμου, θέτει εξ αρχής τις βάσεις πραγμάτευσης, που εδράζονται κυρίως στην κοινωνιογλωσσολογία αλλά έλκουν την δυναμική τους από το γυναικείο κίνημα έτσι όπως διαμορφώθηκε από τα τέλη της δεκαετίας του '60. Το βιβλίο αποκτά το ειδικό του βάρος αφενός γιατί καλύπτει ένα μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία και αφετέρου γιατί η «υποχώρηση» του γυναικείου κινήματος δρα ανασταλτικά για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου διαλόγου για τα υπαρκτά και ζωτικά προβλήματα που θέτει ο διαιωνιζόμενος σεξισμός στη γλώσσα και στη ζωή μας.

Δεν συνηθίζω να διαβάζω μυθιστορηματικές βιογραφίες. Ωστόσο το βιβλίο του Ανρί Τρουαγιά για την Μαρίνα Τσβετάγιεβα. Η αιώνια επαναστάτρια (μετάφραση: Μαριλένα Καρρά, εκδ. Μεταίχμιο, 2003) είναι ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα, που όχι μόνο περιγράφει τη ριζοσπαστική στάση ζωής μιας από τις μεγαλύτερες ποιήτριες του 20ού αιώνα, αλλά και μας μεταφέρει στις «μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο» από τη σκοπιά των ρώσων εμικρέδων. Η επαναστατική φύση της, ο ερωτισμός της και η απόλυτη ταύτισή της με τη λογοτεχνική της υπόσταση την έσπρωξαν ως τα άκρα της ποιητικής ζωής. Η επιστροφή της στη Ρωσία και οι συνέπειες των διώξεων την οδήγησαν στην αυτοκτονία.

Ελληνίδες Συγγραφείς της Διασποράς: μια επιστημονική συνάντηση κι ένας τόμος πρακτικών (εκδ. Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, 2001) με ενδιαφέρουσες συνεργασίες πανεπιστημιακών, άνοιξαν ουσιαστικά μια αναγκαία συζήτηση που εμπλέκει στο πλαίσιο της ελληνικής Διασποράς τον δημιουργικό ρόλο των γυναικών. Η **Μαριάννα Σπανάκη** μας εισάγει στο θέμα, που αν και παρουσιάζεται καταρχήν απλό, η μεθοδολογική του πλαισίωση εγείρει συχνά απορίες και αμφισβητήσεις. Να, λ.χ. μπορούμε να θεωρούμε τους κύριους συγγραφείς μέρος της ελληνικής Διασποράς; Είναι μόνο οι ελληνόγλωσσοι όσοι θεωρούνται Έλληνες συγγραφείς της Διασποράς; Πώς ορίζεται τελικά η έννοια της Διασποράς μέσα στη διαχρονία;

ο χαρτοκόπτης

ηλικία συμπίπτει με την εξέγερση του 1931 και η εφηβεία τους με τη στυγνή δικτατορία που ακολούθησε. Ως ώριμες πια προσωπικότητες συμμετέχουν ενεργά στον αγώνα της ΕΟΚΑ του 1955-59. Η Έλλη, νεότερή τους, έχει κι αυτή διαποτιστεί με το πνεύμα της ΕΟΚΑ στην εφηβεία της, η παραγωγική της όμως ηλικία συμπίπτει με τις κατακτήσεις της γυναίκας μα και την ευζωία στη σύγχρονη κοινωνία, όπου οι σχέσεις γίνονται πιο περίπλοκες, οι παλιές αξίες δοκιμάζονται, οι καινούργιες βάζουν νυστέρι στις παλιές, συγκρούονται μαζί τους. Η Σοφία και η Ευνίκη, φίλες από μικρές, συμμαθήτριες στο ίδιο σχολείο της πόλης τους, διατηρούν πάντα μια τρυφερή φιλία και διακατέχονται από την ίδια αγωνία, να μην προδώσουν την ανθρωπιά τους. Έχουν οικογένεια, είναι εκπαιδευτικοί, τις ορίζουν πάθη και αδυναμίες, γιατί είναι κι αυτές γήινες και σάρκινες. Θα τα καταφέρουν;

Όταν η Σοφία πεθαίνει αρκετά νέα, η Ευνίκη, που πάντα τη θαύμαζε, αποφασίζει να γράψει τη βιογραφία της ξεχωριστής γυναίκας, για να δώσει ένα πρότυπο βίου μιας αγωνιστικής ανθρώπινης περίπτωσης. Ένα πρόβλημα όμως όρασης δεν της το επιτρέπει. Απευθύνεται λοιπόν στην Έλλη, την παλιά της μαθήτριά, δικηγόρο τώρα στην πόλη τους, γιατί πιστεύει στο ταλέντο της. Εκείνη ύστερα από κάποιες επιφυλάξεις δέχεται και αρχίζει έτσι η συνεργασία τους. Η Έλλη έχει στη διάθεσή της τα «τετράδια της Σοφίας», τις εξομολογήσεις δηλαδή που άφησε πεθαίνοντας η ηρωίδα αλλά και τις πληροφορίες που παίρνει από την Ευνίκη, αφού εκείνη γνώριζε ακόμη και τα μύχια της ψυχής της.

Έτσι στήνεται ο κόσμος του βιβλίου, ζω-

ντανεύει ο μικρός περίγυρος με τις αντιφάσεις του, τα υπόγεια ρεύματά του και τις ιδιαιτερότητές του, καθώς και ο άνθρωπος ως υπαρκτή οντότητα, με τις αρετές του, τις αγωνίες και τα πάθη του.

Ο τρόπος που η συγγραφέας έχει δομήσει τον λογοτεχνικό της μύθο θυμίζει πλατωνικό διάλογο. Επισημαίνω κάποιες φανερές αντιστοιχίες: Σοφία-Σωκράτης, οι άνθρωποι που τους θαύμασαν και συζητούν γι' αυτούς αναπαράγοντας συζητήσεις τους, η Έλλη εδώ και κάποιος σοφιστής εκεί, ως πνεύματα αμφισβήτησης και αντιλογίας, τα θέματα των συζητήσεων περασμένα φυσικά εδώ από τα δεδομένα της εποχής μας, αείποτε όμως επίκαιρα και τα ερωτήματα αγωνιώδη:

Πώς πρέπει να πράττεις, ώστε να μην αδικήσεις. Γίνεται να μην αδικήσεις; Σε τι ωφελεί η αντεκδίκηση; Ποιος ο ρόλος των παιδευτικών αξιών στον καθημερινό μας αγώνα; Πώς επαξιώνεται η ζωή σε μια εποχή που τα πάντα την απαξιώνουν;

Τέτοια ερωτήματα και άλλα παρόμοια προβάλλουν στις σελίδες του βιβλίου κι αν αξίζει να το διαβάσουμε είναι γιατί η συγγραφέας αποφεύγει την ηθικολογία και τους ρητορισμούς και ενώ παίρνει θέση, αφήνει συγχρόνως ανοιχτά τα θέματα για τον μελλοντικό αναζητητή. Μέσα από τις εξομολογήσεις της Σοφίας, που αποτελούν ένα ελκυστικό ανάγνωσμα μέσα στο μυθιστόρημα, αλλά και τις περιπέτειες άλλων προσώπων που δίδονται με αδρές γραμμές στις σελίδες του, ο αναγνώστης παρακολουθεί την ίδια τη ζωή του, με τα σκαμπανεβάσματα και τις αντιξοότητες, τα διλήμματα και τα αδιέξοδά της.

Μαρία Μαρκαντωνάτου

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2002)

Α' εξάμηνο 2002

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία
του περιοδικού

(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν
τα τεύχη

754 έως και 766 (ο 56ος)

και 767 έως και 778 (ο 57ος).

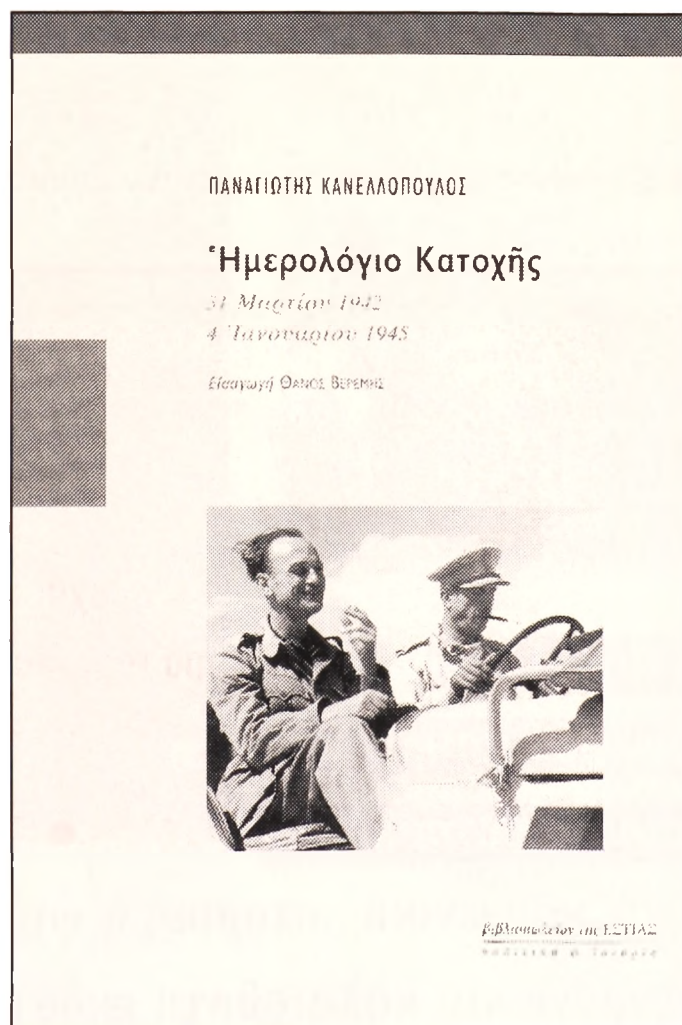
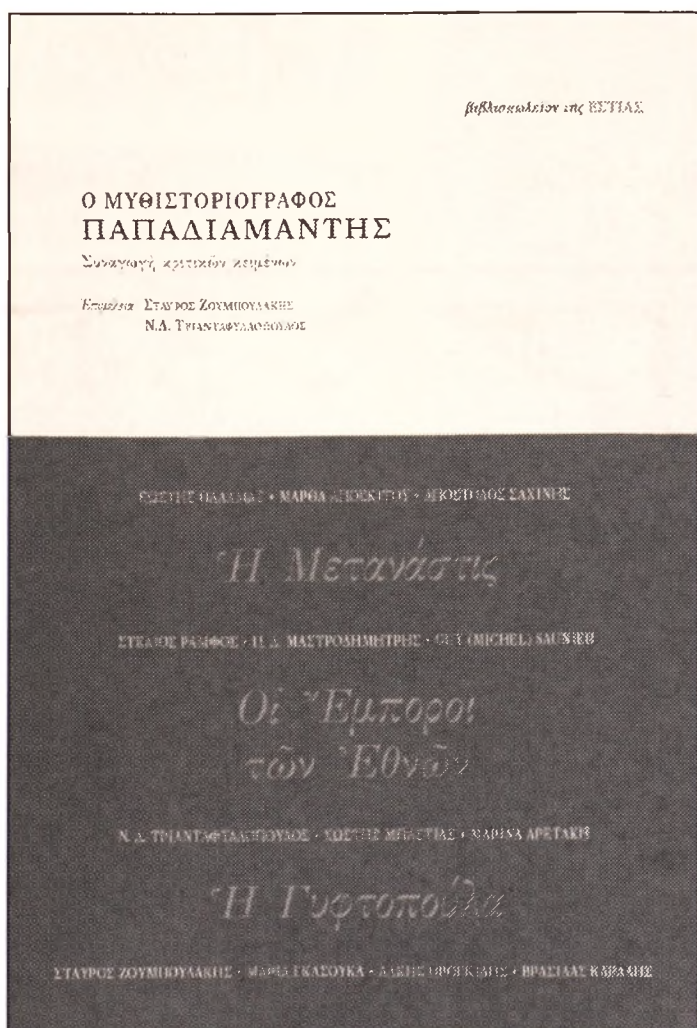
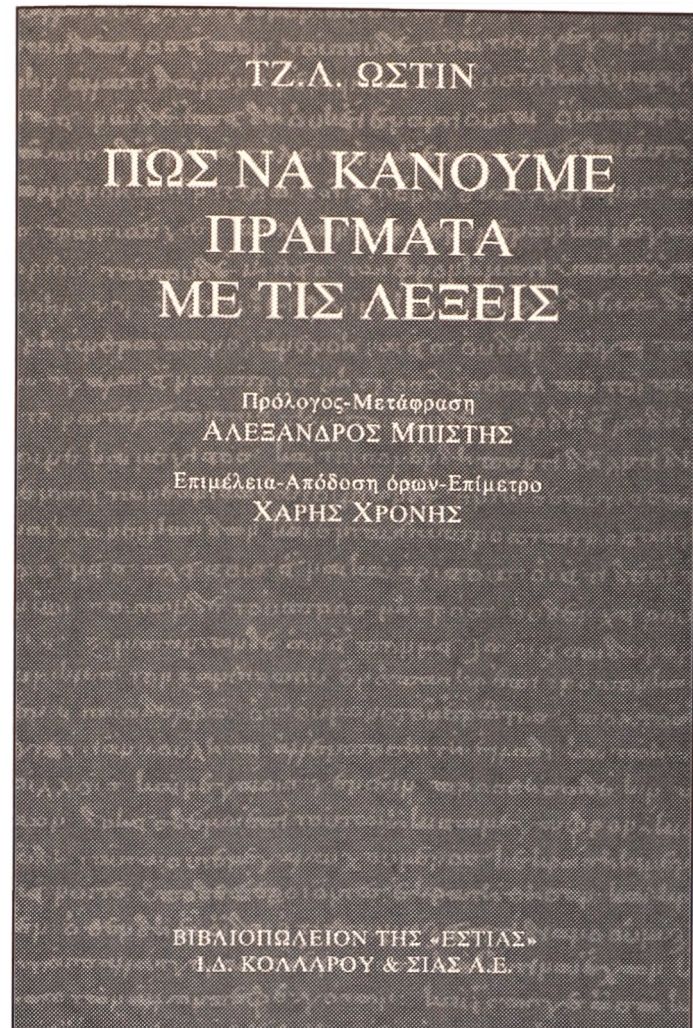
Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών.

Στους τόμους του περιοδικού ANTI

αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 2002

ΜΑΥΡΟ ΒΕΛΟΥΔ

Raymond Chandler

Sébastien Japrisot

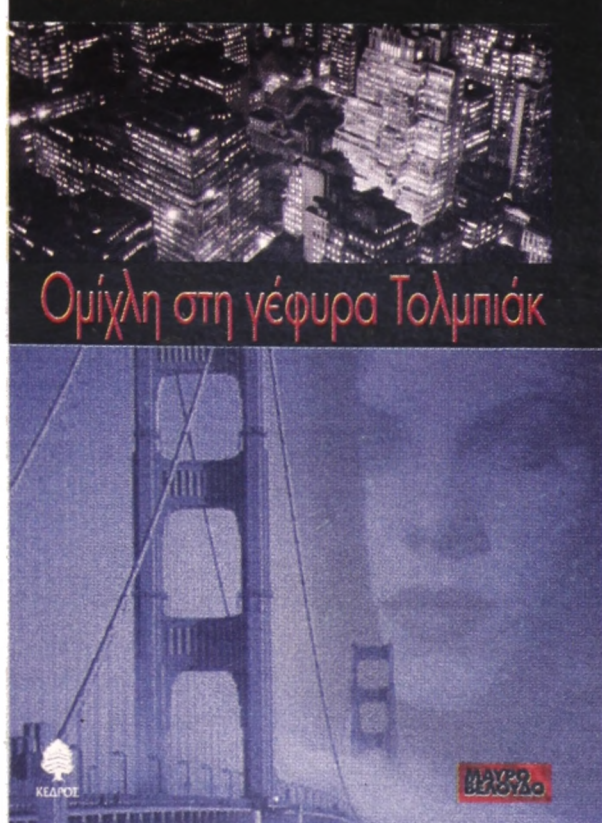
Ross MacDonald

Andrew Bergman

Léo Malet

Philip Kerr

Κλασικά νουάρ από
σημαντικούς δημιουργούς,
αστυνομικά μυθιστορήματα

με πολιτική, κοινωνική, ιστορική ή ψυχολογική χροιά,
μια προσεγμένη και καλαίσθητη εκδοτική πρόταση,
προσιτή στο ευρύ κοινό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΕΔΡΟΣ